

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN BATI GRUBU
AĞIZLARINDAKİ ARAPÇA ALINTI KELİMELEERDE
GÖRÜLEN SES OLAYLARI**

ASLI AY

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

OCAK 2018

**TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN BATI GRUBU AĞIZLARINDAKİ ARAPÇA
ALINTI KELİMELERDE GÖRÜLEN SES OLAYLARI**

Aslı AY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

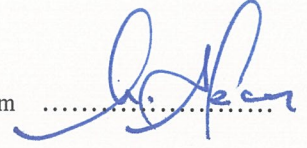
OCAK 2018

Aslı AY tarafından hazırlanan “Türkiye Türkçesinin Batı Grubu Ağızlarındaki Arapça Alıntı Kelimelerde Görülen Ses Olayları” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Türk Dili Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hakan AKCA

Türk Dili ve Edebiyatı Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan : Prof. Dr. Fatma ÖZKAN

Türk Dili ve Edebiyatı Gazi Üniversitesi

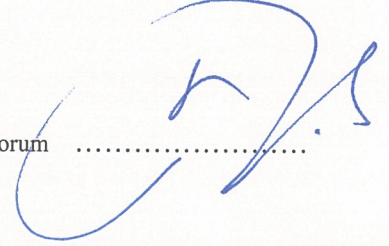
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

Türk Dili ve Edebiyatı Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 18/01/2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Aslı AY

18/01/2018

TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN BATI GRUBU AĞIZLARINDAKİ ARAPÇA ALINTI
KELİMELEERDE GÖRÜLEN SES OLAYLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Aslı AY

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ocak 2018

ÖZET

Türk milleti tarih boyunca farklı coğrafyalarda devlet kurmuş, farklı milletlerle siyasi ve kültürel etkileşimde bulunmuştur. Bunların sonucu olarak farklı coğrafya ve zamanda yaşayan milletlerin dillerinden etkilenmiştir. Bu sebeple tarih boyunca Türkçeye farklı dillerden geçmiş alıntı kelimeler bulunmaktadır. Özellikle 751 Talas savaşından sonra Türkler İslamiyet'i kabul etmeye başlamış, böylece Türkçedeki Arapça alıntı kelimelerin sayısı da artmıştır. Bugünkü Türkiye Türkçesinin hem yazı dilinde hem de ağızlarında alıntı kelimeler oldukça fazladır. Türkiye Türkçesinin ses yapısına uymayan alıntı kelimeler Türkçenin ses yapısına uygun hâle getirilmiştir. Bu sebeple alıntı kelimelerin ses bilgisi bakımından incelenmesi Türk dilinin karakteristik özelliklerinin tespit edilmesi bakımından son derece önemlidir. Bu çalışmada Türkiye Türkçesinin Batı grubunda yer alan illerin ağızlarındaki Arapça alıntı kelimelerdeki ses olayları incelenecektir. Alıntı kelimelerdeki ses olayları Ünlü ve Ünsüz olayları başlıkları altında ele alınacaktır.

Bilim Kodu : 30103
Anahtar Kelimeler : Türkiye Türkçesi Ağızları, Arapça Alıntı Kelimeler, Ses Olayları.
Sayfa Adedi : 179
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hakan AKCA

VOICE EVENTS SEEN IN THE ARABIC QUOTATION WORDS OF WESTERN
GROUP DIALECTS OF TURKEY TURKISH

(M.S. Thesis)

Aslı AY

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

January 2018

ABSTRACT

The Turkish people have founded states in different geographies throughout history and have been engaged in political and cultural interaction with different nations. Thus, they have been influenced by the tongues of nations living in different geographies and time. For this reason, there are the quotation words from Turkish languages that are different from other languages throughout history. The Turks began to believe in Islam after Talas war in 751 thereby the number of Arabic quotation words increased in Turkish. Present-day Turkey Turkish has many quotation words both in written language and in its dialects. The quotation words which did not fit the phonetic structure of Turkey Turkish were adapted to the phonetic structure of Turkish. For this reason, the examination of the quotation words regarding phonetics is extremely important in terms of determining the characteristics of the Turkish language. In this study, the voices in the Arabic quotation words which is located in the Western group of Turkey Turkish will be examined. The voice forms in the quotation words will be discussed under the headings of vowel and consonant occurrences.

Science Code : 30103
Key Words : Turkey Turkish dialects, Arabic quotation words, Phonetic occurrences.
Page Number : 179
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Hakan AKCA

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu konuyu bana öneren, yüksek lisans tezimi hazırlama sürecinde bana güven veren, bilgi, birikim ve tecrübeleriyle çalışmamda bana yol gösteren kıymetli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Hakan Akca'ya teşekkür ederim. Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde tezimle ilgili kaynaklara ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Nevzat Özkan, Prof. Dr. Gürer Gülsevin, Prof. Dr. Erdoğan Boz, Prof. Dr. Ali Akar, Doç. Dr. Hülya Pilancı, Yrd. Doç. Dr. Talat Dinar, Ar. Gör. Görkem Gültekin, Ar. Gör. İmge Alpay ve daha adını burada belirtmediğim değerli hocalarımıza sonsuz şükranlarımı sunarım. Bu tezi yazma sürecinde beni hiç yalnız bırakmayan ve her türlü desteğini hep üzerimde hissettiğim kıymetli eşim Halil Uğur Ay'a, çalışmayı yaparken benden desteklerini esirgemeyen ve bu tezi yapabileceğime inanan ailelerime teşekkürü bir borç bilirim.

İki yıllık emeğin ürünü olan bu tezin ağız araştırmalarına katkı sağlamasını ve bu alanda çalışacak olan araştırmacılara yararlı, yol gösterici bir kaynak olmasını dilerim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Türkiye Türkçesi Ağzlarının Tasnifi.....	4
1.2. Batı Grubu Ağız Bölgesinin Sınırları ve Diyalektolojik Durumu.....	16
1.2.1. Batı Grubu Ağızlarının Sınırları	16
1.2.2. Batı Grubu Ağızlarının Diyalektolojik Durumu.....	17
1.3. Alıntı Kelimeler.....	17
1.3.1. Türkçeyi Etkileyen Diğer Yabancı Diller.....	21
2. BATI ANADOLU AĞIZLARINDA ARAPÇA ALINTI KELİMELEERDE GÖRÜLEN SES DEĞİŞİMLERİ	25
2.1. Ünlü Olayları.....	25
2.1.1. Ünlü Kalınlaşması (Art Damaksıllaşma).....	25
2.1.2. Ünlü İncelmesi (Ön Damaksıllaşma).....	31
2.1.3. Ünlü Daralması	37
2.1.4. Ünlü Genişlemesi.....	42
2.1.5. Ünlü Düzleşmesi.....	48
2.1.6. Ünlü Yuvarlaklaşması.....	51
2.1.7. Ünlü Düşmesi.....	56
2.1.8. Ünlü Türemesi	60
2.1.9. Ünlü Kısalması.....	65
2.1.10. Ünlü Uzaması.....	68
2.1.11. Ünlü Benzeşmesi	73
2.2. Ünsüz Olayları	83
2.2.1. Ünsüz Benzeşmesi	83
2.2.2. Ötümlüleşme (Tonlulaşma)	88
2.2.3. Ötümsüzleşme (Tonsuzlaşma).....	97
2.2.4. Ünsüz Düşmesi	105

2.2.5. Ünsüz Türemesi	113
2.2.6. Ünsüz Tekleşmesi	118
2.2.7. Ünsüz İkizleşmesi	123
2.2.8. Süreklileşme.....	125
2.2.9. Süreksizleşme	131
2.2.10. Göçüşme	137
2.2.11. Akıcılaşma	145
2.2.12. Sızıcılaşma	146
2.2.13. Ünsüz Değişimleri	149
3. SONUÇ	163
KAYNAKLAR	169
ÖZGEÇMİŞ	179

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
A.E.Y.A	Antalya-Elmalı Yöresi Ağızları
A.İ.A	Ankara İli Ağızları
AD.KAH.SAM.Y.A	Adıyaman Merkez Kahta, Samsat, Gerger Ağızları
AD.OS.İ.A	Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları
AD.Y.A	Adıyaman ve Yöresi Ağızları
AF.M.A	Afyon Merkez Ağzı
AK.DOĞ.DAR.A	Akçadağ, Doğanşehir ve Darende Ağızları
AL.Y.A	Alaşehir ve Yöresi Ağzı
AM.İ.A	Amasya Merkez Ağzı
AY.M.A	Aydın Merkez Ağzı
AY.Y.A	Ayrancı Yöresi Ağızları
AYB.A	Aybastı Ağzı
BAL.BİG.A	Balıkesir Bigadiç Ağzı
BAL.İ.A.	Balıkesir İli Ağızları
BAN.A	Banaz İlçesi Ağzı
BAR.Y.A	Bartın Yöresi Ağzı
BAŞ.DAZ.A	Başmakçı ve Dazkırı Ağızları
BAY.K.A	Bayat Köyleri Ağzı
BAY.M.A	Bayat Merkez Ağzı
BİG.Y.A	Biga Yöresi Ağızları
BİL.A.İ	Bilecik Ağız İncelemesi
BİR.İ.A	Birecik Ağzı
BOĞ.Y.A	Boğazlıyan Yöresi ve Ağızları
BOL.ÇA.ÇOB.A	Bolvadin, Çay ve Çobanlar Ağzı
BOL.İ.A	Bolu İli Seben İlçesi Ağzı
ÇAN.İ.Y.A	Çankırı İli ve Yöresi Ağızları
ÇAY.Y.A	Çayıralan Yöresi Ve Ağızları
ÇİÇ.D.Y.A	Çiçekdağı Yöresi Ağzı

Kısaltmalar	Açıklamalar
ÇİF.Y.A	Çifteler Yöresi Ağzının İncelenmesi ve Türkçenin Zenginleşmesine Katkıları
ÇOR.İ.A	Çorum İli İskilip Yöresi Ağzı
DAL.A	Dalaman Ağzı
DEN.BAB.İ.A	Denizlinin Babadağ İlçesi Ağzı
DEN.G.İ.A	Denizli Güney İlçesi Ağzı
DİN.EV.Y.A	Dinar ve Evciler Yöresi Ağızları
DÖRT.A.	Dört Yol Ağzı
E.İ.M.İ.A	Eskişehir İli Mihalıçcık İlçesi Ağzı
EL.İ.A	Eldivan İlçesi Ağzı
EM.A	Emirdağ Ağzı
ES.A	Eskişehir ve Yöresi Ağızları
ES.PAZ.A	Eskipazar Ağzı
FET.A	Fethiye Ağzı
G.A	Gaziantep Ağzı
GAP.K.A.	Gazipaşa ve Köyleri Ağızları
GİR.Y.A	Giresun İli ve Yöresi Ağızları
GÖN.K.A	Gönen ve Köyleri Ağızlarının Ses ve Şekil Özellikleri
HAT.İ.A	Hatay İli Ağzı
I.M.A	Isparta Merkez Ağzı
IS.SEN.EĞ.İ.A	Ispartanın Eğirdir, Senirkent, Atabey İlçelerinin Ağız Özelliklerinin Türkçe Bakımından Önemi
İS.İH.A	İscehisar ve İhsaniye Ağzı
K. MAR.İ.A	Kahramanmaraş Merkez ilçesi Ağzı
KAD.A	Kadirli Ağzı
KAH.MAR.İ.A	Kahramanmaraş Merkez İlçesi Ağzı
KAM.Y.A	Kaman Yöresi Ağzı
KAR.İ.SAR.BAŞ.A	Karaman İli Sarıevliler Ve Başyayla İlçeleri Ağızları
KAR.Y.A	Karaman ve Yöresi Ağızları
KAS.İ.A	Kastamonu Merkez İlçesi ve Köyleri Ağzı
KAY.İ.G.K.A	Kayseri İli Gömeç Kasabası Ağzı
KAY.M.İ.A	Kayseri Merkez İlçe Ağzı

Kısaltmalar**Açıklamalar**

KEP.İ.A	Kepsut İlçesi ve Yöresi Ağızları
KIR.Y.A	Kırşehir ve Yöresi Ağzı
KİL.M.A	Kilis Merkez Ağzı
KOR.Y.A	Korkuteli ve Yöresi Ağızları
KÜT.ALT.Y.A	Kütahya İli Altıntaş Yöresi Ağzı
KÜT.AS.Y.A	Kütahya Aslanapa Yöresi Ağzı
KÜT.DOM.A	Kütahya Domaniç Ağzı
KÜT.EM.Y.A	Kütahya Emet Yöresi Ağzı
KÜT.GED.A	Kütahya Gediz ve Yöresi Ağzı
KÜT.PAZ.A.	Kütahya Pazarlar Ağzı
KÜT.SİM.A	Kütahya Simav Ağzı
KÜT.TAV.Y.A	Tavşanlı ve Yöresi Ağız İncelemeleri
KÜT.Y.A	Kütahya ve Yöresi Ağızları
MAL.İ.A	Malatya İli Ağzı
MAN.İ.A	Manisa Kuzey-Batı Köyleri Ağzı
MUĞ.A	Muğla Ağızları
NEV.Y.A	Nevşehir Yöresi Ağzı
NİĞ.İÇ.K.A	Niğde İli İçmeli Kasabası Ağzı
NİĞ.M.BOR.İ.A	Niğde Merkez ve Bor İlçesi Ağzı
OĞ.Y.A	Oğuzeli ve Yöresi Ağızları
OR.İ.A	Ordu İli Ağzı
REŞ.A	Reşadiye Ağzı
RİZ.İ.A	Rize İli Ağzı
SAK.FER.SÖ.İ.A	Sakarya Ferizli ve Söğüt İlçeleri Ağızları
SAK.İ.A	Sakarya İli Ağızları
SAK.İ.KAY.İ.A	Sakarya İli Kaynarca İlçesi Ağzı
SAR.A	Sarıcakaya Ağzı
SAR.Y.A	Sarıgöl ve Yöresi Ağızları
SER.A	Serik (Antalya) Ağzı
SİN.A	Sinanpaşa Ağzı
SİV.A	Sivaslı Ağzı
SİV.İ.Y.A	Sivas İli ve Yöresi Ağzı

Kısaltmalar**Açıklamalar****SİV.İL.A**

Sivas İlbeyli Ağzı

SİV.YILD.İ.A

Sivas İli Yıldızeli İlçesi Ağzı

SULT.D.A

Sultandağı Ağzı

ŞAB.Y.A

Şabanözü Yöresi Ağzı

ŞAR.Y.A

Şarkışla ve Yöresi Ağızları

ŞUH.Y.A

Şuhut ve Yöresi Ağzı

TAR.A

Tarsus Ağzı

TOK.İ.A

Tokat İli ve Yöresi Ağızları

TRAB.Y.A

Trabzon Yöresi ve Ağızları

UL.A

Uluborlu Ağzı

UŞ.İ.A

Uşak İli Ağızları

YAP.A

Yapraklı İlçesi Ağzı

YER.Y.A

Yerköy ve Yöresi Ağızları

YOZ.ÇAN.A

Yozgat Çandır Ağzı

YOZ.SOR.İ.A

Yozgat Sorgun İlçesi Ağzı

YOZ.Y.A

Yozgat ve Yöresi Ağızları

ZON.BAR.KAR.İ.A

Zonguldak–Bartın- Karabük İlleri Ağızları

1. GİRİŞ

Problem

Dilimiz her devirde varlığını farklı kültür, zaman ve coğrafyalarda genişletme ihtiyacı duymuştur; ancak yeni kavramları karşılayabilecek durumda olmadığına çeşitli dillerle kelime alışverişine girmiştir. Bu alışveriş süreci ise dînî, ticarî ve kültürel etkileşimlerle sağlanmıştır (Sarıkaya, 2012: 120). Kültürel, siyasi ve ticarî ilişkilerin bir sonucu olarak; Türkçenin tarihi dönemlerinde kendi içinde “alıntı kelimeler” ve “yabancı kelimeler” olarak ayırabileceğimiz Arapça ve Farsçadan yapılmış aktarmalar görülmektedir (Korkmaz, 2003: 180).

Dile girmiş fakat girdiği dilin ses ve şekil özelliklerine uyum sağlayarak o dile yerleşen kelimelere *alıntı kelimeler* veya *yerlileşmiş sözcükler* denir. Dile girmiş fakat girdiği dilin ses ve şekil özelliklerine uyum sağlamadan o dile yerleşen kelimelere ise *yabancı kelimeler* veya *ödünc kelimeler* denir (Sarıkaya, 2012: 180).

Alıntı kelimeler dile genelde bir ihtiyaç sonucu girerken Türkçede bu durumun bazen tersi görülmekte ve özentî sonucu girmiş alıntı kelimelerle karşılaşmaktayız. Bunlara örnek verecek olursak; Türkçe’de *ak* veya *kara* kelimeleri varken Arapçadan *beyaz* Farsçadan da *siyah* kelimelerinin alınması gibi... Türkçede ihtiyaç sonucu dilimize giren alıntı kelimelerle de karşılaşırız. Türkler farklı zamanlarda, farklı coğrafyalarda devlet kurup yaşamışlar ve bunların sonucu olarak da çeşitli kültürlerle karşılaşmışlardır. Bunların sonucunda da farklı ve yeni kavramları karşılayabilmek için Rumca ve İtalyanca dillerinden de kelimeler almışlardır. Örneğin; Rumcadan *çipura*, *çiroz*; İtalyancadan ise *ıskota*, *marina*, *pupa* gibi kelimeler alınmıştır (Korkmaz, 2007: 104-105).

Karaağaç’a göre ses ve şekil özelliklerini değiştirerek girdiği dile uyum sağlayan alıntı sözcükler ikiye ayrılır. Bunlar: Öğrenme ve bilgiye dayanan *bilgi alıntıları*, ile herhangi öğrenme ve bilgi amacı gütmeyen moda ve özentî yoluyla dile geçen *özentî alıntıları*’dır. Türklerin devlet kurdukları coğrafyalarda Türkçenin üst katman dili olarak kabul edilmesinden dolayı tarih boyunca karşılaştığımız alıntılar genelde bilgi alıntıları şeklinde olmuştur. Budizm, Maniehizm ve İslamiyet dinleriyle birlikte dilimize giren kelimeler ise özentî alıntıları şeklindedir (Karaağaç, 2009: 137-138).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Batı Anadolu Ağzlarında bulunan Arapça Alıntı kelimeleri tespit edip bu kelimelerde görülen ses hadiselerini incelemek ve bu ses hadiselerinden yola çıkarak Batı Anadolu ağız grubunda yer alan illerin karakteristik ağız özelliklerini belirlemektir.

Araştırmanın Alt Amaçları

Batı Anadolu ağızlarıyla ilgili yapılmış kitap çalışmalarını incelemek;

Batı Anadolu ağızlarıyla ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarını incelemek;

Bu çalışmalarda Arapça alıntı kelimeleri tespit ederek bu kelimelerde meydana gelmiş ses hadiselerini incelemek;

Arapça alıntı kelimelerde tespit ettiğimiz ses hadiselerinden yola çıkarak Batı Anadolu ağızlarının karakteristik ağız özelliklerini ortaya çıkarmak olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Türkçedeki alıntı kelimeler üzerine pek çok araştırmacı makale ve kitap düzeyinde çalışmalar yapmışlardır. Türkiye Türkçesindeki alıntı kelimelerin yanı sıra Hakas, Kırgız ve Başkurt gibi Türk lehçelerindeki alıntı kelimeler üzerine de çalışmalar yapılmıştır.

Türkiye Türkçesi ağızlarında alıntı kelimeler üzerine yapılan çalışmalar makale boyutundadır. Bu çalışmalar genelde bir ilin ağzını esas alıp o ağızdaki Arapça veya Farsça alıntı kelimelerdeki ses hadiselerini incelemek şeklinde olmuştur. Ayrıca Türk diline bütün dillerden giren alıntı kelimelerin incelendiği çalışmalar da vardır. Ancak Türkiye Türkçesi ağızlarındaki alıntı kelimeler konusunda günümüze kadar tez veya kitap boyutunda çalışmalar yapılmamıştır.

Bu tez, Batı Anadolu Ağız grubundaki bütün illeri ve bu illerin ilçe ve köylerini içine alan geniş kapsamlı bir çalışmadır. Bu çalışmada Batı Anadolu ağız grubunda yer alan illerin

ağızlarındaki Arapça alıntı kelimeler tespit edilerek bu kelimeler genel olarak ses hadiseleri bakımından incelenmiştir. Bu incelemeden yola çıkılarak Batı Anadolu ağız grubunda yer alan illerin karakteristik ağız özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bakımdan Türkiye Türkçesi ağzının en geniş ağız grubu olan Batı Anadolu ağızlarıyla ilgili yapılacak çalışmalarda söz konusu tezin araştırmacılara yol göstereceği kanaatindeyiz.

Varsayımlar

Bu çalışmada Batı Anadolu Ağızlarında Arapça Alıntı kelimelerin olduğu ve bu kelimelerin Türkiye Türkçesi ağızlarında çoğunlukla Türkçenin genel ses yapısına uygun olarak değişime uğradığı varsayımıdır.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışma Türkiye Türkçesinin Batı Anadolu ağızlarıyla sınırlandırılmıştır. Çalışmada Leylâ Karahan'ın "Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması" adlı eserindeki sınıflandırma esas alınmış ve Batı Anadolu ağızlarına ait sınırlar bu esere göre belirlenmiştir. Ayrıca tezin hazırlanmasında Batı Anadolu ağız grubuna giren iller hakkında yapılmış olan ağız çalışmalarından yararlanılmıştır. Bu kapsamda Batı Anadolu ağızlarındaki alıntı kelimeleri tespit etmek için bu konuda hazırlanmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri, kitap ve makaleler taranmıştır. Söz konusu çalışmaların özellikle sözlük kısımları ve fonetik bölümleri incelenerek Arapça alıntı kelimeler tespit edilmiş ve bu kelimelerde görülen ses hadiseleri ortaya çıkarılmıştır. Bu şekilde Batı Anadolu ağız grubunda yer alan illerin ağızlarındaki Arapça alıntı kelimelerde görülen belirgin fonetik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Ağız üzerine yapılan çalışmalar 19. yüzyılın ortalarında başlamış ve uzun yıllar boyunca bu alanda yabancı araştırmacılar da eserler vermiştir. Yerli araştırmacılar ise 1940 yılından sonra Anadolu Ağızları üzerine çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Bu çalışmalar Türkiye Türkçesi ağızlarının ayrıntılı tasnifini yapmak için yetersiz olmasına rağmen yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından hem genel hem de bölgesel tasnifler yapılmıştır (Karahan, 2014: 9). Bu tasnifler yapılırken *ses*, *şekil*, *yapı*, *sözdizimi*, *vurgu* gibi beş temel esas dikkate alınıp benzerlik ve farklılıklar tespit edilerek tasnif yapılmıştır (Buran, 2011: 41).

Türkiye Türkçesi Ağızları üzerinde bilimsel olarak yapılmış ilk çalışma 1867 yılında Maksimov'un yaptığı “Opit izsledovanij tjurdkih dialektov v Hudavendigare i Karamanii” adlı çalışmadır. İgnas Kunos ise 1896 yılında ilk defa Türkiye Türkçesi ağızlarını tasnif etmiştir. Caferoğlu (1946 ve 1959), Banguoğlu (Türkçenin Gramerinde ve TDE Ansiklopedisinde), Kral, Hayashi ve Karahan (1996) genel tasnifler yapmışlardır. Nemeth (1946), Hazai (1971), Korkmaz (GBAA, 92), Hayashi (1984), Ercilasun (1985) bölgesel tasnifler yapmışlardır. Erzurum (Gemalmaz 1978), Rize (Günay 1978), Kars (Ercilasun 1983), Kütahya (Gülensoy 1988), Erzincan (Sağır 1995), Malatya (Gülseren 2000), Kırşehir (Günşen 2000), Keban- Baskil- Ağın (Buran 1996), Ordu (Demir 2001), Uşak (Gülsevin 2002), Elazığ (Buran- Oğraş 2003) gibi araştırmacılar da bir ilin ya da bir ile bağlı ilçelerin tasniflerini yapmışlardır (Buran, 2011: 42).

Bu bölümde öncelikle yapılmış genel tasnifler üzerinde durulacaktır:

1.1. Türkiye Türkçesi Ağızlarının Tasnifi

İgnas Kunos'un Tasnifi:

1. İzmir ile Bursa arasında Zeybekçe
2. Kastamonu Ağzı
3. Karadeniz'in doğu kıyılarına doğru Lazca
4. Harputça
5. Güneydoğu Anadolu'da Mersin ile Konya arasında Karamanlıca
6. Kızılırmak Havzasında Ankara Ağzı
7. Anadolu'da dağınık olarak yaşayan Yörük ve Türkmenler

İgnas Kunos'un bu tasnifi “*Kisazsiai Török Dialektusarial*” adlı eserinde yer almaktadır. Kunos'a göre Zeybekçe, Yörük ve Türkmen ağızları, Ankara ağzı Türk ağızlarını; diğerleri Türkleştirilmiş ağızları gösterir (Buran, 2011: 42).

Ahmet Caferoğlu'nun İlk Tasnifi (1946):

1. Doğu illeri ağızları (Kars, Elazığ, Van ve civarı, Malatya) bölgesi
2. Erzurum, Trabzon, kısmen Rize ağızları bölgesi
3. Sivas, kısmen Tokat illeri ağızları bölgesi
4. Amasya, Çorum, Ankara, kısmen Yozgat ağızları bölgesi
5. Orta Anadolu (Kayseri başta olmak üzere) ağızları bölgesi
6. Gaziantep (ve kuzey sınır ağızları bölgesi)
7. Batı illeri ağızları (Eskişehir, Balıkesir, Manisa, İzmir, Kısmen Afyon, Aydın ve Antalya'ya kadar) bölgesi
8. Konya ağız bölgesi
9. Kastamonu ağız bölgesi (Buran, 2011: 42).

Ahmet Caferoğlu'nun İkinci Tasnifi (1959):

1. Güneybatı ağızları (Bandırma'dan Antalya civarlarına kadar)
2. Orta Anadolu Ağızları (Afyon'dan Elazığ ve Erzurum'a kadar)
3. Doğu ağızları (Elazığ ve Erzurum'dan doğu sınırına kadar)
4. Kuzeydoğu ağızları (Samsun'dan Rize'ye kadar)
5. Güneydoğu ağızları (Gaziantep, Adana, Antalya ve civarı)
6. Kastamonu

Bu tasnif Fundamenta’da yayımlanmıştır. Caferoğlu her iki tasnifinde de Rumeli ağızlarına yer vermemiştir (Buran, 2011: 43).

Tahsin Banguoğlu’nun Tasnifi:

1. Deliorman ağızı
2. Makedonya ağızı
3. İstanbul Ağızı
4. Aydın ağızı
5. Karaman ağızı
6. Ankara ağızı
7. Kastamonu ağızı
8. Harput ağızı
9. Erzurum ağızı
10. Karadeniz ağızı

Rumeli ağızlarını içine alan Tahsin Banguoğlu’nun bu tasnifi Türkçenin Grameri adlı eserde yer almaktadır (Banguoğlu, 1990: 17).

Banguoğlu’nun Tasnifi:

1. Güneybatı ağızları
2. Orta Anadolu ağızları
3. Doğu ağızları

4. Kuzey Doğu Karadeniz ağızları

5. Rumeli ağızları

6. Güney Doğu ağızları

7. Kastamonu'ya, Karamanlı ve başka boylara mahsus ağızlar (Buran, 2011: 43).

Piet Kral'ın Tasnifi:

1. Rumeli Grubu

1. Edirne

2. Marmara (hipotetik)

2. Batı Grubu: Afyon, Antalya, Balıkesir, Burdur, Denizli, Eskişehir, Isparta, İzmir, Manisa, Muğla, Uşak

3. Merkez Grubu: Ankara, İçel, Kayseri, Kırşehir, Konya, Nevşehir, Niğde, Yozgat

a. Konya ve Niğde'de sapma

b. Kayseri, Kırşehir ve Yozgat'ta sapma

4. Amasya, Çankırı ve Çorum

a. Çankırı'da sapma

5. Sivas ve Tokat

6. Elazığ, Malatya ve Tunceli

a. Malatya'da sapma

7. Gaziantep, Hatay ve Kahramanmaraş

8. Doğu Grubu: Bitlis, Diyarbakır, Muş, Erzurum, Kars, Urfa ve Van

a. Diyarbakır ve Urfa'da sapma

b. Erzurum'da sapma

c. Kars'ta sapma

d. Erzincan

9. Batı Karadeniz Grubu: Bolu, Kastamonu, Zonguldak

a. Bolu'da sapma

b. Zonguldak'ta sapma

10. Orta Karadeniz Grubu: Giresun, Ordu ve Samsun

a. Ordu'da sapma

b. Giresun'da sapma

11. Rize ve Trabzon

a. Rize'de sapma

12. Artvin (Buran, 2011: 44).

Leyla Karahan'ın Tasnifi:

Doğu Grubu Ağızları: Ağrı, Artvin merkez ile Şavşat, Ardaneu ve Yusufeli, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Hakkari, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Tunceli, Urfa (Birecik ve Halfeti hariç), Van ağızları)

Alt Gruplar

1. Grup: Ağrı, Van, Muş, Bitlis, Bingöl, Siirt, Diyarbakır, Mardin, Hakkari, Urfa (Birecik, Halfeti hariç), Palu, Karakoçan (Elazığ) ağızları.

2. Grup: Kars (Ardahan, Posof hariç), Erzurum merkez, Aşkale, Ovacık, Narman, Pasinler, Horasan, Hınıs, Tekman, Karayazı, Erzincan merkez, Tercan, Çayırılı, Kemah, Refahiye, Gümüşhane ağızları.

3. Grup: Ardahan, Posof (Kars), Artvin merkez, Şavşat, Yusufeli, Ardanuç (Artvin), Oltu, Tortum, Olur, Şenkaya, İspir (Erzurum) ağızları.

4. Grup: Kemaliye, İliç, (Erzincan), Elazığ merkez, Keban, Baskil, Ağın, Harput (Elazığ) Tunceli ağızları.

Kuzeydoğu Grubu Ağızları: Hopa, Borçka, Arhavi (Artvin), Rize ve Trabzon ağızları)

Alt Gruplar

1. Grup: Trabzon, Rize merkez, Kalkandere, İkizdere, Gündoğdu, Büyükköy ağızları.

2. Grup: Çayeli, Çamlıhemşin, Pazar, Ardeşen, Fındıklı (Rize) ağızları.

3. Grup: Arhavi, Hopa, Borçka, Kemalpaşa, Muratlı, Ortacalar, Göktaş, Camili, Meydancık, Ortaköy (Artvin) ağızları.

3. Batı Grubu Ağızları: Adana, Adıyaman, Afyon, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bilecik, bolu, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Isparta, İçel, İzmir, İzmit, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kırşehir, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Muğla, Nevşehir, Niğde, Ordu, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Tokat, Uşak, Yozgat, Zonguldak ağızları.

Alt Gruplar

1. Grup: Afyon, Antalya, Balıkesir, Bilecik, Burdur, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Isparta, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak ve Nallıhan (Ankara) ağızları.

2. Grup: İzmit ve Sakarya ağızları.

3. Grup: Bolu (Göynük, Mudurnu, Seben, Kırıbsıcık hariç), Zonguldak, Bartın, Kastamonu (Tosya hariç), Ovacık, Eskipazar (Çankırı) ağızları.

4. Grup: Beypazarı, Çamlıdere, Kızılcahamam, Gündül, Ayaş (Ankara), Göynük, Mudurnu, Seben, Kırıbsıcık (Bolu), Çankırı (Ovacık, Eskipazar ve Kızılırmak hariç).

5. Grup: Sinop (Boyabat hariç), Samsun (Havza, Ladik hariç), Ordu (Mesudiye hariç), Giresun (Alucra ve Şebinkarahisar hariç), Şalpazarı (Trabzon) ağızları.

6. Grup: Havza, Ladik (Samsun), Amasya, Tokat, Sivas (Şarkışla ve Gemerek hariç), Mesudiye (Ordu), Şebinkarahisar, Alucra (Giresun), Malatya merkez, Hekimhan, Arapkir ağızları.

7. Grup: Tarsus (İçel), Ereğli, Konya merkez ilçesinin bazı yöreleri, Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Adıyaman, Darende, Akçadağ, Doğanşehir (Malatya), Birecik, Halfeti (Urfa) ağızları.

8. Grup: Ankara merkez, Haymana, Bâlâ, Şereflikoçhisar, Çubuk, Kırıkkale, Keskin, Kalecik Kızılırmak, (Çankırı), Çorum merkez ilçesi ile güneyindeki ilçeler, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Kayseri, Şarkışla, Gemerek (Sivas), Yozgat ağızları.

9. Grup: Konya (Merkez ilçesinin bazı yöreleri ve Ereğli hariç), İçel (Tarsus hariç) ağızları (Karahana, 2014: 1, 96, 113, 178).

Bu çalışmanın konusu, Batı grubu Ağızlarında yer alan Arapça alıntı kelimelerdeki ses hadiselerinin incelenmesi olduğu için Batı grubu ağızlarının sınırları ve bu ağızların diyalektolojik durumu üzerinde durmak gerekir.

Bu bölümde Türkiye Türkçesi Ağızları üzerinde yapılmış bölgesel tasnifler üzerinde durulacaktır:

Zeynep Korkmaz Afyon, Manisa ve Kütahyanın ilçelerini içine alan bölgesel tasnif yapmıştır. Korkmaz, bu tasnifi yaparken fonetik ve morfolojik farklılıkları esas almış ve Güneybatı Anadolu ağızlarını dört bölgede sınıflandırmıştır (Korkmaz, 1956: V).

Manisa ağızları: İzmir’i ve bazı özellikleriyle Uşak’ı da içine alır.

1. Dinar ağızı: Kısmen Uşak ve Çivril’i içine alır. Bazı özellikleri dolayısıyla Aydın ve Denizli grubu içerisine girer.

2. Aydın ve Denizli ağızları

3. Muğla ağızı

Tooru Hayashi tarafından hem fonetik hem de leksik ölçüler dikkate alınarak bir sınıflandırma yapılmıştır. Hayashi, “ köprü, göz, şeftali” gibi kelimelerle “patates, yengeç” gibi kelimelerin söyleniş farklılıklarından faydalanarak bu kelimeleri haritada belirtip Samsun, Ordu, Giresun, Rize, Trabzon illerini içine alan üç ağız bölgesi ortaya koymuştur (Karahana, 2014: XV).

1. Terme, Ünye, Öceli, Mesudiye, Giresun merkez ve Dereli

2. Mesudiye, Öceli, Giresun, Dereli, Alucra, Görele

3. Akçaabat, Maçka, Yomra, Arsin, Sürmene, Of, Rize, Ortapazar, Pazar, Ardeşen ağızları şeklindedir.

Turgut Günay birinci bölge ve diğer bölgeleri birbirinden ayırırken“r” ünsüzünü ölçüt göstererek Rize ilini beş ağız bölgesine ayırmıştır. Birinci bölge Rize’yi Trabzonun doğusundaki ağızlarla birleştirir. Beşinci ağız bölgesi Artvin’in Hopa ve Arhavi ilçelerine doğru değişmeye devam eder (Günay, 1978: 25-32).

Ahmet Bican Ercilasun, ağızlardaki fonetik farklılıkları ve Kars'ta yaşayan farklı ağız özelliklerine sahip Türkmenler, Terekemeler ve Azerileri göz önünde bulundurarak Kars ilini beş ağız grubuna ayırmıştır:

Kars yerli ağız

1. Ardahan-Posof yerli ağız
2. Hanak Türkmenleri ağız
3. Kars Azerileri ağız
4. Kars Terekemeleri ağız (Ercilasun, 2002: 2).

Turgut Acar ağız bölgelerini birbirinden ayıran özellikleri dikkate alarak Artvin ilini dört ağız bölgesine ayırır:

1. Ardanuç, Şavşat, Artvin merkez ve Yusufeli
2. Yusufeli ve Şavşat'ın bir kısmı, Borçka
3. Arhavi ve Hopa
4. Hopa'nın bir kısmı şeklindedir (Karahan, 2014: XV).

Efrasiyab Gemalmaz Düzlük- yuvarlaklık uyumsuzluğu, zamir kökenli 1. teklik şahıs ekinin ünlü yapısı gibi, şimdiki zaman eki gibi ağız özelliklerini belirleyen fonetik durumlardan dolayı Erzurum ilini iki ağız bölgesi olarak sınıflandırmıştır. Bu ağız bölgelerinden biri Doğu Anadolu ağzına, diğeri de hem Doğu Anadolu hem de Doğu Karadeniz ağzına benzemektedir .

Yukarı Karasu- Yukarı Aras ağızları

1. Çoruh boyu ağızları (Bu grup kendi içinde üç bölgeye ayrılır)

a. Oltu

b. Tortum

c. İspir (Gemalmaz, 1995: 21-25).

Mukim Sağır Erzincan ağızlarını zamir kökenli 1. ve 2. Teklik şahıs eklerinin yapısını dikkate alarak üç gruba ayırmıştır:

1. Doğu ağız grubu

2. Orta ağız grubu

3. Batı ağız grubu (Sağır, 1995: 5-12).

Ahmet Buran Elazığ ağızlarını beş grupta sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmayı yaparken de ağızları köylere göre ele almıştır.

1.ve 2. Keban ve Baskil köyleri ele alınır.

3.ve 4. Keban ve köyleri ele alınmıştır.

5. Ağın ilçesi ele alınmıştır (Buran&Oğraş, 2003: 15-21).

Tuncer Gülensoy ağız özelliklerini dikkate alarak Kütahya ilini ilçeleriyle birlikte sekiz grupta ele almıştır:

1. Kütahya ve çevresi, Köprüören

2. Alayunt, Çöğürler, Arslanapa

3. Altıntaş, Çekme köyü, Dumlupınar

4. Emet, Güllüce, Çatalcam, Dereköy, Kayı

5. Gediz, Akçaalan

6. Simav yöresi

7. Tavşanlı yöresi

8. Domaniç Yöresi (Gülensoy, 1988: XV, XVI).

Trabzon yöresi Bernt Brendemoen tarafından ağızdaki şimdiki zaman bağlantı ünlüsündeki değişimler dikkate alınarak üç ağız bölgesi olarak sınıflandırılır (Karahan, 2014: XVI).

1. Vakfıkebir, Akçaabat, Trabzon merkez ve Maçka

2. Yomra, Arsin, Araklı, Sürmene

3. Of, Çaykara, Tonya (Brendemoen, 1992).

Daha önce Zeynep Korkmaz tarafından incelenen Bartın ili M.Emin Eren tarafından fonetik ve morfolojik özelliklerden faydalanılarak üç ağız bölgesi olarak sınıflandırılmıştır (Karahan, 2014: XVII).

1. Güney- Batı ağızı: Zonguldak merkez, Ereğli, Devrek

2. Kuzey- Batı ağızı: Bartın, Çaycuma.

3. Doğu ağızı: Karabük, Safranbolu, Eflâni, Ulus, Kurucaşile

Karahan yaptığı tasnifte Ankara ilini Batı Anadolu ağız grubu içinde Ankara ilini üç ayrı ağız bölgesi olarak I. Alt grup *Bey pazarı, Çamlıdere, Kızılcahamam, Gündül, Ayaş* IV. Alt grup *Ankara merkez*, VIII. Alt grup *Haymana, Bâlâ, Şereflikoçhisar, Çubuk, Kalecik* şeklinde ele almış (Karahan, 1996: 116). Fakat Hakan Akca'nın Ankara İli Ağızlarıyla ilgili yaptığı çalışma sonucu yukarıda bahsi geçen sınıflandırmadan farklı bir tasnif ortaya çıkmıştır. Bu tasnif şimdiki zaman eklerinin ses değişimleri dikkate alınarak oluşturulmuştur (Akca, 2008: 35-38).

1. Ağız Bölgesi (Orta Ankara): -(I)yo

2. Ağız Bölgesi (Kuzey Ankara): (I)yoru

3. Ağız Bölgesi: (I)yI

1. Ağız Bölgesi (Orta Ankara)

Ağız bölgesinin Konuşulduğu Yerler

Altındağ (Karaköy hariç), Elmadağ, Kalecik (Uyurca, Akkuzulu hariç), Mamak, Çankaya, Akyurt (Yağızoğlu, Akkuzulu, kapaklı hariç), Çubuk (Akkuzulu, Karadana, Dağkalfat, Yukarı Emirler, Yıldırımadoğan hariç), Yenimahalle, Keçiören, Sincan, Etimesgut, Gölbaşı (Bezirhane, Soğulcak, Mahmatlı hariç), Polatlı (Beyobası, Ağılı, Türkoba, Sarioba, Kötek, Kurtçu, Alagöz, Köseler, Macin hariç), Haymana (Durupınar, Boyalık, Gölbe, Çalış, Oyaca, Culuk, Yeşilyurt, Topaklı, Karasüleymanlı hariç).

2. Ağız Bölgesi (Kuzey Ankara)

Bu ağız grubu ek ünlülerin yuvarlaklaşma durumuna bağlı olarak 2 grupta incelenir:

1. Alt Grup: Ek Ünlüleri Yuvarlaklaşmayan Grup

Bu bölgelerde ek ünlüklerde düzlük- yuvarlaklık uyumu görülür. Bu grubun konuşulduğu yerler şu şekildedir: Nallıhan, Beypazarı (Güneydeki köylerde), Ayaş, Kazan.

2. Alt Grup: Ek Ünlüleri Yuvarlaklaşan Grup

Bu grupta düz ünlülerin arkasından gelen ek ünlüler yuvarlaklaşır. Bu grubun konuşulduğu yerler şu şekildedir: Beypazarı (Kuzeydeki köylerde), Çamlıdere, Gündül, Kızılcahamam.

3. Ağız Bölgesi: -(ı)yI Grubu (Güney Ankara)

Şereflikoçhisar, Evren, Bala (merkez ve güneyinde kalan belde ve köyler), Haymana (Durupınar, Gölbe, Boyalık, Culuk, Çalış, Karasüleymanlı, Yeşilyurt, Topaklı, Oyaca), Gölbaşı (Bezirhane, Soğulcak, Mahmatlı köyleri), Polatlı (Beyobası, Ağılı, Türkoba, Sarioba, Kötek, Kurtçu, Alagöz, Köseler, Macin köyleri), Çubuk (Akkuzulu, Karadana ,

Dağkalfat köyleri), Akyurt (Yağızoğlu, Akkuzulu, Kapaklı köyleri), Kalecik (Akkuzulu, Uyuca köyleri).

Bu çalışmada ilk önce bütün Türkiye Türkçesi ağızlarında yer alan Arapça alıntı kelimelerin incelenmesi planlanmaktaydı; fakat Türkiye Türkçesi ağızlarının tümünü incelemenin yüksek lisans tez çalışması için çok kapsamlı olması sebebiyle sadece Batı Anadolu Ağız grubunda yer alan Arapça alıntı kelimeleri incelemenin daha uygun olacağı sonucuna varıldı. Bu kapsamda Batı ağız grubunun sınırları Leyla Karahan'ın *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması* adlı çalışması esas alınarak belirlenmiştir.

1.2. Batı Grubu Ağız Bölgesinin Sınırları ve Diyalektolojik Durumu

1.2.1. Batı Grubu Ağızının Sınırları

Doğuda Kuzeydoğu grubu ve doğu grubu ile kuşatılmış olan Batı grubu ağızları kuzeydoğuda Giresun'dan başlar. Adıyaman, Malatya, Sivas, Halfeti ve Birecik'i (Urfa) içine alarak Suriye sınırına ulaşır. Bütün ağız grupları içerisinde en geniş sınırına ulaşmış ağız grubu Batı Anadolu Ağız grubudur (Karahana, 2014: 114).

Anadolu'da yaşayan 23 oğuz boyundan Salur, Çepni, Kınık, Eymir gibi boylar Anadolu'nun teşekkülünde büyük rol oynamışlardır (Korkmaz, 1980: 25). Tarihi kaynaklarda bu boylardan Kınık boyunun Arapkir, Isparta, Sandıklı, Kahramanmaraş, Gördes, Simav, İzmir, Tire, Manisa, Alaşehir, Demirci, Sivas, Bolu civarında; Salur boyunun Tarsus, Kadirli, Koçhisar, Ereğli, Ürgüp, Aksaray, Amasya'nın güneyi, Kastamonu-Küre, Sinop, Bolu civarlarında; Avşar boyunun Gaziantep, Malatya, Tunceli, Elazığ civarlarında yaşadıkları bilgisi yer almaktadır. Anadolu'da 16. yy.da Türkmen ve Yörükler yarı göçebe olarak yaşamışlardır. Türkmenler Kızılırmak'ın doğu ve güneyinde yaşamışlardır. Bölgenin batısında Yörükler yaşamışlardır. Bu ağız grubundaki s>h, y>c, ş>s gibi ses değişimleri bölgedeki Kıpçak yerleşmesinin sonucu olarak meydana gelmiştir. Batı grubu ağızlarında birçok karışma ve kaynaşma görmek mümkündür. Bunların nedeni doğudan batıya doğru gerçekleşen iç göçlerdir (Karahana, 2014: 114-115).

1.2.2. Batı Grubu Ağızlarının Diyalektolojik Durumu

1. “e/ê>i” değişimi bu ağızlarda diğer ağız gruplarına göre çok fazladır. berikad< Ar. bereket “bereket” (A.İ.A.), eTfāyi< Ar. itfā’iyye “itfaiye” (BAL.İ.A.),
2. r, l ünsüzleri önünde ünlü türemesi hadisesi bu ağızlarda çok fazla görülmektedir (Karahana, 2014: 115). irehan< Ar. reyhān “reyhan” (ADI.İ.A.), ırab< Ar. Rabb “Rab” (AYB.İ.A.), ilazım< Ar. lāzim “lazım” (ŞUH.Y.A.), ileyik< Ar. lāyik “layık” (KAD.A.).
3. “k/k>g/ğ, t/t>d” değişiminin bu ağızlarda çok fazla olduğunu görmekteyiz (Karahana, 2014: 116). feğed< Ar. faḫaṭ “fakat” (ADI.İ.A.), zahden< Ar. zāten “zaten” (MUĞ.İ.A.), daḫsid< Ar. taḫsīt “taksit” (ÇAN.İ.A.), aḡran< Ar. ‘aḡrān “akran, aynı yaşta olan” (GAP.K.A.), gısmet< Ar. ḫismet “kısmet” (K.MAR.İ.A.).

1.3. Alıntı Kelimeler

Dil, insanlığın tarihten beri en önemli ihtiyacı olan iletişimi sağladığı gibi sosyal yapının da temelini oluşturmaktadır. Bu sosyal yapıda farklı coğrafyalarda yaşayan insan ve toplumlar iletişim aracılığıyla birbirlerine bir şeyler öğretirler veya birbirlerinden bir şeyler öğrenirler. Bunun sonucunda diller arasında etkileşim ve alışveriş başlar (Karağaç,1997: 499). Bu şekilde kaynak dilden alıcı dile bazen anlam ve şekil değiştirerek bazen de kaynak dilde olduğu haliyle alıcı dile yerleşen kelimelere *alıntı kelimeler* denir.

Alıntı kelimeleri iki başlık altında incelemek mümkündür. Bunlardan birincisi; Temelinde öğrenme ve bilgilenme amacının olduğu “*bilgi alıntı*”larıdır. Bilgi alıntılarında bir kavrama ad olan nesne, kaynak dilden alıcı dile geçtiği dilin ses ve şekil özelliklerine uyum sağlayarak girer veya hiçbir değişikliğe uğramadan kaynak dildeki hâliyle alıcı dile geçer. İkincisi ise; temelinde öğrenme ya da bilgilenme amacının olmadığı, dil dışı konular, özentî ya da moda yoluyla başka bir dile giren “*özentî alıntı*”larıdır (Karağaç, 2009: 137). Bu alıntı kelimeler alıcı dile hiçbir değişikliğe uğramadan, kaynak dildeki hâliyle geçerler ve alıcı dilde kaynak dildeki haliyle kullanılırlar.

Gündelik yaşamımızda çok fazla kullandığımız ve kültürel etkileşimin yoğun olarak görüldüğü dil, bazı nesne veya kavramlara karşılık bulamaması, sosyolojik, kültürel

nedenlerden ve yeni kelime grupları oluşturmanın zor olması gibi sebeplerden dolayı diğerk dillerle kelime alışverişinde bulunmuştur (Durmuş, 2004: 1).

Dilin farklı dillerden etkilenmesi veya farklı dillerle kelime alışverişi içerisinde olması kaçınılmaz bir durumdur. Çünkü farklı coğrafiyalarda yaşayan farklı milletlerle kültürel ve ticarî ilişkiler, savaşlar ve din gibi etkenler dillerin birbirlerinden etkilenmesine neden olmaktadır (Aksan, 2015: 135).

Bir dile yabancı kelimelerin girmesinin diğerk sebepleri de şu şekilde belirtilebilir:

a. Sosyal hayattaki köklü değişiklikler

b. Din ve medeniyetteki değişiklikler

c. Tercüme alanındaki faaliyetler

d. Alfabedeki değişiklikler

e. Geri kalmışlık

f. Dil bilinci eksikliği

g. Çok coğrafiya değiştirmek

h. Bilimsel ve teknolojik yenilikler

1. Özenti-kışıların beğenilme arzusu (Buran, 2001: 79).

Türk milleti geçmişten bu yana çok farklı coğrafiyalarda yaşamış ve buralarda devletler kurmuşlardır. Bunların sonucu olarak da birçok farklı milletle kültürel, ticarî, sosyal ve dînî iletişim içinde olmuştur. Devlet kurdukları bu coğrafiyalarda ayrıca Türkçe üst katman dili kabul edilmiştir. Yukarıda belirttiğimiz bu sebeplerle Köktürk döneminden itibaren Türkçede yabancı kelimelere rastlanılmaktadır (Karaağaç, 2009: 138).

Türkçenin en eski dönemi olan Köktürk döneminde Kültigin ve Tonyukuk yazıtlarında alıntı kelimelerin % 1 civarında olduğu görülmektedir. Uygur döneminde Köktürk dönemine oranla alıntı kelimelerin daha fazla olduğu görülür. Çünkü Uygur döneminde yabancı kültürlerle olan ilişkiler daha fazla olmuştur. Bu dönemde alıntı kelimelerin genelde dînî eserlerde daha çok olduğu görülür. Buna örnek verecek olursak; “*Le conte bouddhique*”, *Zur Helkünde*” gibi eserlerde alıntı kelimeler % 2 ile % 5 arasındadır. “*Kuanşi İm Puser*”da % 1 ile % 10 arasındadır (Aksan, 1977: 345). Karahanlı döneminde ise 10. yüzyılda Türklerin İslamiyet’i kabul etmesinden dolayı Arapça alıntı kelimelerin fazla olduğu görülmektedir. Dönemin en önemli eserlerinden olan ve 11. yüzyılda yazılmış “*Kutadgu Bilig*” adlı eserde “Rab, Rahmet, fitne” gibi Arapça kelimeler kullanılmıştır. Bunların yanısıra Kutadgu Bilig’de Farsçadan geçmiş kelimeler de vardır (Aksan, 2015: 137). Bu eserdeki alıntı kelimelerin oranı % 1 civarındadır. Yine bu dönemin önemli eserlerinden olan “*Atabetü’l Hakayık*”taki alıntı kelimelerin oranının Kutadgu Bilig’e göre daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bu eserdeki alıntı kelimelerin oranı % 20’ye yükselmiştir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde alıntı kelimelerin oranı dönemin başlarında azdır; fakat daha sonra dînî konuların işlendiği eserlerde yabancı kelimelerin oranının arttığı görülmüştür. Örneğin; Yunus emre divanında % 13, Âşık Paşa’nın “*Garibname*” adlı eserinde bu oran % 20’dir. Ahmet Fakih’in “*Çarhname*” adlı eserinde bu oran % 28’e yükselmiştir. Alıntı kelimelerin oranı Dede Korkut kitabında ise hikayelerin olduğu bölümlerde % 5 civarlarında iken dînî konuların işlendiği ve duaların edildiği bölümlerde % 17’ye yükselmiştir (Aksan,1977: 345).

Bu dönemde alıntı kelimelerin özellikle dînî konuların yoğun olarak görüldüğü Süleyman Çelebi’nin “*Mevlid*” adlı eserinde % 26’ya ulaştığı görülmektedir. Divan edebiyatında alıntı kelimelerin oranı diğer dönemlere oranla çok daha fazladır. Baki’de bu oran % 65, Nef’î’de % 54, Nedim’de % 41’dir. Tanzimat döneminde de yabancı kelimelerin oldukça fazla olduğu görülür: Namık Kemal % 62, Şemsettin Sami % 64, Ahmet Mithat % 57’dir (Aksan, 1977: 346).

Alıntı kelimelerin oranının Türkçenin ilk dönemi dediğimiz Köktürk döneminde çok az olduğu görülür. Bu oran Uygur ve Karahanlı döneminde yabancı kültürlerle sıkı etkileşimde bulunulması ve İslamiyet’in kabul edilmesi gibi etkenlerden dolayı biraz artmış olsa da yine de çok düşük olarak kabul edilebilir. Bu oran ancak dinsel konuların yoğun olarak işlendiği eserlerde, Eski Anadolu Türkçesinin sonlarında çok fazla artmaya

başlamış ve ayrıca Divan edebiyatı ile Tanzimat dönemlerinden dil devrimine kadar bu oranın arttığı görülmüştür. Dilimizde yabancı kelimelerin sayısının artması nedeniyle Dil devrimi yapılmıştır. Dil devriminden sonra yabancı kelimelerde azalma görülmeye başlamıştır (Aksan, 1977: 347).

Bu çalışmanın konusu Arapça alıntı kelimelerdeki ses hadiseleri olduğu için öncelikle Arapça ve Türkçe arasındaki etkileşime değinmek yerinde olacaktır. Türkçe ile Arapçanın tanışması 751 yılında Talas savaşı sonucunda Karluk, Yağma, Çiğil boylarıyla birlikte Türklerin İslamiyet'e girmesi sonucu gerçekleşmiştir. Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle Arapça kelimelerin Türkçeye girmesi kaçınılmaz olmuştur (Durmuş, 2004: 6).

İslamiyet'in hemen kabul edilmesinden sonraki dönemlerde Türk yazı dilinde Arapçanın etkisi çok fazla görülmemiştir; fakat 13. yüzyıldan sonra Türk yazı dilinde Arapça kelimelerin etkisinin arttığını söylemek mümkündür. Osmanlı döneminde ise Arapça kelimelerin etkisi daha fazla artmıştır (Aksan, 1995: 367). Fakat Türk Dil devriminden sonra Arapça kelimelerin sayısının azaldığı görülür.

10. yüzyılda Türklerin İslamiyet'i kabul etmesinden sonra Türkçede Arapça kelimelerin sayısı çok fazla değildir. Prof. Dr. Doğan Aksan 13. yüzyıldan sonra Arapça kelimelerin Türk yazı dilinde etkisinin arttığını belirtmiştir (Aksan, 1995: 367).

Osmanlı devrinde gittikçe artış gösteren Arapça kelimeler şu anda da dilimizde en fazla yer tutan alıntı kelimelerdir. Türkçe Sözlükte bu kelimelerin sayısı 6426'dır. Arapça kelimelerin oranı Dil devriminden sonra azalmaya başlamıştır. Gazetelerde de Arapça kelimelerin oranının çok fazla olduğu görülür. Arapça kelimelerin oranı 1931 yılında gazetelerde % 51 oranında iken 1965'te bu oranın % 26'ya kadar düştüğü görülür (İmer,1973: 173-190). Arapça kelimeler Türkçe içinde kullanıma alınırken anlamsal olarak da pek çok değişime uğramışlardır. Arapçadan çok fazla kelime alındığı gibi Arapçaya da çok fazla kelime verilmiştir. Bu durum şu şekilde açıklanabilir: Suriye Arapçasında yaklaşık olarak 3000, Mısır Arapçasında 900, Sudan Arapçası'nda 300, Irak Arapçasında da 250 kadar Türkçe kelime bulunmaktadır (Yüce, 1999: 19).

Alıntı kelimelerle ilgili çalışma yapan yerli Türkologlar vardır; fakat bu konuda daha çok yabancı Türkologların çalışma yaptığı görülmektedir. Bu konuda ilk olarak

değinebilebilecek araştırma Macar Türkologların Balkan dillerinde ağırlıklı olarak Türkçe kelimeler üzerine yaptıkları araştırmadır (Kutlar, 1999: 85-93).

Alman Gerhard Doerfer de *"Türkische und Mongolische Elemente im Neupersien"* adlı dört ciltlik çalışması ile bu konuda önemli çalışmalar yapmış Türkologlardan biridir. Doerfer, ayrıca Tacikçedeki Türkçe alıntı kelimeleri de incelemiştir. Genelde bu alanda yapılmış çalışmalarda Türkçenin aldığı kelimeler makaleler halinde ele alınmıştır. Bu durumunu nedeni Türkiye'deki yabancı Türkologların bu konuda çok fazla çalışma yapmaması olarak açıklanabilir (Ülgen, 2004: 68).

1.3.1. Türkçeyi Etkileyen Diğer Yabancı Diller

Bu bölümde Oğuzhan Durmuş'un 2004'te yayımlanan *"Alıntı Kelimeler Bakımından Türkçe Sözlük"* adlı makalesinden faydalanılmıştır.

Fransızca: 19. yüzyıldan sonra popüler kültür olan Fransızcanın Rusça aracılığıyla Türkiye Türkçesini olduğu kadar Türk lehçelerini de çok fazla etkilediği görülmüştür. Türk aydınlarının Fransız kültüründen etkilenmesi ve ayrıca Türk dili ve edebiyatına gazetelerin girmesi sonucunda Türkçede birçok Fransızca kelimeyle karşılaşmıştır. 1839 Tanzimat Fermanında olduğu gibi Avrupa ile ilişkilerimiz Fransızca aracılığıyla sürdürülmüştür (Aksan, 2015:142). Tanzimat Fermanı'nda yazın alanındaki ilişkilerimiz de Fransızca aracılığıyla sürdürülmüştür. Bunların sonucunda günlük yaşamda ve bilimsel alanda birçok Fransızca kelime kullanılmaktadır. Bunları şu şekilde örneklendirebiliriz: *gişe* (Fr. *guichet*), *büfe* (Fr. *Buffet*), *bagaj* (Fr. *bagage*) (Aksan, 2015: 142-143).

Farsça: Türkçe ile çok fazla kelime alışverişinde bulunan Farsçayı Türklerin tanıması Türklerin İslamiyet'i kabulüyle birlikte meydana gelmiştir. Türkçenin tarihi dönemlerinden olan Karahanlı devri eserlerinden olan İlk Kur'an Tercümelerinde de Farsçanın çok fazla etkisini görmek mümkündür. Türkiye Türkçesinde etkili olduğu kadar Yeni Uygur Türkçesi ve Özbek Türkçesi gibi Türk lehçelerinde de Farsçanın etkisini görmek mümkündür. Dil devriminden sonra etkisini azaltan Farsçanın Selçuklular döneminden başlayarak Osmanlı dönemine kadar etkisini arttırdığı görülür. Fakat Dil devriminden sonra Farsçanın etkisi giderek azalmıştır. Türkçe Sözlük'te toplamda 1363 adet Farsça

kelime tespit edilmiştir. Dilimize giren Farsça kelimelerin birkaçını şöyle örneklendirebiliriz: *namaz, abdest, oruç*.

İtalyanca: 15. ve 16. yüzyıllarda Venedik ve Cenevizlilerle bulunmuş olduğumuz ticarî ilişkilerimiz sonucunda ve Cumhuriyet döneminde ticaret kanunlarının İtalyanlardan alınması nedeniyle Türkiye Türkçesinde birçok İtalyanca kelime ile karşılaşilmektedir (Aksan, 2000: 42).

Türkçe Sözlükte toplam 622 adet İtalyanca sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcükleri şu şekilde örneklendirebiliriz: *güverte< coverta, istif<stiva,, fanila<phanella*.

İngilizce: II. Dünya savaşından sonra etkisini çok fazla arttıran İngilizce (Aksan, 2000: 47). Amerika'nın 20. yy.da büyük bir güce sahip olmasından dolayı internet, müzik, sinema, tiyatro ve daha birçok alanda yaygınlaşmaya başlamış bir dildir. Hatta bu sebeple dünyada ortak bir dil olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

Türkçe Sözlük'te toplam 446 adet İngilizce tespit edilmiştir. Bunların birkaçını şu şekilde örneklendirebiliriz: *lider<leader, mont<mont, aysber<iceberg*.

Yunanca: Genellikle bitki adlarında ve coğrafi adlarda kullandığımız Yunanca kelimeler Türk dilinde çok fazla kendini göstermektedir. Bunun sebebini ise Anadolu'da Rumlar ve Türklerin bir arada yaşaması olarak gösterilebilir.

Almanca: Türk dilinde genelde fen, bilim ve teknolojiye etkisini gördüğümüz Almanca kelimelerin Türkçede çok fazla görülmesinin sebebi, Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti ile Almanya'nın aynı saflarda savaşmasıdır.

Türkçe Sözlük'te 84 adet Almanca kelime tespit edilmiştir. Bunlardan birkaçını şu şekilde örneklendirebiliriz: *revir< revier, şablon<schablon, doçent<dozent*.

Rusça: Türk dilinde etkisini çok az gördüğümüz Rusça, Orta Asya Türk lehçelerinde etkisini çok fazla göstermiştir. Türkçe Sözlük'te toplam 38 adet Rusça kelime tespit edilmiştir. Bunların birkaçını şu şekillerde örneklendirebiliriz: *izbe<izba, semaver<samovar*

İspanyolca: Türkçede İspanyolcanın etkisini çok fazla görmemekle birlikte Türkçeye geçen İspanyolca kelimelerin de soykırım tehdidiyle Anadolu'ya gelen Yahudiler tarafından Türkçeye yerleştirildiği düşünülmektedir.

Türkçe Sözlük'te toplam 37 adet İspanyolca kelime bulunmaktadır. Bunlardan birkaçını şu şekilde örneklendirebiliriz: *sigara*<*cigaro*, *tabaka*<*tabaka*.

Macarca: Osmanlı döneminde Türk diliyle ilişkisi çok güçlü olan Macarca Türk diliyle ilgili alıntı kelimeler hakkında en fazla çalışmanın yapıldığı dildir ve bu çalışmalarda

Türkçeden Macarcaya geçen kelimeler üzerinde durulmaktadır; fakat Türkçe Sözlükteki tespiti baktığımız zaman Macarcadan Türkçeye çok fazla kelimenin geçmediği görülmektedir.

Türkçe Sözlük'te 18 adet Macarca kelime bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır: *kopça*<*kopça*, *varoş*<*varoş*, *soba*<*szoba*.

Latince: Tıbbî ve biyolojik terimlerde gördüğümüz Latince Türk dilinin yanında birçok dile etki etmiştir.

Bu dilin etkileri Türkçede genelde tıbbî ve bilimsel alanlarda görülür.

Türkçe sözlükte geçen 93 adet Latince kelime mevcuttur. Bunlardan birkaçını şu şekilde örneklendirebiliriz: *humus*< *humus*, *vana*<*venna* gibi...

Slavca: Slav dilleri dediğimiz Sırpça, Makedonca ve Hırvatça ile Türkçe arasındaki ilişkinin başlangıcı Osmanlı'nın Slav memleketlerini yönetimi altına almasıyla başlamıştır. Türkçeye Slavcadan geçen kelimeler olduğu gibi Türkçeden de Slavcaya geçen kelimeler olmuştur.

Türkçe Sözlükte 17 adet Slavca kelime tespit edilmiştir. Bunları şu şekilde örneklendirebiliriz: *kral*, *kraliçe*< *kralitsa*, *vişne*< *vişnya* gibi...

Moğolca: Hemen hemen bütün Türk yazı dillerinde gördüğümüz Moğolca kelimelerin Türkçe ile alışverişi Anadolu'ya yapılan göçlere dayanmaktadır. Türkçe Sözlükte 15 adet Moğolca kelime mevcuttur.

Bu kelimeleri şu şekilde örneklendirebiliriz: *ceylan, cıda, maral* gibi...

Ermenice: Tarihte çok uzun süre Anadolu'da Türklerle birlikte yaşayan Ermeniler, Türklerle kelime alışverişinde bulunmuşlardır. Türklerin kültürel olarak Ermeniler üzerinde daha baskın bir etkiye sahip olmaları nedeniyle kelime alışverişinde Türkçe kelimeler daha fazla ağırlığa sahiptir. Ermeniceye Anadolu ağızlarında çok fazla rastlanır.

Türkçe Sözlükte 14 adet Ermenice kelime vardır. Bunlardan bazılarını şu şekilde örneklendirebiliriz: *Tekfur*<*takavor*, *haç*<*khaç* gibi...

Bulgarca: Bulgarlar ile Türkler arasındaki tarihî, kültürel ilişki güçlü olmasına rağmen Türkçe ile Bulgarca arasındaki etkileşimde Türkçenin daha baskın olduğu görülür. Türkçe Sözlükte sekiz adet Bulgarca kelime vardır. Bunlardan bazılarını şöyle örneklendirebiliriz: *çete*< *çeta*, *pastav* “*çuha kumaşın sarıldığı top*” gibi...

İbranice: Türkiye'de yaşayan Yahudilerin Türkçe veya İspanyolca konuşması nedeniyle Türkçeye İbraniceden çok az denilebilecek kadar kelime geçmiştir. Türkçe Sözlükte toplam sekiz adet kelime bulunmaktadır: *kibutz*<*kibutz* “topluluk”, *haham*<*hohma*; *hahamhan*<*hohma*+ *Far. «ane*; gibi...

2. BATI ANADOLU AĞIZLARINDA ARAPÇA ALINTI KELİMELEERDE GÖRÜLEN SES DEĞİŞİMLERİ

2.1. Ünlü Olayları

2.1.1. Ünlü Kalınlaşması (Art Damaksıllaşma)

Belirli ünsüzlerin artdamaksıllaştırma etkilerine bağılı olarak veya kelime içinden gelen başka nedenlerle ön damaksıl ünlülerin art damaksıl sıraya geçmesi olayıdır (Korkmaz, 2007: 137).

Batı Anadolu Ağızlarında bu sözcükleri şu şekilde gösterebiliriz:

i>a/ i>a/ i>a:

Söz İçi: mesraf< Ar. maşrif “masraf.” (AD.İ.A.), mamuz< Ar. mihmāz “mahmuz.” (AD.İ.A.), saab< Ar.şāhib “sahip” (AM.İ.A.), ğatā< Ar. kıtār “katar” (DEN.İ.A.), ğandil< Ar. kindil “kandil.” (BİL.İ.A.), kadam< Ar. kıvām “kıvam.” (BİR.İ.A.), katar < Ar. kıtār “katar, bir arada giden hayvan dizisi” (ÇAN.İ.A.), sanāt< Ar. şinā‘at“zanaat.” (GA.P.K.A.), tesbax< Ar. tesbīh “tesbih.” (HAT.İ.A.), tembah< Ar. tenbīh“tembihlemek.” (KIR.İ.A.), intağar< Ar. intiḥār “intihar” (MAN.İ.A.),zahar< Ar. zāhir “zahir, açık, belli” (MUĞ.İ.A.), caḥal< Ar. cāhil “cahil” (OĞ.İ.A.),hèdeyē< Ar. hediyye “hediye.” (YOZ.İ.A.), caḥal< Ar. cāhil “cahil” (KAY.İ.G.K.A.), naḥayet< Ar. nihāyet “nihayet” (KİL.M.A.), makes< Ar. miḳaṣṣ “makas” (AF.M.A.), hahaddan< Ar. ḥaḳīḳaten “hakikaten” (ÇİÇ.D.Y.A.), taam< Ar. ṭahīn “tahin” (ÇİÇ.D.Y.A.), aḳrabalıḳ< Ar. aḳribā T. +lıḳ “akrabalık” (ŞUH.Y.A.), hayat< Ar. ḥiyāt “avlu” (RİZ.İ.A.), izdağam< Ar. izdiḥām “izdiham” (SAK.FER.İ.A.), caḥal< Ar. cāhil “cahil” (ES.PAZ.A.), hedāyē< Ar. hediyye “hediye” (KAM.Y.A.), imtāem< Ar. imtiḥān “imtihan” (KAM.Y.A.), saab< Ar. šāḥīb “sahip” (BAY.M.A.), imtāan< Ar. imtiḥān “imtihan” (BAY.M.A.).

Söz sonu:vallaha billaha< Ar. vallahi billahi “vallahi billahi” (AY.İ.A.).

Söz başı:átFaiye< Ar. itfā’iyye“itfaiye.” (BOL.İ.A.), ayar< Ar. ‘iyār“ayar.” (E.İ.M.İ.A.) azzet< Ar. ‘izzet “İzzet” (HAT.İ.A.),ásabet< Ar. işābet “isabet.” (OR.İ.A.).

e>a/ e>á/e>â/ e>ā:

Söz sonu: mesafa< Ar.mesāfe “mesafe” (ADI. İ. A), loḥma< Ar. luḫme “lokma” (ADI.İ.A.), zamana< Ar. zamāne “zamane” (AY.İ.A.), dāra< Ar. dā’ire “daire” (DEN.İ.A.), āda< Ar. ‘aḫīde “ağda” (BİL.İ.A.), oḡkā< Ar. vuḳiyye “okka” (BOL.İ.A.), māra< Ar. maḡāre “mağara” (ÇOR.İ.A.), zuhra< Ar. sufre “sofra” (I.M.A.), ḡ’āl’ā< Ar. ḡā’ile “gaile, sıkıntı” (I.M.A.), ırza< Ar. reze “kapı mandalı” (MAL.İ.A.), mada< Ar. mi’de “mide” (TAR.İ.A.), ḡafila< Ar. ḡāfile “kafile” (OĞ.İ.A.), uçubba< Ar. cubbe “o elbise” (KAY.İ.G.K.A.), arafa< Ar. ‘arefe “arife günü” (EM.A.), māḡra< Ar. maḡāre “mağara” (KEP.İ.A.), ḡalaba< Ar. ḡalebe “kalabalık” (BAN.A.), zur< Ar. sufre “sofra” (BAN.A.), kayfa<Ar. ḡahve “kahve” (SAR.A.), sandalyıya< Ar. şandaliyye “sandalye” (YOZ.ÇAN.A.), ziyada< Ar ziyāde “çok, fazla” (KİL.M.A.), cezva< Ar. cezve “cezve” (ŞUH.Y.A.), ma _ āra< Ar. maḡāre “mağara” (ŞUH.Y.A.), tavla<”Ar. ṭavīle “At ahır.” (KOR.Y.A.), ifāda<Ar. ifāde “ifade” (KOR.Y.A.), loḥma< Ar. luḫme “lokma” (SİV.İ.Y.A.), kabala< Ar. ḡabale “toptan” (GİR.İ.Y.A.), tayyara< Ar. ṭayyāre “uçak” (A.E.Y.A.), ḡayfa< Ar. ḡahve “kahve” (DİN.EV.Y.A.), āşa< Ar. ‘ā’işe “Ayşe” (KÜT.GED.A.), mayana< Ar. mu’āyene “muayene” (KÜT.AS.Y.A.), sülala< Ar. sulāle “sülale” (KÜT.PAZ.A.), ziyarat< Ar. ziyāret “ziyaret” (DÖRT.A.), vasait< Ar. vesā’it “araç” (DÖRT.A.), aḡseriye< Ar. ekşeriyye “çoğunlukla” (YER.Y.A.), ḡibla< Ar. ḡible “kible” (YOZ.SOR.İ.A.), ḡaraba< Ar. ḡarābe “harabe” (G.A.).

Söz içi: habar< Ar.ḡaber “haber” (AM.İ.A.), amaliyat< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (A.i.A.), marak< Ar.merāḡ “merak” (BAR.İ.A.), ḡuvat< Ar. ḡuvvet “kuvvet” (DEN.İ.A.), m’amır< Ar. me’mūr “memur” (BİR.İ.A.), oḡkā< Ar. vuḳiyye “okka” (BOL.İ.A.), savat< Ar. sevād “Gümüş üstüne yapılan çizgiler” (ÇAN.İ.A.), acaba< Ar. ‘acebā “acaba” (E.İ.M.İ.A.), şādāt< Ar. şehādet “şehadet” (GA.P.K.A.), avrat< Ar. ‘avret “kadın” (HAT.İ.A.), Tāfıḡ< Ar.Tevfıḡ “Tevfik” (KAS.İ.A.), āraz< Ar. aḡres “sağır ve dilsiz.” (KAY.İ.A.), yāsir< Ar. esīr “esir” (KÜT.Y.A.), surat< Ar. şūret “surat” (MAL.İ.A.), gurabī< Ar. ḡureybiyye “kurabiye” (MAN.İ.A.), baladiye< Ar. belediye “belediye” (OR.İ.A.), alaf< Ar. alef “hayvan yemi” (SAK.İ.A.), múazzin< Ar. mu’ezzīn “muezzin” (SAM.İ.A.), amāliyaT< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (ŞAR.İ.A.), mafaat< Ar. menfa’at “menfaat” (UŞ.İ.A.), alat< Ar. ālet “alet” (YOZ.İ.A.), marak< Ar. merāḡ “merak” (EM.A.), amaliyaṭ< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (EM.A.), amal< Ar. ‘amel “amel” (KEP.İ.A.), camaT< Ar. cemā’at “cemaat” (AD.KAH.SAM.Y.A.), afat< Ar. āfet “afet” (BAN.A.),

avrat< Ar. 'avret "kadın (YOZ.ÇAN.A.), ğılaFat< Ar. kıyāfet "kıyafet" (DEN.G.İ.A.), māyānā< Ar. mu'āyene "muayene" (DEN.G.İ.A.), yasır< Ar. esīr "esir" (DEN.G.İ.A.), hābar< Ar. ḥaber "haber" (EL.İ.A.), fārah< Ar. ferāḥ "ferah" (SİV.İL.A.), mazarat< Ar. ma'zeret mazeret" (SİV.İL.A.), saraçlık< Ar. serrāc "Koşum ve eyer takımları yapma işi, çanta, bavul yapma işi." (AF.M.A.), tagrar< Ar. tekrār "tekrar" (AF.M.A.), māmu< Ar. me'mūr "memur" (AF.M.A.), berēKatlı< Ar. bereket "bereket" (AF.M.A.), ıraf< Ar. reff "raf" (AF.M.A.), ādat< Ar. 'ādet "adet" (SİV.A.), māşalā< Ar. meş'ale "meşale" (SİV.A.), havas< Ar. heves "heves" (ÇİÇ.D.Y.A.), arafe< Ar. 'arefe "Arife günü." (ÇİÇD.Y.A.), faraset< Ar. ferāset "akıl" (ÇİÇ.D.Y.A.), maḳdip< Ar. mektūb "mektup" (ÇİÇ.D.Y.A.), haḳiġatan< Ar. ḥaḳīḳaten "hakikaten" (ŞUH.Y.A.), ālaT<Ar. ālet "alet" (KOR.Y.A.), dāfā< Ar. def'a "defa" (KOR.Y.A.), māraba< Ar. merḥabā "merhaba" (KOR.Y.A.), acaP< Ar. 'aceb "acep" (DAL.A.), ziyārat< Ar. ziyāret "ziyaret" (DAL.A.), arafa< Ar. 'arefe "Arife günü." (TRAB.Y.A.), haves< Ar. heves "heves" (TRAB.Y.A.), cabbar< Ar. cebbār "gözü açık, uyanık" (SİV.İ.Y.A.), sābab< Ar. sebeb "sebeb" (RİZ.İ.A.), cáza< Ar. cezā' "ceza" (RİZ.İ.A.), hükūmat< Ar. ḥukūmet "hükümet" (SAK.FER.İ.A.), mukaddarat< Ar. muḳadderāt "mukadderat" (GİR.İ.Y.A.), arafa< Ar. 'arefe "Arife günü" (GİR.İ.Y.A.), māmır< Ar. me'mūr "memur" (AY.M.A.), hadiye< Ar. hediyye "hediye" (SULT.D.A.), hāvās< Ar. heves "heves" (SULT.D.A.), savkiyat< Ar. sevḳiyyāt "sevkiyat" (SULT.D.A.), cāpe< Ar. cebhe "cephe" (BAY.K.A.), canābet< Ar. cenābet "pis" (BAY.K.A.), ġıymat< Ar. ḳıymet "kıymet" (BOL.ÇA.ÇOB.A.), şıḳayāt< Ar. şikāyet "şikayet" (SİN.A.), amāle< Ar. 'amele "amele" (SİN.A.), arafa< Ar. 'arefe "Arife günü" (DİN.EV.Y.A.), salam< Ar. selām "selam" (AK.DOĞ.DAR.A.), nezarat< Ar. nezāret "nezaret" (AK.DOĞ.DAR.A.), zīnat< Ar. zīnet "süs" (SER.A.), sohbāt< Ar. şuhbet "sohbet" (SER.A.), cehānnem< Ar. cehennem "cehennem" (KAH.M.İ.A.), hacat< Ar. ḥacet "hacet" (DEN.BAB.İ.A.), amalā< Ar. 'amele "işçi" (DEN.BAB.İ.A.), ḳasāfet< Ar. keşāfet "yoğunluk" (SAR.Y.A.), dahana< Ar. dehā "insan zekasının ulaşabileceği en yüksek düzey" (AY.Y.A.), mesḳan< Ar. mesken "mesken" (BAL.BİG.A.), Muharam< Ar. Muḥarrem "Muharrem" (BAL.BİG.A.), şālale< Ar. şelāle "şelale" (UL.A.), māmlekeT< Ar. memleket "memleket" (UL.A.), āfat< Ar. āfet "afet" (BİG.Y.A.), ālat< Ar. 'ālet "alet" (BİG.Y.A.), araket< Ar. ḥareket "hareket" (BİG.Y.A.), berākāt< Ar. bereket "bereket" (BAY.M.A.), zaval< Ar. zevāl "zeval" (BAY.M.A.), şıḳaat< Ar. şikāyet "şikayet" (BAY.M.A.), icazat< Ar. icāzet "onaylama" (BOĞ.Y.A.), harākāt< Ar. ḥareket "hareket" (ZON.BAR.KAR.İ.A.), haġġatán< Ar. ḥaḳīḳaten "gerçekten" (ZON.BAR.KAR.İ.A.), lavfa< Ar. levḥa "levha"

(KAR.İ.SAR.BAŞ.İ.A.), aynan< Ar. ‘aynen “aynen” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), ‘akrap< Ar. ‘akreb “akrep” (G.A.), berekât< Ar. bereket “bereket” (G.A.).

Söz başı: amare< Ar. emāre “emare, iz” (UŞ.İ.A.), acäl< Ar. ecel “ecel” (YOZ.İ.A.), amanat< Ar. emānet “emanet” (AD.KAH.SAM.Y.A.), adref< Ar. eṭrāf “etraf” (SİV.İ.Y.A.), ayam<Ar. eyyām “hava durumu” (GİR.İ.Y.A.), amanet< Ar. emānet “emanet” (KÜT.PAZ.A.), aḥseriyét< Ar. ekşeriyet “genelde” (ES.PAZ.A.), āfen< Ar. ehven “kolay” (SAR.Y.A.), alzem< Ar. elzem “çok gerekli” (AD.OS.İ.A.), acel< Ar. ecel “ecel” (AD.OS.İ.A.), aşgiya< Ar. eşkiyā “eşkiya” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), acel< Ar. ecel “ecel” (BAY.M.A.), acámí< Ar. ‘acemī “acemi” (BAŞ.DAZ.A.), arzaḵ< Ar. erzāk “erzak, yiyecek” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

ı>u/ i>u:

Söz içi:harbul< Ar. ġirbāl “kalbur” (AM.İ.A.), tevḵuf< Ar. tevḵīf “tevkif, tutuklama” (A.İ.A.), hatmul< Ar. ḥātir “hatır” (ÇAN.İ.A.), muzur< Ar. mużirr “muzur, yaramaz” (ÇOR.İ.A.), gāvul< Ar. kāfir “kafir” (E.İ.M.İ.A.), aḵruba< Ar. aḵribā “akraba” (HAT.İ.A.), ġalbur< Ar. ġirbāl “kalbur” (I.M.A.), duvan< Ar. dīvān “meclis” (KIR.İ.A.), māvuz< Ar. muḥāfiḡ “muhafız” (KIR.İ.A.), hufs< Ar. ḥifḡ “hıfız, saklama” (KÜT.Y.A.), taḷḡun< Ar. telḡin “telkin” (SAM.İ.A.), cumuruyat<Ar. cumhūriyyet “cumhuriyet” (EM.A.), mavlud< Ar. mevlid “mevrit” (IS.SEN.EĞ.İ.A.).

Söz sonu: ʃususı< Ar.ḥuşūṣī “hususı” (BAL.İ.A.), ġırmuzu< Ar. ḡırmizī “kırmızı” (OR.İ.A.).

ü>u:

Söz içi: gulfu< Ar.ḡulhū “Gulhü, ihlas suresinin başı” (AM.İ.A.), Muslum< Ar. Müslüm “Müslüm” (A.İ.A.).

ı>ı/ i>ı/ i>ı/ ı>ı

Söz içi: zayıf< Ar. za‘īf “zayıf” (A.İ.A.), cırıt< Ar. cerīd “cirit” (BAL.İ.A.), hızzat< Ar.ḥidmet “hizmet” (BAR.İ.A.), hamır< Ar. ḥamīr “hamur” (BOL.İ.A.), Ğısım< Ar. ḡısm “kısm” (ÇOR.İ.A.), bamıya< Ar. bāmiya “bamya” (ÇOR.İ.A.), aşır< Ar. ‘aşīret

“aşiret” (E.İ.M.İ.A.), velâsıl< Ar. ve’l- hâşıl “velhasıl” (GA.P.K.A.), kına< Ar. hinnā’ “kına” (I.M.A.), baldırcan< Ar. bādincān “patlıcan” (KAY.İ.A.), dağığa< Ar. dākīka “dakika” (KÜT.Y.A.), talib< Ar. tālib “talip” (MAL.İ.A.), zayıf < Ar. zā’if “zayıf”(MAN.İ.A.), hızım< Ar. ḥişm “hısım” (MUĞ.İ.A.),zır’et< Ar. zirā’at “ziraat” (OĞ.İ.A.), ılayih <Ar. lāyik “layık” (SAM.İ.A.), galıp< Ar. kālīb “kalıp” (UŞ.İ.A.), nasib< Ar. naşīb “nasip” (K.MAR.İ.A.), hizmet< Ar. ḥidmet “hizmet” (K.MAR.İ.A.), hırs< Ar. ḥırş “hırs” (YOZ.İ.A.), āzır< Ar. ḥāzır “hazır” (EM.A.), hāmır<Ar. ḥamīr “hamur” (EM.A.), gılba< Ar. kible “kible” (AD.KAH.SAM.Y.A.), zıraēd< Ar. ziyāret “ziyaret” (SAR.A.), ğıymat< Ar. kıymet “kıymet” (YOZ.ÇAN.A.), İsmayıl< Ar. ismā’ıl “İsmail” (YOZ.ÇAN.A.), ğına< Ar. hinnā’ “kına” (ŞAB.İ.A.), ğırmızı gâlin< Ar. kırmızı “Eski kırmızı gelinliklerden giymiş olan gelin” (DEN.G.İ.A.), mıKlaTıs< Ar. miḵnāṭis “mıknatıs” (DEN.G.İ.A.), ‘arıza< Ar. ‘āriza “arıza” (KİL.M.A.), münasib< Ar. munāsib “münasip” (EL.İ.A.), vesayıt< Ar. vesā’it “araç” (SİV.A.), bamıya< Ar. bāmiya “bamyı” (ÇİÇ.D.Y.A.), fāḵır< Ar. faḵīr “fakir” (ŞUH.Y.A.), vesayıt< Ar. vesā’it “araç” (FET.A.), ırbık< Ar. ibrīk “ibrik” (FET.A.), zalım< Ar. zālīm “zalim” (TRAB.Y.A.), ğıymet< Ar. kıymet “kıymet” (SİV.İ.Y.A.), ıbrıḵ< Ar. ibrīk “ibrik” (SİV.İ.Y.A.), harıç< Ar. ḥāric “hariç” (GÖN.K.A.), hatıp< Ar. ḥaṭīb “konuşmacı” (SAK.FER.İ.A.), ğıymet< Ar. kıymet “kıymet” (AY.M.A.), vasayıt< Ar. vesā’it “araç” (AY.M.A.), merāsım< Ar. merāsīm “merasim” (SULT.D.A.), galıp< Ar. kālīb “kalıp” (SULT.D.A.), hatıl< Ar. ḥaṭīl “Taş duvarların aralarına ve üstüne konulan kalas.” (REŞ.A.), vazıyât< Ar. vaż’iyyet “vaziyet” (KÜT.SİM.A.), ırafık< Ar. Refīk “Refik” (KÜT.AS.Y.A.), tayın< Ar. ta’yīn “tayin” (AK.DOĞ.DAR.A.), ıcellez< Ar. ḥir+ilyās “Hızır ve İlyas” (ÇİF.Y.A.), mıydá< Ar. mi’de “mide” (SER.A.), hıssa< Ar. ḥişse “hisse” (KAD.A.), fāḥır< Ar. faḵīr “fakir” (KAH.M.İ.A.), āfız< Ar. ḥāfız “hafız” (BİG.Y.A.), asır< Ar. ḥaşır “hasır” (BİG.Y.A.), tāyın< Ar. ta’yīn “tayin” (BAY.M.A.), fayız< Ar. fā’iz “faiz” (BAY.M.A.), ğıymat< Ar. kıymet “kıymet” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

Söz sonu: menavı< Ar. ma’nevī “manevi” (BİR.İ.A.), bayı< Ar. bāyi’ “bayii” (HAT.İ.A.), sayı< Ar. şaḥīḥ “gerçek” (KAS.İ.A.), arazı< Ar. arāzī “arazi” (KİL.M.A.), yānı< Ar. ya’nī “yani” (ŞUH.Y.A.), arakı< Ar. ‘arakī “rakı” (SİV.İ.Y.A.), yanı< Ar. ya’nī “yani” (AK.DOĞ.DAR.A.), Samı< Ar. Sāmī “Sami” (BAL.BİG.A.).

Söz başı: ihdiyar< Ar. iḥtiyār “ihtiyar” (KIR.İ.A.), ırbık< Ar. ibrīk “ibrik” (TAR.İ.A.), ınat< Ar. ‘inād “inat” (UŞ.İ.A.), ısıTıraT< Ar. istirāḥat “istirahat” (SAR.A.), ıflah< Ar.

iflāḥ “iflah” (ÇİÇ.D.Y.A.), ıkmāl< Ar. ikmāl “eksik bir şeyi tamamlama, bütünleme” (BAY.M.A.), ısrā< Ar. ısrār “ısrar” (BAŞ.DAZ.A.).

e>o/e>ö/ e>ó/ e>ō

Söz içi: comāt< Ar. cemā‘at “cemaat” (BAL.İ.A.), bobał< Ar. vebāl “vebal” (GA.P.K.A.), dówlet< Ar. devlet “devlet” (KIR.İ.A.), bazok< Ar. ba‘zen “bazen” (MAN.İ.A.), nobát< Ar. nevbet “nöbet” (RİZ.İ.A.), yomiye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (GİR.İ.Y.A.), alōkümselam< Ar. ‘aleyküm+selām “Esenlik, selamet sizin de üzerinize olsun” (BOĞ.Y.A.).

Söz başı: öyêł< Ar. evvel “evvel” (BOL.İ.A.).

ö>u

Söz başı: Umar< Ar. ‘Ömer “Ömer” (BAL.İ.A.).

e>ı:

Söz içi: mınara< Ar. menāre “minare” (BİR.İ.A.), şıḥ+ ıslām< Ar. şeyḥ+ islām “şeyhülislam” (KIR.İ.A.), cırıķ< Ar. cerīd “cirit” (KÜT.İ.A.), şıķ< Ar. şeyḥ “şeyh” (KÜT.İ.A.), mıyıl< Ar. meyl “meyil” (MAL.İ.A.), hıtıl< Ar. fetīl “fitil” (MUĞ.İ.A.), memlıkāt< Ar. memleket “memleket” (SAR.Y.A.), círıT< Ar. cerīd “cirit oyunu.” (NİĞ.İÇ.K.A.).

Söz başı: ışğıya< Ar. eşkıyā “eşkıya” (YOZ.İ.A.).

Söz sonu: zatı< Ar. zāten “zaten” (KAY.İ.G.K.A.).

e>u/ e>ū:

Söz içi: cúváp< Ar. cevāb “cevap” (BOL.İ.A.), mazūre< Ar. ma‘zeret “mazeret” (GA.P.K.A.), hasut< Ar. ḥased “kıskanç” (TOK.İ.A.), c ‘uvab<Ar. cevāb “cevap” (RİZ.İ.A.).

Söz sonu: suvu<Ar. şuffe “sofa, kiler.” (KIR.İ.A.), zofru< Ar. sufre “sofra” (MUĞ.İ.A.).

ü>ó

Söz içi: hókm< Ar. hüküm “hüküm” (KAS.İ.A.).

ö>o:

Söz başı: Omar< Ar. ‘Ömer “Ömer” (SER.A.).

2.1.2. Ünlü İncelmesi (Ön Damaksıllaşma)

Kalın sıradaki ünlü veya ünsüzlerin çeşitli sebeplerle veya bazı ünsüzlerin etkisiyle ince sıraya geçmesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 160).

u>e:

Söz içi: felan< Ar. fulān “falan” (ADI.İ.A.), meḥsebe< Ar. muḥāsebe “muhasabe” (ADI.İ.A.), meezzin< Ar. mu’ezzin “müezzin” (ADI.İ.A.), felan< Ar. fulān “falan” (A.İ.A.), şevle< Ar. şu’le “şule, ışık” (AYB.İ.A.), velen< Ar. fulān “falan” (BAL.İ.A.), tevelled<Ar. tevellud “doğum” (KOR.Y.A.), felan< Ar. fulān “falan” (SAK.FER.İ.A.).

a>e/ ā>e/ ā>è/ a>ə/ ā>ā:

Söz başı: eynen< Ar. ‘aynen“aynen” (ADI.İ.A.), eyet<Ar. āyet “ayet” (ADI.İ.A.), esger< Ar. ‘asker “asker” (A.İ.A.), edet< Ar. ‘ādet “adet” (A.İ.A.), ehbab<Ar. aḥbāb“ahbap”(BAL.İ.A.), emme< Ar. amma “ama” (BAR.İ.A.),ēbbāp<Ar. aḥbāb“ahbap” (BOL.İ.A.),keḡam<Ar. ḡalibā“galiba” (ÇAN.İ.A.), ebter< Ar. abdāl “abtal, geri zekalı” (E.İ.M.İ.A.), elife<Ar. ‘arefe “arife günü.” (KAS.İ.A.), emme< Ar. a’mā “âmâ, görme engelli.” (MAL.İ.A.), ‘Abbes< Ar. ‘Abbās“Abbas” (OĞ.İ.A.), bilen<Ar. fulān “filan” (KAR.Y.A.), eynen< Ar. ‘aynen “aynen” (AD.KAH.SAM.Y.A.), ehval< Ar. aḥvāl “ahval” (BAN.A.), enteri< Ar. ‘anterī “kadın elbisesi” (ŞAB.İ.A.), āşā< Ar. ‘ā’işe “Ayşe” (DEN.G.İ.A.), ecemi< Ar. ‘acemī “acemi” (KİL.M.A.), ekser< Ar. ‘asker “asker” (EL.İ.A.), esger< Ar. ‘asker “asker” (SİV.A.), ḥakiket< Ar. ḥakīkat “hakikat” (SİV.A.), ıremet< Ar. rahmet “rahmet” (SİV.A.), ezrail< Ar. ‘Azrā’ıl “Dört büyük melekten biri”

(ÇİÇ.D.Y.A.), esger<Ar. ‘asker “asker” (SİV.İ.Y.A.), eraze< Ar. arāzī “arazi” (RİZ.İ.A.), erazi< Ar. arāzī “arazi” (SAK.FER.İ.A.), ehlaḳ< Ar. ahlāk “ahlak” (GİR.İ.Y.A.), ekrāba< Ar. akribā “akraba” (GİR.İ.Y.A.), elak< Ar. ahlāk “ahlak” (A.E.Y.A.), ēhbāb< Ar. aḥbāb “ahbap” (İS.İH.A.), eshab< Ar. aṣḥāb “ashap” (KÜT.PAZ.A.), eṣk< Ar. ‘aṣḳ “aşk” (AK.DOĞ.DAR.A.), elva< Ar. ḥalvā “helva” (ÇİFT.Y.A.), Ehmed< Ar. Aḥmed “Ahmet” (DÖRT.A.), ellaham< Ar. allāhu ‘ālem “herhalde, galiba” (KAD.A.), elāmat<Ar. ‘alāmet “işaret” (SAR.Y.A.), emeliyāt< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (SİV.YILD.İ.A.), emān< Ar. amān “aman” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), elva< Ar. ḥalvā “helva” (BİG.Y.A.), erāzī< Ar.arāzī “arazi” (BAŞ.DAZ.A.), emme< Ar. ammā “ama” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz sonu: ḥalḡe<Ar. ḥalka “halka” (ADI.İ.A.), Abdille< Ar. ‘Abdullāh“Abdullah” (BAL.İ.A.),aṣe<Ar. hāṣā “Bir durumun kesinlikle kabul edilmediğini anlatan söz.” (BİR.İ.A.),fazle<Ar. faẓla “fazla” (GAP.K.A.),dünye< Ar. dünyā“dünya” (KİR.İ.A.),fitire<Ar. fiṭra“fitre” (MUĞ.İ.A.),Mevle< Ar. Mevlā“Mevla” (OĞ.İ.A.), eṣgiye< Ar. eṣḡiyā“eṣḡıya” (OR.İ.A.), fukāre< Ar. fuḡarā “fukara” (KAR.Y.A.), dākge< Ar. dakīḡa “dakika” (AD.KAH.SAM.Y.A.), fitre< Ar. fiṭra “fitre” (BAN.A.), hatire< Ar. ḥātīra “hatıra” (YOZ.ÇAN.A.), dave< Ar. da‘vā “dava” (KİL.M.A.), helvā< Ar. ḥalvā “helva” (EL.İ.A.), defe< Ar. def‘a “defa” (ŞUH.Y.A.), fuḡare< Ar. fuḡarā “fukara” (TRAB.Y.A.), mere< Ar. mer‘ā “otlak” (SİV.İ.Y.A.), feket< Ar. faḡaṭ “fakat” (RİZ.İ.A.), sedeḡe< Ar. ṣadaḡa “sadaka” (RİZ.İ.A.),muḡāsere< Ar. muḡāṣara “kuşatma” (NEV.Y.A.), emme< Ar. ammā “amma” (GİR.İ.Y.A.), ámmē< Ar. ammā “amma” (BAY.K.A.), emme< Ar. ammā “ama” (DİN.EV.Y.A.), ḡafe< Ar. ḡafā “kafa” (KÜT.AS.Y.A.), mesele< Ar. meṣelā “mesela” (AK.DOĞ.DAR.A.), ámmē< Ar. ammā “ama” (ÇİFT.Y.A.), Apdille< Ar. ‘Abdullāh “Abdullah” (SER.A.), amalīyet< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (DEN.BAB.İ.A.), itāet<Ar. itā‘at “itaat” (DEN.BAB.İ.A.), bamiye< Ar. bāmiya “bamya” (AL.Y.A.), cume< Ar. cum‘a “Cuma” (UL.A.), fuḡāre< Ar. fuḡarā “fukara” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), hatte<Ar. ḥattā “hatta” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), hāle< Ar. ḥālā “henüz” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

Söz içi: fiyet< Ar. fī‘āt “fiyat” (AM.İ.A.), fēlam< Ar. fulān “falan” (AM.İ.A.), hevle< Ar. ḥalvā“helva” (A.İ.A.), tekrer< Ar. tekrar “tekrar” (AYB.İ.A.), hürset< Ar. furṣat “fırsat” (DEN.İ.A.),şēriye< Ar. ṣa‘riyye “şehriye” (BİL.İ.A.), ḡetīr< Ar. ḡātīr “hatır” (BİR.İ.A.), gevel< Ar.ḡavl “kavl, söz” (ÇAN.İ.A.),tüken< Ar. dükkān “dükkan” (ÇOR.İ.A.), dikket< Ar. diḡḡat “dikkat” (E.İ.M.İ.A.), ḡaṣeṣ< Ar. ḡaṣḡāṣ “haşhaş” (E.İ.M.İ.A.), evled< Ar. evlād “evlat” (GAP.K.A.), ahlek< Ar. ahlāk “ahlak” (HAT.İ.A.), kelem< Ar. kelam “kelam,

söz” (I.M.A.), Númen< Ar. Nu‘mān “Numan” (KAS.İ.A), fücet< Ar. fecā‘at “Yürekler acısı durum” (KAY.İ.A.), sedir< Ar. şadr “sedir” (KAY.İ.A.), minākeşe< Ar. munākaşa “münakaşa” (KIR.İ.A.), möhtec< Ar. muhtāc “muhtaç” (MAL.İ.A.), akiren< Ar. akrān “akran, aynı yaşta olan” (MAN.İ.A.), ceneze< Ar. cenaze “cenaze” (MAN.İ.A.), çencere< Ar. tancara “tencere” (TAR.İ.A.), ile:m< Ar. lahm “lehim, erime noktaları düşük metalleri tutturma işleminde kullanılan kalay ve kurşun alaşımlarının genel adı, lehim” (TAR.İ.A.), zehmet< Ar. zaḥmet “zahmet” (MUĞ.İ.A.), ğarel< Ar. qarār “karar” (TOK.İ.A.), ğadden< Ar. kadar “kadar” (TOK.İ.A.), fendek< Ar. ḥandaḳ “hendek” (SAM.İ.A.), ğarer< Ar. qarār “karar” (ŞAR.İ.A.), galles< Ar. ḳallāş “kalles” (UŞ.İ.A.), mēzeret< Ar. ma‘zeret “mazeret” (K.MAR.İ.A.), ihdiyēç< Ar. ihtiyāc “ihdiyaç” (K.MAR.İ.A.), nasiyed< Ar. naṣīhat “nasihat” (YOZ.İ.A.), teyyare< Ar. tayyāre “tayyare” (YOZ.İ.A.), acer< Ar. ‘acar “yeni” (KAY.İ.G.K.A.), kelep< Ar. ḳālib “kalıp” (KAY.İ.G.K.A.), vetan< Ar. vaṭan “vatan” (EM.A.), terefe< Ar. terāwīḥ “teravih” (EM.A.), Gabēt< Ar. ḳabāḥat “kabahat” (EM.A.), isken< Ar. iskān “iskan” (KEP.İ.A.), ğumeş< Ar. ḳumāş “kumaş” (KEP.İ.A.), delbike< Ar. darabuḳḳa “darbuka” (AD.KAH.SAM.Y.A.), tevaḑ< Ar. ṭavāf “tavaf” (SAR.A.), herif< Ar. ḥarīf “herif, koca, eş” (SAR.A.), Rep< Ar. Rabb “Rab” (YOZ.ÇAN.A.), zamen< Ar. zamān “zaman” (YOZ.ÇAN.A.), ‘azemi< Ar. a‘zamī “maksimum” (KİL.M.A.), bismilleh< Ar. bismillah “bismillah” (KİL.M.A.), reḥet< Ar. rāḥat “rahat” (KİL.M.A.), hemd< Ar. ḥamd “şükür” (KİL.M.A.), tec< Ar. tāc “taç” (EL.İ.A.), meleke< Ar. melā‘ike “melaikeler” (SİV.İL.A.), haşkeş< Ar. ḥaṣḥāş “haşhaş” (AF.M.A.), fiyet< Ar. fi‘āt “fiyat” (AF.M.A.), ameliyet< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (ÇİÇ.D.Y.A.), eses< Ar. esās “esas” (ŞUH.Y.A.), İsmēl< Ar. İsmā‘īl “İsmail” (KOR.Y.A.), mēzur< Ar. maḡrūr “mağrur” (KOR.Y.A.), zireT< Ar. zirā‘at “ziraat” (KOR.Y.A.), heḡaden< Ar. ḥaḳīḳaten “hakikaten” (DAL.A.), vedan< Ar. vaṭan “vatan” (TRAB.Y.A.), ḥandek< Ar. ḥandaḳ “hendek” (SİV.İ.Y.A.), ḡadeyif< Ar. ḳatā‘if “kadayıf” (SİV.İ.Y.A.), heram< Ar. ḥarām “haram” (NEV.Y.A.), cedde< Ar. cādde “cadde” (NEV.Y.A.), akren< Ar. akrān “yaşıt” (AY.M.A.), cēmi< Ar. cāmi‘ “cami” (AY.M.A.), cenēze< Ar. cenāze “cenaze” (AY.M.A.), tezmināt< Ar. tazmīnāt “tazminat” (BAY.K.A.), sehen< Ar. şahn “tabak” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), azemi< Ar. a‘zamī “azami” (SİN.A.), dēvā< Ar. da‘vā “dava” (SİN.A.), ilēm< Ar. lahm “Kurşun ve kalay alaşımlarının genel adı.” (DİN.EV.Y.A.), merēsım< Ar. merāsım “merasim” (KÜT.SİM.A.), cumey< Ar. cum‘a “Cuma” (KÜT.GED.A.), haşes< Ar. ḥaṣḥāş “haşhaş” (KÜT.GED.A.), hıcep< Ar. ḥicāb “utanma” (AK.DOĞ.DAR.A.), eselet< Ar. aṣālet “asalet” (DÖRT.A.), senat< Ar. şan‘at “sanat” (DÖRT.A.), teref< Ar. ṭarāf “taraf” (ES.PAZ.A.), ameleyet< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (SER.A.), Süleymen< Ar. Süleymān

“Süleyöan” (SER.A.), tekat< Ar. tāḫat “güç, kuvvet” (KAD.A.), ğurben< Ar. ḫurbān “kurban” (KAH.M.İ.A.), cenēzi< Ar. cenāze “cenaze” (SAR.Y.A.), aḥbeb< Ar. aḥbāb “ahbab” (SİV.YILD.İ.A.), lālettain< Ar. lā’alāt-ta’yīn “gelişigüzel” (AY.Y.A.), mered< Ar. mārid “uğursuz” (ÇAY.Y.A.), taref< Ar. ṭarāf “taraf” (UL.A.), maḥset< Ar. maḫṣad “maksat” (KAM.Y.A.), sānei< Ar. ṣanāyi’ “sanayi” (KAM.Y.A.), sehil< Ar. sāḥil “sahil” (AD.OS.İ.A.), Zülker< Ar. zū’lfiḫār “Zülfıkar” (BİG.Y.A.), Selātin< Ar. ṣalāḥaddīn “Selahattin” (BİG.Y.A.), túken< Ar. dukkān “dükkan” (YOZ.SOR.İ.A.), mālemet< Ar. ma’lūmāt “malumat” (YOZ.SOR.İ.A.), teyyare< Ar. ṭayyāre “uçak” (SAK.İ.KAY.İ.A.), gader< Ar. ḳadar “kadar” (BOĞ.Y.A.), mezer< Ar. mezār “mezar” (BOĞ.Y.A.), şēriye< Ar. ṣa’riyye “şehriye” (ŞUH.Y.A.), acer< Ar. ‘acar “yeni” (SULT.D.A.), eses< Ar. esās “esas” (SULT.D.A.), haşheş< Ar. ḥaṣḥāṣ “haşhaş” (BAŞ.DAZ.A.), zirēT< Ar. zirā’at “ziraat” (BAŞ.DAZ.A.), mehelle< Ar. maḥalle “mahalle” (KAR.İ.SAR.BAŞ.İ.A.), vetan< Ar. vaṭan “vatan” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), acemet< Ar. ḥacāmet “Vücudun herhangi bir yerini hafifçe çizip üzerine bardak veya şişe oturarak kan alma” (G.A.), ‘alemet< Ar. ‘alāmet “alamet” (G.A.), hésiyet< Ar. ḥaysiyyet “haysiyet” (G.A.).

u>ü/ū>ü/ ū>û:

Söz içi: şüphe<Ar. şubhe “şüphe”(ADI.İ.A.),müçize< Ar. mu’cize“mucize”(ADI.İ.A.),düccar<Ar.tuccār“tüccar” (BAL.İ.A.),teşeggür< Ar. teşekkur“teşekkür”(AM.İ.A.),memmün< Ar. memnun “memnun”(AM.İ.A.),bünye< Ar. bünye “bünye”(A.İ.A.),hüsüsü Ar.ḥuşūsī“hususı”(A.İ.A.),münkür< Ar. münkir “münkir, Allahı inkar eden” (BAL.İ.A.),üzür< Ar. ‘uzr“özür” (DEN.İ.A.),künye< Ar. kunye“künye”(DEN.İ.A.),tesedüf< Ar. teşāduf“tesadüf” (BİR.İ.A.),nüüz<Ar. nufüz “nüfuz”(BOL.İ.A.),cümne<Ar. cumle “cümle”(E.İ.M.İ.A.),mülkü< Ar. mulkī “mülkî, kişiye özel”(GAP.K.A.),hülāse<Ar. ḥulāṣa“hülasa”(I.M.A.),lütûbet< Ar. ruṭûbet “rutubet”(KAS.İ.A.),ürüya<Ar. ru’yā “rüya”(KIR.İ.A.),maḥküm< Ar. maḥküm“mahkum” (KÜT.İ.A.),müsāib< Ar. muṣāḥib “Arkadaşlık eden” (MAL.İ.A.),zatüre< Ar. zātu’r-ri’e“zatüre” (MAN.İ.A.),zöhür< Ar. saḥūr“sahur” (TAR.İ.A.), müsefir< Ar. musāfir“misafir” (MUĞ.İ.A.), döyüs<Ar. deyyūs “deyyus” (MUĞ.İ.A.),cesür < Ar. cesūr “cesur” (OĞ.İ.A.), müşgül< Ar. meşğul“meşgul” (OR.İ.A.),lüzüm< Ar. luzūm“lüzum” (SAM.İ.A.), mütākib< Ar. mute’ākib“müteakip” (SAM.İ.A.), müendiz< Ar. mühendis “mühendis” (ŞAR.İ.A.), hümüm< Ar. ḥuḫm“hüküm” (UŞ.İ.A.), cüz< Ar. cuz’“cüz” (YOZ.İ.A.),mühid< Ar. muḥīt“muhit” (YOZ.İ.A.), mütār< Ar. muḥtār “muhtar” (EM.A.),

şübe< Ar. şu‘be “şube” (EM.A.), meşür< Ar. meşhūr “meşhur” (EM.A.), hüdūd< Ar. hudūd “hudut” (KAR.Y.A.), cüme< Ar. cum‘a “Cuma” (KEP.İ.A.), ru‘yā< Ar. ürye “rüya” (KEP.İ.A.), şüpe< Ar. şubhe “şüphe” (BAN.A.), mühlāt< Ar. muhlet “mühlet” (DEN.G.İ.A.), müsāfir< Ar. musāfir “misafir” (DEN.G.İ.A.), cüzdan< Ar. cuz‘ + Far. dān “cüzdan” (KİL.M.A.), rütbe< Ar. rutbe “rütbe” (KİL.M.A.), müstāk< Ar. mustahakk “müstahak” (AF.M.A.), tāmūl< Ar. taḥammul “tahammül” (AF.M.A.), şüpe< Ar. şubhe “şüphe” (SİV.A.), gūrbet< Ar. ġurbet “gurbet” (ÇİÇ.D.Y.A.), ücūt< Ar. vucūd “vücut” (ÇİÇ.D.Y.A.), beddū _ a< Far. Bed + Ar. du‘ā “kötü dua” (ŞUH.Y.A.), hüdūt< Ar. hudūd “hudut” (KOR.Y.A.), nüvuş< Ar. nufūs “nüfus” (DAL.A.), hüdūd< Ar. hudūd “hudut” (SİV.İ.Y.A.), mütahit< Ar. mute‘ahhid “müteahhit” (SİV.İ.Y.A.), müstahsil< Ar. mustahşil “üretici” (GÖN.K.A.), eylül< Ar. eylül “eylül” (GİR.İ.Y.A.), hudüt< Ar. hudūd “hudut” (AY.M.A.), düKgen< Ar. dukkān “dükkan” (AY.M.A.), hücüm< Ar. hucūm “hücum” (BAY.K.A.), mākūl< Ar. ma‘kūl “akla uygun” (DİN.EV.Y.A.), güvet< Ar. kuvvet “kuvvet” (REŞ.A.), nüzül< Ar. nuzūl “inme” (KÜT.DOM.A.), cürüm< Ar. curm “günah” (DÖRT.A.), sehür< Ar. saḥūr “sahur” (DÖRT.A.), lüzüm< Ar. luzūm “lüzum” (SER.A.), mekdüb< Ar. mektūb “mektup” (KAH.M.İ.A.), müsafir< Ar. musāfir “misafir” (UL.A.), düā< Ar. du‘ā “dua” (KAM.Y.A.), mūm< Ar. muhimm “mühim” (BİG.Y.A.), sürat< Ar. sur‘at “hız” (SAK.İ.KAY.İ.A.), ğabül< Ar. ḡabūl “kabul” (BOĞ.Y.A.), hücüm< Ar. hucūm “hücum” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), cüm‘ā< Ar. cum‘a “Cuma günü.” (G.A.).

Söz sonu: mevzü< Ar. mevzū‘ “mevzu” (A.İ.A.), rücū< Ar. rucū‘ “rücu, geri dönme.” (MAL.İ.A.).

Söz başı: ürya< Ar. ru‘yā “rüya” (OR.İ.A.), ūsıf< Ar. Yūsuf “Yusuf” (AD.KAH.SAM.Y.A.), üryan< Ar. ‘uryan “çıplak” (GİR.İ.Y.A.), ülemā< Ar. ‘ulemā “ulema” (BOĞ.Y.A.).

a>ö:

Söz içi: söhūr< Ar. saḥūr “sahur” (ADL.İ.A.), zöhūr< Ar. saḥūr “sahur” (SİV.İ.Y.A.).

u>ö/ ū>ö:

Söz içi: sölale< Ar. sulāle “sülale” (ADI.İ.A.), köhlen< Ar. kuḥeylān “küheylan” (ADI.İ.A.),

möḥdaç< Ar. muḥtāc “muhtaç” (ADI.İ.A.), höküm< Ar. ḥukm “hüküm” (A.İ.A.),
 hörmēt< Ar. ḥurmet “hürmet” (A.İ.A.), öşür< Ar. ‘uṣr “öşür, bir çeşit vergi türü.”
 (BAL.İ.A.), möhüm< Ar. muhim “mühim” (ÇAN.İ.A.), möhlet< Ar. muhlet “mühlet”
 (KÜT.Y.A.), böhten< Ar. buhtān “bühtan, iftira” (MAL.İ.A.), töḥmet< Ar. tuhmet
 “töḥmet,suçlama” (OĞ.İ.A.), hökümet< Ar. ḥukūmet “hükümet” (OR.İ.A.), süköt< Ar.
 suḳūt “sessizlik” (UŞ.İ.A.), möhle< Ar. muhlet “mühlet” (KAY.İ.G.K.A.), hökömet< Ar.
 ḥukūmet “hükümet” (BAN.A.), söhbet< Ar. ṣuḥbet “sohbet” (SİV.İ.Y.A.), möhkem< Ar.
 muḥkem “sağlam” (GİR.İ.Y.A.), şöbe< Ar. ṣu‘be “şube” (AK.DOĞ.DAR.A.), hödūd<
 Ar.ḥudūd “hudut” (ES.PAZ.A.), hökelā< Ar. ‘uḳalā “ukala” (KAM.Y.A.).

Söz başı: öyran< Ar. ‘uryān “çıplak” (KAY.İ.A.), öcbe< Ar. u‘cūbe “ucube” (KIR.İ.A.),
 ücūret< Ar. ucret “ücret” (KÜT.Y.A.), ömüre<Ar. ‘umre “umre” (MAN.İ.A.), öruf< Ar.
 ‘urf “örf” (MUĞ.İ.A.).

u>i/ ū>i:

Söz içi: mibāreg< Ar. mubārek “mübarek” (ADI.İ.A.), minasip< Ar. munāsib münasip
 (ADI.İ.A.), misāvir< Ar. musāfir “misafir” (AM.İ.A.), filan< Ar. fulān “falan” (A.İ.A.),
 tēlike< Ar. tehluke “tehlike” (A.İ.A.), zefdin< Ar. zeytūn “zeytin” (AYB.İ.A.), ğarafil<
 Ar. ḳaranful “karanfil” (BAL.İ.A.), māsıl< Ar. maḥṣūl “mahsul” (BAL.İ.A.), mirād< Ar.
 murād “istek” (KIR.İ.A.), galefir< Ar. ḳaranful “karanfil” (MAL.İ.A.), setin< Ar. zeytūn
 “zeytin” (MAN.İ.A.),pelit< Ar. bellūt “pelit, meşe ağacı” (TAR.İ.A.), hilan< Ar. fulān
 “falan” (MUĞ.İ.A.), middet< Ar. muhlet “mühlet” (OĞ.İ.A.),cimo< Ar. cum‘a “Cuma”
 (OĞ.İ.A.), sipafir< Ar. musāfir “misafir” (OR.İ.A.),misade<Ar. musā‘ade “müsaade”
 (YOZ.İ.A.), Māşir< Ar. meṣḥūr “meşhur” (DEN.G.İ.A.), malim< Ar. ma‘lūm “malum”
 (ÇİÇ.D.Y.A.), mapis< Ar. maḥbūs “hapis” (ES.PAZ.A.), tendir< Ar. tennūr “tandır”
 (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz başı: iseyin< Ar. Ḥuseyn “Hüseyin” (AM.İ.A.).

ā>i/ a>i:

Söz sonu: ğafī< Ar. kafa “kafa” (AM.İ.A.), aşuri< Ar. ‘āşūrā “aşure” (AM.İ.A.), tenceri< Ar. tancara “tencere” (A.İ.A.), dāyimi< Ar. dā’imā “daima” (E.İ.M.İ.A.), meni< Ar. ma’nā “mana” (MAL.İ.A.), tenceri< Ar. tancara “tencere” (MAN.İ.A.), emmi< Ar. ammā “ama” (SAR.Y.A.).

Söz içi: cihaz< Ar. cihaz “çeyiz” (A.İ.A.), ve’l āsulı kelīm< Ar. ve’l- hāşıl kelām “velhasılı kelim, kısacası” (BAL.İ.A.), şehiz< Ar. cihāz “çeyiz” (BİL.İ.A.), cemāit< Ar. cemā’at “cemaat” (BOL.İ.A.), çencire< Ar. tancara “tencere” (ÇOR.İ.A.), hindek< Ar. ħandaḳ “hendek” (KIR.İ.A.), çincer< Ar. tancara “tencere” (SAK.İ.A.).

ı>i/ ı>ī:

Söz içi: Fadim< Ar. Fāṭima “Fatma” (A.İ.A.), tūsım< Ar. ṭılsım “tılsım” (BİL.İ.A.), Fatime< Ar. Fāṭima “Fatma” (I.M.A.), Fadim< Ar. Fāṭimā “Fatma” (MAN.İ.A.), gārik< Ar. ğayrı “gayrı, bundan sonra, artık” (MUĞ.İ.A.).

ı>e:

Söz içi: Fādey< Ar. Fāṭima “Fatma” (OĞ.İ.A.).

a>ü:

Söz içi: kelpetün< Ar. kelbetān “kerpeten” (OR.İ.A.).

2.1.3. Ünlü Daralması

Daraltma etkisi yapan ünsüzlerin etkisi ile geniş ünlülerin /a/>/ı/, /o/>/u/, /e/>/i/, /ö/>/ü/ şeklinde daralması olayıdır (Korkmaz, 1992: 159).

a>u/ ā>u:

Söz içi: mamuz< Ar. mihmāz “mahmuz” (ADI.İ.A.), muTLā< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (ÇOR.İ.A.), gudüm< Ar. ḳadem “uğur” (MAL.İ.A.), gudaḳ< Ar. ḳadar “kadar”

(MUĞ.İ.A.), susum< Ar. sīsām “susam” (MUĞ.İ.A.), muabbet< Ar. maḥabbet “muhabbet” (UŞ.İ.A.), tuhaf< Ar. ṭavāf “tavaf” (EM.A.), gudar< Ar. ḳadar “kadar” (AF.M.A.), muabbet< Ar. maḥabbet “muhabbet” (ŞUH.Y.A.), zúman< Ar. zamān “zaman” (ŞUH.Y.A.), galbur< Ar. ġirbāl “kalbur” (SİV.İ.Y.A.), lağup< Ar. laḳab “lakap” (GİR.İ.Y.A.), mutlak< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (GİR.İ.Y.A.), mudlağ< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (A.E.Y.A.), ğudüm< Ar. ḳadem “uğur” (KAD.A.), mühalle< Ar. maḥalle “mahalle” (KAD.A.).

e>ı/ e>ı/ e>ı:

Söz içi: milla< Ar. mevlā “molla” (ADI.İ.A.), mınara< Ar. menāre “minare” (ADI.İ.A.), şıḥ< Ar. şeyḥ “şeyh” (BİR.İ.A.), zımḥarī< Ar. zemherir “zemheri” (ÇAN.İ.A.), évīl< Ar. evvel “evvel” (GAP.K.A.), cırıḳ< Ar. cerīd “cirit” (KÜT.Y.A.), cıríd< Ar. cerīd “cirit” (KAR.Y.A.), ırīca< Ar. recā “rica” (KEP.İ.A.), ğıyat< Ar. ğāyet “çok fazla” (AD.KAH.SAM.Y.A.), ıṣġıya< Ar. eşġıyā “eşkıya” (KİL.M.A.), cırıt< Ar. cerīd “cirit” (SİV.İ.Y.A.), zarzıvat< Ar. zerzevāt “meyve, sebze” (GÖN.K.A.), mısıla< Ar. meşelā “mesela” (SİN.A.), mācırā< Ar. mācerā “macera” (SİN.A.), hıyecan< Ar. heyecān “heyecan” (YER.Y.A.), mayına< Ar. mu‘āyene “muayene” (BAŞ.DAZ.A.), tillal< Ar. dellāl “Herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağırarak kimse” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz sonu: sufırī< Ar. sufre “sofra” (A.İ.A.), zahırī< Ar. zāḥire “zahire, hayvan yemi.” (A.İ.A.), satı< Ar. zāten “zaten” (HAT.İ.A.), zatı< Ar. zāten “zaten” (KIR.İ.A.), zatı< Ar. zāten “zaten” (KAY.İ.G.K.A.), ğayvı< Ar. ḳahve “kahve” (SAR.Y.A.).

Söz başı: ıṣġıya< Ar. eşġıyā “eşkıya” (KAD.A.).

ā>ı/ a>ı:

Söz sonu: ğafı< Ar. ḳafā “kafa” (AM.İ.A.), aşuri< Ar. ‘āşūrā “aşure” (AM.İ.A.),

emi<Ar. ammā “ama”(A.İ.A.), fālī< Ar. ḥālā “hala, Babanın kız kardeşi.” (BAL.İ.A.),Hedimi<Ar.Fâtıma “Fatma” (BOL.İ.A.),misil<Ar. mişāl “misal” (KAS.İ.A.), hālī< Ar. ḥālā “şimdiye kadar” (KOR.Y.A.), eveli< Ar. evvelā “evvela” (AY.M.A.), māni< Ar. ma‘nā “anlam” (DİN.EV.Y.A.), Ziyi< Ar. ziyā “Ziya” (DÖRT.A.), illi< Ar. illā “illa (DEN.BAB.İ.A.), bamili< Ar. bāmiya “bamya” (SAR.Y.A.).

Söz içi: vakit< Ar. fakat“fakat” (E.İ.M.İ.A.), tiyāra< Ar. tayyāre “teyyare” (KEP.İ.A.), cihiz< Ar. cihāz “çeyiz” (YOZ.ÇAN.A.), Ismiyil< Ar. İsmā‘īl “İsmail” (DEN.G.İ.A.), şi< Ar. şey’ “şey” (EL.İ.A.), tancire< Ar. tancara “tencere” (AF.M.A.), tiyāre< Ar. tayyāre “uçak” (DAL.A.), maiş< Ar. ma‘āş “maaş” (TRAB.Y.A.), mayış< Ar. ma‘āş “maaş” (SİV.İ.Y.A.), muhibbet< Ar. maḥabbet “muhabbet” (RİZ.İ.A.), merhimet< Ar. merḥamet “merhamet” (AY.M.A.), ehdiyiç< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (SİN.A.), eziriyil< Ar. ‘azrā‘īl “Dört büyük melekten biri” (DİN.EV.Y.A.), tencire< Ar. tancara “tencere” (SER.A.), cihiz< Ar. cihāz “çeyiz” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), inşiat<Ar. inşā‘āt “inşaat” (BAY.M.A.), tihmin< Ar. taḥmīn “tahmin” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz başı: hībe<Ar. ‘aybe “heybe” (MAN.İ.A), il‘aḥa Ar. ‘alāka “alaka” (G.A.).

a>ı/ ā>ı/ a>ī/ a>î/î:

Söz başı: ırāḥı< Ar. ‘arāḫī“rakı” (AM.İ.A.), ırakı< Ar. ‘arakī “rakı” (SİV.A.), ırmızan< Ar. ramazān “ramazan” (AY.M.A.), mafızı< Ar. muḥāfaẓa “koruma” (AY.M.A.).

Söz içi: ğadır< Ar. kadar “kadar” (A.İ.A.), mıntıġa< Ar. mintaka “mıntıka” (AYB.İ.A.), ğıdeme< Ar. kademe “kademe” (BAL.İ.A.), zıman< Ar. zamān “zaman” (BAL.İ.A.), mayış< Ar. ma‘āş “maaş” (DEN.İ.A.), tıraf<Ar. taraf “taraf” (BİL.İ.A.), hıl< Ar. ḥāl “hal, durum, vaziyet” (GAP.K.A.), ıdıra< Ar. idāre “ idare” (HAT.İ.A.), māfıza< Ar. muḥāfaẓa“muhafaza” (KAS.İ.A.), hīyal<Ar. ḥayāl “hayal” (KEP.İ.A.), ğıdarlık< Ar. kadar “kadarlık” (KEP.İ.A.), ırmızan< Ar. ramazān “ramazan” (BAN.A.), hıyal+la- < Ar. ḥayāl “sezmek” (DEN.G.İ.A.), mayış< Ar. ma‘āş “maaş” (ÇİÇ.D.Y.A.), aḳıret< Ar. ḥaḳāret “hakaret” (TRAB.Y.A.), ğılıf< Ar. ğilāf “kılıf” (SİV.İ.Y.A.), hiziṛan< Ar. ḥazīrān “Haziran ayı” (RİZ.İ.A.), mayış< Ar. ma‘āş “maaş” (GİR.İ.Y.A.), lakıp< Ar. laḳab “lakap” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), hāşġış< Ar. ḥaṣḥāş “haşhaş” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), zıman<Ar. zamān “zaman” (SİN.A.), ırmızan< Ar. ramazān “ramazan” (KÜT.AS.Y.A.), hībe< Ar. ‘aybe “heybe” (ÇİFT.Y.A.), muğıyet<Ar. muḳayyed “sahip çıkma” (DÖRT.A.), zıḥım< Ar. zaḳḳūm “zakkum” (SİV.YILD.İ.A.), ğatır< Ar. ḳitār “katar” (KAM.Y.A.), ırakım< Ar. raḳam “rakam” (KAM.Y.A.), sındıḥ< Ar. şandūk “sandık” (BOĞ.Y.A.).

Söz sonu: ġını< Ar. ḥinnā “kına” (A.İ.A.), fazlı< Ar. fazla “fazla” (E.İ.M.İ.A.),

hattı< Ar. ḥattā “hatta” (MAN.İ.A.), fatmı< Ar. Fāṭima “Fatma” (AF.M.A.), havı< Ar. hevā “hava” (KOR.Y.A.), fazlı< Ar. faẓla “fazla” (AY.M.A.), kafı< Ari kafā “kafa” (DİN.EV.Y.A.), kını< Ar. ḥinnā’ “kına” (AK.DOĞ.DAR.A.), daḳKı< Ar. daḳīka “dakika” (SAR.Y.A.), halvı< Ar. ḥalva “helva” (SAR.Y.A.).

e>i/ e>ī:

Söz içi: berikad< Ar. bereket “bereket” (A.İ.A.), cib< Ar. ceyb “cep” (A.İ.A.), zati< Ar. zāten “zaten” (AYB.İ.A.), şikil< Ar. şekl “şekil” (BAL.İ.A.), memliket< Ar. memleket “memleket” (BAR.İ.A.), nalin< Ar. na’leyn “nalın, takunya” (DEN.İ.A.), Nicati< Ar. Necāti “Necati” (BİL.İ.A.), mināre< Ar. menāre “minare” (ÇOR.İ.A.), Miyrem< Ar. Meryem “Meryem” (ÇOR.İ.A.), gile< Ar. keyle “tahıl ölçmek için kullanılan alet.” (E.İ.M.İ.A.), tike< Ar. tevbe “tövbe” (E.İ.M.İ.A.), fitil< Ar. fetīl “fitil” (GAP.K.A.), biyaz< Ar. beyāz “beyaz” (HAT.İ.A.), yimin< Ar. yemīn “yemin” (KIR.İ.A.), cihendem< Ar. cehennem “cehennem” (KIR.İ.A.), kefin< Ar. kefen “kefen” (MAL.İ.A.), zibil< Ar. zebl “Çöp, süprüntü, değersiz” (MAL.İ.A.), cirāt< Ar. cerāḥat “cerahat” (OR.İ.A.), kēfin< Ar. kefen “kefen” (SAM.İ.A.),

kişif< Ar. keşf “keşif” (ŞAR.İ.A.), memliket< Ar. memleket “memleket” (UŞ.İ.A.),

biyaz< Ar. beyāz “beyaz” (K.MAR.İ.A.), Ziyneb< Ar. Zeyneb “Zeynep” (YOZ.İ.A.), kile< Ar. keyle “ağırlık ölçüsü birimi” (EM.A.), biyaz< Ar. beyāz “beyaz” (YOZ.ÇAN.A.), fitil< Ar. fetīl “fitil” (YOZ.ÇAN.A.), sifil< Ar. sefīl “sefil” (YOZ.ÇAN.A.), mākime< Ar. maḥkeme “mahkeme” (DEN.G.İ.A.), nalin< Ar. na’leyn “nalın” (DEN.G.İ.A.), cidd< Ar. cedd “soy” (KİL.M.A.), feda< Ar. fidā’ “feda” (KİL.M.A.), sahlip< Ar. saḥleb “salep” (AF.M.A.), mihr< Ar. mehr “Müslüman bir erkeğin nikah esnasında eşine vermeyi kabullendiği mal” (ÇİÇ.D.Y.A.), kefin< Ar. kefen “kefen” (ÇİÇ.D.Y.A.), işşiy< Ar. şey’ “şey” (ÇİÇ.D.Y.A.), kevin< Ar. kefen “kefen” (DAL.A.), antiri< Ar. ‘anterī “elbise” (SİV.İ.Y.A.), c ‘irāat< Ar. cerāḥat “cerahat, irin” (RİZ.İ.A.), şiy< Ar. şey’ “şey” (NEV.Y.A.), zātin< Ar. zāten “zaten” (NEV.Y.A.), Zīnep< Ar. Zeyneb “Zeynep” (NEV.Y.A.), ziytin< Ar. zeytūn “zeytin” (SAK.FER.İ.A.), miydan< Ar. meydān “meydan” (SAK.FER.İ.A.), fidil< Ar. fetīl “fitil” (GİR.İ.Y.A.), hariket< Ar. ḥareket “hareket” (AY.M.A.), zītin< Ar. zeytūn “zeytin” (BAY.K.A.), mīydan< Ar. meydān “meydan” (BAY.K.A.), kefin< Ar. kefen “kefen” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), hiyet< Ar. hey’et “heyet”

(DİN.EV.Y.A.), cirit< Ar. cerīd “cirit” (KÜT.DOM.A.), biyaz< Ar. beyāz “beyaz” (ÇİFT.Y.A.), livā< Ar. levḥa “levha” (DÖRT.A.), misilā< Ar. meşelā “mesela” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), muhasibe< Ar. muḥāsebe “muhasabe” (DEN.BAB.İ.A.), zir< Ar. zerre “zerre” (DEN.BAB.İ.A.), beriket< Ar. bereket” (SAR.Y.A.), mesilā< Ar. meşelā “mesela” (AL.Y.A.), nalin< Ar. na‘leyn “nalın” (ÇAY.Y.A.), diām< Ar. devām “devam” (KAM.Y.A.), ciyran< Ar. cereyān “cereyan” (AD.OS.İ.A.), kiyfī< Ar. keyfī “keyfī” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), biyit< Ar. beyt “beyit” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), hiyşican<Ar. heyecān “heyecan” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), müşādiye< Ar. muşāhede “gözlem” (BİG.Y.A.), Mîrem< Ar. Meryem “Meryem” (BİG.Y.A.), Üsîn< Ar. Ḥuseyn “Hüseyin” (BİG.Y.A.), kiyf< Ar. keyf “keyif” (BOĞ.Y.A.), cib< Ar. ceyb “cep” (BOĞ.Y.A.), miydan< Ar. meydān “meydan” (BOĞ.Y.A.).

Söz sonu: eTfāyi< Ar. itfā’iyye “itfaiye” (BAL.İ.A.), zāti< Ar. zāten “zaten” (I.M.A.), cezvi< Ar. cezve “cezve” (MAN.İ.A.), cephi< Ar. cebhe “cephe” (YOZ.İ.A.), caddi< Ar. cādde “cadde” (YOZ.İ.A.), zati< Ar. zaten “zaten” (ŞUH.Y.A.), zahri< Ar. zaḥīre “gerektiğinde kullanılmak için saklanan tahıl” (GİR.İ.Y.A.), elbisi< Ar. elbise “elbise” (AY.M.A.), cepi<Ar. cebhe “cephe” (AY.M.A.), hazīni< Ar. ḥazīne “hazine” (AY.M.A.), zāti< Ar. zāten “zaten” (KÜT.PAZ.A.), ameli< Ar. ‘amele “amele” (AK.DOĞ.DAR.A.), fazli< Ar. faẓla “fazla” (ES.PAZ.A.), tezkiri< Ar. tezkire “teskere” (ES.PAZ.A.), heybi< Ar. ‘aybe “heybe” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), Alimi< Ar. ‘Alime “Alime” (SAR.Y.A.), amali< Ar. ‘amele “işçi” (AL.Y.A.), sati< Ar. zāten “zaten” (UL.A.), cersi< Ar. celse “celse” (KAM.Y.A.).

Söz başı: imin< Ar. emīn “emin” (KAY.İ.A.), iziyât< Ar. eziyyet “eziyet” (SAM.İ.A.), ihliyalı< Ar. ehl “karı, koca, topluluk” (KAY.İ.G.K.A.), ilmas< Ar. elmās “elmas” (KAR.Y.A.), iyet< Ar. hey’et “heyet” (BİG.Y.A.), ivlat< Ar. evlād “evlat” (SAK.İ.KAY.İ.A.)

ö>û:

Söz başı: ūmer<Ar. ‘Ömer “Ömer” (A.İ.A.).

e>ü/ e>ü:

Söz başı: Üsün< Ar. Huseyn “Hüseyin” (A.İ.A.).

Söz içi: cüvab< Ar. cevāb “cevap” (ÇAN.İ.A.), füccet<Ar. fecā‘at “Yürekler acısı durum.” (KAY.İ.A.), tübe< Ar. tevbe “tevbe” (GAP.K.A.), tercüman< Ar. tercemān “tercüman” (YOZ.İ.A.), Sülüman< Ar. Süleymān “Süleyman” (SULT.D.A.), ğudüm< Ar. kadem “uğur” (YER.Y.A.).

Söz sonu: türbü< Ar. turbe “türbe” (MAN.İ.A.).

e>u:

Söz içi: cuvap< Ar. cevāb “cevap” (BAL.İ.A.), mulla< Ar. mevlā “molla” (BAL.İ.A.), hasut< Ar. ḥased “kıskanç” (TOK.İ.A.), cuvap< Ar. cevāb “cevap” (KOR.Y.A.), sufru< Ar. sufre “sofra” (SİV.İ.Y.A.), cuvap< Ar. cevāb “cevap” (G.A.).

ö>u:

Söz başı: Umar< Ar. ‘Ömer “Ömer” (I.M.A.).

a>ü/ü:

Söz içi: tesūruf< Ar. taşarruf “tasarruf” (OR.İ.A.), müddiyet< Ar. māddiyyāt “maddiyat” (DÖRT.A.), dūrbeke< Ar. darabukḡa “darbuka” (G.A.).

2.1.4. Ünlü Genişlemesi

Çeşitli sebeplerle kelime içindeki “ı,i,u,ü” gibi dar ünlülerin “a,e,o,ö” gibi boğumlanma özellikleri bakımından geniş sıradan ünlülere dönüşmesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 160).

i>e/ i>é/ i>e’ i>ä/ i>è:

Söz başı: eyan< Ar. ‘iyān “açık, belli” (ADI.İ.A.), ehtiyal< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (A.İ.A.), Eksan< Ar. İḥsān “İhsan” (AYB.İ.A.), zehin< Ar. zihn “zihin” (ÇOR.İ.A.), eyyā< Ar. illā

“illa” (KIR.İ.A.), ênsan< Ar. insān “insan” (SAM.İ.A.), éhdiyec< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (K.MAR.İ.A.), èdam< Ar. i’dām “idam” (YOZ.İ.A.), ètimad< Ar. i’timād “itimad” (YOZ.İ.A.), ètiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (EM.A.), etibaren< Ar. i’tibāren “itibaren” (EM.A.), eyan< Ar. ‘iyān “ayan” (AD.KAH.SAM.Y.A.), ehram< Ar. iḥrām “ihram” (SAR.A.), ‘eḥya< Ar. iḥya’ “ihya” (KİL.M.A.), èhtiyaÇ< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (ŞUH.Y.A.), etibar< Ar. i’tibār “itibar” (SİV.İ.Y.A.), èhdiyāc< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (SİV.İ.Y.A.), ehtibar< Ar. i’tibār “itibar” (RİZ.İ.A.), èhdiyaş< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (NEV.Y.A.), ehdiyac< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (GİR.İ.Y.A.), ezrab< Ar. iztirāb “ıztırıp” (AY.M.A.), èhtiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), ètiKāt< Ar. i’tikād “inanç” (İS.İH.A.), èhrām< Ar. iḥrām “ihram” (SİN.A.), ekmet< Ar. Hikmet “Hikmet” (SİN.A.), èlān< Ar. i’lān “ilan” (SİN.A.), ehteyar<Ar. ihtiyār “ihtiyar” (DİN.EV.Y.A.), etTiyat< Ar. ihtiyāt “ihtiyat” (KÜT.SİM.A.), eḥāle< Ar. iḥāle “ihale” (KÜT.DOM.A.), èltimas<Ar. iltimās “iltimas” (DÖRT.A.), èhale< Ar. iḥāle “ihale” (ES.PAZ.A.), harete< Ar. ḥarīṭa “harita” (SER.A.), èñşāllah< Ar. inşā’e+allāh “inşallah” (SER.A.), e’seret< Ar. ekseriyyet “çoğunlukla” (SAR.Y.A.), ektidar< Ar. iktidār “iktidar” (SİV.YILD.İ.A.), elyas< Ar. İlyās “İlyas” (BAL.BİG.A.), ehtiyaT< Ar. ihtiyāt “ihtiyat” (ÇAY.Y.A.), eḥaz< Ar. ikāz “ikaz” (YER.Y.A.), ēlan< Ar. i’lan “ilan” (AD.OS.İ.A.), èKtidar< Ar. iktidār “iktidar” (YOZ.SOR.İ.A.), ehTac< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (YOZ.SOR.İ.A.), èhtiyac< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (BAY.M.A.), eycāb< Ar. icāb “icap” (BAY.M.A.).

Söz içi:hēla< Ar. ḥile “hile” (ADI.İ.A.), māzeme< Ar. mālēzime “malzeme” (AM.İ.A.), açrebe< Ar. akribā “akraba” (BAL.İ.A.), zembil< Ar. zinbīl “Öteberi taşımakta, koymakta kullanılan sepet” (ÇAN.İ.A.), çēz< Ar. cihāz “çeyiz” (DEN.İ.A.), neyet< Ar. niyyet “niyet” (BİL.İ.A.), hessa< Ar. ḥişse “hisse” (BİR.İ.A.), teskere< Ar.tezkire “askerliğin bittiğini gösteren belge” (BOL.İ.A.), ḥers< Ar. ḥirş “hırs” (E.İ.A.), şeftah< Ar. istiftāḥ “siftah” (GAP.K.A.), Melehet< Ar. Melīḥat “Melahat” (KAS.İ.A.), zeynet< Ar. zīnet “ziynet, süs eşyası” (KIR.İ.A.), neḳah< Ar. nikāḥ “nikah” (KÜT.Y.A.), beleş< Ar. bilāşey’ “beleş” (MAL.İ.A.), heda< Ar. fidā’ “feda” (MAN.İ.A.), ma’zeme< Ar. mālēzime “malzeme” (OĞ.İ.A.), heba< Ar. hibe “bağış” (OR.İ.A.), cereme< Ar. cerīme “ceza” (OR.İ.A.), terefē< Ar. terāwīḥ “teravih” (EM.A.), mazlefe< Ar. vazīfe “vazife” (UŞ.İ.A.), nehayed< Ar. nihāyet “nihayet” (YOZ.İ.A.), feda< Ar. vidā’ “veda” (EM.A.), enşallah< Ar. inşā’e+ allāh “inşallah” (EM.A.), sefte< Ar. istiftāḥ “siftah” (KEP.İ.A.), beleş< Ar. bilāşey “beleş” (AD.KAH.SAM.Y.A.), cereme< Ar. cerīme “bedel” (AD.KAH.SAM.Y.A.), amalet< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (BAN.A.), çeñez< Ar. cihāz “çeyiz” (SAR.A.), meres< Ar. mīrās

“miras” (SAR.A.), ‘akrebe< Ar. akribā “akraba” (KİL.M.A.), fe‘tehe< Ar. fātiha “Fatiha duası” (KİL.M.A.), se‘eb< Ar. şāhīb “sahip” (KİL.M.A.), hēkmet< Ar. hikmet “hikmet” (SİV.İL.A.), tēcaret< Ar. ticāret “ticaret” (AF.M.A.), mēraP< Ar. mihrāb “mihrap” (AF.M.A.), zēn< Ar. zihn “zihin” (SİV.A.), hedeye< Ar. hediye “hediye” (ÇİÇ.D.Y.A.), hekāye< Ar. hikāye “hikaye” (ÇİÇ.D.Y.A.), meres< Ar. mīrās “miras” (ÇİÇ.D.Y.A.), zenētÇi< Ar. šinā‘at+T.çi “zanaatçı” (ŞUH.Y.A.), akrebbe< Ar. akribā “akraba” (KOR.Y.A.), telis< Ar. tillis “büyük çuval” (YAP.A.), cahel< Ar. cāhil “cahil” (TRAB.Y.A.), hekeya< Ar. hikāye “hikate” (SİV.İ.Y.A.), hers< Ar. hirs “hırs” (RİZ.İ.A.), keleme< Ar. kelime “kelime” (NEV.Y.A.), zēyin< Ar. zihn “zihin” (NEV.Y.A.), hers< Ar. hirs “hırs” (GİR.İ.Y.A.), ğadef< Ar. kaṭā‘if “kadayıf” (AY.M.A.), ameleT< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (AY.M.A.), nekah< Ar. nikāh “nikah” (AY.M.A.), Hekmet< Ar. Hikmet “Hikmet” (SULT.D.A.), battāne< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (BAY.K.A.), zēyāret< Ar. ziyāret “ziyaret” (BAY.K.A.), hekāye< Ar. hikāye “hikaye” (KÜT.TAV.Y.A.), ıcellez< Ar. hir+ İlyas “Hızır ve İlyas” (ÇİFT.Y.A.), zeneat< Ar. sinā‘at “zanaat” (DÖRT.A.), mēres< Ar. mīrās “miras” (KAH.M.İ.A.), şevte< Ar. istiftāh “siftah” (DEN.BAB.İ.A.), hıdelez< Ar. hir+ilyās “Hızır ve İlyas” (BAL.BİG.A.), sāheb< Ar. şāhīb “sahip” (ÇAY.Y.A.), vesāyet< Ar. vesā‘it “araç” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), sevtā< Ar. istiftāh “siftah” (BAY.M.A.), amaleT< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (BAŞ.DAZ.A.), tecāreT< Ar. ticāret “ticaret” (BAŞ.DAZ.A.), zehin< Ar. zihn “zihin” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), zeyaret< Ar. ziyāret “ziyaret” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), éffet< Ar. ‘iffet “namus” (G.A.), éhsas< Ar. ihsās “sezdirme, ima” (G.A.).

Söz sonu: entere< Ar. ‘anterī “entari” (A.İ.A.), ilahe< Ar. ilāhī “ilahi” (E.İ.M.İ.A.), tācāllā< Ar. tecellī “tecelli” (DEN.G.İ.A.), battanē< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (ŞUH.Y.A.), terfē< Ar. terfī “yükselme” (ŞUH.Y.A.), came< Ar. cāmi‘ “cami” (TRAB.Y.A.), c ‘ame< Ar. cāmi‘ “cami” (RİZ.İ.A.), sehe< Ar. şahīḥ “gerçek olarak” (KAD.A.), tecelle< Ar. tecellī “ortaya çıkma” (SAR.Y.A.), arāze< Ar. arāzī “arazi” (KAM.Y.A.), antāre< Ar. ‘anterī “elbise” (KAM.Y.A.), mecbūre< Ar. mecbūrī “mecburi” (BİG.Y.A.).

u>e:

Söz içi: felan< Ar. fulān “falan” (ADI.İ.A.), meḥsebe< Ar. muḥāsebe “muhasabe” (ADI.İ.A.), şevle< Ar. şu‘le “şule, ışık” (AYB.İ.A.), velen< Ar. fulān “falan” (BAL.İ.A.), beddea< Far. bed+ Ar. du‘ā “beddua” (HAT.İ.A.), antere< Ar. ‘anterī “entari”

(KAR.Y.A.), beddeyya<Far. bed+ Ar. du‘ā “beddua” (TRAB.Y.A.), mēndiz< Ar. muhendis “mühendis” (KÜT.SİM.A.), felen< Ar. fulān “falan” (AL.Y.A.).

u>o/u>ó/ u>ō/ u>ô/ u>û/ u>ũ:

Söz içi: zoğah< Ar. zuḡāḡ “sokak” (ADI.İ.A.), ḥoḡūmet< Ar. ḥukūmet “hükümet” (AM.İ.A.),

sohpet< Ar. ṣuḥbet “sohbet” (AM.İ.A.), doa<Ar. du‘ā “dua” (A.İ.A.), hóḡūmet< Ar. ḥukūmet “hükümet” (A.İ.A.), sōpet< Ar. ṣuḥbet “sohbet” (A.İ.A.), kimiyon< Ar. kemnūn “kimyon” (BAL.İ.A.), mōḡāt< Ar.vuḡū‘āt “vukuat” (BOL.İ.A.), d oa< Ar. du‘ā “dua” (ÇAN.İ.A.), sōmaḡ< Ar. summāḡ “sumak” (GAP.K.A.), boxtan< Ar. buḡtān “iftira” (HAT.İ.A.), lōsan< Ar. nuḡṣān “noksan” (KAY.İ.A.), morācad< Ar. murāca‘at “müracaat” (KIR.İ.A.), ḥoḡuḡ< Ar. ḥuḡūḡ “hukuk” (KÜT.Y.A.), maḡbol< Ar. maḡbūl “makbul” (KÜT.Y.A.), soltan< Ar. sulṡān “sultan” (MAN.İ.A.), fortum< Ar. ḡurṡūm “hortum” (TAR.İ.A.),billor< Ar. billūr “billur” (MUĞ.İ.A.), fortum< Ar. ḡurṡūm “hortum” (TOK.İ.A.), deyyos< Ar. deyyūs “deyyus” (SAM.İ.A.), hóḡūmet< Ar. ḥukūmet “hükümet” (ŞAR.İ.A.),fennos< Ar. fānūs “fanus” (UŞ.İ.A.), kusōr< Ar. ḡuṣūr “kusur” (UŞ.İ.A.), sohbed< Ar. ṣuḥbet “sohbet” (EM.A.), lo‘ma< Ar. luḡme “lokma” (KEP.İ.A.), bī loḡma< Ar. luḡme “bir lokma” (AD.KAH.SAM.Y.A.), dōa< Ar. du‘ā “dua” (EL.İ.A.), noKzan< Ar. nuḡṣān “noksan” (AF.M.A.), hoḡūmet< Ar. ḥukūmet “hükümet” (ÇİÇ.D.Y.A.), morācād< Ar. murāca‘at “müracaat” (ÇİÇ.D.Y.A.), loḡma< Ar. luḡme “lokma” (ÇİÇ.D.Y.A.), dolav< Ar. dūlāb “dolap” (ŞUH.Y.A.), nōvōz< Ar. nufūs “nüfus” (ŞUH.Y.A.), zofra< Ar. sufre “sofra” (KOR.Y.A.), billór<Ar. billūr “kristal” (KOR.Y.A.), hortum< Ar. ḡurṡūm “lastik boru” (FET.A.), beddova< Far. bed+ Ar. du‘ā “beddua” (RİZ.İ.A.), fortum< Ar. ḡurṡūm “hortum” (GİR.İ.Y.A.), hômet< Ar. ḡurmet “hürmet” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), gōvvet< Ar. ḡuvvet “kuvvet” (İS.İH.A.), beddovā< Far. bed+ Ar. du‘ā “beddua” (DİN.EV.Y.A.), sovra< Ar. sufre “sofra” (KÜT.GED.A.), Mohāmmēd< Ar. Muḡammed “Muhammed” (SER.A.), tomar< Ar. ṡūmār “demet” (ÇAY.Y.A.), noḡta< Ar. nuḡṡa “nokta” (YER.Y.A.), coma< Ar. cum‘a “Cuma” (KAM.Y.A.), mesōd< Ar. mes‘ūd “mutlu, mesut” (BAY.M.A.), vūcōt< Ar. vucūd “vücut” (BAY.M.A.).

Söz başı: omre< Ar. ‘umre “umre” (BİL.İ.A.), oşur< Ar. ‘uṣr “vergi” (DEN.G.İ.A.).

Söz sonu: zohru< Ar. sufre “sofra” (AL.Y.A.).

u>ö:

Söz içi: hücre< Ar. hücre “hücre” (ADI.İ.A.), möhit< Ar. muhit “muhit” (ADI.İ.A.), hüküm< Ar. hukm “hüküm” (A.İ.A.), söhbet< Ar. şuhbet “sohbet” (BAL.İ.A.), Hösön< Ar. Hüseyn “Hüseyin” (BİR.İ.A.), hörmət< Ar. hurmet “hürmet” (ÇOR.İ.A.), hükümet< Ar. hukūmet “hükümet” (I.M.A.), möfdāc< Ar. muhtāc “muhtaç” (KAY.İ.A.), cömā< Ar. cum‘a “Cuma” (KIR.İ.A.), töhmet< Ar. tuhmet “suçlama” (OĞ.İ.A.), hörmət< Ar. hurmet “hürmet” (K.MAR.İ.A.), şöhed< Ar. şuhret “şöhret” (YOZ.İ.A.), möhle< Ar. muhlet “mühlet” (KAY.İ.G.K.A.), hökömet< Ar. hukūmet “hükümet” (BAN.A.), möhdac< Ar. muhtāc “muhtaç” (YOZ.ÇAN.A.), hökm< Ar. hukm “hüküm” (KİL.M.A.), cōma< Ar. cum‘a “Cuma” (ÇİÇ.D.Y.A.), hüküm< Ar. hukm “hüküm” (ŞUH.Y.A.), möüt< Ar. muhit “çevre” (SİV.İ.Y.A.), möhdaç< Ar. muhtāc “muhtaç” (NEV.Y.A.), Hösne< Ar. Hüsne “Hüsne” (SULT.D.A.), hüküm< Ar. hukm “hüküm” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), mö _ endis< Ar. muhendis “mühendis” (SİN.A.), şöbe< Ar. şu‘be “şube” (AK.DOĞ.DAR.A.), hödüd< Ar. hudūd “sınır” (ES.PAZ.A.), törbe< Ar. turbe “türbe” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), hödut< Ar. hudūd “sınır” (G.A.), höcüm< Ar. hucūm “hücum” (G.A.), hüküm< Ar. hukm “hüküm” (G.A.).

Söz başı: omre< Ar. ‘umre “umre” (DEN.BAB.İ.A.).

u>a/ u>ā/ u>á:

Söz içi: mahfeze< Ar. muḥāfaẓa “muhafaza” (ADI.İ.A.), māhaḳḳaḳ< Ar. muḥaḳḳaḳ “muhakkak” (BİL.İ.A.), Maḥarem< Ar. Muḥarrem “Muharrem” (BİR.İ.A.), māfet< Ar. muddet “müddet” (ÇOR.İ.A.), ma‘alim< Ar. mu‘allim “muallim” (HAT.İ.A.), māhram< Ar. merḥūm “merhum” (DEN.G.İ.A.), mahfaza< Ar. muḥāfaẓa “muhafaza” (AF.M.A.), hūsāmet<Ar. ḥuṣūmet “düşmanlık” (KOR.Y.A.), taaf< Ar. tuḥaf “tuhaf” (TRAB.Y.A.), mahaḲḡaḲ< Ar. muḥaḳḳaḳ “muhakkak” (AY.M.A.).

i>a/ ī>a/ i>á:

Söz içi: mamuz< Ar. miḥmāz “mahmuz” (ADI.İ.A.), mesraf< Ar. maşrif “masraf” (ADI.İ.A.), vallaha< Ar. vallaḥi “vallahi” (AM.İ.A.), Farvun< Ar.Fir‘avn “Firavun”

(A.İ.A.), nesāt< Ar. naṣīḥat “nasihat” (A.İ.A.), ğaybet< Ar. ğiybet “gıybet” (BAL.İ.A.), zanāt< Ar. ṣināʿat “zanaat” (BAL.İ.A.), ğatā< Ar. ḳiṭār “katar” (DEN.İ.A.), İsmēal< Ar.İsmāʿīl “İsmail” (BOL.İ.A.), z aab<Ar. šāḥib “sahip” (ÇAN.İ.A.), mādē< Ar. miʿde “mide” (HAT.İ.A.), ğandil< Ar. ḳindīl “kandil” (I.M.A.), zahar< Ar. zāḥir “açık, belli” (MAL.İ.A.), mada< Ar. miʿde “mide” (TAR.İ.A.), hēdāye< Ar. hediyye “hediye” (K.MAR.İ.A.), sahab< Ar.šāḥib “sahip” (K.MAR.İ.A.), caḥal< Ar. cāḥil “cahil” (KAY.İ.G.K.A.), işdah< Ar. iṣṭihāʾ “iştah” (EM.A.), maḥas< Ar. miḳaṣṣ “makas” (KAR.Y.A.), masıraf< Ar. maṣrif “masraf” (BAN.A.), zahar< Ar. zāḥir “açık, belli” (YOZ.ÇAN.A.), ğaybāt< Ar. ğiybet “gıybet” (DEN.G.İ.A.), cahal< Ar. cāḥil “cahil” (KİL.M.A.), saab< Ar. šāḥib “sahip” (SİV.İL.A.), ğandil< Ar. ḳindīl “kandil” (SİV.A.), aḥrabā< Ar. aḳribā “akraba” (ÇİÇ.D.Y.A.), ğandil< Ar. kindīl “kandil” (SİV.İ.Y.A.), makas< Ar. miḳaṣṣ “makas” (SİV.İ.Y.A.), maṭḡap< Ar. miṣḡab “matkap” (AY.M.A.), gandil< Ar. ḳindīl “kandil” (SULT.D.A.), saḥāp< Ar. šāḥib “sahip” (İS.İH.A.), dahāyēt< Ar. dirāyet “dirayet” (İS.İH.A.), tahan< Ar. ṭaḥīn “tahin” (DÖRT.A.), ğater< Ar. ḳiṭār “katar” (KAD.A.), vazāyet< Ar. vaṣʿiyyet “vaziyet” (KAH.M.İ.A.), hēdāye< Ar. hediyye “hediye” (SİV.YILD.İ.A.), sahar< Ar. šāʿir “şair” (AY.Y.A.), ğantar< Ar. ḳiṭār “kantar” (UL.A.), zaar< Ar. zāḥir “herhalde” (AD.OS.İ.A.), hēdāye< Ar. hediyye “hediye” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), saḥaP< Ar. šāḥib “sahip” (YOZ.SOR.İ.A.), imtahan< Ar. imtiḥān “imtihan” (SAK.İ.KAY.İ.A.), cahal< Ar. cāḥil “cahil” (G.A.).

Söz sonu: vallaha billaha<Ar. vallahi billahi “vallahi billahi” (AYB.İ.A.), ilāḥa< Ar. ilāḥī “ilahi” (E.İ.M.İ.A.), camā< Ar. cāmiʿ “cami” (BAY.K.A.), vallaha< Ar. vallahi “vallahi” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), vallaha< Ar. vallahi “vallahi” (BAY.M.A.).

Söz başı: azzet< Ar. ʿizzet “İzzet” (HAT.İ.A.), ásabet< Ar. işābet “isabet” (OR.İ.A.), áḥdiyar<Ar. iḥtiyār “ihtiyar” (SAM.İ.A.), ayer< Ar. ʿiyār “ayar” (KİL.M.A.), ayar< Ar. ʿiyār “Bir aygıtın bir işi yapması durumu” (GİR.İ.Y.A.), ʿaḥtibar< Ar. iʿtibār “itibar” (G.A.), ʿaḥtiyat< Ar. iḥtiyāt “ihtiyat” (G.A.), ʿallet< Ar. ʿillet “hastalık” (G.A.).

i>ó:

Söz içi: kórpü< Ar. kibrit “kibrit” (BAR.İ.A.).

2.1.5. Ünlü Düzleşmesi

Dilimize giren yabancı kelimelerin ilk hecesindeki yuvarlak ünlülerin çeşitli fonetik sebeplerden dolayı düz sıraya geçmesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 160).

u>ı/ ū>ı/ ū>î:

Söz içi: satıl< Ar. sātūr “satır” (ADI.İ.A.), miraz< Ar. murād “murad” (ADI.İ.A.), nazlım< Ar. mazlūm “mazlum” (AM.İ.A.), camız< Ar. cāmūs “camış, manda” (A.İ.A.), fısdık< Ar. fustuk “fıstık” (A.İ.A.), findıh< Ar. funduk “findık” (AYB.İ.A.), ğabil< Ar. qabūl “kabul” (BAL.İ.A.), mıyana< Ar. mu‘āyene “muayene” (BAL.İ.A.), māsıs< Ar. maḥṣūs “mahsus, özel olarak, kasten, bilerek” (DEN.İ.A.), sıfra< Ar. şufre “sofra” (BİL.İ.A.), zıkkım< Ar. zaqqūm “zıkkım” (BİL.İ.A.), Abdilla< Ar. ‘Abdullāh “Abdullah” (BİR.İ.A.), māsīt< Ar. maḥṣūş “mahsus” (BOL.İ.A.), harın< Ar. ḥarūn “Fazla işsizlikten hamlamış, güçsüz, kuvvetsiz hayvan.” (ÇAN.İ.A.), tandır< Ar. tennūr “tandır, yere çukur kazılarak yapılan bir tür fırın” (ÇOR.İ.A.), dīvā< Ar. du‘ā “dua” (E.İ.M.İ.A.), mıkdar< Ar. muḥtār “muhtar” (HAT.İ.A.), sandıka< Ar. şandūka “sanduka” (I.M.A.), Apdilla< Ar. ‘Abdullāh “Abdullah” (KAY.İ.A.), mısalla< Ar. muşallā “musalla” (KIR.İ.A.), Yakıb< Ar. Ya‘qūb “Yakup” (KÜT.Y.A.), garın< Ar. qārūn “çok zengin” (MAL.İ.A.), tabıd< Ar. tābūt “tabut” (MAN.İ.A.), harnıp< Ar. ḥarnūb “keçiboynuzu.” (TAR.İ.A.), sabun< Ar. sābūn “sabun” (MUĞ.İ.A.), aşır< Ar. ‘āşurā “aşure” (TOK.İ.A.), findıh< Ar. funduk “findık” (SAM.İ.A.), mıhdar< Ar. muḥtār “muhtar” (ŞAR.İ.A.), fıhare< Ar. fuḥarā “fukara” (K.MAR.İ.A.), mīrad< Ar. murād “murat” (K.MAR.İ.A.), fırsad< Ar. furşat “fırsat” (YOZ.İ.A.), mālīb< Ar. maḡlūb “mağlup” (YOZ.İ.A.), Yakıp< Ar. Ya‘qūb “Yakup” (EM.A.), mekdıP< Ar. mektūb “mektup” (EM.A.), Abdilla< Ar. ‘Abdullāh “Abdullah” (KAR.Y.A.), tapıt< Ar. tābūt “tabut” (KEP.İ.A.), kemın< Ar. kemnūn “kimyon” (AD.KAH.SAM.Y.A.), ūsıf< Ar. Yūsuf “Yusuf” (AD.KAH.SAM.Y.A.), zılḥa< Ar. Zuleyhā “Zeliha” (AD.KAH.SAM.Y.A.), fıkara< Ar. fuḥarā “fukara” (BAN.A.), makbıl< Ar. maḡbūl “makbul” (BAN.A.), samıt olmak< Ar. şamūt “aptallaşmak (BAN.A.), savır< Ar. saḥūr “sahur” (SAR.A.), Mısa< Ar. Mūsā “Musa” (YOZ.ÇAN.A.), mısğa< Ar. nuṣṣa “muska” (YOZ.ÇAN.A.), fıkere< Ar. fuḥarā “fukara” (KİL.M.A.), mıktar< Ar. muḥtār “muhtar” (KİL.M.A.), sandıĝ< Ar. şanduk “sandık” (KİL.M.A.), Mıstafa< Ar. Muṣṭafā “Mustafa” (EL.İ.A.), mınāsıb< Ar. munāsib “münasip” (EL.İ.A.), camız< Ar. cāmūs “camış” (SİV.İ.L.A.), sāvır< Ar. saḥūr “sahur” (AF.M.A.), MamıT< Ar. Maḥmūd “Mahmut”

(SİV.A.), Yakıp< Ar. Ya'kūb “Yakup” (ŞUH.Y.A.), māsıs< Ar. maḥşūş “bilerek” (KOR.Y.A.), maḥsız< Ar. maḥşūş “bilerek, kasten” (TRAB.Y.A.), cumış< Ar. cāmūs “manda” (SİV.İ.Y.A.), findıh< Ar. funduk “findık” (SİV.İ.Y.A.), mihdar< Ar. muhtār “muhtar” (SİV.İ.Y.A.), camış< Ar. cāmūs “manda” (GİR.İ.Y.A.), malım< Ar. ma'lūm “malum” (GİR.İ.Y.A.), mapıs< Ar. maḥbūs “hapis” (GİR.İ.Y.A.), fıkarā< Ar. fuḳarā “fukara” (AY.M.A.), mıḳdā< Ar. muhtār “muhtar” (AY.M.A.), sabın< Ar. şābūn “sabun” (AY.M.A.), mısāfir< Ar. musāfir “misafir” (BAY.K.A.), sırfa< Ar. sufre “sofra” (SİN.A.), sıfra<Ar. sufre “sofra” (DİN.EV.Y.A.), Abdılā< Ar. 'Abdullāh “Abdullah” (DİN.EV.Y.A.), māmıT< Ar. Maḥmūd “Mahmut” (KÜT.AS.Y.A.), mih̄tar< Ar. muhtār “muhtar” (AK.DOĞ.DAR.A.), xıstık< Ar. fustuk “fıstık” (ÇİFT.Y.A.), mısdıĖ< Ar. Muştāfā “Mustafa” (DÖRT.A.), memır< Ar. me'mūr “memur” (DÖRT.A.), harnıp< Ar. ḥarnüb “keçiboynuzu” (DÖRT.A.), beddivā< Far. bed+ Ar. du'ā “beddua” (ES.PAZ.A.), māsız< Ar. maḥşūş “bilerek” (SER.A.), mēşır< Ar. meşhūr “meşhur” (SER.A.), maḥçıP< Ar. maḥcūb “mahcup” (KAD.A.), esdāfirıla< Ar. estagfirullah “incelik ve gönüllülük göstermek üzere teşekkür edilen bir kimsenin söylediği söz” (KAH.M.İ.A.), mı'Tar< Ar. muhtār “muhtar” (SAR.Y.A.), safır< Ar. saḥūr “sahur” (AL.Y.A.), macın<Ar. ma'cūn “macun” (BAL.BİG.A.), Mısdafa< Ar. Muştāfā “Mustafa” (ÇAY.Y.A.), casıs< Ar. cāsūs “casus” (UL.A.), Mırat< Ar. Murād “Murat” (YER.Y.A.), fırsad< Ar. fūrşat “fırsat” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), Mızdava< Ar. Muştāfā “Mustafa” (BİG.Y.A.), mısaf< Ar. muşhaf “Mushaf” (BİG.Y.A.), māsıS< Ar. maḥşūş “bilerek, kasten” (YOZ.SOR.İ.A.), mih̄at ol< Ar. muḳayyed “göz kulak olmak” (YOZ.SOR.İ.A.), cenıP< Ar. cenūb “güney” (BAY.M.A.), sırfa< Ar. sufre “sofra” (BAY.M.A.), fıkará< Ar. fuḳarā “fakir” (BAY.M.A.), safır< Ar. saḥūr “sahur” (BAŞ.DAZ.A.), mih̄tar< Ar. muhtār “muhtar” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), fiḥāre< Ar. fuḳarā “fukara” (G.A.).

u>e/ u>ê/ ū>e/ u>ě/ě:

Söz içi: felan< Ar. fulān “falan” (ADI.İ.A.), fēlam< Ar. fulān “falan” (AM.İ.A.), velen< Ar. fulān “falan” (BAL.İ.A.), felan< Ar. fulān “filan” (AD.KAH.SAM.Y.A.), deylüb< Ar. dūlāb “dolap” (KİL.M.A.), Mehemmed< Ar. Muḥammed “Muhammed” (KİL.M.A.), feḷan< Ar. fulān “falan” (SİV.A.), mēa'ṛebe< Ar. muḥārebe “muharebe” (RİZ.İ.A.), mēndis< Ar. muhendis “mühendis” (SAK.FER.İ.A.), kimyen< Ar. kemnūn “kimyon” (DİN.EV.Y.A.), mēndiz< Ar. muhendis “mühendis” (KÜT.SİM.A.), mehtāc _ et-< Ar. muhtāc “muhtaç etmek” (SİV.YILD.İ.A.), mefreze< Ar. mufreze “müfreze” (KAM.Y.A.),

mestekem< Ar. mustahkem “sağlamlaştırılmış” (KAM.Y.A.), mālemet< Ar. ma‘lūmāt “malumat” (YOZ.SOR.İ.A.).

Söz başı: ʿurf< Ar. ‘urf “örf” (SER.A.).

u>i/ ū>i/ î:

Söz içi: mibāreg< Ar. mubārek “mübarek” (ADI.İ.A.), minasip<Ar.munāsib “münasip”(ADI.İ.A.), misāvir< Ar. musāfir “misafir” (AM.İ.A.), filan< Ar. fulān “falan” (AM.İ.A.), zefdin< Ar. zeytūn “zeytin” (AYB.İ.A.), mibārek< Ar. mubārek “mübarek” (AYB.İ.A.), mekdiP< Ar. mektūb “mektup” (BAL.İ.A.), tāmīl< Ar. te‘āmul “teamül” (BAL.İ.A.), fila< Ar. fulān “falan” (BOL.İ.A.), pēlit< Ar. bellūt “pelit” (GAP.K.A.), mālīm< Ar. ma‘lūm “malum”(KIR.İ.A.), midde< Ar. muhlet “mühlet” (OĞ.İ.A.), ğabil< Ar. qabūl “kabul” (OR.İ.A.), ğaranfil< Ar. qaranful “karanfil” (YOZ.İ.A.), cūmfiriyet< Ar. cumhuriyet “cumhuriyet” (KAR.Y.A.), delbike< Ar. darabuqqa “darbuka” (AD.KAH.SAM.Y.A.), mamir< Ar. me’mūr “memur” (BAN.A.), muzili< Ar. fuḏūlī “boş yere” (SAR.A.), Halik< Ar. Hālūk “Haluk” (DEN.G.İ.A.), ğebil< Ar. qabūl “kabul” (KİL.M.A.), tederig< Ar. tedāruk “tedarik” (KİL.M.A.), misafir< Ar. musāfir “misafir” (KİL.M.A.), mahsil< Ar. maḥsūl “ürün” (KİL.M.A.), tēlike< Ar. tehluke “tehlike” (AF.M.A.), qabil< Ar. qabūl “kabul” (ÇİÇ.D.Y.A.), mālīm< Ar. ma‘lūm “malum” (KOR.Y.A.), zētin< Ar. zeytūn “zeytin” (KOR.Y.A.), mālīl< Ar. ma‘lūl “sakat (kimse)” (DAL.A.), mapis< Ar. maḥbūs “mahpus” (TRAB.Y.A.), makdip< Ar. mektūb “mektup” (SİV.İ.Y.A.), midde< Ar. muddet “müddet” (NEV.Y.A.), mināsip< Ar. munāsib “münasip” (NEV.Y.A.), mēzin< Ar. me’zūn “mezun” (SAK.FER.İ.A.), rudibet< Ar. ruṭūbet “rutubet” (GİR.İ.Y.A.), ğarafil< Ar. qaranful “karanfil” (AY.M.A.), filen< Ar. fulān “falan” (AY.M.A.), zētin< Ar. zeytūn “zeytin” (AY.M.A.), māmīr< Ar. me’mūr “memur” (BAY.K.A.), gabil< Ar. qabūl “kabul” (İS.İH.A.), ğarenfil< Ar. qaranful “karanfil” (DİN.EV.Y.A.), pelit<Ar. bellūt “pelit” (KÜT.SİM.A.), midāfa< Ar. mudāfa‘a “müdafa” (KÜT.PAZ.A.), tenezzil< Ar. tenezzul “tenezzül” (KÜT.PAZ.A.), mihendiS< Ar. muhendis “mühendis” (ÇİFT.Y.A.), tesavit< Ar. teşāduf “tesadüf” (ÇİFT.Y.A.), nivus< Ar. nufūs “nüfus” (ES.PAZ.A.), misāit< Ar. musā‘id “müsait” (KAH.M.İ.A.), me’Tīp< Ar. mektūb “mektup” (SAR.Y.A.), mevcid< Ar. mevcūd “mevcut” (KAM.Y.A.), ğabil< Ar. qabūl “kabul” (AD.OS.İ.A.), misāde< Ar. musā‘ade “müsaade” (BOĞ.Y.A.), İyib< Ar. Eyyūb “Eyüp” (BOĞ.Y.A.), zētin< Ar. zeytūn “zeytin” (BAŞ.DAZ.A.), file< Ar.

fulān “falan” (BAŞ.DAZ.A.), teḳavid< Ar. teḳā‘ud “emekliye ayrılma” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), galenfil< Ar. ḳaranful “karanfil” (G.A.).

Söz başı: ipne< Ar. ubne “ibne” (DEN.G.İ.A.).

u>a/ u>á/ u>ā:

Söz içi: maḥfeze< Ar.muḥāfaẓa “muhafaza” (ADI.İ.A.), falan< Ar. fulān “falan” (A.İ.A.), taḥaf< Ar. tuḥaf “tuhaf” (BİR.İ.A.), ma‘alim< Ar. mu‘allim “muallim” (HAT.İ.A.), māhram< Ar. merḥūm “merhum” (DEN.G.İ.A.), ma _ ākkaK< Ar. muḥaḳḳaḳ “muhakkak” (AF.M.A.), makabele< Ar. muḳābele “mukabele” (ŞUH.Y.A.), māfaza< Ar. muḥāfaẓa “muhafaza” (KOR.Y.A.), Maharem< Ar. Muḥarrem “Muharrem” (DÖRT.A.), maasebe< Ar. muḥāsebe “muhasebe” (SAK.KAY.İ.A.), kimyan< Ar. kemnūn “kimyon” (BAY.M.A.), habūbat< Ar. ḥubūbāt “hububat” (BAŞ.DAZ.A.).

ü>i:

Söz içi: selamın aleykim< Ar. selāmu ‘aleykūm “selamun aleykūm” (A.İ.A.), himmidi ‘angā< Ar. zumurrud ü ‘anḳā “Zümrüdü anka” (A.İ.A.), ‘aleykümselam< Ar. aleykümselam “aleykūm selam” (KİL.M.A.).

2.1.6. Ünlü Yuvarlaklaşması

Ön ve iç sesteki düz ünlülerin çeşitli fonetik sebeplerden dolayı yuvarlak sıraya geçmesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 162).

i>u/ı>u/ i>û/ü:

Söz içi:ekruba< Ar. akribā “akraba” (ADI.İ.A.), harbu< Ar. ğirbāl “kalbur” (AM.İ.A.),

temúz< Ar. temyīz “temiz” (AYB.İ.A.), mācur< Ar. muḥācir “muhacir” (BİL.İ.A.), ḥumar< Ar. ḳimār “kumar” (BİR.İ.A.), mayasur< Ar.māyesīl “egzama” (ÇAN.İ.A.), gāvul< Ar. kāfir “kafir” (E.İ.M.İ.A.), suvat< Ar. şifāt “sıfat” (KIR.İ.A.), ḳuna< Ar. ḥinnā “kına” (KÜT.Y.A.), yurbuk< Ar. ibriḳ “ibrik” (MAL.İ.A.), nusubet< Ar. muşībet “musibet” (KEP.İ.A.), mācur< Ar. muḥācir “muhacir” (SAR.A.), humar< Ar. ḳimār

“kumar” (YOZ.ÇAN.A.), Lutuya< Ar. Luṭfiye “Lütfiye” (YOZ.ÇAN.A.), humar< Ar. ḳimār “kumar” (DEN.G.İ.A.), sūleḥ< Ar. silāḥ “silah” (KİL.M.A.), urkuya< Ar. Rukiya “Rukiye” (SİV.A.), mu _ acur< Ar. muḥācir “muhacir” (ŞUH.Y.A.), misavur< Ar. musāfir “misafir” (SİV.İ.Y.A.), tālkun< Ar. telḳīn “telkin” (GİR.İ.Y.A.), hamur< Ar. ḥamīr “hamur” (A.İ.A.), ğumar< Ar. ḳimār “kumar” (AY.M.A.), macur< Ar. muḥācir “muhacir” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), humar< Ar. ḳimār “kumar” (DÖRT.A.), mācur< Ar. muḥācir “muhacir” (SER.A.), sahub< Ar. şāḥib “sahip” (KAD.A.), masruf< Ar. maşrif “masraf” (DEN.BAB.İ.A.), havuz< Ar. ḥāfız “hafız” (AY.Y.A.), Hurşut< Ar. Hurşīt “Hurşit” (G.A.).

Söz sonu: umumu< Ar. ‘umūmī “umumi” (GAP.K.A.), tevḳuf< Ar. tevḳīf “tutuklama” (A.İ.A.), ğutnu< Ar. ḳutnī “ipek elbise” (KAY.İ.G.K.A.), mecburu< Ar. mecbūrī “mecburi” (EM.A.), husosu< Ar. ḥuşūşī “özellikle” (ŞUH.Y.A.), ğirmuzu< Ar. ḳirmizī “kırmızı” (SİV.İ.Y.A.), muzu< Ar. mużirr “zararlı hayvan” (AD.OS.İ.A.), hamū< Ar. ḥamīr “hamur” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

e>ö/ö:

Söz içi: cömaat< Ar. cemā‘at “cemaat” (ADI.İ.A.), bövüliye< Ar. bevliye “bevliye, böbrek hastalıklarıyla ilgilenen doktor” (ADI.İ.A.), töbe< Ar. tevbe “tövbe” (ADI.İ.A.), töbe< Ar. tevbe “tövbe” (AM.İ.A.), yövmiye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (BİR.İ.A.), dövlet< Ar. devlet “devlet” (A.İ.A.), löbet< Ar. nevbet “nöbet” (A.İ.A.), cöver< Ar. cevher “cevher” (BAL.İ.A.), töbe< Ar. tevbe “tövbe” (DEN.İ.A.), mövlüt< Ar. mevlid “mevrit” (BİL.İ.A.), yövmüye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (ÇOR.İ.A.), evöl< Ar. evvel “evvel” (I.M.A.), dövled< Ar. devlet “devlet” (YOZ.İ.A.), cömāt< Ar. cemā‘at “cemaat” (EM.A.), töbe< Ar. tevbe “tövbe” (BAN.A.), dövlet< Ar. devlet “devlet” (KİL.M.A.), dövled< Ar. devlet “devlet” (SİV.İL.A.), cöb< Ar. ceyb “cep” (ÇİÇ.D.Y.A.), cömāt< Ar. cemā‘at “cemaat” (ÇİÇ.D.Y.A.), löbet< Ar. nevbet “nöbet” (ÇİÇ.D.Y.A.), yömüye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (NEV.Y.A.), cöb< Ar. ceyb “cep” (NEV.Y.A.), dövlet< Ar. devlet “devlet” (AY.M.A.), cövhēr< Ar. cevher “cevher” (İS.İH.A.), cövüz< Ar. cevz “ceviz” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), mövta< Ar. mevtā “ölü” (KAD.A.), yöme< Ar. yevmiyye “yevmiye” (SAR.Y.A.), cömāt< Ar. cemā‘āt “cemaat” (KAM.Y.A.), cövap< Ar. cevāb “cevap” (BİG.Y.A.), dövlet< Ar. devlet “devlet” (BAŞ.DAZ.A.), döyyüs< Ar. deyyūs “deyyus” (G.A.).

Söz başı: övel< Ar. evvel “evvel” (NEV.Y.A.).

e>o/ e>ó/ e>ô:

Söz içi: yovmiye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (ADI.İ.A.), molla< Ar. mevlā molla (ADI.İ.A.), cómat< Ar.cemā‘at “cemaat” (A.İ.A.), cóóz< Ar. cevz “ceviz” (AYB.İ.A.), goz< Ar. cevz “ceviz” (HAT.İ.A.), lobat< Ar. nevbet “nöbet” (KIR.İ.A.), hacóv< Ar. Hādīce “Hatice” (OĞ.İ.A.), lôbed< Ar. nevbet “ nöbet” (EM.A.), cómaad< Ar. cemā‘at “cemaat” (SİV.İL.A.), tôbe< Ar.tevbe “tövbe” (AF.M.A.), dôvlet< Ar. devlet “devlet” (ÇİÇ.D.Y.A.), covab< Ar. cevāb “cevap” (TRAB.Y.A.), koz< Ar. cevz “ceviz” (SİV.İ.Y.A.), comāt< Ar. cemā‘at “cemaat” (SULT.D.A.), dôvlet< Ar. devlet “devlet” (BAY.K.A.), couz< Ar. cevz “ceviz” (ES.PAZ.A.), Sülōman< Ar. Süleymān “Süleyman” (SER.A.), comāt< Ar. cemā‘at “cemaat” (SİV.YILD.İ.A.), yôme< Ar. yevmiyye “yevmiye” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz başı: obal< Ar. vebāl “vebal” (BAN.A.).

a>ö:

Söz içi: şöhr< Ar. saḥūr “sahur” (ADI.İ.A.), zöhür< Ar. saḥūr sahur (TAR.İ.A.), hösiyet< Ar. vaṣiyyet “vasiyet” (SULT.D.A.), zöhür< Ar. saḥūr “sahur” (YER.Y.A.), şöhr< Ar. saḥūr “sahur” (AD.OS.İ.A.).

a>u:

Söz içi: mamuz< Ar. mihmāz “mahmuz” (ADI.İ.A.),manculuk< Ar. mancanīk “ipek işlemekte kullanılan alet” (BİL.İ.A.), muTLā< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (ÇOR.İ.A.), tuhaf< Ar. ṭavāf “ tavaf” (EM.A.), mutvak< Ar. maṭbaḥ “ mutfak” (EM.A.), mu ַ abbet< Ar. maḥabbet “muhabbet” (AF.M.A.), mutbak< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (YAP.A.), zuman< Ar. zamān “zaman” (SİN.A.), muhalle< Ar. maḥalle “mahalle” (DİN.EV.Y.A.), suFur< Ar. saḥūr “sahur” (ÇİFT.Y.A.), huraba< Ar. ḥarābe “harabe” (KAD.A.), zuman< Ar. zamān “zaman” (DEN.BAB.İ.A.), ğudüm< Ar. ḳadem “uğur” (YER.Y.A.).

Söz sonu: dou< Ar. du‘ā “dua” (BAY.M.A.).

e>ũ/ e>ü:

Söz içi: Üsün< Ar. Huseyn “Hüseyin” (A.İ.A.), düvlet< Ar. devlet “devlet” (BAL.İ.A.), Haccük< Ar. Hadice “Hatice” (ÇOR.İ.A.), gudüm< Ar. kadem “uğur” (MAL.İ.A.), müşgül< Ar. meşgül “meşgul” (OR.İ.A.), cüvâp< Ar. cevâb “cevap” (K.MAR.İ.A.), Sülüman< Ar. Süleymân “Süleyman” (YOZ.İ.A.), sümüd< Ar. semîd “ince bulgur” (KİL.M.A.), cüvap< Ar. cevâb “cevap” (A.E.Y.A.), Hösün<Ar. Huseyn “Hüseyin” (DÖRT.A.), dūlet< Ar. devlet “devlet” (SER.A.), ğudüm< Ar. kadem “uğur” (KAD.A.), cüvâp< Ar. cevâb “cevap” (KAH.M.İ.A.), Sülüman< Ar. Süleymân “Süleyman” (ÇAY.Y.A.).

Söz sonu: Süllü< Ar. Süleymân “Süleyman” (ÇİFT.Y.A.), töbü< Ar. tevbe “tövbe” (DEN.BAB.İ.A.).

Söz başı: üvel< Ar. evvel “evvel” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

i>ü/ ı>ü:

Söz sonu:hüsüsü< Ar.hususî “hususî” (A.İ.A.), müvtü< Ar. muftî “müftü” (BİL.İ.A.), Nurü< Ar. Nürî “Nurî” (HAT.İ.A.), müfdü< Ar. muftî “müftü” (UŞ.İ.A.),hüsüsü< Ar. husûşî “özellikle” (YOZ.İ.A.), hüsüsü< Ar. husûşî “özellikle” (KAR.Y.A.), mevzü< Ar. mevzi’ “mevzi” (KAR.Y.A.), möftü< Ar. muftî “müftü” (AF.M.A.), hüsüsü< Ar. husûşî “özellikle” (BAY.K.A.), hürü< Ar. hürî “huri” (SİV.YILD.İ.A.), fuzulü< Ar. fuzûlî “gereksiz” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), tesbük< Ar. tesbîh “tesbih” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

Söz içi: müşkülat< Ar. muşkilât “müşkilat” (A.İ.A.), sūlah< Ar. silāh “silah” (AYB.İ.A.), fuzulü< Ar. fuzûlî “yersiz” (BAL.İ.A.), mükep< Ar. mik’ab “küp” (BAL.İ.A.), temüz< Ar. temyîz “temiz” (BAR.İ.A.), mütüş< Ar. mudhiş “müthiş” (ÇAN.İ.A.), mevlüt< Ar. mevlid “mevlit” (I.M.A.), ėmür< Ar. āmir “amir” (KAS.İ.A.), mürşüd< Ar. murşid “mürşit” (KIR.İ.A.), mühüm< Ar. muhimm “mühim” (KÜT.Y.A.), mühümed< Ar. muhimmât “mühimmat” (MUĞ.İ.A.), müllet< Ar. millet “millet” (MUĞ.İ.A.), sūlah< Ar. silāh “silah” (SAM.İ.A.), mevlüd< Ar. mevlid “mevlit” (SAM.İ.A.), mūfer< Ar. miğfer “miğfer” (KEP.İ.A.), temüz< Ar. temyîz “temiz” (EL.İ.A.), mümün<Ar. mu’min “mümin” (ÇİÇ.D.Y.A.), cūvar< Ar. civār “civar” (ŞUH.Y.A.), mēlüt< Ar. mevlid “mevlit”

(ŞUH.Y.A.), məcür< Ar. muhācir “muhacir” (KOR.Y.A.), mevlüt< Ar. mevlid “mevlit” (SAK.FER.İ.A.), mevlüd< Ar. mevlid “mevlit” (AY.M.A.), tecürbe<Ar. tecrîbe “tecrübe” (AY.M.A.), mürüd< Ar. murîd “mürît” (SİN.A.), mēzlüt< Ar. mevlid “mevlit” (DİN.EV.Y.A.), mīsāFūr< Ar. musāfir “misafir” (DİN.EV.Y.A.), müsrüf< Ar. musrif “müsrif” (DEN.BAB.İ.A.), mühüm< Ar. muhimm “mühim” (YER.Y.A.), yömüye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (KAM.Y.A.), mühüm< Ar. muhimm “mühim” (SAK.İ.KAY.İ.A.), Münür< Ar. Münîr “Münir” (BAY.M.A.).

Söz başı: üffet< Ar. ‘İffet “İffet” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), üran< Ar. i’lān “ilan” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

ā>ō/ a>o/ a>ō:

Söz sonu: mesō< Ar.mesāvi“dedikodu” (AYB.İ.A.), boklo< Ar. bākilā “fasulye” (SİV.İ.Y.A.).

Söz içi: dovul< Ar. ṭabl “davul” (BAR.İ.A.), doul< Ar. ṭabl “davul” (BİL.İ.A.), Róbb< Ar. Rabb “Rab” (BOL.İ.A.), zobu<Ar. zabṭ “zabıt” (KAS.İ.A.),zombah<Ar. zanbaḡ “zambak” (MAN.İ.A.), lōp< Ar. laḡab “lakap” (OR.İ.A.), comış< Ar. cāmūs “manda” (SİV.İ.Y.A.), hovuz< Ar. ḡavz “havuz” (AY.M.A.), dovul< Ar. ṭabl “davul” (AY.M.A.), möbbet< Ar. maḡabbet “muhabbet” (SİN.A.), mohobbet< Ar. maḡabbet “muhabbet” (KÜT.TAV.Y.A.), dovul< Ar. ṭabl “davul” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), möabbat< Ar. maḡabbet “muhabbet” (SAR.Y.A.).

ı>u:

Söz içi: ve’l āsulı kelim< Ar. ve’l- ḡaşıl kelām “velhasılı kelam, kısacası” (BAL.İ.A.), māvuz< Ar. muḡāfız “muhafız” (ÇİÇ.D.Y.A.), āşuk< Ar. ‘āşık “âşık” (SİV.İ.Y.A.).

e>ú/ e>u:

Söz içi: cúvâp< Ar. cevāb “cevap” (BOL.İ.A.), mazûre< Ar. ma‘zeret “mazeret” (GAP.K.A.), hesud< Ar. ḡased “kıskanç” (AD.KAH.SAM.Y.A.), cuḡap< Ar. cevāb “cevap” (NEV.Y.A.), cuvap< Ar. cevāb “cevap” (GİR.İ.Y.A.).

Söz sonu: sufru< Ar. sufre “sofra” (YOZ.ÇAN.A.), sohru< Ar. sufre “sofra” (AY.M.A.), zohru< Ar. sufre “sofra” (AL.Y.A.).

ā>ü:

Söz içi: büğdül< Ar. bāṭil “batıl” (ÇAN.İ.A.), deylüb< Ar. dūlāb “dolap” (KİL.M.A.).

ı>ü:

Söz içi: Cenābül allā<Ar. Cenāb-ı Allāh “Cenabı Allah” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

2.1.7. Ünlü Düşmesi

Çeşitli fonetik sebeplerden dolayı kelimelerin iç ve son seslerindeki ünlülerin düşmesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 159).

i>ø/ ɪ>ø:

Söz içi: dayre< Ar. dā'ire “daire” (ADI.İ.A.), zahra< Ar. zaḥīre “yemeklik tahıl” (AYB.İ.A.), nāyet< Ar. nihāyet “nihayet” (AYB.İ.A.), amālat< Ar. 'ameliyyāt “ameliyat” (BAL.İ.A.), vayda< Ar. fā'ide “fayda” (BAL.İ.A.), mayet< Ar. ma'iyet “maiye, üst görevlilerin yanında bulunan kimseler” (BAR.İ.A.), Hacca< Ar. Hadīce “Hatice” (BAR.İ.A.), sayb< Ar. şāḥib “sahip” (DEN.İ.A.), şahre< Ar. şa'riyye “şehriye” (ADI.İ.A.), vasyet< Ar. vaṣiyyet “vasiyet” (BİL.İ.A.), daḥḥa< Ar. daḳīka “dakika” (BİR.İ.A.), mērūmet< Ar. maḥrūmiyyet “mahrumiyet” (BOL.İ.A.), paḥla< Ar. bāḳilā “bakla” (ÇAN.İ.A.), Şerfe< Ar. Şerīfe “Şerife” (ÇOR.İ.A.), ḡayme< Ar. kā'ime “kayme, para” (E.İ.M.İ.A.), intar< Ar. intiḥār “intihar” (E.İ.M.İ.A.), iltāb< Ar. iltihāb “iltihap” (E.İ.M.İ.A.), iftār< Ar. intiḥār “intihar” (GAP.K.A.),

hamle< Ar. ḥāmīle “hamile” (HAT.İ.A.), zēre< Ar. zaḥīre “Gerektiğinde kullanılmak için saklanan tahıl” (I.M.A.), tems< Ar. temsīl “temsil” (KAS.İ.A.), ali ʿrza< Ar. 'Alī Rizā “Ali Rıza” (KAY.İ.A.), ḥarta< Ar. ḥarīta “harita” (KÜT.İ.A.), kafle< Ar. kāfile “kafile” (MAL.İ.A.), galba< Ar. ḡālibā “galiba” (MAN.İ.A.), sandalle< Ar. şandaliyye “sandalye” (TAR.İ.A.), şelt< Ar. şehīd “şehit” (OR.İ.A.), vasta< Ar. vāṣita “vasita” (OR.İ.A.), ḡāyle< Ar. ḡā'ile “kale, ciddiye almak.” (SAK.İ.A.), paḥla< Ar. bāḳilā “bakla” (TOK.İ.A.),

dağğa< Ar. daḡka “dakika” (ŞAR.İ.A.), iddā< Ar. iddi‘ā “iddia” (ŞAR.İ.A.), ayret< Ar. āḡiret “ahret” (UŞ.İ.A.), daḡga< Ar. daḡka “dakika” (K.MAR.İ.A.), zār< Ar. zāḡir “açık, belli” (KAY.İ.G.K.A.), banya<Ar. bāmiya “bamya” (EM.A.), tāil< Ar. daḡl “ tahıl” (KAR.Y.A.), ahret< Ar. āḡiret “ahret” (KEP.İ.A.), faḡşe< Ar. fāḡşe “edepsiz” (AD.KAH.SAM.Y.A.), hazna< Ar. ḡazne “su biriktirilen yer” (AD.KAH.SAM.Y.A.), zeyrat< Ar. ziyāret “ziyaret” (AD.KAH.SAM.Y.A.), dare< Ar. dā’ire “daire” (BAN.A.), dagga< Ar. daḡka “dakika” (SAR.A.), ezyed< Ar. eziyyet “eziyet” (SAR.A.), gadve< Ar. ḡaḡife “kadife” (SAR.A.), ḡatyān< Ar. ḡaḡ’iyyen “katiyen” (DEN.G.İ.A.), āḡā< Ar. ‘ā’işe “Ayşe” (DEN.G.İ.A.), bamya< Ar. bāmiya “bamya” (KİL.M.A.), dayma< Ar. dā’imā “daima” (KİL.M.A.), iltāP< Ar. iltihāb “iltihap” (AF.M.A.), kalfa< Ar. ḡalife “kalfa” (AF.M.A.), İsmāl< Ar. İsmā’ıl “İsmail” (SİV.A.), harta< Ar. ḡarḡta “harita” (SİV.A.), māyet< Ar. ma’iyyet “maiyet” (ÇİÇ.D.Y.A.), rāyet id- < Ar. ri’āyet “riayet etmek, uymak” (ÇİÇ.D.Y.A.), dayre< Ar. dā’ire “daire” (ŞUH.Y.A.), meleke< Ar. melā’ike “melekler” (KOR.Y.A.), ayle< Ar. ‘a’ile “aile” (SİV.İ.Y.A.), halfe< Ar. ḡalife “kalfa” (SİV.İ.Y.A.), ḡāmle< Ar. ḡāmle “hamile” (RİZ.İ.A.), nāyet< Ar. nihāyet “nihayet” (RİZ.İ.A.), dāre< Ar. dā’ire “daire” (NEV.Y.A.), aḡḡatten< Ar. ḡaḡḡaten “hakikaten” (SAK.FER.İ.A.), baḡla< Ar. bāḡilā “bakla” (GİR.İ.Y.A.), cerme< Ar. cerīme “eziyet” (GİR.İ.Y.A.), zahra< Ar. zāḡire “Geraktiğinde kullanılmak için saklanan tahıl” (GİR.İ.Y.A.), ezrab< Ar. izḡirāb “ıztırap” (AY.M.A.), hakkatten< Ar. ḡaḡḡaten “hakikaten” (SULT.D.A.), bāmya< Ar. bāmiya “bamya” (BAY.K.A.), daḡga< Ar. daḡka “dakika” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), daKKa< Ar. daḡka “dakika” (İS.İH.A.), zāyat< Ar. zāyi’āt “zararlar” (SİN.A.), reys< Ar. re’is “reis” (DİN.EV.Y.A.), dakka< Ar. daḡka “dakika” (REŞ.A.), āḡa< Ar. ‘ā’işe “Ayşe” (KÜT.GED.Y.A.), ḡadfe< Ar. ḡaḡife “kadife” (KÜT.EM.A.), feyde<Ar. fā’ide “fayda” (KÜT.PAZ.A.), nāyēt< Ar. nihāyet “nihayet” (KÜT.TAV.Y.A.), askerye< Ar. ‘askeriyye “askeriye” (AK.DOĞ.DAR.A.), zahra< Ar. zāḡire “yiyecek” (DÖRT.A.), İsmāl< Ar. İsmā’ıl “İsmail” (DÖRT.A.), idda< Ar. iddi‘ā “iddia” (ES.PAZ.A.), beledye< Ar. belediye “belediye” (ES.PAZ.A.), ḡaḡet< Ar. ḡaḡḡat “hakikat” (KAD.A.), amalīt< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (KAH.M.İ.A.), ḡāle< Ar. ḡā’ile “kaygı” (DEN.BAB.İ.A.), ḡaḡKeten< Ar. ḡaḡḡaten “gerçekten” (SAR.Y.A.), haKKet< Ar. ḡaḡḡat “hakikat” (AL.Y.A.), Sām< Ar. Sāyim “Sayim” (ÇAY.Y.A.), ahret< Ar. āḡiret “ahret” (ÇAY.Y.A.), melake<Ar. melā’ike “melekler” (UL.A.), Hatce< Ar. ḡadice “Hatice” (KAM.Y.A.), valde< Ar. vālide “valide” (KAM.Y.A.), zarha< Ar. zāḡire “tahıl” (AD.OS.İ.A.), āret< Ar. āḡiret “ahret” (BİG.Y.A.), dakka< Ar. daḡka “dakika” (BİG.Y.A.), asyet<Ar. ḡayḡiyyet “haysiyet” (BİG.Y.A.), vaḡḡa< Ar. vāḡi’a “olay, suç” (SAK.İ.KAY.İ.A.), arza< Ar. ‘āriza “arıza” (BAY.M.A.),

haqqaten< Ar. haqīqaten “gerçekten” (BAY.M.A.), dağga< Ar. daḡīka “dakika” (BAY.M.A.), cumuryet< Ar.cumhūriyyet “cumhuriyet” (BAŞ.DAZ.A.), gaTyen< Ar. kaṭ‘iyyen “kesinlikle” (BAŞ.DAZ.A.), zēre< Ar. zaḥīre “tahıl” (BAŞ.DAZ.A.), ḥ‘alfe< Ar. ḥalīfe “kalfa” (G.A.).

Söz sonu: tebi< Ar. ṭabī‘ ī “tabi, elbette” (ADI.İ.A.), zay< Ar. zāyi‘ “israf olmak” (KIR.İ.A.), vallā< Ar. vallahi “vallahi” (K.MAR.İ.A.), zay< Ar. zāyi‘ “yok olma” (KİL.M.A.), valà< Ar. vallahi “vallahi” (AF.M.A.).

Söz başı: siftā< Ar. istiftāḥ “ilk önce” (YOZ.SOR.İ.A.).

ā>ø/ a>ø:

Söz sonu: dayim< Ar. dā‘imā “daima” (ADI.İ.A.), has< Ar. ‘aṣā “asa” (A.İ.A.), amm< Ar. ammā “ama” (KAY.İ.A.), müdafa< Ar. mudāfa‘a “müdafaa” (YOZ.İ.A.), camaT< Ar. cemā‘at “cemaat” (AD.KAH.SAM.Y.A.), acep< Ar. ‘acebā “acaba” (YOZ.ÇAN.A.), dayim< Ar. dā‘imā “daima” (KİL.M.A.), midāfa< Ar. mudāfa‘a “müdafaa” (KÜT.PAZ.A.), aşır-aşı< Ar. ‘aṣūrā “aşure” (ÇAN.İ.A.), mezbā< Ar. mezbāḥa “kesimevi” (BİG.Y.A.).

Söz içi: müteḥit< Ar. mute‘ahhid “müteahhit” (ADI.İ.A.), arfat<Ar. ‘arafāt “Arafat, Mekke civarındaki mukaddes dağ” (A.İ.A.), māṣallah< Ar. māṣā‘allāh “maṣallah” (A.İ.A.), sāt< Ar. sā‘at “saat” (AYB.İ.A.), zanāt< Ar. ṣinā‘at “zanaat” (BAL.İ.A.), barat< Ar. berā‘at “beraat” (BAL.İ.A.), sāt< Ar. sā‘at “saat” (DEN.İ.A.), naşırfa< Ar. maşraba “maşrapa” (BİL.İ.A.), iṣāt< Ar. inṣā‘āt “inşaat” (ÇOR.İ.A.), iṣallāh< Ar. inṣāe+allāh “inşallah” (GAP.K.A.), tām< Ar. tamām “tamam” (GAP.K.A.), iḥdil< Ar. iḥtilāl “ihtilal” (I.M.A.), ırmazan< Ar. ramazān “ramazan” (KAS.İ.A.), ziyret< Ar. ziyāret “Arife günleri yapılan mezar ziyaretleri.” (KAS.İ.A.), cömāt< Ar. cemā‘at “cemaat” (KIR.İ.A.),tāruz< Ar. ta‘arruż “taarruz” (KÜT.İ.A.),darbıka< Ar. darabukḡa “darbuka” (MUĞ.İ.A.),ğanet< Ar. kanā‘at “kanat”(OR.İ.A.),Abdu< Ar. ‘Abdullāh “Abdullah” (SAM.İ.A.), zirāt< Ar. zirā‘at “ziraat” (EM.A.), sāt< Ar. sā‘at “saat” (KEP.İ.A.), şahdat< Ar. şehādet “şehadet” (DEN.G.İ.A.), İsm‘el< Ar. İsmā‘īl “İsmail” (KİL.M.A.), musāde< Ar. musā‘ade “müsaade” (AF.M.A.), inṣāt<Ar. inṣā‘āt “inşaat” (ŞUH.Y.A), māş< Ar. ma‘āş “maaş” (ŞUH.Y.A.), zenāt< Ar. ṣinā‘at “zanaat” (KOR.Y.A.), mahle< Ar. maḥalle “mahalle”

(TRAB.Y.A.), sāt< Ar. sa‘āt “saat” (TRAB.Y.A.), inşāt< Ar. inşā‘āt “inşaat” (GİR.İ.Y.A.), māş< Ar. ma‘āş “maaş” (AY.M.A.), faliyet< Ar. fa‘āliyyet “faaliyet” (AY.M.A.), ırhat< Ar. rāḥat “rahat” (AY.M.A.),istirāt< Ar.istirāḥat “istirahat” (SULT.D.A.), menfāt< Ar. menfa‘at “menfaat” (İS.İH.A.), berāt< Ar. berā‘at “beraat” (İS.İH.A.), tārūz< Ar. ta‘arrūz “taarruz” (SİN.A.), icrāt< Ar. icrā‘āt “icraat” (KÜT.SİM.A.), zirāt< Ar. zirā‘at “ziraat” (DÖRT.A.), sāt<Ar. sā‘at “saat” (DEN.BAB.İ.A.), ğadifī< Ar. ḳaṭā‘if “kadayıf” (SAR.Y.A.), lālettain< Ar. lā‘alāt-ta‘yīn “rastgele” (AY.Y.A.), berad<Ar. berā‘at “beraat” (ÇAY.Y.A.), mefāt< Ar. menfa‘at “menfaat” (KAM.Y.A.), ferah ēt-< Ar. ferāġat “bağışlamak” (AD.OS.İ.A.), māfız< Ar. muḥāfız “muhafız” (AD.OS.İ.A.), zirāt<Ar. zirā‘at “ziraat” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), kabart< Ar. ḳabāḥat “kabahat” (BİG.Y.A.),sāt<Ar. sā‘at “saat” (YOZ.SOR.İ.A.), müsāde< Ar. musā‘ade “müsaade” (BAY.M.A.), barat< Ar. berā‘at “beraat” (G.A.), dahret< Ar. ṭahāret “temizlik” (G.A.).

Söz başı: hālī< Ar. ahālī “ahali” (SAR.Y.A.).

e>ø:

Söz içi: köhlen< Ar. kuḥeylān “küheylan” (ADI.İ.A.), ceryan< Ar. cereyān “cereyan” (A.İ.A.), arfa< Ar. ‘arefe “Arife, Arife günü” (BAL.İ.A.), mesā< Ar. meṣelā “mesela” (BİL.İ.A.), bērkāt< Ar.bereket “bereket” (BOL.İ.A.), heycan< Ar. heyecān “heyecan” (HAT.İ.A.), harket< Ar. hareket “hareket” (MUĞ.İ.A.), mutayid< Ar. mute‘ahhid “müteahhit” (SAM.İ.A.), maşalā< Ar. māşā‘e+allāh “maşallah” (YOZ.İ.A.), isanat< Ar. insāniyyet “insaniyet” (KEP.İ.A.), zılḥa< Ar. Zuleyhā “Zeliha” (AD.KAH.SAM.Y.A.), cendem< Ar. cehennem “cehennem” (BAN.A.), mütā _ iTlik< Ar. mute‘ahhid “müteahhit” (AF.M.A.), berket<Ar. bereket “bereket” (AF.M.A.), berḳat< Ar. bereket “bereket” (SİV.A.), arfe< Ar. ‘arefe “Arife günü.” (ŞUH.Y.A.), ceryan< Ar. cereyān “cereyan” (KOR.Y.A.), ceyran< Ar. cereyān “ceryan” (SULT.D.A.), cēran< Ar. cereyān “cereyan” (DİN.EV.Y.A.), ceyran< Ar. cereyān “cereyan” (KÜT.SİM.A.), arfe< Ar. ‘arefe “Arife günü” (KÜT.TAV.Y.A.), māzeme< Ar. mālezime “malzeme” (KAM.Y.A.), sāb< Ar. sevāb “sevap” (NİĞ.İÇ.K.A.), müane< Ar. mu‘āyene “muayene” (YOZ.SOR.İ.A.).

Söz başı: saḥ< Ar. eṣaḥḥ “essah, gerçekten” (BİR.İ.A.).

Söz sonu: musād< Ar. musā'ade “müsaade” (GAP.K.A.), bayır< Ar. bāire “bayır” (MAL.İ.A.), maşal< Ar. meş'ale “meşale” (MAN.İ.A.), nahiy< Ar. nāhiye “nahiye” (MUĞ.İ.A.), isTifā āt- <Ar. istifāde “istifade etmek” (DEN.G.İ.A.), māndis< Ar. muhendis “mühendis” (DEN.G.İ.A.), heḳā< Ar. ḥikāye “hikaye” (SİV.İ.Y.A.), müsād< Ar. musā'ade “müsaade” (DÖRT.A.), vesail< Ar. ve+sā'ire “vesaire” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), mayan< Ar. mu'āyene “muayene” (BAY.M.A.).

ü>ø:

Söz içi: aleyküm selam< Ar. 'aleykümü'sselām “aleykümselam” (A.İ.A.).

u>ø/ ü>ø:

Söz içi: māvin< Ar. mu'āvin “muavin” (A.İ.A.), ḥussi< Ar. ḥuṣūṣī “hususî” (BAL.İ.A.), mābere< Ar. muḥābere “muhabere” (BAL.İ.A.), māne< Ar. mu'āyene “muayene” (DEN.İ.A.), māmele< Ar. mu'āmele “muamele” (DEN.İ.A.), tevārāt< Ar. teferru'āt “teferruat” (BİL.İ.A.), zeyt< Ar. zeytūn “zeytin” (BİR.İ.A.), elleham< Ar. Allāh u 'ālem “herhalde, galiba.” (HAT.İ.A.), mēmele< Ar. mu'āmele “muamele, davranış” (KAS.İ.A.), māvin< Ar. mu'āvin “muavin” (KIR.İ.A.), mābere< Ar. muḥābere “muhabere” (EM.A.), māmele< Ar. mu'āmele “muamele” (KAR.Y.A.), mācır< Ar. muḥācir “muhacir” (BAN.A.), māsebe< Ar. muḥāsebe “muhasebe” (AF.M.A.), mābere< Ar. muḥābere “savaş” (KOR.Y.A.), mayene< Ar. mu'āyene “muayene” (NEV.Y.A.), mācil< Ar. muḥācir “muhacir” (GİR.İ.Y.A.), māmele< Ar. mu'āmele “davranış” (DİN.EV.Y.A.), mayana< Ar. mu'āyene “muayene” (KÜT.AS.YA.), ellaham< Ar. allāhu 'ālem “herhalde” (KAD.A.), vuhāt< Ar. vuḳū'āt “suç” (NİĞ.İÇ.K.A.), māyyer< Ar. muḥayyer “kaliteli” (BİG.Y.A.), māmele< Ar. mu'āmele “davranış” (SAK.İ.KAY.İ.A.), māfaza< Ar. muḥāfaẓa “muhafaza” (SAK.İ.KAY.İ.A.), mayına< Ar. mu'āyene “muayene” (BAŞ.DAZ.A.), mārebe< Ar. muḥārebe “savaş” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), bedd'a< Far. bed+ Ar. du'ā “beddua” (G.A.).

2.1.8. Ünlü Türemesi

Kelimelerin içine ve sonuna ses özelliklerine ve birleşme şartına bağlı olarak ünlü getirilmesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 161).

ø>i/ ø> ĭ:

Söz sonu: devri< Ar. devr “devri, ertesi” (ADI.İ.A.), ezeli< Ar. ezel “önceden” (ÇOR.İ.A.), eveli< Ar. evvel “önceden” (ŞAR.İ.A.), b‘azi< Ar. ba‘z “bazı” (KİL.M.A.), ğavli< Ar. ğavl “söz” (BAY.K.A.), ğadifi<Ar. ğatā‘ if “kadayıf” (SAR.Y.A.)

Söz başı: irehan< Ar. reyhān “reyhan” (ADI.İ.A.), ĩrab< Ar. Rabb “Rab” (AYB.İ.A.), ĩraat< Ar. rāhat “rahat” (ÇOR.İ.A.), işerbet< Ar. şerbet “şerbet” (GAP.K.A.), iresmi< Ar. resmī “resmī” (HAT.İ.A.), iyelānet< Ar. la‘net “lanet” (KAS.İ.A.), ile:m< Ar. laħm “erime noktaları düşük metalleri tutturma işleminde kullanılan kalay ve kurşun alaşımlarının genel adı, lehim” (TAR.İ.A.), ilezir< Ar. Rezīl “rezil” (TOK.İ.A), ĩrahmet< Ar. raħmet “rahmet” (KAR.Y.A.), irehen< Ar. reyhān “reyhan” (AD.KAH.SAM.Y.A.), iremet< Ar. raħmet “rahmet” (BAN.A.), irāt< Ar rāhat “rahat” (YOZ.ÇAN.A.), iraħat< Ar. rāhat “rahat” (EL.İ.A.), ilazım< Ar. lāzim “lazım” (ŞUH.Y.A.), ĩreīs< Ar. re‘īs “reis” (KOR.Y.A.), irāt< Ar. rāhat “rahat” (SİV.İ.Y.A.), irābe< Ar. Rabī‘a “Rabia” (NEV.Y.A.), irey< Ar. re‘y “oy” (NEV.Y.A.), ilazım< Ar. lāzim “lazım” (GİR.İ.Y.A.), irāt< Ar. rāhat “rahat” (GİR.İ.Y.A.), ilēm< Ar. laħm “kurşun ve kalay alaşımlarının genel adı.” (DİN.EV.Y.A.), iramat< Ar. raħmet “rahmet” (KÜT.GED.A.), iresim< Ar. resm “resim” (ÇİFT.Y.A.), ileyik< Ar. lāyik “layık” (KAD.A.), ĩraķım< Ar. raķam “rakam” (KAM.Y.A.), irezil< Ar. rezīl “rezil” (BAY.M.A.), irāsım< Ar. Rāsım “Rasım” (BOĞ.Y.A.), irān< Ar. Reyhān “Reyhan” (BOĞ.Y.A.), iresim< Ar. resm “resim” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), ‘ayip< Ar. ‘ayb “ayıp” (G.A.).

Söz içi: ẽdiraf< Ar. etrāf “etraf” (AM.İ.A.), ğavım< Ar. ğavm “kavim” (A.İ.A.), misir< Ar. mısır “mısır” (AYB.İ.A.), cāvız< Ar. cevz “ceviz” (BAL.İ.A.), tekirā< Ar. tekrār “tekrar” (BAL.İ.A.), beyiz< Ar. bezz “bez” (DEN.İ.A.), mecilis< Ar. meclis “meclis” (BİL.İ.A.), řike< Ar. řeyh “řeyh” (BİR.İ.A.), ecir sabır daşı< Ar. ecr řabr “ecir sabır taşı” (E.İ.M.İ.A.), eminiyet< Ar. emniyet “emniyet” (GAP.K.A.), bezir< Ar. bezr “Bezir yağı, keten tohumu” (KAY.İ.A.), suyıĝast< Ar. sū‘+ ĝaşd “suikast” (KIR.İ.A.), dāil< Ar. daħl “dahil” (KÜT.İ.A.), tilif< Ar. līf “lif” (MAL.İ.A.), mecibur< Ar. mecbūr “mecbur” (MUĞ.İ.A.), ‘Ezireyil< Ar. ‘Azrā‘īl “Azrail meleği.” (OĞ.İ.A.), sābil< Ar. řabr “sabır” (SAM.İ.A.), zilliyet< Ar. zī‘l- yed “zilliyet” (SAM.İ.A.), cilit< Ar. cild “cilt” (UŞ.İ.A.), medirese< Ar. medrese “medrese” (UŞ.İ.A.), hasired< Ar. şasret “hasret” (YOZ.İ.A.), asiri< Ar. ařlī “aslı” (KAR.Y.A.), ecinebi< Ar. ecnebī “ecnebi” (KEP.İ.A.), ğahir< Ar.

kahır “kahır” (YOZ.ÇAN.A.), kişif< Ar. keşf “keşif” (YOZ.ÇAN.A.), heziret< Ar. hazret “Hazret” (KİL.M.A.), bahis< Ar. bahş “bahis” (KİL.M.A.), zeyit< Ar. zeytūn “zeytin yağı” (KİL.M.A.), idiris< Ar. İdrīs “İdris” (EL.İ.A.), etiraf< Ar. eṭrāf “etraf” (SİV.A.), eşya< Ar. eşyā “eşya” (SİV.A.), tekira< Ar. tekrār “tekrar” (SİV.A.), hasiret< Ar. ḥasret “hasret” (ÇİÇ.D.Y.A.), şikil< Ar. şekl “şekil” (ÇİÇ.D.Y.A.), idiris< Ar. İdrīs “İdris” (ŞUH.Y.A.), katliyam< Ar. katl+amm “katliam” (ŞUH.Y.A.), hasbihal< Ar. ḥasb+ ḥāl “dertleşme” (GÖN.K.A.), zibil< Ar. zibl “çöp, süprüntü” (GİR.İ.Y.A.), asiri< Ar. ‘aşrī “çağdaş” (AY.M.A.), gahir< Ar. kabir “kabir” (SULT.D.A.), akıraba< Ar. akribā “akraba” (BAY.K.A.), fāzila< Ar. faẓla “fazla” (BAY.K.A.), ğahīr< Ar. kaḥr “kahır” (DİN.EV.Y.A.), misir< Ar. mişr “mısır” (KÜT.ALT.Y.A.), mecibur< Ar. mecbūr “mecbur” (KÜT.TAV.Y.A.), nēviz< Ar. nefis “nefis” (KAH.M.İ.A.), feriş< Ar. felc “felç” (BAL.BİG.A.), ediraf< Ar. eṭrāf “etraf” (BAL.BİG.A.), zibil< Ar. zibl “çöp, süprüntü” (ÇAY.Y.A.), Ezirāil< Ar. ‘azrā’īl “Dört büyük melekten biri” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), Rayim< Ar. Raḥm “Rahim” (BİG.Y.A.), tekirar< Ar. tekrār “tekrar” (SAK.İ.KAY.İ.A.), etiraf< Ar. eṭrāf “etraf” (BAY.M.A.).

ø>ü/ ø>ü/ü:

Söz içi: bövüliye< Ar. bevliye “bevliye, böbrek hastalıklarıyla ilgilenen doktor” (ADI.İ.A.), hüküm< Ar. ḥukm “hüküm” (A.İ.A.), üzür< Ar. ‘uzr “özür” (AYB.İ.A.), öşür< Ar. ‘uṣr “öşür, bir çeşit vergi türü” (BAL.İ.A.), üzür< Ar. ‘uzr “özür” (DEN.İ.A.), mecübür< Ar. mecbūr “mecbur” (KAS.İ.A.), ümür< Ar. ‘umr “ömür” (MAN.İ.A.), öruf< Ar. ‘urf “örf” (MUĞ.İ.A.), devül< Ar. devr “devir” (OR.İ.A.), zülüm< Ar. zulm “zulüm” (YOZ.İ.A.), ümürä< Ar. ‘umre “umre” (DEN.G.İ.A.), hüçüre< Ar. hucre “hücre” (SİN.A.), sütüre<Ar. sutre “perde” (DİN.EV.Y.A.), söfüre< Ar. sufre “sofra” (KAH.M.İ.A.), ücüret< Ar. ucret “ücret” (BAY.M.A.), ğudüret< Ar. kudret “kudret” (BAY.M.A.).

Söz başı: ürüşvet<Ar. rişvet “rüşvet” (SER.A.), ücüret< Ar. ucret “ücret” (SER.A.).

ø>ı:

Söz sonu: beğzı< Ar. ba‘z “bazı” (ADI.İ.A.), cumayı<Ar. cum‘a “Cuma günü” (YAP.A.), aKırı< Ar. āḥir “son” (İS.İH.A.), ırafı< Ar. reff “raf” (DÖRT.A.).

Söz içi: hısım< Ar. hışm “hısım” (ADI.İ.A.), vahıd< Ar. vaqt “vakit” (AM.İ.A.), asıl< Ar. ‘aşl “asıl” (A.İ.A.), mapısâne< Ar. habs + Far. hâne “hapishane” (DEN.İ.A.), garık< Ar. tarh “Bölüm (Tarla için)” (ÇAN.İ.A.), ılım< Ar. ‘ilm “ilim” (E.İ.M.İ.A.), ğatırağ< Ar. kaṭrān “katran” (KAS.İ.A.), mıyıl< Ar. meyl “meyil” (MAL.İ.A.), akıren< Ar. akrān “akran, yaşıt” (MAN.İ.A.), davıl< Ar. ṭabl “davul” (UŞ.İ.A.), ğayıb< Ar. ğayb “kayıp” (K.MAR.İ.A.), Hamıza< Ar. Ḥamza “Hamza” (YOZ.İ.A.), havrıız< Ar. ḥavṣ “havuz” (KEP.İ.A.), ıbirık< Ar. ḳavl “sözleşmek” (DEN.G.İ.A.), tıfıl< Ar. ṭıfl “tıfil” (DEN.G.İ.A.), ağıl< Ar. ‘aql “akıl” (KİL.M.A.), asıl< Ar. ašl “asıl” (KİL.M.A.), mızırağ< Ar. mizrāk “mızrak” (ÇİÇ.D.Y.A.), vaḥıd< Ar. vaqt “vakit” (ÇİÇ.D.Y.A.), zabıt< Ar. ḡabṭ “tutanak” (KOR.Y.A.), hasım< Ar. ḥašm “düşmanlık” (KOR.Y.A.), farız< Ar. farṣ “farz” (KOR.Y.A.), vaḳıt< Ar. vaqt “vakit” (TRAB.Y.A.), ğavım< Ar. ḳavm “kavim” (SİV.İ.Y.A.), lagayıt< Ar. lāḳayd “lakayıt” (SİV.İ.Y.A.), ırız< Ar. ‘irṣ “Bir kimsenin başkaları tarafından dokunulmaması ve saygı gösterilmesi gereken iffeti” (GİR.İ.Y.A.), mısıır< Ar. mišr “mısır” (GİR.İ.Y.A.), hazım< Ar. ḥazm “hazım” (GİR.İ.Y.A.), ayıp< Ar. ‘ayb “ayıp” (AY.M.A.), havız< Ar. ḥavṣ “havuz” (BAY.K.A.), maşırpa< Ar. maşraba “su kabı” (KÜT.SİM.A.), davıl< Ar. ṭabl “davul” (KÜT.ALT.Y.A.), atırağ< Ar. eṭrāf “etraf” (DÖRT.A.), ğatıran< Ar. kaṭrān “katran” (UL.A.), adıref< Ar. eṭrāf “etraf” (KAM.Y.A.), akıran< Ar. akrān “aynı yaşta olan” (BİG.Y.A.), edıraf< Ar. eṭrāf “etraf” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz başı: ırrahat< Ar. rāḥat “rahat” (AYB.İ.A.), ırız< Ar. ‘irṣ “ırz” (BAR.İ.A.), ıraf< Ar. reff “raf” (BİL.İ.A.), ırızğ< Ar. rizḳ “rızk” (E.İ.M.İ.A.), ırahmet/ ıramat< Ar. raḥmet “rahmet” (K.MAR.İ.A.), ırıca< Ar. recā “rica” (KEP.İ.A.), ırmazan< Ar. ramazān “ramazan” (SAR.A.), ırzıh< Ar. rizḳ “rızk” (NEV.Y.A.), ırafık< Ar. Refīḳ “Refik” (KÜT.AS.Y.A.), ırècep< Ar. Receb “Recep” (ES.PAZ.A.), ırāmat< Ar. raḥmet “rahmet” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), ırza< Ar. rizā “rıza” (BAY.M.A.), ıraf< Ar. reff “raf” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), ıramazan< Ar. ramazān “ramazan” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), ır‘aḥam< Ar. raḳam “rakam” (G.A.).

ø>e:

Söz sonu: sehviye< Ar. sehṽ “yanlış” (ADI.İ.A.), seḥen< Ar. ṣaḥn “sahan” (ADI.İ.A.), asire< Ar. ‘aşrī “asri, çağdaş” (A.İ.A.), şeir< Ar. ši‘r “şiir” (A.İ.A.), etdare< Ar. ‘aṭṭār “aktar” (AYB.İ.A.), gevel< Ar. ḳavl “kavl, söz” (ÇAN.İ.A.), mübāreke< Ar. mubārek

“mübarek” (I.M.A.), araziye< Ar. arāzī “arazi” (OR.İ.A.), meleke< Ar. melek “melek” (SAM.İ.A.), helbete< Ar. elbet “elbet” (RİZ.İ.A.), zāre< Ar. sā’ir “başka, diğer” (KÜT.SİM.A.).

Söz başı: erezil< Ar. rezīl “rezil” (BAL.İ.A.), erecep< Ar. receb “Recep” (MAN.İ.A.), erezil< Ar. rezīl “rezil” (AY.M.A.), èresmī< Ar. resmī “resmi” (SER.A.).

Söz içi: mederese< Ar. medrese “medrese” (BİL.İ.A.), heele< Ar. ḥālā “hala, babanın kızkardeşi” (HAT.İ.A.), teberik< Ar. tebrik “tebrik” (MAL.İ.A.), sahen< Ar. ṣaḥn “metal tabak” (SİV.İ.Y.A.), beynel milel< Ar. beyn+ milel “milletlerarası” (GÖN.K.A.), yovēme< Ar. yevmiyye “yevmiye” (SİN.A.).

ø>u/ ø>ú:

Söz içi: ğavul< Ar. kavīl “kavl, söz” (ADI.İ.A.), ğāvum< Ar. kavm “kavim” (ADI.İ.A.), ğuduret< Ar. kudret “kudret” (AM.İ.A.), şuhūr< Ar. şukr “şükür” (AM.İ.A.), davul< Ar. ṭabl “davul” (A.İ.A.), ğuduret< Ar. kudret “kudret” (BAL.İ.A.), zulüm< Ar. zulm “zulüm” (BAL.İ.A.), dovul< Ar. ṭabl “davul” (BAR.İ.A.), iburuk< Ar. ibrik “ibrik” (BOL.İ.A.), şúkūr< Ar. şukr “şükür” (ÇAN.İ.A.), havuz< Ar. ḥāfız “hafız” (ÇOR.İ.A.), sofura< Ar. sufra “sofra” (MAN.İ.A.), ğusulluk< Ar. ğusl+T. luk “banyo, yıkanılan yer” (TAR.İ.A.), ğasut< Ar. kaşd “kasıt” (OR.İ.A.), aḥul< Ar. ‘aql “akıl” (TOK.İ.A.), mapus< Ar. ḥabs “hapisane” (ŞAR.İ.A.), şavuk< Ar. şevk “ışık” (KEP.İ.A.), mecubur< Ar. mecbūr “mecbur” (KOR.Y.A.), afu _ ved- < Ar. ‘afv+ T. et- “affetmek” (SİV.İ.Y.A.), rızuk< Ar. rizk “rızık” (GİR.İ.Y.A.), ğuduret< Ar. kudret “kudret” (AY.M.A.), zulüm< Ar. zulm “zulüm” (BİG.Y.A.).

Söz başı: uruḥ< Ar. rūḥ “ruh” (DEN.İ.A.), Urḥuya< Ar. Rukyā “Rukiye” (KIR.İ.A.), uruşgat< Ar. ruḥṣat “ruhsat, izin” (KIR.İ.A.), urum< Ar. Rūm “Rum” (GİR.İ.Y.A.).

ø>ö/ ø>ó:

Söz içi: davöl< Ar. ṭabl “davul” (AM.İ.A.), cóóz< Ar. cevz “ceviz” (AYB.İ.A.).

o>a/ o>á/ o>ā:

Söz içi: masaraf< Ar. maşrif “masraf” (BAL.İ.A.), sahan< Ar. şahn “sahan, tabak” (BİR.İ.A.), tahal< Ar. dahl “dahil” (ÇAN.İ.A.), ğasáved< Ar. kasvet “kasvet” (GAP.K.A.), maasül< Ar. mahşül “mahsül” (HAT.İ.A.), saan< Ar. şahn “sahan” (KIR.İ.A.), masāraf< Ar. maşrif “masraf” (KÜT.İ.A.), kasavet< Ar. kasvet “kasvet” (UŞ.İ.A.), ğavam< Ar. kavm “kavim” (KAR.Y.A.), sa _ am<Ar.şahn “tabak” (SAR.A.), ħalaķa< Ar. ħalka “halka” (KİL.M.A.), edaraf< Ar. eṭrāf “etraf” (TRAB.Y.A.), sahan< Ar. şahn “tabak” (GİR.İ.Y.A.), naaş< Ar. naķş “nakış” (GİR.İ.Y.A.), sahan< Ar. şahn “tabak” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), masaríf< Ar. maşrif “masraf” (KÜT.AS.Y.A.), vaġat<Ar. vaķt “vakit” (DÖRT.A.), avarat< Ar. ‘avret “kadın” (DÖRT.A.), taal< Ar. dahl “tahıl” (SAR.Y.A.)

Söz sonu: zabaa< Ar. şabāh “sabah” (ÇİÇ.D.Y.A.), safura< Ar. saḥūr “sahur” (KÜT.PAZ.A.), ğadara< Ar. kadar “kadar” (KAD.A.), dahana< Ar. dehā “insan zekasının ulaşabileceği en yüksek düzey” (AY.Y.A.).

2.1.9. Ünlü Kısalması

Normalden daha kısa sürede boğumlanan ünlülere kısa ünlüler denir (Yalçın, 2009: 2341).

ā>a/ ā>ă:

Söz sonu: de’va< Ar. da’vā “dava” (ADI.İ.A.), Apdilla< Ar. ‘Abdullāh “Abdullah” (BİL.İ.A.), acaba< Ar. ‘acebā “acaba” (E.İ.M.İ.A.), tekira< Ar. tekrār “tekrar” (KÜT.Y.A.), niva< Ar. nizā’ “niza” (TOK.İ.A.), feda< Ar. vidā’ “veda” (EM.A.), ezva< Ar. eczā’ “ecza” (KAR.Y.A.), dayima< Ar. dā’imā “daima” (AD.KAH.SAM.Y.A.), hema< Ar. ammā “ama” (AD.KAH.SAM.Y.A.), Mısa< Ar. mūsā “Musa” (YOZ.ÇAN.A.), musagga< Ar. musakķā “musakka” (AF.M.A.), hāla< Ar. hālā “hâlâ” (SİV.A.), māvera< Ar. māverā “ötelere” (ŞUH.Y.A.), saba< Ar. şabāh “sabah” (RİZ.İ.A.), aba< Ar. ‘abā “Yünün dövülmesiyle yapılan kaba ve kalın kumaş” (GİR.İ.Y.A.), aşura< Ar. ‘āşūrā “aşure” (AY.M.A.), duva< Ar. du’ā “dua” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), paġla< Ar. bāķilā “fasulye” (NİĞ.İÇ.K.A.), guluvalla< Ar. ķulhüvallā “İhlas suresinin başı” (AF.M.A.),

Söz içi: halazır< Ar. ḥālī ḥāzir “halihazır, şu an” (ADI.İ.A.), asab< Ar. aṣḥāb “ashap” (A.İ.A.), ḥaced< Ar. ḥācet “hacet” (BİR.İ.A.), salif< Ar. ṣāliḥ “Salih” (AYB.İ.A.), asas<

Ar. esās “esas” (BAL.İ.A.), marak< Ar. merāk “merak” (BAR.İ.A.), maydam< Ar. mādām “madem” (DEN.İ.A.), sayb< Ar. šāhib “sahip” (DEN.İ.A.), vali< Ar. mā’ nī “mani” (BOL.İ.A.), bayı< Ar. bāyi’ “bayii” (HAT.İ.A.), ısal< Ar. ishāl “ishal” (I.M.A.), ğanon< Ar. k̄anūn “kanun” (KÜT.Y.A.), dēam< Ar. devām “devam” (GAP.K.A.), bayır< Ar. bāire “bayır” (MAL.İ.A.), mayne< Ar. mu’āyene “muayene” (MAN.İ.A.), ħakiye< Ar. hikāye “hikaye” (OĞ.İ.A.), sūval< Ar. su’āl “sual” (OĞ.İ.A.), haġim< Ar. ħākim “hakim” (OR.İ.A.), amare< Ar. emāre “emare, iz” (UŞ.İ.A.), meydan< Ar. meydān “meydan” (K.MAR.İ.A.), ırahat< Ar. rāḥat “rahat” (K.MAR.İ.A.), SadeTdin< Ar. Sāditdin “Sadettin” (YOZ.İ.A.), almas< Ar. elmās “elmas” (YOZ.İ.A.), caḥal< Ar. cāhil “cahil” (KAY.İ.G.K.A.), sab< Ar. šāhib “sahip” (BAN.A.), ğaba< Ar. kabāḥat “kabahat” (DEN.G.İ.A.), mǎnıcı< Ar. māni’ “mani söyleyen” (EL.İ.A.), şayır< Ar. şā’ir “şair” (ÇİÇ.D.Y.A.), Ferat< Ar. Ferḥat “Ferhat” (ŞUH.Y.A.), harar< Ar. ḥarār “büyük çuval.” (FET.A.), ğurban< Ar. kurbān “kurban” (SİV.İ.Y.A.), tellal< Ar. dellāl “herhangi bir duyuruyu halka duyuran kimse” (SİV.İ.Y.A.), zaten< Ar. zāten “zaten” (NEV.Y.A.), ilam< Ar. i’lām “bildirme” (NEV.Y.A.), rical< Ar. ricāl “yüksek makamdaki devlet adamları” (GÖN.K.A.), gatil< Ar. k̄atil “katil” (SULT.D.A.), bekār< Ar. bekār “bekar” (BAY.K.A.), iresmi< Ar. resmī “resmi” (KÜT.GED.A.), hādise< Ar. ḥādise “hadise” (ÇİFT.Y.A.), sāvḥiyāt< Ar. sevḳiyyāt “sevkiyat” (ES.PAZ.A.), mayene< Ar. mu’āyene “muayene” (AL.Y.A.), hafiye< Ar. ḥāfiye “dedektif” (AY.Y.A.), Sali< Ar. şālih “Salih” (BİG.Y.A.), dayıra< Ar. dā’ire “daire” (BOĞ.Y.A.), taakat< Ar. taḥḳīkāt “araştırma” (DÖRT.A.), vasda< Ar. vāṣita “vasıta, araç” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

Söz başı: aşuri< Ar. ‘āşūrā “aşure” (AM.İ.A.), ayyüş< Ar. ‘ā’işe “Yörede Ayşe” isminin söyleniş şekli” (HAT.İ.A.), áşi< Ar. ‘ā’işe “Ayşe” (AD.KAH.SAM.Y.A.), aşā< Ar. ‘ā’işe “Ayşe” (BAN.A.), ‘alem< Ar. ‘ālem “alem, evren” (KİL.M.A.), an< Ar. ān “an” (KİL.M.A.), ‘ati< Ar. ātī “gelecek” (KİL.M.A.), ādet< Ar. ‘ādet “adaet” (EL.İ.A.), aret< Ar. āḥiret “ahret” (ÇİÇ.D.Y.A.), afat< Ar. āfet “afet” (KOR.Y.A.), aşıḥ< Ar. ‘āşık “aşık” (NEV.Y.A.), ādet< Ar. ‘ādet “gelenek, görenek” (ÇİFT.Y.A.).

Söz sonu: duvā< Ar. du’ā “dua” (AM.İ.A.), dayıma< Ar. dā’imā “daima” (SAR.Y.A.).

▷i/ ▷í/ ▷ı:

Söz sonu: tebi< Ar. ṭabī‘ ī “tabi, elbette”(ADI.İ.A.), tari< Ar. tāriḥ “tarih”(BİL.İ.A.), dāyimī< Ar. dā‘imī “daimi, sürekli”(GAP.K.A.),ğavi< Ar. ḡavī “sağlam”(KAS.İ.A.),hālī<Ar. ahālī “ahali”(ŞAR.İ.A.), asiri< Ar. aslī “aslî” (KAR.Y.A.), asi< Ar. ‘ašī “asi”(YOZ.İ.A.),Emri< Ar. Emrī “Emre” (YOZ.İ.A.), yemeni< Ar. yemenī “ayakkabı” (SAR.A.), enteri< Ar. ‘anterī “kadın elbisesi” (ŞAB.İ.A.), harbi< Ar. ḡarbī “doğru” (DEN.G.İ.A.), ecemi< Ar. ‘acemī “acemi” (KİL.M.A.), ‘asi< Ar. ‘āšī “asi” (KİL.M.A.), antari< Ar. ‘anterī “elbise” (ÇİÇ.D.Y.A.), dayi< Ar. dāhī “dâhi” (BAL.İ.A.).

Söz içi: telis< Ar. tillīs “telis, çuval”(ADI.İ.A.), asire< Ar. ‘aşrī “asri, çağdaş” (A.İ.A.), ârif< Ar. ḡarīf “herif, koca, eş” (BAL.İ.A.), ḡadife< Ar. ḡaṭīfe “kadife” (BAR.İ.A.), tēfid< Ar. tevḥīd “tevhit” (BOL.İ.A.), sâfil< Ar. seffīl “sefil” (ÇOR.İ.A.), telis< Ar. tillīs “telis, Ketan ya da kendirden dokunmuş çuval” (ES.İ.A.), faḡı< Ar. faḡīḥ “fıkıh bilgini” (KIR.İ.A.), ḡadifi< Ar. ḡaṭīfe “kadife” (MUĞ.İ.A.),icar< Ar. īcār “kira” (SAM.İ.A.), şayiya< Ar. šā‘ibe “çığırtkanlık” (SAM.İ.A.), ḡarīb< Ar. ḡarīb “garip” (EL.İ.A.), divan< Ar. dīwān “meclis” (SİV.İL.A.), herif< Ar. ḡarīf “koca, eş, adam” (SİV.İ.Y.A.), taḡmin< Ar. taḡmīn “tahmin” (RİZ.İ.A.), ceride< Ar. cerīde “gazete” (GÖN.K.A.), hille< Ar. ḡīle “hile” (GİR.İ.Y.A.), tadil< Ar. ta‘ṭīl “tatil” (SULT.D.A.), tecil< Ar. te‘cīl “acele” (DEN.BAB.İ.A.), tāmin< Ar. taḡmīn “tahmin” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz başı: icab et-< Ar. īcāb “gerekmek” (GİR.İ.Y.A.).

ū>u:

Söz içi: aşuri< Ar. ‘āšūrā “aşure” (AM.İ.A.), ḡabul< Ar. ḡabūl “kabul” (A.İ.A.), ḡusur< Ar. ḡuşūr “kusur” (AYB.İ.A.), casur< Ar. cesūr “cesur” (BAL.İ.A.), Mussā< Ar. Mūsā “Musa” (BOL.İ.A.), cumḡuriyet< Ar. cumḡūriyyet “cumhuriyet” (E.İ.M.İ.A.), nüus<Ar. nufūs “nüfus” (HAT.İ.A.), fortum< Ar. ḡurṭūm “hortum” (TAR.İ.A.), mukuat< Ar. vuḡū‘āt “olay” (ŞAR.İ.A.), ḡudubet< Ar. ḡudūbet “yaramaz” (BAN.A.), şuruP< Ar. şurūb “tatlılara konan şerbet” (AF.M.A.), cunun< Ar. cunūn “deli” (RİZ.İ.A.), mahkūm< Ar. maḡkūm “mahkum” (ES.PAZ.A.).

ı>ı:

Söz sonu: acımı< Ar. ‘acemī “acemi” (MAN.İ.A.).

Söz içi: hitıl< Ar. fetīl “fitil” (MUĞ.İ.A.).

ū>o:

Söz içi: tomar< Ar. tūmār “bir tutam” (OR.İ.A.).

2.1.10. Ünlü Uzaması

Normal bir ünlünün boğumlanma süresinden daha uzun sürede boğumlanmasıdır (Yalçın, 2009: 2341).

a>ā:

Söz sonu: vallā< Ar. vallahi “vallahi” (AM.İ.A.), nazā< Ar. nazar “nazar” (BİL.İ.A.), gadā< Ar. kadar “kadar” (AF.M.A.).

Söz başı: āmet< Ar. Aḥmed “Ahmet” (AM.İ.A.), āyile< Ar. ‘a’ ile “aile” (BAR.İ.A.), āne< Ar. ‘a’ ile “aile” (KÜT.İ.A.), āl< Ar. ‘aql “akıl” (MAN.İ.A.), ḥābe< Ar. ‘aybe “heybe” (TOK.İ.A.), āklı< Ar. ḥaqq “haklı” (EM.A.), āmet< Ar. Aḥmed “Ahmet” (YOZ.ÇAN.A.), ārife< Ar. ‘arefe “Arife günü” (ŞUH.Y.A.), Mārem< Ar. Muḥarrem “Muharrem” (KOR.Y.A.), āhmet< Ar. Aḥmed “Ahmet” (BAY.K.A.), ā’da< Ar. ‘aḳīde “kaynatılarak koyu hale getirilen limon eriyiği” (KÜT.TAV.Y.A.), āşab<Ar. aḥşāb “ahşap” (DÖRT.A.), āmat< Ar. Aḥmed “Ahmet” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), āraz< Ar. aḥres “dilsiz” (KAM.Y.A.), aşap< Ar. aḥşāb “ahşap” (SAK.İ.KAY.İ.A.), āmat< Ar. Aḥmed “Ahmet” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz içi: nāne< Ar. na’na’ “nane” (A.İ.A.), sān< Ar. şaḥn “sahan” (AYB.İ.A.), gāve< Ar. ḳahve “kahve” (AYB.İ.A.), māra< Ar. maḡāre “mağara” (BAL.İ.A.), vallā< Ar. vallahi “vallahi” (DEN.İ.A.), lāb< Ar. laḳab “lakap” (DEN.İ.A.), vāt< Ar. vaḳt “vakit” (BOL.İ.A.), zān< Ar. şaḥn “tabak” (ÇOR.İ.A.), ırābet< Ar. raḡbet “rağbet” (E.İ.M.İ.A.), şāriye< Ar. şa’riyye “şehriye” (HAT.İ.A.), ḡāve< Ar. ḳahve “kahve” (I.M.A.), tāmül< Ar. taḥammul

“tahammül” (KAS.İ.A.), mālīle< Ar. maḥalle “mahalle” (KAY.İ.A.), tāsiye< Ar. tavsiye
 “tavsiye” (KIR.İ.A.), mustāk< Ar. muštaḥakk “müstahak” (KÜT.İ.A.), lālin< Ar. na‘leyn
 “nalın” (MAL.İ.A.), māsıl< Ar. maḥşül “mahsul” (MUĞ.İ.A.), Māmut< Ar. Maḥmūd
 “Mahmut” (OR.İ.A.), bākiye< Ar. baḳiyye “bakiye” (SAM.İ.A.), müstākem< Ar.
 mustahkem “sağlamlaştırılmış” (SAM.İ.A.), mālum< Ar. ma‘lūm “malum” (ŞAR.İ.A.),
 māzeme< Ar. malezīme “malzeme” (ŞAR.İ.A.), d’āvā< Ar. da‘vā “dava” (UŞ.İ.A.), mālīb<
 Ar. maḡlūb “mağlup” (YOZ.İ.A.), çarmı hābe< Ar. ‘aybe “atlara takılan nakışlı heybe”
 (KAY.İ.G.K.A.), madbā< Ar. maṭba‘a “matbaa” (EM.A.), zāir< Ar. zāhir “açık, belli”
 (KAR.Y.A.), māğra< Ar. maḡāre “mağara” (KEP.İ.A.), dāge< Ar. daḡīka “dakika”
 (AD.KAH.SAM.Y.A.), māsul< Ar. maḥşül “ürün” (SAR.A.), rāmed< Ar. raḥmet “rahmet”
 (YOZ.ÇAN.A.), sālep< Ar. saḥleb “salep” (AF.M.A.), tāmül< Ar. taḥammul “tahammül”
 (AF.M.A.), dāved< Ar. da‘vet “davet” (SİV.A.), mārūm< Ar. maḥrūm “mahrum”
 (ŞUH.Y.A.), tāmin< Ar. taḥmīn “tahmin” (KOR.Y.A.), mālil< Ar. ma‘lūl “sakat (kimse)”
 (DAL.A.), sāb< Ar. šāhib “sahip” (TRAB.Y.A.), bāzi< Ar. ba‘z “bazı” (SİV.İ.Y.A.),
 dāve< Ar. da‘vā “dava” (SİV.İ.Y.A.), māsıl< Ar. maḥşül “mahsul” (NEV.Y.A.), mālīm<
 Ar. ma‘lūm “malum” (NEV.Y.A.), ālāk< Ar. aḥlāk “ahlak” (SAK.FER.İ.A.), mālīle< Ar.
 maḥalle “mahalle” (GİR.İ.Y.A.), sandāle< Ar. şandaliyye “sandalye” (AY.M.A.), tālil< Ar.
 taḥlīl “tahlil” (SULT.D.A.), tābir< Ar. ta‘bīr “tabir” (BAY.K.A.), hāşgeş< Ar. ḥaṣḥāş
 “haşhaş” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), rāmen< Ar. raḡmen “rağmen” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), māsus<
 Ar. maḥşūş “bilerek” (SİN.A.), rābet< Ar. raḡbet “rağbet” (SİN.A.), dāvet< Ar. da‘vet
 “davet” (DİN.EV.Y.A.), bātdane< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (DİN.EV.Y.A.), vāt< Ar.
 vakt “vakit” (REŞ.A.), māsul< Ar. maḥşül “ürün” (ÇİFT.Y.A.), māşer< Ar. maḥşer
 “mahşer” (ÇİFT.Y.A.), tādil gün< Ar. ta‘ṭīl “Pazar günü” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), fāk< Ar. fark
 “fark” (DEN.BAB.İ.A.), ḥāp< Ar. ḥabb “hap” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), muḥāt< Ar. muḳayyed
 “mukayyet” (NİĞ.İÇ.K.A.), hābe< Ar. ‘aybe “heybe, iki gözlü torba” (NİĞ.İÇ.K.A.),
 āmak< Ar. aḥmak “ahmak” (BİG.Y.A.), Fāri< Ar. Faḥrī “Fahri” (BİG.Y.A.), māsıS< Ar.
 maḥşūş “bilerek, kasten” (YOZ.SOR.İ.A.), ḥābe< Ar. ‘aybe “heybe” (BOĞ.Y.A.), ḡāve<
 Ar. ḳahve “kahve” (BOĞ.Y.A.), mākeme< Ar. maḥkeme “mahkeme” (BAŞ.DAZ.A.),
 māsul< Ar. maḥşül “ürün” (BAŞ.DAZ.A.), mākeme< Ar. maḥkeme “mahkeme”
 (ZON.BAR.KAR.İ.A.), mālīle< Ar. maḥalle “mahalle” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), Kāve< Ar.
 ḳahve “kahve” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

i>î:

Söz başı: ĩtimal< Ar. ihtimāl “ihtimal” (AYB.İ.A.), ĩtisas< Ar. ihtisās “ihtisas” (BOL.İ.A.), ĩsan< Ar.insān “insan” (ÇAN.İ.A.), ĩsgat< Ar. iskaṭ “düşürölme” (E.İ.M.İ.A.), ĩdem< Ar. i’dām “ıdam” (UŞ.İ.A.), battanĭ< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (KEP.İ.A.), ĩtiyaÇ< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (AF.M.A.), ĩsan< Ar. insān “insan” (ŞUH.Y.A.), ĩtiyat< Ar. ihtiyāt “savaş sırasında hareketin gelişmesine etkide bulunmak için her an savaşa hazır durumda bulunmak” (KOR.Y.A.), ĩsan< Ar. insān “insan” (AY.M.A.), ĩtiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (BAY.K.A.), ĩşallah< Ar. inşā’e+ allāh “inşallah” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), ĩtişam< Ar. ihtişam “ihtişam” (SAR.Y.A.), ĩtāç< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (BİG.Y.A.), ĩtiyaç< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (BAŞ.DAZ.A.), ĩmal< Ar. ihmāl “ihmal” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz sonu: lekĭ< Ar. lākin “lakin, ama, fakat” (GAP.K.A.), beledĭ< Ar. belediyye “belediye” (AY.M.A.).

ü>û:

Söz içi: şūbe< Ar. şūbhe “şüphe” (A.İ.A.).

u>ö:

Söz içi: sōpet< Ar. şuhbet “sohbet” (A.İ.A.), lōsan< Ar. nuḡsan “noksan” (KAY.İ.A.), nōs< Ar. nufūs “nüfus” (BAL.İ.A.), sōbet< Ar. şuhbet “sohbet” (KIR.İ.A.), sōbet< Ar. şuhbet “sohbet” (ÇİÇ.D.Y.A.), şōret< Ar. şuhret “şöhret” (RİZ.İ.A.).

u>û:

Söz içi: mūcize< Ar. mu’cize “mucize” (A.İ.A.), mūm< Ar. mu’īn “yardım” (KAY.İ.A.), mūtār< Ar. muḡtār “muhtar” (EM.A.), mūm< Ar. muhim “mühim” (BİG.Y.A.).

u>ü:

Söz içi: mūtac< Ar. muḡtāc “muhtaç” (A.İ.A.), mūtāl< Ar. muḡtār “muhtar” (BAL.İ.A.), Mūsin< Ar. Muḡsin “Muhsin” (ÇOR.İ.A.), mūtac< Ar. muḡtāc “muhtaç” (GAP.K.A.), mūacir< Ar. muḡacir “muhacir” (YOZ.İ.A.), şūbe< Ar. şu’be “şube” (EL.İ.A.), kūvet< Ar.

ķuvvet “kuvvet” (ÇİÇ.D.Y.A.), mūtār< Ar. muḥtār “muhtar” (ŞUH.Y.A.), mūd< Ar. muḥīt “çevre” (SİV.İ.Y.A.), mūtār< Ar. muḥtār “muhtar” (DİN.EV.Y.A.), mūtār< Ar. muḥtār “muhtar” (BAŞ.DAZ.A.).

e>ē/ e>ā:

Söz içi: ezēt< Ar. eziyyet “eziyet” (BAL.İ.A.), sēr< Ar. seyr “seyir” (DEN.İ.A.), şētan< Ar. şeytān “şeytan” (BİL.İ.A.), hēkel< Ar. heykel “heykel” (BİR.İ.A.), mēşur< Ar. meşhūr “meşhur” (ÇAN.İ.A.), tēşis< Ar. teşhīs “teşhis” (HAT.İ.A.), mēndis< Ar. muhendis “mühendis” (KAS.İ.A.), tēlike< Ar. tehluke “tehlike” (MAN.İ.A.), mēdan< Ar. meydān “meydan” (MUĞ.İ.A.), zēre< Ar. zerre “zerre” (MUĞ.İ.A.), yēmiye< Ar. yevmiye “yevmiye” (OR.İ.A.), müēndis< Ar. muhendis “mühendis” (YOZ.İ.A.), bēz< Ar. bezz “bez” (KEP.İ.A.), kēf< Ar. keyf “keyif” (AD.KAH.SAM.Y.A.), Fēmi< Ar. Fehmī “Fehmi” (YOZ.ÇAN.A.), māndis< Ar. muhendis “mühendis” (DEN.G.İ.A.), sēr< Ar. sefer “sefer” (KİL.M.A.), dövlēd< Ar. devlet” (SİV.İL.A.), cēryan<Ar. cereyān “cereyan” (AF.M.A.), teris< Ar. terḥiṣ “terhis” (ÇİÇ.D.Y.A.), Sülēmen< Ar. Süleymān “Süleyman” (ÇİÇ.D.Y.A.), şērbet< Ar. şerbet “şerbet” (ŞUH.Y.A.), zēhmeri< Ar. zemherīr “kışın en şiddetli zamanı” (KOR.Y.A.), cēnnem< Ar. cehennem “cehennem” (TRAB.Y.A.), kēf< Ar. keyf “keyif” (GİR.İ.Y.A.), bēket<Ar. bereket “bereket” (AY.M.A.), mēlūt< Ar. mevlid “mevlit” (SULT.D.A.), tēris< Ar. terḥīs “terhis” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), nēr< Ar. nehr “nehir” (SİN.A.), Fēzi< Ar. Fevzī “Fevzi” (DİN.EV.Y.A.), cēndem< Ar. cehennem “cehennem” (DİN.EV.Y.A.), şētan< Ar. şeytān “şeytan” (DİN.EV.Y.A.), tēris< Ar. terḥiṣ “terhis” (KÜT.TAV.Y.A.), tēmenni< Ar. temennī “temenni” (ÇİFT.Y.A.), Mēyr em<Ar. Meryem “Meryem” (ÇİFT.Y.A.), bēket< Ar. bereket “bereket” (DEN.BAB.İ.A.), şēbet< Ar. şerbet “şerbet” (SAR.Y.A.), gūrēbi< Ar. gureybiyye “kurabiye” (SAR.Y.A.), sēm< Ar. sehm “pay” (ÇAY.Y.A.), sēr< Ar. seyr “seyir” (KAM.Y.A.), Fēzi< Ar. Fevzī “Fevzi” (BİG.Y.A.), mēmîr< Ar. me'mûr “memur” (YOZ.SOR.İ.A.), Sülēman< Ar. Süleymān “Süleyman” (BAŞ.DAZ.A.), mēkep< Ar. merkeb “eşek” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

Söz sonu: cepē< Ar. cebhe “cephe” (E.İ.M.İ.A.), beledē< Ar. belediyye “belediye”

(GAP.K.A.), sefē< Ar. sefer “sefer” (SİV.A.).

Söz başı: ēleyet< Ar. ehliyyet “ehliyet (EM.A.), ēliyet< Ar. ehliyyet “ehliyet” (ŞUH.Y.A),
ēlbise< Ar. elbise “elbise” (BAY.K.A.), ēvlat< Ar. evlād “evlat” (BAY.K.A.), ēliyet< Ar.
ehliyyet “ehliyet” (KÜT.PAZ.A.), ēdiyye< Ar. hediyye “hediye” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

e>ā/ā:

Söz içi: ilāfa< Ar. levha “levha” (DEN.İ.A.), māmēr< Ar. mermer “mermer” (YOZ.İ.A.),
māmır< Ar. me’mūr “memur” (DEN.G.İ.A.), Omā< Ar. ‘Ömer “Ömer” (SİV.A.),
mücāver< Ar. mücevher “mücevher” (SULT.D.A.), māsagāt< Ar. meşakḳat “iş, uğraş”
(A.E.Y.A.), mücāre< Ar. mücevher “mücevher” (KÜT.SİM.A.), māşur< Ar. meşhūr
“meşhur” (DÖRT.A.), mafāt< Ar. ma’rifet “marifet” (SİV.YILD.İ.A.), mā’mur< Ar.
me’mūr “memur” (SİV.YILD.İ.A.), avrāt< Ar. ‘avret “kadın” (NİĞ.M.BOR.İ.A.),
gurābiye< Ar. ğureybiyye “kurabiye” (BİG.Y.A.), māmēr< Ar. mermer “mermer”
(YOZ.SOR.İ.A.), sār< Ar. sefer “sefer” (YOZ.SOR.İ.A.).

Söz sonu: ḥabā< Ar. ḥaber “haber” (E.İ.M.İ.A.), ġ’āl’ā< Ar. ġā ile “gaile, sıkıntı”
(I.M.A.), habā< Ar. ḥaber “haber” (AY.M.A.), sefā< Ar. sefer “sefer” (SAR.Y.A.).

Söz başı: yāsır< Ar. esīr “esir” (KÜT.SİM.A.).

e>ī:

Söz sonu: šī< Ar. şey’ “şey” (BİL.İ.A.).

Söz içi: zītīn< Ar. zeytūn “zeytin” (MAN.İ.A.).

i>ē/ i>ē:

Söz başı: ēydām< Ar. i’dām “idam” (ÇAN.İ.A.), ētiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (EM.A.),
ēlan< Ar. i’lān “ilan” (ÇİÇ.D.Y.A.), ēhdiyaÇ< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (BAY.K.A.),
ētibār<Ar. i’tibār “itibar” (KÜT.DOM.A.), ēlan< Ar. i’lān “ilan” (KAM.Y.A.), ētibār< Ar.
i’tibār “itibar” (G.A.), ētidāl< Ar. i’tidāl “ılımlılık, ölçülülük” (G.A.).

Söz içi: hedēye< Ar. hediye “hediye” (KIR.İ.A.).

a>ē:

Söz başı: hēbe< Ar. ‘aybe “heybe” (ÇOR.İ.A.), ēlime< Ar. Ḥalīme “Halime” (KAS.İ.A.),
ēnteri< Ar. ‘anterī “elbise” (KÜT.AS.Y.A.), ēlva< Ar. ḥalvā “helva” (ÇİFT.Y.A.), ēlva<
Ar. ḥalva “helva” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

Söz içi: vēsel< Ar. Faysīl “Veysel” (KIR.İ.A.), šēriye< Ar. ša‘riyye “şehir” (AF.M.A.),
rēmet< Ar. raḥmet “rahmet” (ES.PAZ.A.).

e>ō:

Söz içi: cōs< Ar. cevz “ceviz” (KAS.İ.A.), yōmiye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (EL.İ.A.),
dōlet< Ar. devlet “devlet” (KAM.Y.A.).

u>ō:

Söz içi: šuḥbet< Ar. sōpet “sohbet” (KAR.Y.A.).

i>ī:

Söz başı: īsan< Ar. insān “insan” (DEN.G.İ.A.).

u>ō:

Söz içi: zōlm< Ar. zulm “zulüm” (İS.İH.A.), mōteç< Ar. muḥtāc “muhtaç” (KAM.Y.A.).

e>ō:

Söz içi: yōmiye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (DÖRT.A.).

2.1.11. Ünlü Benzeşmesi

a. İlerleyici ünlü benzeşmesi

Kelime içindeki ünlülerden önceki ünlünün kendinden sonraki ünlüyü etkilemesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 86) .

ı/ i>ı:

Söz içi: faḥır< Ar. faḳīr “fakir” (ADI.İ.A.), amır< Ar. āmir “amir” (ADI.İ.A.), ırızı< Ar. rāzī “razı” (AM.İ.A.), bātıl< Ar. bātīl “batıl” (A.İ.A.), ve’l āsı< Ar. ve’l ḥāşil “velhasılı, kısacası” (A.İ.A.), ğassım< Ar. Kāsım “Kasım ayı” (E.İ.M.İ.A.), kayyım< Ar. ḳavī “dayanıklı , güçlü” (MAL.İ.A.), hatıl< Ar. ḥaṭīl “köy evlerinde tavana döşenen kalın ağaçlar” (TAR.İ.A.), taġıb< Ar. ta’ḳīb “takip” (SAM.İ.A.), zalım< Ar. zālīm “zalim” (K.MAR.İ.A.), hāmır<Ar. ḥamīr “hamur” (EM.A.), hamır< Ar. ḥamīr “hamur” (BAN.A.), Fayıh< Ar. Fāyīḳ “Faik” (ÇİÇ.D.Y.A.), zalım< Ar. zālīm “zalim” (KOR.Y.A.), ḳasım< Ar. ḳāsım “Kasım ayı” (GİR.İ.Y.A.), tahsıl< Ar. taḥşīl “tahsil” (AY.M.A.), āmır< Ar. āmir “amir” (SULT.D.A.), ğadıfa< Ar. ḳaṭīfe “kadife” (DİN.EV.Y.A.), nahıya< Ar. nāḥiye “nahiye” (KÜT.SİM.A.), fayız< Ar. fā’ız “faiz” (KÜT.AS.Y.A.), fakır< Ar. faḳīr “fakir” (KÜT.TAV.Y.A.), zalım< Ar. zālīm “zalim” (DÖRT.A.), mayasır< Ar. māyesīl “bir hastalık” (DÖRT.A.), camı<Ar. cāmi’ “cami” (KAM.Y.A.), hariç< Ar. ḥāric “hariç” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), ḥayın< Ar. ḥā’in “hain” (G.A.).

Söz sonu: ırızı< Ar. rāzī “razı” (BAR.İ.A.), bayı< Ar. bāyi’ “bayii” (HAT.İ.A.), ıraḳı< Ar. ‘araḳī “rakı” (I.M.A.), camı< Ar. cāmi’ “cami” (KİL.M.A.), acamı< Ar. ‘acemī “acemi” (KÜT.AS.Y.A.), acamı< Ar. ‘acemī “acemi” (SAK.KAY.İ.A.), camı< Ar. cāmi’ “cami” (G.A.).

e>a/e>â:

Söz sonu: loḥma< Ar. luḳme “lokma” (ADI.İ.A.), dāra< Ar. dā’ire “daire” (DEN.İ.A.), āda< Ar. ‘aḳīde “ağda” (BİL.İ.A.), āşa< Ar. ‘ā’işe “Ayşe” (BOL.İ.A.), zuhra< Ar. sufre “sofra” (I.M.A.), sufa< Ar. şuffe “sofa, kiler” (KIR.İ.A.), marama< Ar. maḥreme “Kadınların giydikleri başörtü” (MAL.İ.A.), avana< Ar. ‘avene “çevresindekiler” (YOZ.İ.A.), hazna< Ar. ḥazīne “su biriktirilen yer” (AD.KAH.SAM.Y.A.), sufa< Ar. şuffe “sofa” (ÇİÇ.D.Y.A.), māra< Ar. maġāre “mağara” (GİR.İ.Y.A.), cadda< Ar. cādde “cadde” (DÖRT.A.), ğahba< Ar. ḳaḥbe “kahpe” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), ğubba< Ar. ḳubbe “kubbe” (KAD.A.), daıra< Ar. dā’ire “daire” (KAM.Y.A.).

Söz içi: habar< Ar. ḥaber “haber” (AM.İ.A.), afat< Ar. āfet “afet” (A.İ.A.), hālan< Ar. ḥālen “halen” (AYB.İ.A.), acamı< Ar. ‘acemī “acemi” (BAL.İ.A.), alaf< Ar. alef “hayvan

yemi” (BAR.İ.A.), kaçar< Ar. hancer “hançer” (DEN.İ.A.), talab< Ar. taleb “talep” (BİR.İ.A.), adam< Ar. âdem “âdem, insan” (E.İ.M.İ.A.), abar< Ar. haber “haber” (KAS.İ.A.), acam< Ar. ‘acem “acem” (KÜT.İ.A.), aşırar< Ar. ‘aşiret “aşiret” (MAN.İ.A.), ahrat< Ar. ‘âhiret “ahret” (MUĞ.İ.A.), arhap< Ar. ‘akreb “akrep” (OĞ.İ.A.), hançar< Ar. hancar “hançer” (UŞ.İ.A.), zatan< Ar. zâten “zaten” (KAR.Y.A.), amal< Ar. ‘amel “amel” (KEP.İ.A.), haba< Ar. haber “haber” (BAN.A.), adam< Ar. âdem “insan” (KİL.M.A.), avrad< Ar. ‘avret “kadın” (SİV.İL.A.), tamāman<Ar. tamāmen “tamamen” (AF.M.A.), aynan< Ar. ‘aynen “aynen” (SİV.A.), hazrat< Ar. hażret “hazret” (ÇİÇ.D.Y.A.), davaT< Ar. da‘vet “davet” (ŞUH.Y.A.), habar< Ar. haber “haber” (ŞUH.Y.A.), acam< Ar. ‘acem “acem” (KOR.Y.A.), ğuvvat< Ar. kuvvet “kuvvet” (SİV.İ.Y.A.), kuṛbāt< Ar. ğurbet “gurbet” (RİZ.İ.A.), ırāmat< Ar. raḥmet “rahmet” (AY.M.A.), habar< Ar. haber “haber” (SULT.D.A.), dāvat< Ar. da‘vet “davet” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), canab _ allā< Ar. cenāb Allāh “Cenab-ı Allah” (SİN.A.), ıramat< Ar. raḥmet “rahmet” (KÜT.GED.A.), fiyet< Ar. fi’āt “fiyat” (ÇİFT.Y.A.), zattan< Ar. zâten “zaten” (ES.PAZ.A.), ahrat< Ar. âhiret “ahret” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), ğayatdan< Ar. ğāyet “gayet” (KAD.A.), hasrad< Ar. ḥasret “hasret” (UL.A.), ramat< Ar. raḥmet “rahmet” (YER.Y.A.), ahrâP< Ar. ‘akreb “akrep” (AD.OS.İ.A.), aḥrâz< Ar. aḥres “dilsiz” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), guvvat< Ar. kuvvet “kuvvet” (BAŞ.DAZ.A.), afat< Ar. âfet “afet” (BAŞ.DAZ.A.), arvat< Ar. ‘avret “kadın” (G.A.).

Söz başı:alamat< Ar. ‘alāmet “alamet” (HAT.İ.A.).

ā>e/ a>e/ a>ê/ ā>ē:

Söz içi: meken< Ar. mekān “mekan” (ADI.İ.A.), fiyet<Ar. fi’āt “fiyat” (AM.İ.A.), fitire< Ar. fiṭra “fitre” (A.İ.A.), ezen< Ar. ezān “ezan” (A.İ.A.), tekrar< Ar. tekrār “tekrar” (AYB.İ.A.), meres< Ar. mīrās “miras” (BİR.İ.A.), mēzēl< Ar. mezār “mezar” (BOL.İ.A.), mehrebe< Ar. merḥabā “merhaba” (ÇOR.İ.A.), evlet< Ar. evlād “evlat” (BAL.İ.A.), mercen< Ar. mercān “mercan” (MAN.İ.A.), fiyet< Ar. fi’āt “fiyat” (ŞAR.İ.A.), şēedet< Ar. şehādet “şehadet” (K.MAR.İ.A.), keten< Ar. kettān keten (YOZ.İ.A.), irehen< Ar. reyḥān “reyhan” (AD.KAH.SAM.Y.A.), ezen< Ar. ezān “ezan” (BAN.A.), mezer< Ar. mezār “mezar” (YOZ.ÇAN.A.), dikket< Ar. diḳḳat “dikkat” (KİL.M.A.), sileḥ< Ar. silāḥ “silah” (KİL.M.A.), beker< Ar. bekār “bekar” (ÇİÇ.D.Y.A.), mercen< Ar. mercān “mercan” (ÇİÇ.D.Y.A.), Kemel< Ar. Kemāl “Kemal” (KOR.Y.A.), selem< Ar. selām “selam” (KOR.Y.A.), cellet< Ar. cellād “cellat” (SİV.İ.Y.A.), etref< Ar. eṭrāf “etraf” (SİV.İ.Y.A.),

evker< Ar. efkār “efkar” (NEV.Y.A.), mefed< Ar. vefāt “vefat” (NEV.Y.A.), ileç< Ar. ‘ilāc “ilaç” (GÖN.K.A.), fiyat< Ar. fi’āt “fiyat” (AY.M.A.), ezen< Ar. ezān “ezan” (AY.M.A.), emsel< Ar. emsāl “emsal, örnek” (SİN.A.), Kemel< Ar. Kemāl “Kemal” (SİN.A.), mezer< Ar. mezār “mezar” (KÜT.ALT.Y.A.), evlet< Ar. evlād “evlat” (ES.PAZ.A.), edebiyet< Ar. edebiyyāt “edebiyat” (KAD.A.), beker< Ar. bekār “bekar” (DEN.BAB.İ.A.), Celal< Ar. Celāl “Celal” (SAR.Y.A.), ĩsen< Ar. insān “insan” (SAR.Y.A.), mēcen< Ar. mercān “mercan” (SAR.Y.A.).

Söz sonu: ille< Ar. illā “illa” (BİL.İ.A.), Mevle< Ar. Mevlā “Mevla” (OĞ.İ.A.), defe< Ar. def’a “defa” (KİL.M.A.), dünya< Ar. dūnyā “dünya” (ÇİÇ.D.Y.A.), ille< Ar. illā “illa” (ŞUH.Y.A.), ille< Ar. illā “illa” (GİR.İ.Y.A.), mere< Ar. mer’ā “otlak” (GİR.İ.Y.A.), fene< Ar. fenā’ “kurnaz, yaman” (GİR.İ.Y.A.), eşyē< Ar. eşyā’ “eşya” (DİN.EV.Y.A.), kimye< Ar. kīmyā’ “kimya” (DÖRT.A.), ceze< Ar. cezā’ “ceza” (YER.Y.A.).

ū>ü:

Söz içi: memmün< Ar. memnūn “memnun” (AM.İ.A.), mēmür< Ar. me’mūr “memur” (KAS.İ.A.), cesür< Ar. cesūr “cesur” (OĞ.İ.A.), müşgöl< Ar. meşgöl “meşgul” (OR.İ.A.), meşür< Ar. meşhūr “meşhur” (EM.A.), pölüt< Ar. bellūt “pelit” (KAR.Y.A.), memnün< Ar. memnūn “memnun” (NEV.Y.A.), resül< Ar. resūl “resul” (KÜT.AS.Y.A.).

i>a:

Söz içi: saab< Ar. šāhib “sahip” (AM.İ.A.), zahar< Ar. zāhir “zahir, açık” (A.İ.A.), masıraf< Ar. maşrif “masraf” (AYB.İ.A.), hayan< Ar. ḥā’in “hain” (BİL.İ.A.), sa’hab< Ar. šāhib “sahip” (BİR.İ.A.), caxal< Ar. cāhil “cahil” (HAT.İ.A.), masıraf< Ar. maşrif “masraf” (UŞ.İ.A.), sahab< Ar. šāhib “sahip” (ES.PAZ.A.).

i>u/ ĩ>u:

Söz içi: samud< Ar. šāmit “sesi çıkmayan” (A.İ.A.), gāvur< Ar. kāfir “gavur” (AYB.İ.A.).

Söz sonu: kutnu< Ar. ḳuṭnī “pamuk veya ipekle karışık pamuktan dokunmuş kalın ensiz kumaş” (MAL.İ.A.), ğuTnu< Ar. ḳuṭnī “ipek elbise” (KAY.İG.K.A.).

ū>i:

Söz içi: zefdin< Ar. zeytūn “zeytin” (AYB.İ.A.), pelit< Ar. bellūt “pelit” (ÇAN.İ.A.), Eyip< Ar. Eyyūb “Eyüp” (BAL.İ.A.), mektip< Ar. mektūb “mektup” (ES.İ.A.), seytin< Ar. zeytūn “zeytin” (GAP.K.A.).

i>ı/ ī>ı:

Söz içi: hatıl< Ar. ḥātir “hatır” (AYB.İ.A.), āfiyat< Ar. āfiyet “afiyet” (BAL.İ.A.), hatıp< Ar. ḥaṭīb “hatip” (BOL.İ.A.), mınasıp< Ar. munāsib “münasip” (TOK.İ.A.), dahın< Ar. ṭahīn “tahin” (KAR.Y.A.), acamı< Ar. ‘acemī “acemi” (KEP.İ.A.), tayın< Ar. ta‘yīn “tayin” (ÇİÇ.D.Y.A.).

e>ı:

Söz sonu: bazı< Ar. ba‘žen “bazen” (BAL.İ.A.), zatı< Ar. zāten “zaten” (AF.M.A.).

ā>i/ a>ī:

Söz içi: işkil< Ar. işkāl’ “işkillenmek, şüphe” (ÇAN.İ.A.), çiiş< Ar. cihāz “çeyiz” (SAK.İ.A.).

Söz sonu: sevdī< Ar. sevdā “sevda” (YOZ.İ.A.).

i>u:

Söz içi: muzur< Ar. mużirr “muzur, yaramaz” (ÇOR.İ.A.).

e>u:

Söz sonu: turbu< Ar. turbe “türbe” (MUĞ.İ.A.), sufru< Ar. sufre “sofra” (YOZ.ÇAN.A.).

e>o:

Söz sonu: ğappo< Ar. kaḥbe “kahpe” (OR.İ.A.).

a>ü:

Söz içi: kelpetün< Ar. kelbetān “kerpeten” (OR.İ.A.).

b. Gerileyici ünlü benzeşmesi

Kelime içinde sonra gelen ünlünün önce gelen ünlüyü etkilemesi olayıdır.

a>e/ ā>e/ ā>ē:

Söz başı: eynen< Ar. ‘aynen “aynen” (ADI.İ.A.), eyet< Ar. āyet “ayet” (ADI.İ.A.), edet< Ar. ‘ādet “adet” (BAL.İ.A.), edet< Ar. ‘ādet “adet” (A.İ.A.), elem< Ar. ‘ālem “alem” (MAN.İ.A.), esger<Ar. ‘asker “asker” (GİR.İ.Y.A.), ēdet< Ar. ‘ādet “adet, gelenek, görenek” (SULT.D.A.), enteri< Ar. ‘anterī “elbise” (DİN.EV.Y.A.), edet< Ar. ‘ādet “gelenek, görenek” (SAR.Y.A.), esgel< Ar. ‘asker “asker” (YOZ.SOR.İ.A.).

Söz içi:cēmi< Ar. cāmi‘ “cami” (BİL.İ.A.), sülele< Ar. sulāle “sülale” (HAT.İ.A.), telim< Ar. ta‘līm “talim” (KAS.İ.A.), mēvi< Ar. mā‘ī “mavi” (KAS.İ.A.), ilekin< Ar. lākin “lakin” (TOK.İ.A.), mele< Ar. maḥalle “mahalle” (UŞ.İ.A.), seyis< Ar. sāyis “at bakıcısı” (YOZ.İ.A.), keleP< Ar. kālīb “kalıp” (KAY.İ.G.K.A.), helfe< Ar. ḥalīfe “kalfa” (AD.KAH.SAM.Y.A.), iremet< Ar. raḥmet “rahmet” (BAN.A.), ḥaḳeret< Ar. ḥaḳāret “hakaret” (KİL.M.A.), ḥeber< Ar. ḥaber “haber” (KİL.M.A.), redde< Ar. rādde “aşama” (SİV.A.), yēni< Ar. ya‘nī “yani” (KOR.Y.A.), marak< Ar. merāk “merak” (KOR.Y.A.), beğzen< Ar. ba‘zen “bazen” (RİZ.İ.A.), meḥelle< Ar. maḥalle “mahalle” (SULT.D.A.), feyde<Ar. fā‘ide “fayda” (KÜT.PAZ.A.), mehelle< Ar. maḥalle “mahalle” (ES.PAZ.A.), nessib< Ar. naṣīb “nasip” (ES.PAZ.A.), meheyle< Ar. maḥalle “mahalle” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), rehmet< Ar. raḥmet “rahmet” (SAR.Y.A.), cemi< Ar. cāmi‘ “cami” (ÇAY.Y.A.), mestekem< Ar. mustaḥkem “sağlamlaştırılmış” (KAM.Y.A.), asbap< Ar. esbāb “elbise” (G.A.).

u>ü/ u>ū:

Söz içi: şüphe< Ar. şubhe “şüphe” (ADI.İ.A.), mütiş< Ar. mudhiş “müthiş” (AM.İ.A.), müdür< Ar. mudīr “müdür” (A.İ.A.), mühdü< Ar. muftī “müftü” (AYB.İ.A.), mürvet< Ar. muruvvet “mürüvvet” (BAL.İ.A.), Züfre< Ar. Zuhre “Zühre” (BAR.İ.A.), künye< Ar.

kunye “künye”(DEN.İ.A.), sünnet< Ar. sunnet “sünnet” (BİL.İ.A.), müzeffer< Ar. Muzafer “Muzafer” (BİR.İ.A.), şūbe< Ar. şu‘be “şube” (BOL.İ.A.), müsefir< Ar. musāfir “misafir” (MUĞ.İ.A.), mümkün< Ar. mumkin “mümkün” (SAM.İ.A.),şūbe< Ar. şu‘be “şube” (EM.A.), müfrezi< Ar. mufreze “Askerî” (AY.M.A.), rütübet< Ar. ruṭbet “rutubet” (AY.M.A.), külfet< Ar. kulfet “zahmet” (A.E.Y.A.).

Söz sonu: dürzü< Ar. durzī “dürzü” (AYB.İ.A.), türbü< Ar. turbe “türbe” (MAN.İ.A.).

Söz başı: ütubet< Ar. rutubet “rutubet” (TAR.İ.A.).

i>a:

Söz içi: ḥasap< Ar. ḥisāb “hesap” (ADI.İ.A.), ğantar< Ar. kintār “kantar” (AYB.İ.A.), mahdab< Ar. miṣkab “matkap” (AYB.İ.A.), ğatā< Ar. kītār “katar” (DEN.İ.A.), hayat< Ar. ḥiyāt “hayat” (ÇAN.İ.A.), kırka< Ar. ḥirka “hırka” (MAN.İ.A.), raza< Ar. riżā “rıza” (DÖRT.A.).

Söz başı: ayan< Ar. ‘iyān “ayan” (BAL.İ.A.), ‘ayal< Ar. ‘iyāl “kadın” (OĞ.İ.A.), ayar< Ar. ‘iyār “Bir aygıtın bir işi yapması durumu” (GİR.İ.Y.A.).

e>o:

Söz sonu: molla< Ar. mevlā “molla” (ADI.İ.A.).

Söz içi: bobal< Ar. vebāl “vebal” (GAP.K.A.).

u>ö:

Söz içi: möhit< Ar. muḥīt “muhit” (ADI.İ.A.), söhbet<Ar. şuhbet “sohbet” (BAL.İ.A.), möftü< Ar. mufṭī “müftü” (KIR.İ.A.), möhle< Ar. mūhlet “mühlet” (KAY.İ.G.K.A.).

ü>ú:

Söz içi: duḥna’< Ar. dūnyā “dünya” (AM.İ.A.).

u>i:

Söz içi: iseyin< Ar. Huseyn “Hüseyin” (AM.İ.A.), midde< Ar. muhlet “mühlet” (OĞ.İ.A.).

e>a:

Söz başı: aşğıya< Ar. eşkiyā’ “eşkiya” (A.İ.A.), asbab< eşvāb “elbise” (KAR.Y.A.), esas< Ar. esās “esas” (ŞUH.Y.A.), asaz< Ar. esās “esas” (RİZ.İ.A.), aşkar< Ar. eşkāl “şekil” (GİR.İ.Y.A.), esas<Ar. esās “esas” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), asbab< Ar. eşvāb “elbise” (DİN.EV.Y.A.).

Söz içi: daffa< Ar. def’a “defa” (AYB.İ.A.), barat< Ar. berā’at “beraat” (BAL.İ.A.), marak< Ar. merāk “merak” (BAR.İ.A.), zaval< Ar. zevāl “zeval” (BİR.İ.A.), faraş< Ar. ferrāş “Toplanan süprüntüleri alıp atma için kullanılan plastikten yapılmış kısa kürek” (MAL.İ.A.), cassor< Ar. cesūr “cesur” (MAN.İ.A.), salam< Ar. selām “selam” (MUĞ.İ.A.), Camal< Ar. Cemāl “Cemal” (SAM.İ.A.), marhaba< Ar. merḥabā “merhaba” (K.MAR.İ.A.), marak< Ar. merāk “merak” (EM.A.), mabal< Ar. vebāl “vebal” (AD.KAH.SAM.Y.A.), casur< Ar. cesūr “cesur” (BAN.A.), barat< Ar. berā’at “beraat” (KİL.M.A.), şarabḥana< Ar. şerāb+ Far. ḥāne “şaraphane” (KİL.M.A.), nabal< Ar. vebāl “vebal” (SİV.İL.A.), zaval< Ar. zevāl “zeval” (ÇİÇ.D.Y.A.), Camal< Ar. Cemāl “Cemal” (TRAB.Y.A.), nabal< Ar. vebāl “vebal” (SİV.İ.Y.A.), zarzavat< Ar. zerzavāt “zerzavat” (NEV.Y.A.), şafağ< Ar. şefāk “şafak” (GİR.İ.Y.A.), marağ< Ar. merāk “merak” (A.E.Y.A.), mafāt< Ar. vefāt “vefat” (BAY.K.A.), maşakḳat< Ar. meşakḳat “meşakkat” (BAY.K.A.), mazar< Ar. mezār “mezar” (DÖRT.A.), devam< Ar. devām “devam” (ES.PAZ.A.).

i>i:

Söz içi: ğına< Ar. ḥinnā’ “kına” (A.İ.A.), ğına< Ar. ḥinnā’ “kına” (AYB.İ.A.), Fıravın< Ar. Fir’avn “Fıravun, Eski Mısır hükümdarlarına verilen unvan” (E.İ.M.İ.A.), hırka< Ar. ḥırka “hırka” (E.İ.M.İ.A.), ihtiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (KAS.İ.A.).

Söz başı: ilac< Ar. ‘ilāc “ilaç” (BAL.İ.A.), ıstıḳlāl< Ar. istiḳlāl “istiklal” (HAT.İ.A.), ıkdıyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (OR.İ.A.), ihbar< Ar. ihbār “ihbar” (YOZ.İ.A.), ihna< Ar.

iknā ‘ “ikna” (YOZ.İ.A.), insan< Ar. insān “insan” (NEV.Y.A.), ihbar< Ar. ihbār “ihbar” (G.A.), ihtar< Ar. ihtār “uyarı” (G.A.), ikbal< Ar. ikbāl “ikbal” (G.A.).

a>i:

Söz içi: tiyāri< Ar. tayyāre “tayyare” (A.İ.A.).

e>ı:

Söz başı: ışğıya< Ar. eşkiyā “eşkiya” (AYB.İ.A.), zıval< Ar. zevāl “zeval” (BAL.İ.A.).

e>u:

Söz içi: cuvap< Ar. cevāb “cevap” (BAL.İ.A.).

i>u/ ĩ>u:

Söz içi: ĥumar< Ar. ķimār “kumar” (BİR.İ.A.), ġalbur< Ar. ġirbāl “kalbur” (I.M.A.),

duvan< Ar. dīvān “meclis” (KIR.İ.A.).

ā>ü:

Söz içi: būġdül< Ar. bāṭil “batıl” (ÇAN.İ.A.).

c. İlerleyici- Gerileyici ünlü benzeşmesi

Ortakdaki ünlünün hem ilerideki hem de gerideki ünlüyü kendisine benzetmesi olayıdır.

e>a:

Söz başı: amanat< Ar. emānet “emanet” (ADI.İ.A.).

Söz içi: vasāyid< Ar. vesā’iṭ “vesayit” (A.İ.A.), amanat< Ar. emānet “emanet” (BAL.İ.A.), safalat< Ar. sefālet “sefalet” (BİR.İ.A.), ıdıra< Ar. idāre “idare” (HAT.İ.A.), maşal< Ar. meş’ale “meşale” (MAN.İ.A.), tadavı< Ar. tedāvī “tedavi” (OR.İ.A.), nāyat< Ar. nihāyet

“nihayet” (KEP.İ.A.), şaraT< Ar. işāret “işaret” (DEN.G.İ.A.), ğıyafat< Ar. kıyāfet “kıyafet” (KİL.M.A.), ħaraba< Ar. ħarābe “harabe” (KİL.M.A.), maşala<Ar. meş‘ale “meşale” (KOR.Y.A.), nazarat< Ar. nezāret “hapishane” (FET.A.), aķrībā< Ar. aķrībā “akraba” (DEN.BAB.İ.A.).

a>e/ ā>ē:

Söz içi: vesiyet< Ar. vaşıyyet “vasiyet” (ADI.İ.A.), meremet< Ar. merḥamet “merhamet” (BAN.A.), ne‘sihet< Ar. naşīḥat “nasihat” (KİL.M.A.), veziyet< Ar. vaż‘iyyet “vaziyet” (KİL.M.A.), ticeret< Ar. ticāret “ticaret” (KOR.Y.A.), tedevi< Ar. tedāvī “tedavi” (KOR.Y.A.), imeliyet< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (NEV.Y.A.), işeret< Ar. işāret “işaret” (AY.M.A.), cenēze< Ar. cenāze “cenaze” (AY.M.A.), ferece< Ar. ferāce “ferace” (BAL.BİG.A.).

Söz sonu: cènēze< Ar. cenāze “cenaze” (K.MAR.İ.A.).

u>ö:

Söz içi: köhlen< Ar. kuḥeylān “küheylan” (ADI.İ.A.).

e>ı:

Söz içi: mınara< Ar. menāre “minare” (ADI.İ.A.).

î>ı/ î>ı:

Söz içi: ğıyāvat< Ar. kıyāfet “kıyafet” (BAL.İ.A.), İsmail< Ar. İsmā‘īl “İsmail” (HAT.İ.A.), İsmiyıl< Ar. İsmā‘īl “İsmail” (KAS.İ.A.), mıḲlantıs< Ar. kıyāmet “mıknatıs” (TAR.İ.A.), ğıyamat< Ar. kıyāmet “kıyamet” (OĞ.İ.A.), vasayıt< Ar. vesā‘it “vasıta” (OĞ.İ.A.), vasıTa< Ar. vāsiṭa “vasıta” (YOZ.İ.A.), ‘arıza< Ar. ‘āriza “arıza” (KİL.M.A.), bamıya< Ar. bāmiya “bamya” (G.A.).

Söz sonu: tałaşa< Ar. telāşī “telaşe” (SAM.İ.A.).

i>a:

Söz içi: tākḥakat< Ar. taḥḥīkat “soruşturma” (DİN.EV.Y.A.).

2.2. Ünsüz Olayları

2.2.1. Ünsüz Benzeşmesi

a. İlerleyici Ünsüz Benzeşmesi

Kelimede yan yana bulunan iki ünsüzden önde olan ünsüzün gerideki ünsüzü boğumlanma niteliği bakımından tamamen veya kısmen kendisine benzetmesi olayına “*İlerleyici Ünsüz Benzeşmesi*” denir (Korkmaz, 1992: 86).

h>ş:

Söz içi: meşşur< Ar. meşhūr “meşhur” (AM.İ.A.).

y>n:

Söz içi: dūnna’< Ar. dūnyā “dünya” (AM.İ.A.), dūnnā< Ar. dunyā “dünya” (E.İ.M.İ.A.), dūñne< Ar. dunyā “dünya” (BAY.M.A.).

n>m:

Söz içi: memmūn< Ar. memnūn “memnun” (A.M.İ.A.), kemmon< Ar. kemnūn “kimyon” (HAT.İ.A.), imtām< Ar. imtiḥān “imtihan” (AL.Y.A.).

r>k:

Söz içi: tekkar< Ar. tekrār “tekrar” (A.İ.A.).

y>ş:

Söz içi: eşşā< Ar. eşyā’ “eşya” (BAL.İ.A.).

y>l:

Söz içi: fadirellez< Ar. hır+ ilyās “hıdırellez” (BAL.İ.A.), sandalle< Ar. şandaliyye “sandalye” (TAR.İ.A.), hıdıllez< Ar. hır+ ilyās “hıdırellez” (EM.A.), hıdırillez< Ar. hır+ilyās “Hızır ve İlyas” (KÜT.SİM.A.), zandalle< Ar. şandaliyye “sandalye” (SER.A.).

d>b:

Söz içi: ibabet< Ar. ‘ibādet “ibadet” (BAL.İ.A.).

h>f:

Söz içi: saffa< Ar. şafha “safha” (KIR.İ.A.).

Söz sonu: iflaf ol-< Ar. iflāh “iyi duruma gelmek” (KAH.M.İ.A.).

h>s/ h>s

Söz içi: issal< Ar. ishāl “ishal” (KOR.Y.A.), massül< Ar. maḥṣūl “ürün” (KOR.Y.A.), essāb< Ar. aṣḥāb “ashap” (SİV.YILD.İ.A.).

y>m:

Söz içi: temmiz< Ar. temyīz “Mahkemelerce verilen kararın kanun ve usul yönünden incelenmesini sağlayan yol” (KOR.Y.A.).

b>m:

Söz içi: mecimur< Ar. mecbūr “mecbur” (AY.M.A.).

y>k:

Söz içi: taḲḲa< Ar. tāḳiye “takke” (KÜT.SİM.A.), teKKe< Ar. tekye “tekke” (UL.A.).

ğ>r:

Söz içi: ferrah ét-< Ar. ferāḡat “bağışlamak” (AD.OS.İ.A.).

b. Gerileyici Ünsüz Benzeşmesi

Kelimede yan yana bulunan iki ünsüzden geride olan ünsüzün ilerideki ünsüzü boğumlanma niteliği bakımından tamamen veya kısmen kendisine benzetmesi olayına “*Gerileyici Ünsüz Benzeşmesi*” denir (Korkmaz, 1992: 72).

v>l:

Söz içi: milla< Ar. mevlā “molla” (ADI.İ.A.), mulla< Ar. mevlā “molla” (BAL.İ.A.).

s>c:

Söz içi: meccit< Ar.mescid “mescit” (A.İ.A.).

d>c:

Söz içi: ʔacca< Ar. Ḥadīce “Hatice” (BAL.İ.A.), Hacca< Ar. Hadīce “Hatice” (BAR.İ.A.), ceccel< Ar. deccāl “deccal” (KAS.İ.A.).

l>s:

Söz içi: Küssüm< Ar. Gülsüm “Gülsüm” (BAL.İ.A.).

h>b:

Söz içi: èbbāp< Ar. aḥbāb “ahbap” (BOL.İ.A.), sobbet< Ar. şuḥbet “sohbet” (OR.İ.A.), ğabbe< Ar. ʔaḥbe “kahpe” (KOR.Y.A.).

v>b:

Söz başı: babal< Ar. vebāl “vebal” (ÇAN.İ.A.), sebāb< Ar. şevāb “sevap” (KİL.M.A.).

Söz içi: többe< Ar. tevbe “tövbe” (MAL.İ.A.), asbap< Ar. esvāb “esvap” (OĞ.İ.A.),
sebab< Ar. şevāb “sevap” (RİZ.İ.A.).

r>n:

Söz içi: ğunna< Ar. kurne “kurna” (ÇOR.İ.A.).

n>s:

Söz içi: issan< Ar. insān “insan” (GAP.K.A.), issan< Ar. insān “insan” (DEN.G.İ.A.).

t>d:

Söz içi: iddība< Ar. ibtidā’ “ilk önce” (GAP.K.A.).

h>k:

Söz içi: mekkeme< Ar. maḥkeme “mahkeme” (KAS.İ.A.).

h>t:

Söz içi: ittiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (KÜT.Y.A.), Züttü< Ar. Zühtü “Zühtü” (SAM.İ.A.),
ittimal< Ar. ihtimāl “ihtimal” (SİN.A.), etTiyaT< Ar. ihtiyāt “ihtiyat” (KÜT.SİM.A.),
muttaç< Ar. muḥtac “muhtaç” (KÜT.PAZ.A.), muttar< Ar. muḥtār “muhtar”
(KÜT.PAZ.A.).

k>t:

Söz içi: mettep< Ar. mekteb “mektep” (KÜT.Y.A.), mettup< Ar. mektüb “mektup”
(UŞ.İ.A.).

h>n:

Söz içi: minnet< Ar. miḥnet “mihnet” (KÜT.Y.A.).

k>m:

Söz içi: hümüm< Ar. ḥukm “hüküm” (UŞ.İ.A.).

n>ş:

Söz içi: işşallah< Ar.inşā’ e+ allāh “inşallah” (K.MAR.İ.A.).

c>z:

Söz içi: ezzane< Ar. eczā’ + Far. ḥāne “eczane” (BAN.A.), ‘azze< Ar. eczā’ “ecza” (G.A.).

ş>k:

Söz içi: makkap< Ar. mişkab “matkap” (AF.M.A.).

n>y:

Söz içi: düyyā< Ar. dunyā “dünya” (KOR.Y.A.).

h>ş:

Söz içi: deşşet< Ar. dehşet “dehşet” (KOR.Y.A.).

h>y:

Söz içi: nayiye< Ar. nāhiye “ilçe” (GÖN.K.A.).

b>t:

Söz içi: müttelā< Ar. mubtelā “mübtela” (BOL.ÇA.ÇOB.A.).

t>b:

Söz içi: ḥubba< Ar. ḥuṭbe “hutbe” (UL.A.), hubbe<Ar. ḥuṭbe “hutbe” (BAŞ.DAZ.A.).

v>f:

Söz içi: tafaf et-< Ar. ṭavāf “Kutsal sayılan yerin etrafında dönmek” (SAK.İ.KAY.İ.A.).

2.2.2. Ötümlüleşme (Tonlulaşma)

Ünsüz boğumlanması sırasında, ciğerden gelen havaya ses tellerinin ton vermesi ve bunun sonucunda tonsuz ünsüzlerin tonlu hale gelmesidir (Korkmaz, 2007: 151).

ṭ>d/ t>d:

Söz sonu: feğed<Ar. faḳaṭ “fakat” (ADI.İ.A.), mēlmeked< Ar. memleket “memleket” (AM.İ.A.), arafad< Ar. ‘arafāt “Arafat, Mekke civarındaki mukaddes dağ” (A.İ.A.), şirked< Ar. şirket “şirket” (A.İ.A.), seēd< Ar. sā‘at “saat” (BİL.İ.A.), iḳamad< Ar. iḳāmet “ikamet” (BİR.İ.A.), avrad< Ar. ‘avret “avrat,kadın” (GAP.K.A.), şubad< Ar. şubāt “şubat” (SAM.İ.A.), zahmed< Ar. zaḥmet “zahmet” (K.MAR.İ.A.), adaled< Ar. ‘adālet “adalet” (YOZ.İ.A.), dafed< Ar. da‘vet “davet” (YOZ.İ.A.), nisbed< Ar. nisbet “nisbet” (YOZ.İ.A.), rahad< Ar. rāḥat “rahat” (EM.A.), vilāyed< Ar. vilāyet “il” (SAR.A.), ezyed< Ar. eziyyet “eziyet” (SAR.A.), pālid< Ar. bellūt “pelit” (DEN.G.İ.A.), ‘aded< Ar. ‘ādet “adet” (KİL.M.A.), zad< Ar. zāt “kişi” (KİL.M.A.), sa‘ed< Ar. sā‘at “saat” (KİL.M.A.), devled< Ar. devlet “devlet” (EL.İ.A.), ğurbed< Ar. ğurbet “gurbet” (EL.İ.A.), mefaad< Ar. vefāt “vefat” (EL.İ.A.), zóhbed< Ar. şuhbet “sohbet” (EL.İ.A.), alfed< Ar. ḥalvet “halvet” (SİV.İL.A.), süned< Ar. sunnet “sünnet” (SİV.A.), memleked< Ar. memleket “memleket” (SAK.FER.İ.A.), helbed< Ar. elbet “elbet” (GİR.İ.Y.A.), riayed et- < Ar. ri‘āyet “uymak” (A.E.Y.A.), vesāyid< Ar. vesā‘iṭ “araç” (DÖRT.A.), saad< Ar. sā‘at “saat” (ÇAY.Y.A.), loğad< Ar. luğat “lügat” (KAM.Y.A.), ameliyād< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), zabd< Ar. zabṭ “tutmak” (BAY.M.A.), amaliyad< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (BAY.M.A.), vakıd< Ar. vaḳt “vakit” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz içi: zefdin< Ar. zeytūn “zeytin”(AYB.İ.A.), baTdāne< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (BAL.İ.A.), isdirahat< Ar.istirāḥat “istirahat” (BAR.İ.A.), ediraf< Ar. eṭrāf “etraf” (ÇOR.İ.A.), zetdin< Ar. zeytūn “zeytin” (HAT.İ.A.), isdiḥḳam< Ar. istiḥkām “istihkam” (I.M.A.), ğaddi< Ar. ḳatī “kesinlikle, katiyen” (KIR.İ.A.), hısdıḳ< Ar. fustuk “fıstık” (MUĞ.İ.A.),zahden< Ar. zāten “zaten” (MUĞ.İ.A.), hadda< Ar. ḥattā “hatta” (SAM.İ.A.),

muhdāc< Ar. muhtāc “muhtaç” (ŞAR.İ.A.), isdimlak< Ar. istimlāk “istimlak” (K.MAR.İ.A.), işdah< Ar. iştiḥā’ “ıştah” (EM.A.), madbā< Ar. maṭba’a “matbaa” (EM.A.), ihdiyac< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (YOZ.ÇAN.A.), mihdar< Ar. muhtār “muhtar” (ÇİÇ.D.Y.A.), ifdar< Ar. iftār “iftar” (ŞUH.Y.A.), endare< Ar. ‘anterī “elbise” (TRAB.Y.A.), möhdaç< Ar. muhtāc “muhtaç” (NEV.Y.A.), fidil< Ar. fetīl “fitil” (GİR.İ.Y.A.), isdilā et-< Ar. istilā’ “Bir ülkeyi silah gücüyle ele geçirmek” (GİR.İ.Y.A.), baTdāne< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (AY.M.A.), tādil< Ar. ta’ṭīl “tatil” (BAY.K.A.), ehdiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (SİN.A.), baTdāne< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (SİN.A.), hatdā< Ar. ḥattā “hatta” (DİN.EV.Y.A.), isdikbāl< Ar. istiḳbāl “istikbal” (DİN.EV.Y.A.), muddā< Ar. muhtār “muhtar” (KÜT.GED.Y.A.), ḳadfe< Ar. ḳaṭīfe “kadife” (KÜT.EM.A.), baddāniye< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (KÜT.DOM.A.), ehdiyā< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), ihdiyēr<Ar. ihtiyār “ihtiyar” (KAH.M.İ.A.), Fadimi< Ar. Fāṭima “Fatma” (SAR.Y.A.), ihdilal< Ar. ihtilāl “ihtilal” (ÇAY.Y.A.), ifdira< Ar. iftirā’ “iftira” (UL.A.), ihdiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (UL.A.), baddaniyye< Ar. baṭṭāniyye “battaniye” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), iPdili< Ar. ibtidā’ “önceki” (YOZ.SOR.İ.A.), ehdiyac< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), vasda<Ar. vāṣita “vasıta, araç” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), tadil< Ar. ta’ṭīl “tatil” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), muhdar< Ar. muhtār “muhtar” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz başı: daḥsid< Ar.takṣit “taksit” (ÇAN.İ.A.), dembur< Ar.ṭanbūr “tambur” (ÇAN.İ.A.), darih< Ar. tāriḥ “tarih” (E.İ.M.İ.A.), dadil< Ar. ta’ṭīl “tatil” (MAN.İ.A.), daraf< Ar. ṭaraf “taraf” (K.MAR.İ.A.), dahın< Ar. ṭaḥīn “tahin” (KAR.Y.A.), dabaḥ< Ar. ṭabaḥ “tabak” (YOZ.ÇAN.A.), dabah< Ar. ṭabaḥ “tabak” (ÇİÇ.D.Y.A.), dabi< Ar. ṭabī’ī “tabi, elbette” (ŞUH.Y.A.), çardaḲ< Far. çār+ Ar. ṭāḳ “çardak” (DAL.A.), dabbāg< Ar. ṭabaḥ “tabak” (NEV.Y.A.), dabi< Ar. tabī’ī “doğal olarak” (GÖN.K.A.), demin< Ar. te’ mīn “temin” (SAK.FER.İ.A.), davun< Ar. ṭā’ūn “veba” (GİR.İ.Y.A.), ihdar< Ar. ihtār “uyarı” (AY.M.A.), davıl< Ar. ṭabl “davul” (KÜT.ALT.Y.A.), dādil< Ar. ta’ṭīl “tatil” (ES.PAZ.A.), dātil gün< Ar. ta’ṭīl “Pazar günü” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), deyyāre< Ar. ṭayyāre “uçak” (SİV.YILD.İ.A.), dahrat< Ar. ṭahāret “temizlik” (G.A.).

k>l:

Söz sonu:dellal< Ar. tellāk “tellak,Hamamda hizmet eden ve erkek müşterileri yıkayan erkek” (ADI.İ.A.).

k>ğ:

Söz içi: lağap< Ar. laḳab “lakap” (ADI.İ.A.).

Söz sonu: aşığ< Ar. ‘āşīḳ “aşık” (A.İ.A.).

k>g/ k>ğ/ k>ğ/ k>ğ:

Söz içi: feğed< Ar. faḳaṭ “fakat” (ADI.İ.A.), figr< Ar. fikr “fikir” (AM.İ.A.), aşığya< Ar. eşkiyā “eşkiya” (A.İ.A.), dükkan< Ar. dūkkān “dükkan” (BAR.İ.A.), dağğa< Ar. daḳīḳa “dakika” (DEN.İ.A.), hakīgat< Ar. ḥaḳīḳat “hakikat” (BİL.İ.A.), aḡran< Ar. ‘aḳrān “akran, aynı yaşta olan” (GAP.K.A.), mavḡı< Ar. mevḳi “mevki” (KAS.İ.A.), vaḡḡa< Ar. vaḳ ‘a “olay” (KIR.İ.A.), inḡılap< Ar. inkılāb “inkılap” (KÜT.Y.A.), naḡıp< Ar. naḳīb “Bir tekkede mürşide yardım eden” (MAL.İ.A.), nafaḡa< Ar. nafaḳa “nafaka” (OĞ.İ.A.), bakḡal< Ar. baḳḳal “bakkal” (UŞ.İ.A.), maḡbuz< Ar. maḳbūz “makbuz” (K.MAR.İ.A.), muḡḡaḡ< Ar. muḥaḳḳaḳ “muhakkak” (K.MAR.İ.A.), fevḡalāde< Ar. fevḳ+āde “fevkalade” (KEP.İ.A.), dākḡe< Ar. daḳīḳa “dakika” (AD.KAH.SAM.Y.A.), zuḡaḡ< Ar. zuḳāḳ “sokak” (AD.KAH.SAM.Y.A.), feḡır< Ar. faḳīr “fakir” (AD.KAH.SAM.Y.A.), diḡḡat< Ar. diḳḳat “dikkat” (BAN.A.), hakḡet< Ar. ḥaḳīḳat “hakikat” (BAN.A.), tagsim< Ar. taḳsīm “bölüştürmek” (SAR.A.), egseret< Ar. ekseriyyet “genellikle” (SAR.A.), asḡer< Ar. ‘asker “asker” (YOZ.ÇAN.A.), aḡıl< Ar. ‘aḳl “akıl” (KİL.M.A.), eşıḡya< Ar. eşkiya “eşkiya” (KİL.M.A.), maḡḡal< Ar. maḳḳal “mangal” (KİL.M.A.), firḡat< Ar. firḳat “ayrılık” (SİV.İL.A.), taḡrar< Ar. tekrār “tekrar” (AF.M.A.), mu ḡaggak< Ar. muḥaḳḳaḳ “muhakkak” (AF.M.A.), firḡat< Ar. firḳat “ayrılık” (ÇİÇ.D.Y.A.), maḡḡaḡ< Ar. muḥaḳḳaḳ “muhakkak” (ÇİÇ.D.Y.A.), daḡḡa< Ar. daḳīḳa “dakika” (ŞUH.Y.A.), teyaḡuz< Ar. teyaḳḳuz “teyakkuz” (KOR.Y.A.), tegmil< Ar. tekmīl “tekmil” (KOR.Y.A.), fuḡare< Ar. fuḳarā “fukara” (TRAB.Y.A.), daḡḡa< Ar. daḳīḳa “dakika” (SİV.İ.Y.A.), feḡat< Ar. faḳaṭ “fakat” (SİV.İ.Y.A.), nig ‘ah< Ar. nikāḥ “nikah” (RİZ.İ.A.), sedeḡe< Ar. şadaḳa “sadaka” (RİZ.İ.A.), fevḡalāde< Ar. fevḳ+āde “fevkalade” (NEV.Y.A.), heḡāye< Ar. ḥikāye “hikaye” (GİR.İ.Y.A.), diḡḡat< Ar. diḳḳat “dikkat” (AY.M.A.), faḡat< Ar. faḳaṭ “fakat” (SULT.D.A.), aşıḡer< Ar. ‘asker “asker” (BAY.K.A.), eşḡiyā< Ar. eşkiyā “eşkiya” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), meḡḡare< Ar. meḳkāre “Halktan kiralanan yük hayvanı” (SİN.A.), eşḡere< Ar. ekserī “genelde” (DİN.EV.Y.A.), istiḡāmet< Ar. istiḳāmet “doğrultu” (KÜT.SİM.A.), laḡap< Ar. laḳab “lakap” (KÜT.GED.A.), dūḡḡan< Ar. dūkkān “dükkan”

(KÜT.DOM.A.), hareget< Ar. hareket “hareket” (DÖRT.A.), şevġat< Ar. şefkat “şefkat” (ES.PAZ.A.), baĶġal< Ar. baĶġāl “bakkal” (SER.A.), muġavele< Ar. muġāvele “anlaşma” (KAD.A.), tāġīb< Ar. ta’ġīb “takip” (KAH.M.İ.A.), meş’aget< Ar. meşakġat “meşakkat” (SAR.Y.A.), şegebe< Ar. şebeke “şebeke” (BAL.BİG.A.), baġġal< Ar. baĶġāl “bakkal” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), tePligat< Ar. taṭbīkāt “uygulama” (YOZ.SOR.İ.A.), haĶġaten< Ar. ḥaġīġat “hakikat” (YOZ.SOR.İ.A.), baġġal< Ar. baĶġāl “bakkal” (BAY.M.A.), maġgeme< Ar. maġkeme “mahkeme” (BOĞ.Y.A.), haġġatān< Ar. ḥaġīġaten “gerçekten” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), hūġūmet< Ar. ḥukūmet “hükümet” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), asger< Ar. ‘asker “asker” (G.A.), eşġıya< Ar. eşġıyā “eşkıya” (G.A.).

Söz başı: ġalıp< Ar. ġālib “kalıp” (AYB.İ.A.), ġabāt< Ar. ġabāḥat “kabahat” (AYB.İ.A.), ġıymat< Ar. ġıymet “kıymet” (BAL.İ.A.), gavil< Ar. ġavl “kavl, söz” (DEN.İ.A.), ġıyameT< Ar. ġıyāmet “kıyamet” (BOL.İ.A.), ġırmızı< Ar. ġırmızī “kırmızı” (E.İ.M.İ.A.), ġahr< Ar. ġahr “kahır” (HAT.İ.A.), ġalıb< Ar. ġālib “kalıp” (I.M.A.), ġater< Ar. ġiṭār “katar, beraber giden hayvan dizisi” (KAY.İ.A.), ġülle< Ar. ġullāb “çeşme kurnası, ağaç kapılara takılan menteşe” (KIR.İ.A.), ġasut< Ar. ġaşd “kasıt” (OR.İ.A.), gule< Ar. ġulle “kule” (UŞ.İ.A.), ġısmet< Ar. ġısmet “kısmet” (K.MAR.İ.A.), ġuTnu< Ar. ġuṭnī “ipek elbise” (KAY.İ.G.K.A.), Gabēt< Ar. ġabāḥat “kabahat” (EM.A.), ġadiif< Ar. ġaṭā’if “kadayıf” (KAR.Y.A.), gala< Ar. ġal’a “kale” (AD.KAH.SAM.Y.A.), ġāzim< Ar. Kāzım “Kazım” (DEN.G.İ.A.), ġan’et< Ar. ġanā’at “kanaat” (KİL.M.A.), ġasım< Ar. ġāsim “Kasım ayı” (EL.İ.A.), ġıvam< Ar. ġıvām “kıvam” (EL.İ.A.), gavis< Ar. ġavs “kavis” (AF.M.A.), ġıdem< Ar. ġıdem “kıdem” (SİV.A.), ġabul< Ar. ġabūl “kabul” (SİV.A.), ġadem< Ar. ġadem “uğur” (ÇİÇ.D.Y.A.), ġasaba< Ar. ġaşaba “kasaba” (ŞUH.Y.A.), ġatıran< Ar. ġaṭrān “ardıç ağacından çıkarılan şıra” (FET.A.), ġasab< Ar. ġaşşāb “kasap” (SİV.İ.Y.A.), ġavum< Ar. ġavm “kavim” (GİR.İ.Y.A.), ġahbe< Ar. ġahbe “kahpe” (AY.M.A.), ġa _ ġim< Ar. ġavm “kavim” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), ġalem< Ar. ġalem “kalem” (SİN.A.), ġafile< Ar. ġāfile “kafile” (SİN.A.), ġurra< Ar. ġur’a “kura” (DÖRT.A.), ġıyāfet< Ar. ġıyāfet “kıyafet” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), ġayda< Ar. ġā’ide “kaide” (KAD.A.), ġayme< Ar. ġā’ime “para” (BİG.Y.A.), guvvat< Ar. ġuvvet “kuvvet” (BAŞ.DAZ.A.), ġıymat< Ar. ġıymet “kıymet” (BAŞ.DAZ.A.), g’ad’ah< Ar. ġadeḥ “kadeh” (G.A.).

Söz sonu: haneg< Ar. hanek “söz” (BİR.İ.A.), dabaġ< Ar. ṭabak “tabak” (GAP.K.A.), ḥalġ< Ar. ḥalġ “halk” (SAM.İ.A.), mülġ< Ar. mulk “mülk” (YOZ.İ.A.), meleg< Ar. melek “melek” (YOZ.İ.A.), sevg _ et- < Ar. sevġ “sevk etmek” (EM.A.), layıġ< Ar. lāyīġ “layık”

(KİL.M.A.), rızg< Ar. rizk “rızık” (ÇİÇ.D.Y.A.), halg< Ar. halk “halk” (SİV.İ.Y.A.), şavgu<Ar. şevk “güneş ışığı” (SİV.İ.Y.A.), ırızg< Ar. rizk “rızık” (GİR.İ.Y.A.), marag< Ar. merāk “merak” (A.E.Y.A.), sandıg< Ar. şandūk “sandık” (DİN.EV.Y.A.), merağ< Ar. merāk “merak” (ÇİFT.Y.A.), nutg< Ar. nuṭṭ “soluk, nefes, nutuk” (ÇAY.Y.A.).

h>y/ ḥ>y:

Söz içi: ğayfe< Ar. ḳahve “kahve” (ADI.İ.A.), şāyit< Ar. šāhid “şahit” (AM.İ.A.), vallayı< Ar. vallahi “vallahi” (A.İ.A.), fātiya< Ar. fātiḥā “Fatıha” (A.İ.A.), meyšur< Ar. meşhūr “meşhur” (BAL.İ.A.), sayb< Ar. šāḥib “sahip” (DEN.İ.A.), şeyit< Ar. şehid “şehit” (TOK.İ.A.), iytıyar< Ar. iḥtiyār “ihtiyar” (EM.A.), vallāyı<Ar. vallahi “vallahi” (AF.M.A.), ğayfe< Ar. ḳahve “kahve” (BAY.M.A.), sāyib< Ar. šāḥib “sahip” (BAY.M.A.).

Söz sonu: sabay< Ar. šabāḥ “sabah” (BİL.İ.A.), tembiy< Ar. tenbīḥ “tembih” (ÇOR.İ.A.).

ş>z/ s>z/ ṣ>z:

Söz başı: zabah< Ar. šabāḥ “sabah” (AM.İ.A.), zulf< Ar. şulḥ “sulh, barış, anlaşma” (DEN.İ.A.), zofra< Ar. sufre “sofra” (I.M.A.), zerzebil< Ar. ser+sefil “sersefil” (MAN.İ.A.), zöhür< Ar. saḥūr “sahur” (TAR.İ.A.), zaraf< Ar. şarrāf “sarraf” (DEN.G.İ.A.), zabah< Ar. šabāḥ “sabah” (EL.İ.A.), zaḥib< Ar. šāḥib “sahip” (EL.İ.A.), zarraf< Ar. şarrāf “sarraf” (AF.M.A.), zandele< Ar. şandaliyye “sandalye” (KOR.Y.A.), zabah< Ar. šabāḥ “sabah” (YAP.A.), zulale< Ar. sulāle “sülale” (SİV.İ.Y.A.), zefil< Ar. sefil “sefil” (GİR.İ.Y.A.), zābi< Ar. šabī “çocuk” (AY.M.A.), zērraf< Ar. şarrāf “sarraf” (İS.İH.A.), zıfır< Ar. şifr “sıfır” (KÜT.PAZ.A.), zāhip< Ar. šāḥib “sahip” (SİV.YILD.İ.A.), zebil< Ar. sefil “sefil” (AL.Y.A.), zıfır< Ar. şifr “sıfır” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

Söz içi: vazayit< Ar. vesā’it “vesayit” (KEP.İ.A.), muzallat< Ar. musallat “musallat” (BAN.A.), tezisat< Ar. te’sīsāt “tesisat” (KİL.M.A.), noKzan< Ar. nuḳşan “noksan” (AF.M.A.), mezelā< Ar. meşelā “mesela” (ŞUH.Y.A.), maḳsız< Ar. maḥşūş “bilerek, kasten” (TRAB.Y.A.), tezizat< Ar. te’sīsāt “askerlerde bulunması gereken malzemeler” (GÖN.K.A.), zāre< Ar. sā’ir “başka, diğer” (KÜT.SİM.A.), zıhiye< Ar. şihhiyye “sağlıkla

ilgili işlerin tümü” (KÜT.SİM.A.), mezele< Ar. mes’ele “mesele” (KAH.M.İ.A.), Mızdava< Ar. Muştafâ “Mustafa” (BİG.Y.A.), vazîka< Ar. veşîka “vesika” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

Söz sonu: aḥrez< Ar. aḥres “dilsiz” (BİR.İ.A.), melez< Ar.meles “melez” (ÇAN.İ.A.), esaz< Ar. esās “esas” (EM.A.), hıdıllez< Ar. ḥır+ ilyās “hıdırellez” (EM.A.), camız< Ar. cāmūs “camış, manda” (A.İ.A.), nüfuz< Ar. nufūs “nüfus” (KİL.M.A.), nüfuz< Ar. nufūs “nüfus” (SİV.A.), ahraz< Ar. aḥres “dilsiz ve sağır” (SİV.İ.Y.A.), hıdıreylez< Ar. ḥır+ilyās “hıdırellez” (SİV.İ.Y.A.), asaz< Ar. esās “esas” (RİZ.İ.A.), idriz< Ar. İdrīs “İdris” (SAK.FER.İ.A.), camız< Ar. cāmūs “manda” (AY.M.A.), mihendiz< Ar. muhendis “mühendis” (AY.M.A.), esaz< Ar. esās “esas” (SULT.D.A.), iflaz< Ar. iflās “iflas” (ES.PAZ.A.), nüfuz< Ar. nufūs “nüfus” (SAR.Y.A.), têriz< Ar. terḥīş “terhis” (AL.Y.A.), ireiz< Ar. re’is “reis” (KAM.Y.A.), terhiz< Ar. terḥīş “terhis olmak” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), akraz< Ar. aḥres “dilsiz” (G.A.).

f>v/ f>w:

Söz içi: misāvir< Ar. musāfir “misafir” (AM.İ.A.), sever< Ar. sefer “sefer” (A.İ.A.), ğıyāvat< Ar. kıyāfet “kıyafet” (BAL.İ.A.), Havize< Ar. Ḥāfize “Hafize” (BAR.İ.A.), vesva< Ar. vazīfe “vazife” (BİR.İ.A.), ğava< Ar. ḳafā “kafa” (GAP.K.A.), kevil< Ar. kefil “kefil” (GAP.K.A.), şavaḥ yeri< Ar. şefak “şafak yeli” (KAY.İ.G.K.A.), mavaza< Ar. muḥāfaza “muhafaza” (KEP.İ.A.), savā< Ar. şafā “sefa” (KEP.İ.A.), gadve< Ar. ḳaṭīfe “kadife” (SAR.A.), evḳār< Ar. efkār “efkar” (ÇİÇ.D.Y.A.), misavir< Ar. musāfir “misafir” (ÇİÇ.D.Y.A.), deva< Ar. def’a “defa” (ŞUH.Y.A.), müdāvi< Ar. mudāfi’ “savunucu” (KOR.Y.A.), kevin< Ar. kefen “kefen” (DAL.A.), nevs< Ar. nefis “nefis” (SİV.İ.Y.A.), zivaf<Ar. zifāf “gerdek” (SİV.İ.Y.A.), evker< Ar. efkār “efkar” (NEV.Y.A.), müvettiş< Ar. mufettiş “müfettiş” (SULT.D.A.), nüwuz< Ar. nufūs “nüfus” (SULT.D.A.), Mısdava< Ar. Muştafâ “Mustafa” (BAY.K.A.), isTiva< Ar. isti’fā “istifa” (İS.İH.A.), sovra< Ar. sufre “sofra” (KÜT.GED.A.), istivar< Ar. istifrāğ “istifar” (KÜT.PAZ.A.), muhavız< Ar. muḥāfiz “muhafız” (KÜT.TAV.Y.A.), étvaye< Ar. itfa’iyye “itfaiye” (DÖRT.A.), muavız< Ar. muḥāfiz “muhafız” (ES.PAZ.A.), sèver< Ar. sefer “sefer” (SER.A.), havuz< Ar. ḥāfiz “hafız” (AY.Y.A.), müvtü< Ar. mufti “müftü” (BAL.BİG.A.), zivit< Ar. zift “zift” (BİG.Y.A.), navaka< Ar. nafaḳa “nafaka” (BAŞ.DAZ.A.), havız< Ar. ḥāfiz “hafız” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz sonu: hafiv< Ar. hafif “hafif” (BOL.İ.A.), darav< Ar. taraf “taraf” (E.İ.M.İ.A.), telēv< Ar. telef “ziyan, israf” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), etrav< Ar. eṭrāf “etraf” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), esnav< Ar. eṣnāf “esnaf” (BAY.M.A.).

Söz başı: vaḳat< Ar. faḳaṭ “fakat” (KÜT.İ.A.), vilan< Ar. fulān “falan” (ÇİFT.Y.A.).

p>b:

Söz sonu: harb< Ar. ḥarp “harp” (A.M.İ.A.).

f>b:

Söz içi: sıbır< Ar. şifr “sıfır” (AM.İ.A.), muḥabPak<Ar. muvaffaḳ “muvaffak” (EM.A.).

ḥ>c:

Söz sonu: èssac<Ar. eṣaḥḥ “essah, gerçekten” (AM.İ.A.).

h>v:

Söz içi: civiz< Ar. cihāz “çeyiz” (A.İ.A.), mavşar< Ar. maḥşer “mahşer” (BAL.İ.A.), vidi< Ar. hindī “hindi yavrusu” (ÇAN.İ.A.), muvācir< Ar. muḥācir “muhacir” (KIR.İ.A.), avşak< Ar. aḥşāb “ahşap” (OR.İ.A.), savır< Ar. saḥūr “sahur” (SAR.A.), mevşur< Ar. meṣhūr “meşhur” (SER.A.), mövtāc< Ar. muḥtāc “muhtaç” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

Söz başı:vazine< Ar. ḥazīne “hazine” (KEP.İ.A.).

ḥ>ğ/ ḥ>ġ:

Söz başı: ġina< Ar. ḥinnā’ “kına” (A.İ.A.).

Söz içi: musğa< Ar. nuṣṣa “muska” (AYB.İ.A.), urusġat< Ar. ruḥṣat “ruhsat, izin” (KIR.İ.A.), mısğa< Ar. nuṣṣa “muska” (YOZ.ÇAN.A.).

ş>d:

Söz içi: hisde< Ar. ḥiṣṣe “hisse” (A.İ.A.).

ţ>m:

Söz başı: mavul< Ar. ṭabl “davul” (A.İ.A.).

ķ>d:

Söz içi: mahdab< Ar. miṣkab “matkap” (AYB.İ.A.).

h>ğ:

Söz içi: ilāgi< Ar. ilāhī “ilahi” (BAL.İ.A.), çeğiz< Ar. cihāz “çeyiz” (KAS.İ.A.), tağminen< Ar. taḥmīnen “tahminen” (KİL.M.A.), sağb< Ar. šāhib “sahip” (ÇİÇ.D.Y.A.), mağle< Ar. maḥalle “mahalle” (RİZ.İ.A.), mağşer< Ar. maḥşer “mahşer” (RİZ.İ.A.), zağmet< Ar. zaḥmet “zahmet” (RİZ.İ.A.), kağve< Ar. ḳahve “kahve” (RİZ.İ.A.), şağsen< Ar. šaḥşen “şahsen” (SAK.FER.İ.A.), sığat< Ar. ṣiḥḥat “sıhhat” (SAK.FER.İ.A.), sağb< Ar. šāhib “sahip” (SAK.KAY.İ.A.), sağan< Ar. ṣaḥn “yemek kabı” (BAY.M.A.).

t>v:

Söz içi: müvekgil< Ar. mutefekkir “mütefekkir” (BAL.İ.A.).

ḥ>m:

Söz başı: mapısāne< Ar. ḥabs + Far. ḥāne “hapishane” (DEN.İ.A.).

t>n:

Söz sonu: memlekān< Ar. memleket “memleket” (BİL.İ.A.).

t>l:

Söz içi: hatlē< Ar. ḥattā “hatta” (BİL.İ.A.).

h>b:

zemberi< Ar. zemherīr “zemheri” (BİR.İ.A.).

ṭ>g:

Söz başı: garık< Ar. tarḥ “Bölüm (Tarla için)” (ÇAN.İ.A.).

h>ḡ/ h>ñ/ ḡ>n:

Söz içi: çeḡiz<Ar. cihāz “çeyiz” (I.M.A.), ceñiz< Ar. cihāz “çeyiz” (KEP.İ.A.).

Söz başı: naps< Ar. ḡabs “hapis” (YOZ.ÇAN.A.).

f>ğ:

Söz içi: soğra< Ar. sufre “sofra” (MAN.İ.A.).

ḡ>z:

Söz sonu: essaz< Ar. eşaḡḡ “gerçekten” (YOZ.İ.A.).

k>c:

Söz başı: cavur< Ar. kāfir “gavur” (KOR.Y.A.).

f>y:

Söz içi: tabiye< Ar. tā'ife “tayfa” (A.E.Y.A.), ziyaf< Ar. zifāf “gerdek” (SAR.Y.A.).

h>r:

Söz içi: kabart< Ar. ḡabāḡat “kabahat” (BİG.Y.A.).

2.2.3. Ötümsüzleşme (Tonsuzlaşma)

Ünsüz boğumlanması sırasında, ciğerden gelen havaya ses tellerinin ton vermesi ve bunun sonucunda tonlu ünsüzlerin tonsuz hale gelmesidir (Korkmaz, 2007: 151).

d>k:

Söz içi: tekbir< Ar. tadbīr “tedbir” (ADL.İ.A.).

d>t:

Söz başı: tefe< Ar. def‘a “defa” (ADL.İ.A.), tahl< Ar. daħl “tahıl” (A.İ.A.), teccal< Ar. deccāl “deccal” (BİL.İ.A.), taka< Ar. daķīka “dakika” (MAN.İ.A.), tefter< Ar. defter “defter” (UŞ.İ.A.), tikkat< Ar. diķķat “dikkat” (YOZ.İ.A.), tükken< Ar. dukkān “dükkan” (AF.M.A.), tef< Ar. def‘ “def olmak” (SİV.A.), tevir<Ar. devr “devir” (DÖRT.A.), tefter<Ar. defter “defter” (ES.PAZ.A.), tükan< Ar. dukkān “dükkan” (YER.Y.A.), tıķķat< Ar. diķķat “dikkat” (KAM.Y.A.), tefa< Ar. def‘a “defa” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz sonu: şāyit< Ar. şāhid “şahit” (AM.İ.A.), āyit< Ar. ‘ā’id “ait” (BAL.İ.A.), hat< Ar. ḥadd “hat, sınır” (BAR.İ.A.), ḥaset< Ar. ḥased “kıskanç” (E.İ.M.İ.A.), mukaat< Ar. muķayyed “mukayyet” (HAT.İ.A.), ret<Ar. redd “red” (KÜT.İ.A.), gayit< Ar. ķayd “kayıt” (MAL.İ.A.), muğallit< Ar. muķallid “taklitçi” (SAM.İ.A.), ğayıT< Ar. ķayd “kayıt” (KAR.Y.A.), hüdüt< Ar. ḥudūd “hudut” (BAN.A.), fāsāt< Ar. fesād “fesat” (DEN.G.İ.A.), maķat< Ar. mak‘ad “üzerine oturuhan tahta divan” (ÇİÇ.D.Y.A.), inaT< Ar. ‘inād “inat” (ŞUH.Y.A.), mütāhit< Ar. mute‘ahhid “müteahhit” (KOR.Y.A.), ğaTder< Ar. ğaddār “gattar” (KOR.Y.A.), cellet< Ar. cellād “ölüm cezası verilenleri öldürmekle görevli kiři” (SİV.İ.Y.A.), lagayit< Ar. lāķayd “lakayıt” (SİV.İ.Y.A.), içtihat< Ar. icthād “Alimlerin fikir ortaya koyması” (GÖN.K.A.), dā _ üt< Ar. Dāvūd “Davut” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), mütēvīt< Ar. mutevellid “mütevellit” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), māmıT< Ar. maḥmūd “Mahmut” (KÜT.AS.Y.A.), tesavit< Ar. teşāduf “tesadüf” (ÇİFT.Y.A.), vücüt< Ar. vucūd “vücut” (SER.A.), meķit< Ar. mescid “mescit” (DEN.BAB.İ.A.), láht< Ar. laḥd “Taş veya mermerden oyma mezar” (AY.Y.A.), maḥat< Ar. maķ‘ad “makat” (YER.Y.A.), matēt< Ar. medh “övmek” (AD.OS.İ.A.), muḥāt< Ar. muķayyed “mukayyet” (NİĞ.İÇ.K.A.), iret< Ar. redd “red” (BİĞ.Y.A.), mevlit< Ar. mevlid “mevlit” (BAY.M.A.).

Söz içi: batlıcan< Ar. bādincān “patlıcan” (A.İ.A.), citten< Ar. cidden “cidden” (KAS.İ.A.), Mitat< Ar. Midḥad “Midhat” (KIR.İ.A.), tétbir< Ar. tedbîr “tedbir” (K.MAR.İ.A.), batlıcan< Ar. bādincān “patlıcan” (YOZ.İ.A.), ittah< Ar. iddi‘ā “iddia” (KEP.İ.A.), batlıcan< Ar. bādincān “patlıcan” (YOZ.ÇAN.A.), baTılcan< Ar. bādincān “patlıcan” (AF.M.A.), Hatce< Ar. Ḥadīce “Hatice” (SİV.A.), müsvete< Ar. musvedde “müsvedde” (KOR.Y.A.), Rıtvan< Ar. Rıdvān “Rıdvan” (SAK.FER.İ.A.), setir< Ar. şadr “sedir” (GİR.İ.Y.A.), natir< Ar. nādîr “nadir” (GİR.İ.Y.A.), catTe< Ar. cādde “cadde” (SULT.D.A.), matTe< Ar. mādde “madde” (SULT.D.A.), müTdet< Ar. muddet “müddet” (SİN.A.), batlıcan< Ar. bādincān “patlıcan” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), Alātin< Ar. ‘Alā’addīn “Alaattin” (BİG.Y.A.), Selātin< Ar. şalāhaddīn “Selahattin” (BİG.Y.A.), aTliye< Ar. ‘adliyye “adliye” (BAŞ.DAZ.A.).

b>p:

Söz içi: şüphe< Ar. şubhe “şüphe” (ADI.İ.A.), sohpet< Ar. şuhbet “sohbet” (AM.İ.A.), mapısāne< Ar. ḥabs + Far. ḥāne “hapishane” (DEN.İ.A.), elpise< Ar. elbise “elbise” (BİL.İ.A.), naşapa< Ar. maşraba “maşrapa” (ÇAN.İ.A.), kirpit< Ar. kibrīt “kibrit” (ÇOR.İ.A.), teplig< Ar. teblīg “tebliğ” (GAP.K.A.), ğappo< Ar. kaḥbe “kahpe” (OR.İ.A.), ispad< Ar. isbāt “ispat” (YOZ.İ.A.), ıPrik< Ar. ibrik “ibrik” (KAR.Y.A.), napis< Ar. ḥabs “hapis” (YOZ.ÇAN.A.), kipār< Ar. kibār “kibar” (DEN.G.İ.A.), cephe< Ar. cebhe “cephe” (KİL.M.A.), cepe<Ar. cebhe “cephe” (ÇİÇ.D.Y.A.), gıPta< Ar. ğibṭa “gıpta” (ŞUH.Y.A.), elpise<Ar. elbise “elbise” (TRAB.Y.A.), cepe< Ar. cebhe “cephe” (RİZ.İ.A.), kiprit< Ar. kibrīt “kibrit” (NEV.Y.A.), iptidai< Ar. ibtidā’ī “ilkokul” (GÖN.K.A.), mapıs< Ar. maḥbūs “hapis” (GİR.İ.Y.A.), kiPrit< Ar. kibrīt “kibrit” (AY.M.A.), aPdai< Ar. abdāl “aptal” (AY.M.A.), mappet< Ar. maḥabbet “muhabbet” (SULT.D.A.), tatpikat< Ar. taṭbīkāt “tatbikat” (SULT.D.A.), cepe< Ar. cebhe “cephe” (SİN.A.), şüpe< Ar. şubhe “şüphe” (SİN.A.), maşırpa< Ar. maşraba “su kabı” (KÜT.SİM.A.), kirpit<Ar. kibrīt “kibrit” (AK.DOĞ.DAR.A.), tePdil< Ar. tebdīl “tebdil” (SER.A.), Küprā< Ar. Kübrā “Kübra” (KAH.M.İ.A.), maşrapa< Ar. maşraba “maşrapa” (BAL.BİG.A.), iPdiki< Ar. ibtidā’ “önceki” (YOZ.SOR.İ.A.), tapıt< Ar. tābūt “tabut” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz sonu: āşap< Ar. aḥşāb “ahşap” (A.İ.A.), cuvap< Ar. cevāb “cevap” (BAL.İ.A.), mikrap< Ar. miḥrāb “mihrap” (BİL.İ.A.), katıp< Ar. kātib “katip” (BİR.İ.A.), kitāp< Ar. kitāb “kitap” (BOL.İ.A.), celep< Ar.celeb “Dişi deve” (ÇAN.İ.A.), ğasap< Ar. kaşşāb

“kasap” (E.İ.M.İ.A.), iltiep< Ar. İltihāb “iltihap” (HAT.İ.A.), mekdup< Ar. mektūb “mektup” (I.M.A.), harnıp< Ar. ħarnūb “keçiboynuzu.” (TAR.İ.A.), cevep< Ar. cevāb “cevap” (OĞ.İ.A.), taħıp< Ar. ta‘ķīb “takip” (YOZ.İ.A.), keleP< Ar. ķālīb “kalıp” (KAY.İ.G.K.A.), coğap< Ar. cevāb “cevap” (KAR.Y.A.), ġāP< Ar. ķalb “kalp” (AD.KAH.SAM.Y.A.), covap< Ar. cevāb “cevap” (BAN.A.), acep< Ar. ‘acebā “acaba” (YOZ.ÇAN.A.), ġasap< Ar. ķaşşāb “kasap” (YOZ.ÇAN.A.), intaP< Ar. iltihāb “iltihap” (DEN.G.İ.A.), sāp< Ar. šāħīb “sahip” (DEN.G.İ.A.), cep< Ar. ceyb “cep” (KİL.M.A.), esbap< Ar. eşvāb “elbise” (AF.M.A.), nasip< Ar. naşīb “nasip” (SİV.A.), ġasap< Ar. ķaşşāb “kasap” (ŞUH.Y.A.), acaP< Ar. ‘aceb “acep” (DAL.A.), hesap< Ar. ħisāb “hesap” (SAK.FER.İ.A.), cuvap< Ar. cevāb “cevap” (GİR.İ.Y.A.), ásbap< Ar. eşvāb “kıyafet” (SULT.D.A.), esvap< Ar. eşvāb “kıyafet” (A.E.Y.A.), gıyaP< Ar. ġiyāb “kendi yokken” (İS.İH.A.), mağrip< Ar. mağrib “batı” (KÜT.SİM.A.), sebaP< Ar. şevab “sevap” (DÖRT.A.), maħçıP< Ar. maħcūp “mahcup” (KAD.A.), celep< Ar. celeb “dişi deve” (AD.OS.İ.A.), cenıp< Ar. cenūb “güney” (BAY.M.A.), nāsip< Ar. naşīb “nasip” (BAY.M.A.), ġap< Ar. ķalb “kalp” (BOĞ.Y.A.), Yakıp< Ar. Ya‘ķūb “Yakup” (EM.A.), ‘akrap< Ar. ‘aķreb “akrep” (G.A.).

Söz başı: pāla< Ar. bāķilā “bakla” (AYB.İ.A.), pāytar< Ar. baytar “baytar” (BİL.İ.A.), paħla< Ar. bāķilā “bakla” (KIR.İ.A.), paytar< baytar “baytar” (SAR.A.), pa’la< Ar. bāķilā “bakla” (EL.İ.A.), pilal< Ar. Bilāl “Bilal” (SİV.A.), paħla< Ar. bāķilā “bakla” (ÇİÇ.D.Y.A.), pelit<Ar. bellūt “pelit” (KÜT.SİM.A.), paħla< Ar. bāķilā “bakla” (AK.DOĞ.DAR.A.), Padılcan< Ar. bādincān “patlıcan” (SAR.Y.A.), paħla< Ar. bāķilā “bakla” (YER.Y.A.), paħla< Ar. bāķilā “fasulye” (NİĞ.İÇ.K.A.), paytar< Ar. baytar “baytar” (BİG.Y.A.).

z>s/ z>s/ z>s:

Söz başı:saten< Ar. zāten “zaten” (ADI.İ.A.), soķağ< Ar. zuķāk “sokak” (GAP.K.A.), san< Ar. zann “zan” (DEN.İ.A.), satán< Ar. zāten “zaten” (K.MAR.İ.A.), sāten< Ar. zāten “zaten” (ŞUH.Y.A.), san< Ar. zann “zan” (TRAB.Y.A.), satin< Ar. zāten “zaten” (AY.M.A.), siyāret< Ar. ziyāret “ziyaret” (İS.İH.A.), sahar< Ar. zāhir “zahir” (DÖRT.A.), satten< Ar. zāten “zaten” (ES.PAZ.A.), soħağ< Ar. zuķāk “sokak” (YER.Y.A.), saté< Ar. zāten “zaten” (YOZ.SOR.İ.A.), Seynel< Ar. Zeynel “Zeynel” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz sonu: merkes< Ar. merkez “merkez” (A.İ.A.), cevis< Ar. cevz “ceviz” (BAL.İ.A.), hufs< Ar. ħifz “hıfız, saklama” (KÜT.İ.A.), tārus< Ar. ta‘arruz “taarruz” (AF.M.A.), temmus< Ar. temmūz “temmuz” (ŞUH.Y.A.), nüfus< Ar. nufūz “söz geçirme” (SAK.FER.İ.A.), fars et-< Ar. farz “öyle saymak” (AY.M.A.), temiS< Ar. temyīz “temiz” (SİN.A.), menfes< Ar. menfez “suyun geçtiği yer.” (BAL.BİG.A.), temus< Ar. temmūz “Temmuz” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), idrelles< Ar. ħir+ilyās “Hızır ve İlyas” (BİG.Y.A.).

Söz içi: teksire< Ar. “tezkire teskere, askerliği bitirmek.” (AYB.İ.A.), ihsar< Ar. ihzār “hazırlama” (GAP.K.A.), mesep< Ar. mezheb “mezhep” (AF.M.A.), vasiyet< Ar. vaṣ‘iyyet “vaziyet” (RİZ.İ.A.), Masar< Ar. Mazhar “Mazhar” (SULT.D.A.), teskire<Ar. tezkire “tezkere” (DÖRT.A.), hıSf _ ol-< Ar. ħifz “korumak” (SAR.Y.A.), tesisat< Ar. techīzāt “Askeri denetlemeye yarayan alet” (SAK.İ.KAY.İ.A.), teskere< Ar. tezkire “Askerlik görevinin bittiğini gösteren belge, bir iş için izin verildiğini gösteren resmî belge” (BAY.M.A.).

y>t:

Söz sonu: ħékāt< Ar. ħikāye “hikaye” (ADI.İ.A.).

v>f:

Söz içi: ğayfe< Ar. ḳahve “kahve” (ADI.İ.A.), ğayfe< Ar. ḳahve “kahve” (AM.İ.A.), cefāyir< Ar. cevāhir “cevahir” (A.İ.A.), terafih< Ar.terāvih “teravîh” (ÇAN.İ.A.), bedafa< Ar. bād+ Far. hevā “bedava” (GAP.K.A.), fallā< Ar. vallahi “vallahi” (K.MAR.İ.A.), terefe< Ar. terāvih “teravîh” (EM.A.), ēfen< Ar. ehven “kolay, iyi” (KEP.İ.A.), terefi< Ar. terāvih “teravîh” (SAR.A.), ter‘ef< Ar. terāvih “teravîh” (KİL.M.A.), alfed< Ar. ḥalvet “halvet” (SİV.İL.A.), dāfet< Ar. da‘vet “davet” (ÇİÇ.D.Y.A.), terefi< Ar. terāvih “teravîh” (SİN.A.), Ėufet< Ar. kuvvet “kuvvet” (DÖRT.A.), ğasafet< Ar. ḳasāvet “gam, keder” (KAD.A.), lāFha< Ar. levḥa “levha” (DEN.BAB.İ.A.), āfen< Ar. ehven “kolay” (SAR.Y.A.), efam< Ar. evhām “sıkıntı veren düşünce” (AD.OS.İ.A.), meftā< Ar. mevtā “ölmüş kimse” (BOĞ.Y.A.), g‘asefet< Ar. ḳasāvet “sıkıntı” (G.A.).

Söz sonu: sef< Ar. sehṽ “yanlış” (AYB.İ.A.), maf< Ar. maḥṽ “mahv” (BİL.İ.A.).

Söz başı: fakit< Ar. vakt “vakit” (BAL.İ.A.), fakt< Ar. vakt “vakit” (UŞ.İ.A.), feda< Ar. vidā “veda” (EM.A.), fekil< Ar. vekīl “vekil” (KEP.İ.A.), Fatan< Ar. vatan “vatan” (SAR.Y.A.).

r>k:

Söz sonu: ğádek< Ar. kadar “kadar” (ADI.İ.A.), ğadama< Ar. kadar “kadar”(A.İ.A.), ğadağ< Ar. kadar “kadar” (E.İ.M.İ.A.).

c>ç:

Söz sonu: möhdaç< Ar. muhtāc “muhtaç” (ADI.İ.A.), ilaç< Ar. ‘ilāc “ilaç” (A.İ.A.), èlaÇ< Ar. ‘ilāc “ilaç” (HAT.İ.A.), mītaç< Ar. muhtāc “muhtaç” (BAN.A.), halaç< Ar. ḥallāc “ip sarmaya yarayan alet” (FET.A.), ītāç< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (BİG.Y.A.), ītiyaç< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz içi: çençere< Ar. tancara “tencere” (BAL.İ.A.), maḥçıb< Ar. maḥcūb “mahcup” (BİR.İ.A.), tüÇcar< Ar. tuccār “tüccar” (K.MAR.İ.A.), Haççe< Ar. Ḥadīce “Hatice” (BAY.K.A.), çençere< Ar. tancara “tencere” (ÇİFT.Y.A.), meçbur<Ar. mecbūr “mecbur” (DÖRT.A.), içtima< Ar. ictimā’ “Askerin silahlı ve donanmış olarak toplanması” (KAD.A.).

Söz başı: çēz< Ar. cihāz “çeyiz” (DEN.İ.A.), çul< Ar. cūl “Kendirden dokunmuş kilim” (OR.İ.A.), uçubba< Ar. cūbbe “o elbise” (KAY.İ.G.K.A.), çul< Ar. cūl “çul” (BAN.A.), çeñiz< Ar. cihāz “çeyiz” (SAR.A.), çul< Ar. cūl “Kendir ipinden dokunmuş kilim” (GİR.İ.Y.A.).

c>ş:

Söz içi: işdima< Ar. ictimā’ “içtima” (ADI.İ.A.).

Söz sonu: muhtaş< Ar. muhtāc “muhtaç” (AM.İ.A.), felş< Ar. felc “felç” (A.İ.A.), ihtiyaş< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (AF.M.A.), haş< Ar. ḥacc “hac” (TRAB.Y.A.), ilaş< Ar. ‘ilāc “ilaç” (SİV.İ.Y.A.), feş< Ar. felc “felç” (GİR.İ.Y.A.).

ğ>h:

Söz başı: harbuḷ< Ar. ġirbāl “kalbur” (AM.İ.A.).

m>p:

Söz içi: apca< Ar. ‘amm+ T. ca “amca” (A.İ.A.).

z>t:

Söz sonu: masat< Ar. mişḥaz “masat, bileği taşı” (A.İ.A.).

z>h:

Söz başı: himmidi ‘anğā< Ar. zumurrud ü ‘anḳā “Zümrüdü anka” (A.İ.A.).

y>h:

Söz içi: zāhit< Ar. zāyi‘āt “zayıat, kayıplar” (A.İ.A.), ireh< Ar. re’y “oy” (BAN.A.).

v>h:

Söz içi: sehap< Ar. ṣevāb “sevap” (BİL.İ.A.) tuhaf< Ar. ṭavāf “tavaf” (EM.A.).

Söz başı: haḳıt< Ar. vaḳt “vakit” (BİL.İ.A.), hösıyet< Ar. vaşıyyet “vasiyet” (SULT.D.A.).

b>t:

Söz içi: maḳtu< Ar. maḳbūl “makbul” (BİL.İ.A.).

n>t:

Söz sonu: zāmat< Ar. zamān “zaman” (BOL.İ.A.).

d>f:

Söz içi: māfet< Ar. muddet “müddet” (ÇOR.İ.A.).

n>f:

Söz içi: iftār< Ar. intiḥār “intihar” (GAP.K.A.).

b>f:

Söz içi: şüfhe< Ar. şubhe “şüphe” (HAT.İ.A.).

y>t:

Söz sonu: şet< Ar. şey’ “şey” (HAT.İ.A.).

ḥ>ḳ:

Söz içi: maḳsus< Ar. maḥşūş “bilerek” (I.M.A.).

n>ḳ:

Söz sonu: ğatırak< Ar. ḳaṭrān “katran” (KAS.İ.A.).

g>k/ ğ>k:

Söz sonu: fişek< Ar. fişeng “fişek” (KAY.İ.A.).

Söz başı: kayret< Ar. ğayret “gayret” (RİZ.İ.A.), kalbā< Ar. ğālibā “galiba” (GÖN.K.A.).

h>f:

Söz sonu: ifláf< Ar. iflāḥ “iflah” (KIR.İ.A.).

n>s:

Söz sonu: cis< Ar. cinn “cin” (KIR.İ.A.).

r>t:

Söz sonu: ehtiyat< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (UŞ.İ.A.).

ğ>k:

Söz başı: kam< Ar. ġamm “gam” (UŞ.İ.A.), karaz< Ar. ġaraḡ “garez” (UŞ.İ.A.).

v>p:

Söz içi: aspaṗ< Ar. eşvāb “elbise” (SİV.İ.Y.A.).

b>k:

Söz içi: hegke< Ar. ‘aybe “heybe” (SİV.İ.Y.A.).

c>k:

Söz başı: koz< Ar. cevz “ceviz” (SİV.İ.Y.A.).

r>h/ ħ:

Söz içi: dahāyēt< Ar. dirāyet “dirayet” (İS.İH.A.).

Söz sonu: ġadaḡ< Ar. ḡadar “kadar” (DİN.EV.Y.A.).

z>h:

Söz içi: inhibat< Ar. inzibāt “inzibat” (BAL.BİG.A.).

r>s:

Söz içi: hostum< Ar. ħurṭūm “hortum” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), māsuriyet< Ar. maḥrūmiyyet “mahrumiyet” (BAŞ.DAZ..A).

z>ç:

Söz sonu: ceviç< Ar. cevz “ceviz” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), fayıç< Ar. fā'iz “faiz” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

2.2.4. Ünsüz Düşmesi

Kelime içinde veya sonunda kaynaşarak “r,n,l,f” gibi akıcı ve sızıcı ünsüzler ile “y,g,ğ,k,h” gibi ünlüleşen, sızıcılaşarak eriyen ünsüzlerin kaybolma olayıdır (Korkmaz, 1992: 162).

v>ø:

Söz içi: töbe< Ar. tevbe “tövbe” (ADI.İ.A.), muazzep< Ar. muvazzaf “muvazzaf” (AYB.İ.A.), ġām< Ar. ḳavm “kavim” (BAL.İ.A.), nebet< Ar. nevbet “nöbet” (BAR.İ.A.), ilāfa< Ar. levḥa “levha” (DEN.İ.A.), tēfid< Ar.tevhīd “tevhit” (BOL.İ.A.), ceüz< Ar. cevz “ceviz” (ÇOR.İ.A.), mēlid< Ar. mevlid “mevlit” (MUĞ.İ.A.), lôbed< Ar. nevbet “nöbet” (EM.A.), mākaT< Ar. muvaḳḳat “muvakkat” (EM.A.), sāab< Ar. ṣevāb “sevap” (SİV.İL.A.), Tēfik< Ar. Tefḳ “Tevfik” (AF.M.A.), de _ amnı< Ar. devām+ T. lı “devamlı” (ŞUH.Y.A.), yomiye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (GİR.İ.Y.A.), dā _ et< Ar. da'vet “davet” (BAY.K.A.), dā _ üt< Ar. Dāvūd “Davut” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), mücāre< Ar. mücevher “mücevher” (KÜT.SİM.A.), yōmye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (KÜT.SİM.A.), zēce< Ar. zevce “zevce, eş” (SER.A.), deām< Ar. devām “devam” (DEN.BAB.İ.A.), Tēfik< Ar. Tefḳ “Tevfik” (BAY.M.A.), sēab< Ar. ṣevāb “sevap” (BAY.M.A.), de _ am< Ar. devām “devam” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz sonu: af< Ar. 'afv “af” (A.İ.A.).

Söz başı: Ar. vebāl> DEN.İ.A. obal< Ar. vebāl “vebal” (DEN.İ.A.), ücüt< Ar. vucūd “vücut” (KIR.İ.A.), ogga< Ar. vuḳiyye “ağırlık birimi.” (SAR.A.).

y>ø:

Söz içi: şahre< Ar. şa'riyye “şehriye”(ADI.İ.A.), temúz< Ar. temyîz “temiz”(AYB.İ.A.),neyet< Ar. niyyet “niyet”(BİL.İ.A.), amálat< Ar. ‘ameliyyât “ameliyat” (BAL.İ.A.), baTdâne< Ar. battāniyye “battaniye” (BAL.İ.A.),nalin< Ar. na‘leyn “nalın, takunya” (DEN.İ.A.),ehtac< Ar. hayr “ihtiyaç” (BİR.İ.A.), her< Ar. hayr “hayır” (BİR.İ.A.), hēkel< Ar. heykel “heykel” (BOL.İ.A.),kef< Ar. keyf “keyif” (ÇAN.İ.A.), hēbe< Ar. ‘aybe “heybe” (ÇOR.İ.A.), havan< Ar. vilāyet “hayvan” (E.İ.M.İ.A.), viāed< Ar. vilāyet “vilayet”(GAP.K.A.), sandale< Ar. şandaliyye “sandalye” (HAT.İ.A.), ziáfet< Ar. ziyāfet “ziyafet” (I.MA.), tömüz< Ar. temyîz “temiz” (KAS.İ.A.), sil< Ar. seyl “sel” (KIR.İ.A.), ehtar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (MAN.İ.A.),ha:be< Ar. ‘aybe “heybe” (TAR.İ.A.), döyüs< Ar. deyyūs “deyyus” (MUĞ.İ.A.),meil< Ar. meyl “meyil” (K.MAR.İ.A.), ferad< Ar. feryād “feryat” (YOZ.İ.A.), manaviyat< Ar. ma‘neviyyāt “maneviyat” (YOZ.İ.A.), çarmı hābe< Ar. ‘aybe “atlara takılan nakışlı heybe” (KAY.İ.G.K.A.), eşā< Ar. eşyā “eşya” (KAR.Y.A.), irehen< Ar. reyhān “reyhan” (AD.KAH.SAM.Y.A.), zılha< Ar. Zuleyhā “Zeliha” (AD.KAH.SAM.Y.A.), hābe< Ar. ‘aybe “heybe” (YOZ.ÇAN.A.), nalin< Ar. na‘leyn “nalın” (DEN.G.İ.A.), cep< Ar. ceyb “cep” (KİL.M.A.), Hösen< Ar. Huseyn “Hüseyin” (KİL.M.A.), zētin< Ar. zeytūn “zeytin” (SİV.A.), amaliT< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (KOR.Y.A.), kef< Ar. keyf “keyif” (DAL.A.), Siliman< Ar. Süleymān “Süleyman” (TRAB.Y.A.), hābe< Ar. ‘aybe “heybe” (SİV.İ.Y.A.), şikāt< Ar. şikāyet “şikayet” (SİV.İ.Y.A.), zēneb< Ar. Zeyneb “Zeynep” (NEV.Y.A.), sel< Ar. seyl “sel” (GİR.İ.Y.A.), nalin< Ar. na‘leyn “nalın” (AY.M.A.), şemsi< Ar. şemsiyye “şemsiye” (AY.M.A.), ekseri _ et< Ar. ekseriyyet “genelde” (BAY.K.A.), ürā<Ar. ru’yā “rüya” (İS.İH.A.), amelet<Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (DİN.EV.Y.A.), taKḲa< Ar. tākīye “takke” (KÜT.SİM.A.), üsen< Ar. Huseyn “Hüseyin” (KÜT.PAZ.A.), ētiyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), zētin< Ar. zeytūn “zeytin” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), hebe< Ar. ‘aybe “heybe” (KAD.A.), amālet< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (SAR.Y.A.), cēran< Ar. cereyān “cereyan” (AL.Y.A.), hıdelez< Ar. hır+ilyās “Hızır ve İlyas” (BAL.BİG.A.), şētan< Ar. şeytān “şeytan” (UL.A.), şikaat< Ar. şikāyet “şikayet” (YER.Y.A.), Sülūman< Ar. Süleymān “Süleyman” (YER.Y.A.), deüs< Ar. deyyūs “deyyus” (KAM.Y.A.), asyet< Ar. hayşiiyyet “haysiyet” (BİG.Y.A.), şikāt< Ar. şikāyet “şikayet” (YOZ.SOR.İ.A.), sandaleye< Ar. şandaliyye “sandalye” (BAY.M.A.), hasiyet< Ar. hayşiiyyet “haysiyet” (BOĞ.Y.A.), amaleT< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (BAŞ.DAZ.A.), zetın< Ar. zeytūn “zeytin” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), guréybe< Ar. ğureybiyye “kurabiye” (G.A.).

Söz sonu: beleş< Ar. bilāşey “beleş, bedava, ücretsiz” (HAT.İ.A.), şeş< Ar. şey’ “şey” (KİL.M.A.), kefli< Ar. keyf “neşeli” (SİV.İL.A.), işē< Ar. şey’ “şey” (SİV.A.), işē< Ar. şey’ “şey” (KOR.Y.A.).

Söz başı: ūsıf< Ar. Yūsuf “Yusuf” (AD.KAH.SAM.Y.A.), üsen< Ar. Hüseyn “Hüseyin” (BAN.A.).

t>ø:

Söz içi: sifdah< Ar. istiftāh “siftah” (ADI.İ.A.).

Söz sonu: bereke’< Ar. bereket “bereket” (BAL.İ.A.), kōrpü< Ar. kibrīt “kibrit” (BAR.İ.A.), zif< Ar. zift “zift” (OR.İ.A.), möhle< Ar. muhlet “mühlet” (KAY.İ.G.K.A.), feras< Ar. verāşet “veraset” (ÇİÇ.D.Y.A.), guva’< Ar. kuvvet “kuvvet” (AY.M.A.), lezze’< Ar. lezzet “lezzet” (DEN.BAB.İ.A.), eziye’< Ar. eziyyet “eziyet” (SAR.Y.A.).

m>ø

Söz içi: ħemam< “hamam” (ADI.İ.A.), ğaymaħam< Ar. k̄a’im+ maħām “kaymakam” (A.İ.A.), zāñ< Ar. zamān “zaman” (GAP.K.A.).

Söz sonu: tām< Ar. tamām “tamam” (YOZ.SOR.İ.A.).

h>ø/ ħ>ø/ ħ>ø:

Söz içi: mamuz< Ar. miħmāz “mahmuz” (ADI.İ.A.), āmet< Ar. Aħmed “Ahmet” (A.İ.A.), masat< Ar. mişħaz “bileği taşı” (A.İ.A.), māsıs< Ar. maħşūs “mahsus, özel olarak, kasten, bilerek” (DEN.İ.A.), zāmet< Ar. zaħmet “zahmet” (BİL.İ.A.), ıraat< Ar. rāħat “rahat” (AM.İ.A.), mamuz< Ar. miħmāz “mahmuz” (ADI.İ.A.), sān< Ar. şaħn “sahan” (AYB.İ.A.), zāre< Ar. zaħire “tahıl” (DEN.İ.A.), mākeme< Ar. maħkeme “mahkeme” (BOL.İ.A.), mütüş < Ar. mudhiş “müthiş” (ÇAN.İ.A.), şüpe< Ar. şubhe “şüphe” (ÇOR.İ.A.), dāi<Ar. dāħil “dahil” (GAP.K.A.), matıra< Ar. miħhare “matara” (HAT.İ.A.), istibārat< Ar. istiħbārāt “istihbarat” (I.M.A.), āraz< Ar. aħres “sağır ve dilsiz” (KAY.İ.A.), tēris< Ar. terħīs “terhis” (KIR.İ.A.), e’tiyar< Ar. iħtiyār “ihtiyar” (KÜT.İ.A.), müsāib< Ar. muşāħib “Arkadaşlık eden” (MAL.İ.A.), meşur< Ar. meşhūr “meşhur” (MAN.İ.A.), s’aip<

Ar. şāhib “sahip” (OĞ.İ.A.), mābbet< Ar. maḥabbet “muhabbet” (OR.İ.A.), mēşur< Ar. meşhūr “meşhur” (TOK.İ.A.), māşer< Ar. maḥşer “mahşer” (SAM.İ.A.), müendiz< Ar. muhendis “mühendis” (ŞAR.İ.A.), şeid< Ar. şehīd “şehit” (UŞ.İ.A.), máacir< Ar. muhācir “muhacir” (K.MAR.İ.A.), terkābe< Ar. ‘aybe “küçük heybe” (KAY.İ.G.K.A.), vāḷa< Ar. vallahi “vallahi” (EM.A.), ēleyet< Ar. ehliyyet “ehliyet” (EM.A.), itilal< Ar. ihtilāl “ihtilal” (EM.A.), deşeT< Ar. dehşet “dehşet” (KAR.Y.A.), cē _ iz< Ar. cihāz “çeyiz” (KAR.Y.A.), ēfen< Ar. ehven “kolay” (KEP.İ.A.), maluk< Ar. maḥlūk “mahluk” (BAN.A.), makeme< Ar. maḥkeme “mahkeme” (BAN.A.), gave< Ar. ḳahve “kahve” (BAN.A.), ī’tiyar< Ar. ihtiyār “yaşlı” (SAR.A.), Fēmi< Ar. Fehmī “Fehmi” (YOZ.ÇAN.A.), mällä< Ar. maḥalle “mahalle” (DEN.G.İ.A.), ıracat< Ar. iḥrācāt “ihracat” (DEN.G.İ.A.), muabbet< Ar. maḥabbet “muhabbet” (EL.İ.A.), meşur< Ar. meşhūr “meşhur” (EL.İ.A.), rāmeTlik< Ar. raḥmet “rametli” (AF.M.A.), tāret< Ar. ṭahāret “temizlik” (AF.M.A.), fēmi< Ar. fehmi “Fehmi” (AF.M.A.), aret< Ar. āḥiret “ahret” (ÇİÇ.D.Y.A.), maalle< Ar. maḥalle “mahalle” (ÇİÇ.D.Y.A.), zamet< Ar. zaḥmet “zahmet” (ÇİÇ.D.Y.A.), cumūriyeT< Ar. cumhūriyyet “cumhuriyet” (ŞUH.Y.A.), mākeme< Ar. maḥkeme “mahkeme” (ŞUH.Y.A.), sā _ ur< Ar. saḥūr “sahur” (ŞUH.Y.A.), zāmet< Ar. zaḥmet “zahmet” (KOR.Y.A.), maf< Ar. maḥv “mahv” (TRAB.Y.A.), cepe< Ar. cebhe “cephe” (RİZ.İ.A.), ālāk< Ar. aḥlāk “ahlak” (SAK.FER.İ.A.), cāl< Ar. cāhil “cahil” (GİR.İ.Y.A.), ellēlem< Ar. allāhu ‘ālem “herhalde, galiba” (SULT.D.A.), rāmat< Ar. raḥmet “rahmet” (SULT.D.A.), tākīkāt< Ar. taḥkīkāt “tahkikat” (SULT.D.A.), elak< Ar. aḥlāk “ahlak” (A.E.Y.A.), cā _ il< Ar. cāhil “cahil” (BAY.K.A.), mū _ it< Ar. muḥīt “çevre” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), ma _ ālle< Ar. maḥalle “mahalle” (İS.İH.A.), bārat< Ar. bahārāt “baharat” (SİN.A.), bilassa< Ar. bi’l- ḥāssa “bilhassa” (SİN.A.), imtān< Ar. imtiḥān “imtihan” (DİN.EV.Y.A.), haşeş< Ar. ḥaṣḥāş “haşhaş” (KÜT.GED.A.), tasil< Ar. taḥşīl “tahsil” (KÜT.DOM.A.), māsul< Ar. maḥşul “ürün” (KÜT.DOM.A.), mākeme< Ar. maḥkeme “mahkeme” (KÜT.TAV.Y.A.), müendiz< Ar. muhendis “mühendis” (KÜT.TAV.Y.A.), maf< Ar. maḥv “mahv” (AK.DOĞ.DAR.A.), Muammed< Ar. Muḥammed “Muhammet” (DÖRT.A.), lēva< Ar. levḥa “levha” (DÖRT.A.), bās et-< Ar. baḥş “bahsetmek” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), zār< Ar. zāḥir “açık, belli” (KAD.A.), melam< Ar. merhem “merhem” (KAD.A.), muāFız< Ar. muḥāfız “muhafız” (DEN.BAB.İ.A.), ceiz< Ar. cihāz “çeyiz” (SİV.YILD.İ.A.), muandiz< Ar. muhendis “mühendis” (SİV.YILD.İ.A.), bilāre< Ar. bi’l- āḥire “daha sonraları, sonradan” (AY.Y.A.), mele< Ar. maḥalle “mahalle” (BAL.BİG.A.), müdāl< Ar. mudāḥil “müdahil” (ÇAY.Y.A.), efam< Ar. evhām “sıkıntı veren düşünce” (AD.OS.İ.A.), matêt-< Ar. medh “övmek” (AD.OS.İ.A.),

sulā< Ar. şurāhī “sürahi” (NİĞ.İÇ.K.A.), halāzır< Ar. hāl+hāzır “şu anda” (NİĞ.İÇ.K.A.), āiret< Ar. aḥiret “ahret” (BİĞ.Y.A.), kār< Ar. kaḥr “kahır” (BİĞ.Y.A.), istiḥām< Ar. istiḥkām “istihkam” (SAK.İ.KAY.İ.A.), meşur< Ar. meşhūr “meşhur” (SAK.İ.KAY.İ.A.), mālīk< Ar. maḥlūk “mahluk” (BAY.M.A.), zēmerī< Ar. zemherīr “karakış” (BAY.M.A.), maalle< Ar. maḥalle “mahalle” (BAY.M.A.), şüpe< Ar. şubhe “şüphe” (BOĞ.Y.A.), cumuryet< Ar. cumhūriyyet “cumhuriyet” (BAŞ.DAZ.A.), haşeş< Ar. ḥaṣḥāş “haşhaş” (BAŞ.DAZ.A.), māḳḳaḳ< Ar. muḥaḳḳaḳ “muhakkak” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), Mamıt< Ar. Maḥmūd “Mahmut” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), mütīş< Ar. mudhiş “müthiş” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz sonu: saba< Ar. şabāḥ “sabah” (ADI.İ.A.), èssac< Ar. eṣaḥḥ “essah, gerçekten” (AM.İ.A.), met< Ar. medḥ “medh” (ES.İ.A.), Allā< Ar. Allah “Allah” (E.İ.M.İ.A.), silā< Ar. silāḥ “silah” (YOZ.İ.A.), allā< Ar. Allah “Allah” (SİV.A.), fahı< Ar. faḳḥ “fıkıh bilgini” (ÇİÇ.D.Y.A.), izā ed- < Ar. īzāḥ “açıklamak” (ÇİÇ.D.Y.A.), fet ed- < Ar. feth “feth etmek” (ŞUH.Y.A.), sifta< Ar. istiftāḥ “siftah” (GİR.İ.Y.A.), māşala< Ar. māşā’e+allāḥ “maşallah” (AY.M.A.), fati< Ar. Fātīḥ “Fatih” (KÜT.PAZ.A.), terevi< Ar. terāviḥ “teravih” (KAH.M.İ.A.), siftā< Art. istiftāḥ “ilk önce” (YOZ.SOR.İ.A.), bismillā< Ar. bismillah “bismillah” (BOĞ.Y.A.).

Söz başı: avadiz< Ar. ḥavādiş “havadis” (BAL.İ.A.), Asan< Ar. Ḥasan “Hasan” (KAS.İ.A.), ısım< Ar. ḥişm “hısım” (KÜT.İ.A.), ap< Ar. ḥabb “hap” (MAN.İ.A.), aşaş< Ar. ḥaṣḥāş “haşhaş” (UŞ.İ.A.), āklı< Ar. ḥaḳḳ “haklı” (EM.A.), āzır< Ar. ḥāzır “hazır” (EM.A.), āsret<Ar. ḥasret “hasret” (EM.A.), alfed< Ar. ḥalvet “halvet” (SİV.İL.A.), itilāl< Ar. iḥtilāl “ihtilal” (AF.M.A.), aḳiret< Ar. ḥaḳāret “hakaret” (TRAB.Y.A.), ala< Ar. ḥāle “babanın kızkardeşi” (SİV.İ.Y.A.), udut< Ar. ḥudūd “hudut” (SAK.FER.İ.A.), alit< Ar. Hālīt “Halit” (SAK.FER.İ.A.), erif< Ar. ḥarīf “koca, eş” (SAK.FER.İ.A.), Asan< Ar. Ḥasan “Hasan” (AY.M.A.), İlmi< Ar. Ḥilmī “Hilmi” (A.E.Y.A.), atip< Ar. ḥaṭīb “konuşmacı” (İS.İH.A.), cumuriyet< Ar. cumhūriyyet “cumhuriyet” (SİN.A.), üsēyīn< Ar. Ḥuseyn “Hüseyin” (DİN.EV.Y.A.), amur<Ar. ḥamır “hamur” (KÜT.PAZ.A.), arp< Ar. ḥarp “harp” (ÇİFT.Y.A.), ātırā< Ar. ḥātira “hatıra” (ÇİFT.Y.A.), avva< Ar. Ḥavvā’ “Havva” (ÇİFT.Y.A.), iKeyā< Ar. ḥikāye “hikaye” (KAH.M.İ.A.), āyat< Ar. ḥayāt “hayat” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), amal< Ar. ḥammāl “hamal” (BİĞ.Y.A.), amır< Ar. ḥamīr “hamur” (BİĞ.Y.A.), acemet< Ar. ḥacāmet “Vücudun herhangi bir yerini hafifçe çizip üzerine bardak veya şişe oturarak kan alma” (G.A.).

n>ø:

Söz içi: ĩsan< Ar. ĩnsān “insan” (AM.İ.A.), pa’lıcan< Ar. bādincān “patlıcan” (A.İ.A.), cis< Ar. cins “cins” (A.İ.A.), ğarafil< Ar. karanful “karanfil” (BAL.İ.A.), māne< Ar. mu’āyene “muayene” (DEN.İ.A.), vidi< Ar.hindī “hindi yavrusu” (ÇAN.İ.A.), işāt< Ar. inşā’āt “inşaat” (ÇOR.İ.A.), baldıcan< Ar. bādincān “patlıcan” (GAP.K.A.), kemun< Ar. kemnūn “kimyon” (HAT.İ.A.), fişek< Ar. fişeng “fişek” (KAY.İ.A.), işāt< Ar. inşā’at “inşaat” (SAM.İ.A.), işaat< Ar. inşā’āt “inşaat” (K.MAR.İ.A.), zār< Ar. zāhir “açık, belli” (KAY.İ.G.K.A.), kemın< Ar. kemnūn “kimyon” (AD.KAH.SAM.Y.A.), hakıyet< Ar. ĥaĥkāniyyet “hakkanıyet” (DEN.G.İ.A.), selam ‘aleykim< Ar. selāmūn ‘aleykūm “selamūn aleykūm” (KİL.M.A.), işellah<Ar. inşā’e+ allāh “inşallah” (AF.M.A.), işallah< Ar. inşā’e+ allāh “inşallah” (ŞUH.Y.A.), işaat< Ar. inşā’āt “inşaat” (SAK.FER.İ.A.), işāt< Ar. inşā’āt “inşaat” (GİR.İ.Y.A.), işallah< Ar. inşā’e+allāh “inşallah” (AY.M.A.), izibat< Ar. inzibāt “inzibat” (SAR.Y.A.), mefāt< Ar. menfa’at “menfaat” (KAM.Y.A.).

Söz sonu: zatti< Ar. zāten “zaten” (DEN.İ.A.), zamā< Ar. zamān “zaman” (BİL.İ.A.), zeyt< Ar. zeytūn “zeytin” (BİR.İ.A.), zamā< Ar. zamān “zaman” (I.M.A.), zatı< Ar. zāten “zaten” (KAY.İ.G.K.A.), amā< Ar. amān “aman” (YOZ.ÇAN.A.), istizā< Ar. istizān “yetki belgesi” (DEN.G.İ.A.), hāle< Ar. ĥālen “halen” (ŞUH.Y.A.), zate< Ar. zāten “zaten” (TRAB.Y.A.), hāle< Ar. ĥālen “halen” (DİN.EV.Y.A.), lākī< Ar. lākin “lakin” (SER.A.), file< Ar. fulān “falan” (UL.A.).

r>ø:

Söz sonu: ğada< Ar. kadar “kadar” (AM.İ.A.), askē< Ar. ‘asker “asker” (A.İ.A.), esgē< Ar. ‘asker “asker” (BAL.İ.A.), ğidā< Ar. kadar “kadar” (BAL.İ.A.), zemheri< Ar. zemherir “zemheri” (TOK.İ.A.), zehmeri< Ar. zemherīr “ zemheri” (EM.A.), esge< ‘asker “asker” (BAN.A.), zarā< Ar. zārār “zarar” (SİV.A.), zemheri< Ar. zemherīr “kara kış” (SİV.İ.Y.A.), set< Ar. şadr “sedir” (GİR.İ.Y.A.), mezē< Ar. mezār “mezar” (AY.M.A.), fıkī< Ar. fıkır “fikir” (AY.M.A.), şükū< Ar. şukr “şükür” (AY.M.A.), zemerī< Ar. zemherīr “kış mevsimi” (A.E.Y.A.), ettiyā< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (KÜT.GED.A.), zarā< Ar. zarar “zarar” (KÜT.PAZ.A.), tekrā< Ar. tekrār “tekrar” (KÜT.TAV.Y.A.), sefē< Ar. sefer “sefer” (BİG.Y.A.), ısrā< Ar. işrār “ısrar” (BAŞ.DAZ.A.), hamū< Ar. ĥamīr “hamur” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

Söz içi: sıf< Ar. şırf “sırf” (AYB.İ.A.), zēre< Ar. zerre “zerre” (MUĞ.İ.A.), istifā< Ar. istifrāğ “istifrâ” (UŞ.İ.A.), kibiT< Ar. kibrīt “kibrīt” (AF.M.A.), hācirat< Ar. ĥarc+ Far. rah “harcırah” (SİV.A.), şebe’< Ar. şerbet “şerbet” (DEN.BAB.İ.A.).

Söz başı: ütūbet< Ar. rutūbet “rutubet” (TAR.İ.A.).

ğ>ø:

Söz içi: estāvullā< Ar. estağfurullāh “estağfurullah” (A.İ.A.), mādūr< Ar. mağdūr “mağdur” (A.İ.A.), lāv< Ar. lağv “lağv, kaldırmak” (AYB.İ.A.), māra< Ar. mağāre “mağara” (BAL.İ.A.), mārul< Ar. mağrūr “mağrur” (KIR.İ.A.), rāmen< Ar. rağmen “rağmen” (YOZ.İ.A.), mālub ed-<Ar. mağlūb “mağlup etmek” (EM.A.), mūfer< Ar. miğfer “miğfer” (KEP.İ.A.), mādūr< Ar. mağdūr “mağdur” (SİV.YILD.İ.A.), maare< Ar. mağāre “mağara” (SİV.YILD.İ.A.), estafullah< Ar. estağfirullah “estağfirullah” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

Söz sonu: istifar< Ar. istifrāğ “istifra” (TAR.İ.A.).

d>ø:

Söz sonu: tereddū< Ar. tereddud “tereddüt” (A.İ.A.), hat< Ar. ĥadd “hat, sınır” (BAR.İ.A.).

f>ø:

Söz içi: dıl< Ar. tıfl “tıfl” (AYB.İ.A.), sūra< Ar. sufre “sofra” (BAL.İ.A.), nūúz< Ar. nufūz “nüfuz” (BOL.İ.A.), müetdiş< Ar. mufettiş “müfettiş” (K.MAR.İ.A.), mısdāā< Ar. Muştafā “Mustafa” (K.MAR.İ.A.), Lutuya< Ar. Luṭfiye “Lütfiye” (YOZ.ÇAN.A.), Musdā< Ar. Muştafā “Mustafa” (ÇİÇ.DY.A.), sōra< Ar. sufre “sofra” (KOR.Y.A.), Musdaa< Ar. Muştafā “Mustafa” (SER.A.), seer< Ar. sefer “sefer” (YER.Y.A.), müetdiş< Ar. mufettiş “müfettiş” (KAM.Y.A.), Zülker< Ar. zū’lfikār “Zülfikar” (BİG.Y.A.).

Söz başı: eş atma< Ar. ‘Ā’işe Fāṭima “Ayşe Fatma” (MAL.İ.A.).

Söz sonu: gergef< Far. kār+ Ar. keff “gergef, dantel” (SAR.A.).

k>ø/ k̄>ø:

Söz içi: itisaT< Ar. iktisād “iktisat” (BAL.İ.A.), lāb< Ar. laḡab “lakap” (DEN.İ.A.), ārabe<Ar. aḡribā “akraba” (KIR.İ.A.), darbıka< Ar. darabukḡa “darbuka” (MUĞ.İ.A.), delbike< Ar. darabukḡa “darbuka” (AD.KAH.SAM.Y.A.), sadaa< Ar. ṣadaḡa “sadaka” (SİV.İL.A.), hakaten< Ar. ḡaḡīḡaten “hakikaten” (AF.M.A.), heḡaden< Ar. ḡaḡīḡaten “hakikatken” (DAL.A.), düven< Ar. dukḡān “dükkan” (SİV.İ.Y.A.), lāb< Ar. laḡab “lakap” (SİV.İ.Y.A.), laap< Ar. laḡab “lakap” (GİR.İ.Y.A.), a'l< Ar. ‘aḡl “akıl” (AY.M.A.), naiş< Ar. naḡş “nakış” (KÜT.AS.Y.A.), faat< Ar. faḡaṭ “fakat” (KAM.Y.A.).

Söz sonu: şafā< Ar. şefāḡ “şafak” (YOZ.İ.A.), mera’< Ar. merāḡ “merak” (AY.M.A.), teder< Ar. tedāruḡ “tedarik” (DİN.EV.Y.A.), istimlā< Ar. istimlāk “kamulaştırma” (DÖRT.A.), ırıs< Ar. rizḡ “rızık” (KAH.M.İ.A.), hende’< Ar. ḡandaḡ “hendek” (SAR.Y.A.).

z>ø/ z̄>ø:

Söz içi: lezet< Ar. lezzet “lezzet” (BİL.İ.A.), māmēle< Ar. mālezime “malzeme” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

Söz sonu: bēz< Ar. bezz “bez” (KEP.İ.A.).

l>ø:

Söz içi: ihām< Ar. ilhām “ilham” (GAP.K.A.), ḡāP< Ar. ḡalb “kalp” (AD.KAH.SAM.Y.A.), zılḡa< Ar. Zuleyhā “Zeliha” (AD.KAH.SAM.Y.A.), nabat< Ar. na’+ Far. Bend “nalbant” (AF.M.A.), sülā< Ar. sulāle “sülale” (SİV.A.), feş< Ar. felc “felç” (GİR.İ.Y.A.), müsüman< Ar. muslim+ Far. ān “Müslüman” (BAY.K.A.).

b>ø:

Söz sonu: ḡa’< Ar. ḡalb “kalp” (KÜT.İ.A.), Rep< Ar. Rabb “Rab” (YOZ.ÇAN.A.).

Söz içi: merete< Ar. mertebe “mertebe” (İS.İH.A.).

Söz içi: dā _ul< Ar. ṭabl “davul” (BOL.ÇA.ÇOB.A.).

s>ø:

Söz içi: şahmayıl< Far. Şāh + Ar. İsmā‘īl “Şah İsmail” (OĞ.İ.A.).

2.2.5. Ünsüz Türemesi

Kelimenin ön, iç ve son seslerinde kelimedede bulunmayan ünsüzün türemesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 163).

ø>n:

Söz içi: fırsant< Ar. furṣat “fırsat” (ADI.İ.A.), anşe< Ar. ‘ā’iṣe “Ayşe” (KAY.İ.A.), mencilis< Ar. meclis “meclis” (UŞ.İ.A.), sünre< Ar. sūre “sure” (K.MAR.İ.A.), garnaz< Ar. ġaraz “garaz” (SİV.İL.A.), vagga< Ar. vaḡ’a “vaka, olay” (S.İV.İL.A.), Anşa< Ar. ‘ā’iṣe “Ayşe” (SİV.İ.Y.A.), menşur< Ar. meşhūr “meşhur” (SİV.İ.Y.A.), menzī< Ar. māzī “geçmiş” (DİN.EV.Y.A.), dahana< Ar. dehā “insan zekasının ulaşabileceği en yüksek düzey” (AY.Y.A.), mencilis< Ar. meclis “meclis” (KAM.Y.A.).

Söz başı: nisim< Ar. ism “isim” (BAL.İ.A.).

Söz sonu: āman< Ar.a‘mā “âmâ, görme engelli” (ÇAN.İ.A.), keren< Ar. kere “kere” (SAK.İ.A.), ġaliban< Ar. ġalibā “galiba” (DEN.G.İ.A.), dayman< Ar. dā’imā “daima” (KİL.M.A.), arefēn< Ar. ‘arefe “arife günü” (AY.Y.A.).

ø>y:

Söz içi: dayre< Ar. dā’ire “daire” (ADI.İ.A.),fiyet< Ar. fī’āt “fiyat” (AM.İ.A.),fayda< Ar. fā’ide “fayda” (A.İ.A.),mayış< Ar. ma’āş “maaş” (A.İ.A.),hağıyğı< Ar. ḡaḡīḡī “hakiki” (AYB.İ.A.), Ezrayıl< Ar. ‘Azrā’īl “Azrail” (BAL.İ.A.), sūlayla< Ar. sulāle “sülale” (BAL.İ.A.), maydam< Ar. mādām “madem” (DEN.İ.A.), mayış< Ar. ma’āş “maaş” (DEN.İ.A.), fayiz< Ar. fā’iz “faiz” (BİR.İ.A.), ḡayın< Ar. ḡā’in “hain” (BİR.İ.A.), ireyis< Ar. re’is “reis” (E.İ.M.İ.A.), vasayit< Ar. vesā’it “vesait” (HAT.İ.A.), gadáyif< Ar. ḡatā’if “kadayıf” (I.M.A.), elbiyse< Ar. elbise “elbise” (KÜT.İ.A.), mayden< Ar. ma’dēn “maden”

(KÜT.İ.A.), gadeyif< Ar. kaṭā'if “kadayıf” (MAN.İ.A.), teymin< Ar. te'mîn “temin” (MUĞ.İ.A.), terfiye< Ar. terfî' “terfi” (OR.İ.A.), fayız< Ar. fā'iz “faiz” (SAM.İ.A.), dāyim< Ar. dā'im “daima” (ŞAR.İ.A.), şeriyat< Ar. şerî'at “şeriat” (YOZ.İ.A.), kile< Ar. keyle “ağırlık ölçüsü birimi” (EM.A.), mesāyit< Ar. vesā'it “vesayit” (EM.A.), ayıla< Ar. 'a ile “aile” (KEP.İ.A.), dayima< Ar. dā'imā “daima” (AD.KAH.SAM.Y.A.), vesayit< Ar. vesā'it “araç” (BAN.A.), ayle<Ar. 'a ile “aile” (YOZ.ÇAN.A.), ayit< Ar. 'ā'id “ait” (KİL.M.A.), 'Ezrayil< Ar. 'azrā'il “Dört büyük melekten biri” (KİL.M.A.), zēynet< Ar. zīnet “süs eşyası” (AF.M.A.), ayit< Ar. 'ā'id “ait” (ÇİÇ.D.Y.A.), ğaymakam< Ar. kâ'im+makam “kaymakam” (ÇİÇ.D.Y.A.), iycad< Ar. icād “icat” (ÇİÇ.D.Y.A.), suyiğast< Ar. sū'+kaşd “suikast” (ÇİÇ.D.Y.A.), ğayıl _ ol- < Ar. kâ'il “razı olmak” (ŞUH.Y.A.), ğadāyif< Ar. kaṭā'if “kadayıf” (ŞUH.Y.A.), riyayet< Ar. ri'āyet “uymak” (ŞUH.Y.A.), cumayı< Ar. cum'a “Cuma günü” (YAP.A.), maymele< Ar. mu'āmele “davranış” (SİV.İ.Y.A.), tayfa< Ar. tā'ife “tayfa” (GİR.İ.Y.A.), miyde< Ar. mi'de “mide” (SULT.D.A.), maydem< Ar. mādām “madem” (SULT.D.A.), māylesef< Ar. ma'a'l+esef “maalesef” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), nayıl< Ar. nā'il “nail” (İS.İH.A.), iyāde< Ar. i'āde “iade” (DİN.EV.Y.A.), eziriyil< Ari 'azrā'il “Dört büyük melekten biri” (DİN.EV.Y.A.), fayız< Ar. fa'iz “faiz” (KÜT.AS.Y.A.), iynat< Ar. 'inād “inat” (AK.DOĞ.DAR.A.), Ėabiliye< Ar. kabīle “kabile” (DÖRT.A.), zayten< Ar. zāten “zaten” (SER.A.), sülāyla< Ar. sulāle “sülale” (SER.A.), amelye< Ar. 'amele “işçi” (KAD.A.), ğayıl< Ar. kâ'il “razı olmak” (DEN.BAB.İ.A.), ziniyet< Ar. zīnet “süs” (SAR.Y.A.), ilhaye< Ar. ilāhī “ilahi” (AY.Y.A.), eylan< Ar. i'lān “ilan” (ÇAY.Y.A.), mayş< Ar. ma'āş “maaş” (ÇAY.Y.A.), haqıyğı< Ar. haqīkī “hakiki” (KAM.Y.A.), èylan< Ar. i'lān “ilan” (AD.OS.İ.A.), dayvet< Ar. da'vet “davet” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), fayīda< Ar. fā'ide “fatyda” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), cumayı< Ar. cum'a “Cuma günü” (BAY.M.A.), hāyin< Ar. hā'in “hain” (BAY.M.A.), Rābiye< Ar. Rabī'a “Rabia” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), ismayıl< Ar. İsmā'il “İsmail” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), 'aynat< Ar. 'inād “inat” (G.A.), g'ayde< Ar. kâ'ide “kaide” (G.A.).

Söz sonu: cumāy< Ar. cum'a “Cuma” (DEN.İ.A.), cumey< Ar. cum'a “Cuma” (KÜT.GED.A.), cumáy< Ar. cum'a “Cuma günü” (IS.SEN.EĞ.İ.A.).

Söz başı: yeybe< Ar. 'aybe “heybe” (KAS.İ.A.), yesir< Ar. esīr “esir” (KIR.İ.A.), yurbuk< Ar. ibrik “ibrik” (MAL.İ.A.), yezan< Ar. ezān “ezan” (SAK.FER.İ.A.), yāsır< Ar. esīr “esir” (KÜT.İM.A.), yemin< Ar. Emīn “Emin” (SER.A.).

ø>ğ:

Söz içi: beğzı< Ar. ba‘z “bazı” (ADI.İ.A.), büğdül< Ar. bāṭil “batıl” (ÇAN.İ.A.), tağam< Ar. ta‘ām “yiyecek” (UŞ.İ.A.), beğzen< Ar. ba‘zen “bazen” (RİZ.İ.A.), dağvet< Ar. da‘vet “davet” (RİZ.İ.A.), mağl‘um< Ar. ma‘lūm “malum” (RİZ.İ.A.), mağaş< Ar. ma‘āş “maaş” (SAK.FER.İ.A.), sağat<Ar. sā‘at “saat” (SAK.FER.İ.A.), mağna< Ar. ma‘nā “anlam” (SAK.İ.KAY.İ.A.), ağlim< Ar. ‘ālim “alim” (AD.OS.İ.A.).

ø>h/ ø>h/ ø>h/ h:

Söz içi: ihtibār< Ar. i‘tibār “itibar” (AM.İ.A.), āyile< Ar. ‘a‘ile “aile” (BİL.İ.A.), sahat< Ar.sā‘at “saat” (ÇAN.İ.A.), muhteber< Ar. mu‘teber “saygın, itibarı olan” (KIR.İ.A.), şihir< Ar. şī‘ir “şiiir” (MUĞ.İ.A.), zahte< Ar. zaten “zaten” (SAM.İ.A.), mihraç< Ar. mi‘rāc “miraç” (YOZ.İ.A.), seheT< Ar. sā‘at “saat” (AD.KAH.SAM.Y.A.), Muhammer< Ar. Mu‘ammer “Muhammer” (YOZ.ÇAN.A.), sahaT< Ar. sā‘at “saat” (DEN.G.İ.A.), āḥkibet< Ar. ‘āḥibet “Bir işin veya bir durumun sonu” (KOR.Y.A.), mefahat< Ar. vefāt “vefat” (SİV.İ.Y.A.), ehtibar< Ar. i‘tibār “itibar” (RİZ.İ.A.), zahTi< Ar. zāten “zaten” (AY.M.A.), şehriye< Ar. şa‘riyye “şehriye” (BOL.ÇA.ÇOB.A.), tihniyet<Ar. tīnet “yaradılış” (DİN.EV.Y.A.), gāḥet< Ar.ḡanā‘at “kanaat” (REŞ.A.), dāhir< Ar. dā‘ir “dair” (SİV.YILD.İ.A.), sahar< Ar. šā‘ir “şair” (AY.Y.A.), comaha<Ar. cemā‘āt “cemaat” (ÇAY.Y.A.), ehTibāren< Ar. i‘tibāren “itibaren” (YOZ.SOR.İ.A.), sehet< Ar. sā‘at “saat” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), aḥtibar< Ar. i‘tibār “itibar” (G.A.).

Söz başı: hasa< Ar. ‘ašā “asa” (A.İ.A.), hābe< Ar. ‘aybe “heybe” (A.İ.A.), hebe< Ar. ‘aybe “heybe” (BAN.A.), hind< Ar. ind “ind, huzur, makam” (AYB.İ.A.), hemme< Ar. ammā “ama” (BİL.İ.A.), hillet< Ar. ‘illet “illet” (BİL.İ.A.), helbet< Ar. elbet “elbet” (E.İ.M.İ.A.), helan< Ar. elān “henüz, daha, elan” (KÜT.Y.A.), çarmı hābe< Ar. ‘aybe “atlara takılan nakışlı heybe” (KAY.İ.G.K.A.), hema< Ar. ammā “ama” (AD.KAH.SAM.Y.A.), hāsmā< Ar. esmā “esma” (DEN.G.İ.A.), haba< Ar. ‘abā “yünden dokunmuş kumaş” (ÇİÇ.D.Y.A.), helbet< Ar. elbet “elbet” (TRAB.Y.A.), hasker< Ar. ‘asker “asker” (SAK.FER.İ.A.), ḥaḡıl< Ar. ‘aḡl “akıl” (GİR.İ.Y.A.), ḥalaf< Ar. alef “alaḡ” (GİR.İ.Y.A.), haman< Ar. amān “aman” (GİR.İ.Y.A.), hōşür< Ar. ‘uṣr “vergi türü” (DÖRT.A.), hēnteri< Ar. ‘anterī “elbise” (SER.A.), hemir< Ar. emr “emir” (KAD.A.), hēvel< Ar. evvel “önceden”

(KAH.M.İ.A.), hemme< Ar. ammā “ama” (SAR.Y.A.), hökelā< Ar. ‘uḫalā “ukala” (KAM.Y.A.), haba< Ar. ‘abā “Kalın dokunmuş kumaş” (AD.OS.İ.A.).

Söz sonu: damah< Ar. ṭamaḥ “tamah” (AYB.İ.A.), iddah< Ar. iddi‘ā “iddia” (GAP.K.A.) semah< Ar. semāḥ “Çalgı eşliğinde oynanan, tören niteliğini taşıyan oyun” (MAL.İ.A.), zayih< Ar. zāyiḥ “kayıp” (EM.A.), ittah< Ar. iddi‘ā “iddia” (KEP.İ.A.), tamah< Ar. ṭamaḥ “heves” (DAL.A.), matah< Ar. metāḥ “hüner (olumsuz anlamda)” (DEN.BAB.İ.A.), temannah et-< Ar. temennā “hürmette bulunmak” (KAM.Y.A.).

ø>l:

Söz içi: fevḳalāde< Ar. fevḳ+ āde “fevkalade” (A.İ.A.), baldırcan< Ar. bādincān “patlıcan” (AYB.İ.A.), mıḳlantıs< Ar. miḳnātīs “mıknatıs” (TAR.İ.A.), peklala< T. Pek+ Ar. a‘lā “pekâlâ” (YOZ.İ.A.), katliyen< Ar. ḳaṭ‘iyyen “katiyen” (KOR.Y.A.), ğatliken< Ar. ḳaṭ‘iyyen “katiyen” (UL.A.).

Söz sonu: istilāl< Ar. istilāḥ “istila” (İS.İH.A.), hüsüsül< Ar. ḥuṣṣūṣī “özellikle” (KAH.M.İ.A.).

ø>v:

Söz içi: suval< Ar. su‘al “sual” (A.İ.A.), şevle< Ar. şu‘le “şule, ışık” (AYB.İ.A.), mavı< Ar. mā‘ī “mavi” (AF.M.A.), dovā< Ar. du‘ā “dua” (SİV.A.), avfet< Ar. āfet “afet” (ŞUH.Y.A.), davun< Ar. ṭā‘ūn “veba” (GİR.İ.Y.A.), düvā< Ar. du‘ā “dua” (BOĞ.Y.A.), teḳavid< Ar. teḳā‘ud “emekliye ayrılma” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), düva< Ar. du‘ā “dua” (G.A.).

Söz başı: vemānet< Ar. emānet “emanet” (KIR.İ.A.).

Söz sonu: ḥacóv< Ar. Ḥadīce “Hatice” (OĞ.İ.A.).

ø>d:

Söz başı: darba< Ar. arbe “darbe” (BAL.İ.A.).

Söz içi: ʕadırellez< Ar. ʕır+ ilyās “hıdırellez” (BAL.İ.A.), ǧaddiyen< Ar. ʕatʕiyyen “katiyen” (ÇOR.İ.A.).

ø>g/ ø>ǧ:

Söz içi: ilgēn< Ar. iʕlān “ilan” (BAL.İ.A.), mügmün< Ar. müʕmin “mümin” (MUĞ.İ.A.),

Söz sonu: ǧayrıǧ< Ar. ǧayr “başka, diğer, artık, bundan böyle” (GAP.K.A.), rüyyāǧ< Ar. ruʕyā “rüya” (I.M.A.).

ø>ʕ:

Söz sonu: samaʕ< Ar. semāʕ “semah” (BAL.İ.A.).

ø>m:

Söz başı: mevʕāt< Ar. vefāt “vefat” (BAL.İ.A.).

Söz sonu: keǧam< Ar. ǧalibā “galiba” (ÇAN.İ.A.), illem< Ar. illā “illa” (MAL.İ.A.), illam< Ar. illā “illa” (IS.SEN.EĞ.İ.A.).

ø>t:

Söz sonu: ʕlānat< Ar. iʕlān “ilan” (ÇOR.İ.A.), iremzit< Ar. Remzī “Remzi” (K.MAR.İ.A.), kinayet< Ar. kināye “dokunaklı” (İS.İH.A.).

Söz içi: hatalla< Ar. hālā “hala” (KIR.İ.A.).

ø>k:

Söz sonu: Haccük< Ar. ʕadīce “Hatice” (ÇOR.İ.A.).

Söz içi: haʕlakç< Ar. ʕallāc “hallaç” (UŞ.İ.A.), mekçbur< Ar. mecbūr “mecbur” (DÖRT.A.).

ø>r:

Söz sonu: Cenābir< Ar. Cenābı Allāh “Cenabı Allah” (E.İ.M.İ.A.), eḥtiyā< Ar. iḥtiyār “ihtiyar” (RİZ.İ.A.),

Söz içi: ilerlebet< Ar. ilā’l- ebed “ilelebet” (KIR.İ.A.), havrız< Ar. ḥavz “havuz” (KEP.İ.A.).

ø>w:

Söz içi: duwa< Ar. du‘ā’ “dua” (E.İ.M.İ.A.).

ø>s:

Söz içi: tassis< Ar. te’sīs “tesis” (KAS.İ.A.).

ø>b:

Söz içi: ğumbar< Ar. ķimār “kumar” (DEN.G.İ.A.).

ø>z:

Söz sonu: kerez< Ar. kere “kere” (SİV.İL.A.).

Söz içi: kèzzá< Ar. kezā “Aynı biçimde” (KAH.M.İ.A.).

ø>b:

Söz içi: tabiye< Ar. tā’ife “tayfa” (A.E.Y.A.).

2.2.6. Ünsüz Tekleşmesi

Şeddeli Arapça kelimelerde, kelimenin iç ses ünsüzlerindeki aslî ikizliğin tekleşme yoluyla kaybolmasıdır (Korkmaz, 1992: 163).

tt>t:

Söz içi: batal< Ar. baṭṭāl “işe yaramaz” (ADI.İ.A.), hatdā< Ar. ḥattā “hatta” (A.İ.A.), hatā< Ar. ḥattā “hatta” (BİL.İ.A.), atar< Ar. ‘aṭṭār “koku satıcı.” (KOR.Y.A.), batal< Ar. baṭṭāl “büyük, iri” (SİV.İ.Y.A.), ketan< Ar. kettān “keten, dokumacılıkta kullanılan bitki” (GİR.İ.Y.A.).

yy>y:

Söz içi: yovmiye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (ADI.İ.A.), hediye< Ar. hediyye “hediye” (A.İ.A.), mayet< Ar. ma‘iyyet “maiyet, üst görevlilerin yanında bulunan kimseler” (BAR.İ.A.), velediye< Ar. belediyye “belediye” (ÇOR.İ.A.), amaliyat< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (A.İ.A.), asgeriye< Ar. ‘askeriyye “askeriye” (A.İ.A.), Eyip< Ar. Eyyūb “Eyüp” (BAL.İ.A.), yemiye< Ar. yevmiyye “yevmiye” (AYB.İ.A.), ğatyen< Ar. kaṭ‘iyyen “katiyen” (DEN.İ.A.), esiyed< Ar. eziyyet “eziyet” (BİR.İ.A.), áTFaiye< Ar. itfā‘iyye “itfaiye” (BOL.İ.A.), harbiye< Ar. ḥarbiyye “harbiye” (I.M.A.), veziyet< Ar. vaṣ‘iyyet “vaziyet” (OĞ.İ.A.), tayara< Ar. tayyāre “tayyare” (UŞ.İ.A.), hasiyed< Ar. ḥāṣiyyet “hasiyet” (YOZ.İ.A.), muḥayed< Ar. muḥayyed “sahip olma” (YOZ.İ.A.), cumuruyat<Ar. cumhūriyyet “cumhuriyet” (EM.A.), şēriye< Ar. ṣa‘riyye “şehir” (KAR.Y.A.), ezyed< Ar. eziyyet “eziyet” (SAR.A.), vasyet< Ar. vaṣiyyet “vasiyet” (SAR.A.), ğatyän< Ar. kaṭ‘iyyen “katiyen” (DEN.G.İ.A.), seyyar< Ar. seyyār “seyyar” (KİL.M.A.), sayfiye< Ar. ṣayfiyye “yazlık” (KİL.M.A.), tu _ afiyecilik< Ar. tuḥafiyye “tuhafiyecilik” (AF.M.A.), şēriye< Ar. ṣa‘riyye “şehir” (AF.M.A.), maiyet< Ar. māhiyyet “mahiyet” (SİV.A.), ekseriyeT< Ar. ekseriyyet “çoğunluk” (ŞUH.Y.A.), tiyāre< Ar. ṭayyāre “uçak” (DAL.A.), ekseriyat< Ar. ekseriyyet “genelde” (SİV.İ.Y.A.), niyet< Ar. niyyet “niyet” (SAK.FER.İ.A.), belediye< Ar. belediye “belediye” (SAK.FER.İ.A.), sıhiye< Ar. ṣihhiyye “sağlık işlerinin tümü” (SAK.FER.İ.A.), ayam< Ar. eyyām “hava durumu” (GİR.İ.Y.A.), Tāyip< Ar. ṭayyib “Tayyip” (BAY.K.A.), amáliyat< Ar. ‘ameliyyāt “ameliyat” (SİN.A.), māyet< Ar. mā‘iyyet “koruma” (DİN.EV.Y.A.), şēriye< Ar. ṣa‘riyye “şehir” (DİN.EV.Y.A.), tiyare< Ar. ṭayyāre “uçak” (AK.DOĞ.DAR.A.), muğiyet< Ar. muḥayyed “sahip çıkma” (DÖRT.A.), gatiyän< Ar. kaṭ‘iyyen “katiyen” (SER.A.), seyyar< Ar. seyyār “seyyar” (KAM.Y.A.), ediye< Ar. hediyye “hediye” (BİG.Y.A.), gatiyen< Ar. kaṭ‘iyyen “katiyen” (SULT.D.A.), fāhyat< Ar. fa‘āliyyet “faaliyet” (SULT.D.A.), bākiye< Ar. baḳiyye “bakiye” (SAM.İ.A.), iziyát< Ar. eziyyet “eziyet” (SAM.İ.A.), seyyar< Ar. seyyār

“seyyar” (SİN.A.), aTliye< Ar. ‘adliyye “adliye” (BAŞ.DAZ.A.), héysiyet< Ar. həysiyyet “haysiyet” (G.A.).

ll>l:

Söz içi: telis< Ar. tillīs “telis, çuval” (ADI.İ.A.), vała< Ar. vallahi “vallahi” (AM.İ.A.), mālīm< Ar. mu‘allim “muallim, öğretmen” (A.İ.A.), sele< Ar.selle “Kulplu sepet” (ÇAN.İ.A.), ma‘alim< Ar. mu‘allim “muallim” (HAT.İ.A.), gule< Ar. kulle “kule” (UŞ.İ.A.), vāła< Ar. vallahi “vallahi” (EM.A.), müteveliT< Ar. mutevellid “mütevellit” (AF.M.A.), mahale< Ar. maḥalle “mahalle” (AF.M.A.), halaç< Ar. ḥallāc “ip sarmaya yarayan alet” (FET.A.), mahle< Ar. maḥalle “mahalle” (TRAB.Y.A.), mele< Ar. maḥalle “mahalle” (BAL.BİG.A.), bilür< Ar. billūr “billur, çay bardağı” (BİG.Y.A.), vală< Ar. vallahi “vallahi” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

Söz sonu: mehel< Ar.maḥall “mahal, yer” (BOL.İ.A.).

bb>b:

Söz sonu: Rab< Ar. Rabb “Rab” (A.İ.A.), heb< Ar. ḥabb “hap” (BİR.İ.A.), gergef< Far. kār+ Ar. keff “gergef, dantel” (SAR.A.).

Söz içi: māpbet< Ar. maḥabbet “muhabbet” (BAL.İ.A.), yārabi<Ar. yā Rabbi “ya rabbi” (KİL.M.A.).

ff>f:

Söz içi: küfar< Ar. kuffār “küffar” (K.MAR.İ.A.), sufa< Ar. şuffe “sofa” (ÇİÇ.D.Y.A.).

Söz sonu: ıraf< Ar. reff “raf” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

hh>h/ ḥḥ>ḥ:

Söz içi: müteḥit< Ar. mute‘ahhid “müteahhit” (ADI.İ.A.), sıhad< Ar. şihḥat “sıhhat” (GAP.K.A.). assah< Ar. eşaḥḥ “essah, gerçek” (KAS.İ.A.), sıhaT< Ar. şihḥat “sıhhat” (AF.M.A.), zıhiye< Ar. şihḥiyye “sıhhiye” (SİV.A.).

Söz sonu: esah< Ar. eşahh “gerçekten” (YOZ.ÇAN.A.).

vv>v:

Söz içi:êvel< Ar. evvel evvel (AM.İ.A.), ğuvet< Ar. kuvvet “kuvvet” (A.İ.A.), evele< Ar. evvelâ “evvela,evvel, önce” (BAL.İ.A.), kuvat< Ar. kuvvet “kuvvet”(DEN.İ.A.), ivel< Ar. evvel “evvel” (E.İ.M.İ.A.), âvel< Ar. evvel “evvel” (ŞUH.Y.A.), ğuvat< Ar. kuvvet “kuvvet” (AY.M.A.), ğovât< Ar. kuvvet “kuvvet” (SER.A.), evëla< Ar. evvelâ “öncelikle” (SAK.İ.KAY.İ.A.), .), ğuvet< Ar. kuvvet “kuvvet” (EL.İ.A.).

rr>r:

Söz içi: Muarem< Ar. Muharrem “Muharrem” (AM.İ.A.), kire< Ar. kere “kere” (BAL.İ.A.), faraş< Ar. ferrâş “Toplanan süprüntüleri alıp atma için kullanılan plastikten yapılmış kısa kürek” (MAL.İ.A.), zatüre< Ar. zatu’r- ri’e “zatüre” (MAN.İ.A.), müşeref< Ar. muşerref “onur verilerek yüceltilmiş” (YOZ.İ.A.), zaraf< Ar. şarrâf “sarraf” (DEN.G.İ.A.), saraf< Ar. şarrâf “sarraf” (TRAB.Y.A.), teferuġat< Ar. teferru’ât “ayrıntı” (SİV.İ.Y.A.), târuz< Ar. ta’arruz “taarruz” (DÖRT.A.), Maharem< Ar. Muharrem “Muharrem” (DÖRT.A.), zir< Ar. zerre “zerre” (DEN.BAB.İ.A.), Mârem< Ar. Muharrem “Muharrem” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), Apdıraman< Ar. ‘Abdurrahmân “Abdurrahman” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz sonu: muzur< Ar. mużirr “muzur, yaramaz” (ÇOR.İ.A.).

mm>m:

Söz içi: ama< Ar. ammā “ama” (A.İ.A.), hamam< Ar. ħammām “hamam” (A.İ.A.), sòmaġ< Ar. summāk “sumak” (GAP.K.A.), tāmül< Ar. taḥammul “tahammül” (KAS.İ.A.), humus< Ar. ḥummuş “beyaz leblebi, iyice ezilmiş nohuttan yapılmış yemek” (TAR.İ.A.), temuz< Ar. temmüz “Temmuz ayı” (OR.İ.A.), hema<Ar. ammā “ama” (AD.KAH.SAM.Y.A.), mükemel< Ar. mukemmel “mükemmel” (KİL.M.A.), tāmül< Ar. taḥammul “tahammül” (AF.M.A.), ema< Ar. ammā “ama” (GİR.İ.Y.A.), temuz< Ar. temmüz “Temmuz ayı” (AK.DOĞ.DAR.A.), táamül< Ar. taḥammul “tahammül” (SAR.Y.A.), mühüm< Ar. muhimm “mühim” (YER.Y.A.), kemun< Ar. kemmün “kimyon” (AD.OS.İ.A.), temūs< Ar. temmüz “Temmuz ayı” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), amam<

Ar. ḥammām “hamam” (BİG.Y.A.), Muamed<Ar. Muḥammed “Muhammet” (BAY.M.A.), tēmus< Ar. temmūz “Temmuz ayı” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz sonu: ğam< Ar. ğamm “gam” (E.İ.M.İ.A.), ğatīlām< Ar. ḳatīl+ ‘āmm “katliam” (BAL.İ.A.), mūhūm< Ar. muhimm “mühim” (KÜT.İ.A.).

nn>n:

Söz sonu: cin< Ar. cinn “cin” (A.İ.A.), san< Ar. zann “zan” (DEN.İ.A.).

Söz içi: tandır< Ar. tennūr “tandır” (A.İ.A.), ğına< Ar. ḥinnā’ “kına” (AYB.İ.A.), sūnet< Ar. sunnet “sünnet” (BİL.İ.A.), muḥānet< Ar. muḥanneṣ “ihānet eden” (ŞAR.İ.A.), ğına< Ar. ḥinnā’ “kına” (ŞAB.İ.A.), sūneT< Ar. sunnet “sünnet” (SİV.A.), sūned< Ar. sunnet “sünnet” (BAY.M.A.).

şş>ş/ ss>s:

Söz içi: ğasap< Ar. ḳaşṣāb “kasap” (A.İ.A.), Hızır aleyiselaṃ< Ar. ḥızr+ ‘aleyhisselām “Hızır aleyhisselaṃ” (A.İ.A.), müyēsēr< Ar. muyesser “müyesser” (BİL.İ.A.), āsseḥ< Ar. eṣaḥḥ “gerçekten” (AD.KAH.SAM.Y.A.), ğasap< Ar. ḳaşṣāb “kasap” (YOZ.ÇAN.A.), taḥas et-< Ar. taḳāṣṣ “değiştirmek” (ÇAY.Y.A.).

cc>c:

Söz sonu: hac< Ar. ḥācc “hac, İslamın beş şartından biri.” (A.İ.A.).

Söz içi: tücar< Ar. tuccār “tüccar” (KİL.M.A.).

zz>z/ zz>z:

Söz içi: müezzin< Ar. mu’ezzin “müezzin” (AYB.İ.A.), nezet< Ar. lezzet “lezzet” (OR.İ.A.), mezin< Ar. mu’ezzin “müezzin” (BAN.A.), tenezül< Ar. tenezzül “tenezzül” (GİR.İ.Y.A.), nezet< Ar. lezzet “lezzet” (GİR.İ.Y.A.), lezet< Ar. lezzet “lezzet” (DİN.EV.Y.A.).

Söz sonu: bez< Ar. bezz “bez” (KAY.İ.A.).

kk>k/ kk>k:

Söz içi: tüken< Ar. dükkān “dükkan” (ÇOR.İ.A.), zıkım< Ar. zaḳḳūm “zakkum” (OR.İ.A.), bakḡal< Ar. baḳḳāl “bakka” (YOZ.İ.A.), mākaT< Ar. muvaḳḳat “muvakkat” (EM.A.), hakiyet< Ar. ḥaḳḳāniyyet “hakkaniyet” (DEN.G.İ.A.), tūkan< Ar. dukkān “dükkan” (AK.DOĞ.DAR.A.), maṣakat< Ar. meṣaḳḳat “güçlük” (BAL.BİG.A.), mīrēkīb< Ar. murekkeb “mürekkep” (KAM.Y.A.), muḥāḳāk< Ar. muḥaḳḳaḳ “muhakkak” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), dūrbeke< Ar. darabukḳa “darbuka” (G.A.), dabruḳa< Ar. darabukḳa “davula benzeyen ufak çalgı” (SAK.İ.KAY.İ.A.), dūkan< Ar. dukkān “dükkan” (SAK.İ.KAY.İ.A.).

dd>d:

Söz içi: cāde< Ar. cādde “cadde” (MAL.İ.A.).

2.2.7. Ünsüz İkizleşmesi

İç seste, iki ünlü arasında ve vurguyu üzerinde bulunduran ikinci hece başındaki ünsüzün tekrarlanmasıdır (Korkmaz, 1992: 163).

m>mm:

Söz içi: emma< Ar. a‘mā “âmâ ,Görme engelli” (ADI.İ.A.), himmidi ‘anḡa< Ar. zumurrud ü ‘anḡā “Zümrüdü anka” (A.İ.A.), amman< Ar. amān “aman” (UŞ.İ.A.).

s>ss/ ş>şş:

Söz içi: yessir< Ar. esīr “esir” (ADI.İ.A.), Mussā< Ar. Mūsā “Musa” (BOL.İ.A.), ḡassım< Ar. Kāsım “Kasım ayı” (E.İ.M.İ.A.), nis’san< Ar. nīsān “Nisan ayı” (I.M.A.), massum< Ar. ma’sūm “masum” (KÜT.İ.A.), missāfir< Ar. musāfir “misafir” (K.MAR.İ.A.), Hüssüg< Ar. Ḥuseyn “Hüseyin” (YOZ.İ.A.), essah< Ar. eṣaḥḥ “gerçekten” (SİV.İ.Y.A.), èssac< Ar. eṣaḥḥ “essah, gerçekten” (AM.İ.A.), cessur< Ar. cesūr “cesur” (SİN.A.),

missāfir< Ar. musāfir “misafir” (KAH.M.İ.A.), Messud< Ar. Mes‘ūd “Mesut” (DEN.BAB.İ.A.).

b> bb:

Söz içi: sabbaḥ< Ar. şabāḥ “sabah” (ADI.İ.A.), ğurbban< Ar. ḵurbān “kurban” (K.MAR.İ.A.).

l>ll:

Söz içi: ḡalle< Ar. ḵal‘a “kale” (E.İ.M.İ.A.) hatalla< Ar. hālā “hala” (KIR.İ.A.), helle< Ar. ḥīle “hile” (BİR.İ.A.), zilliyet< Ar. zī‘l- yed “zilliyet” (SAM.İ.A.), hille< Ar. ḥīle “hile” (RİZ.İ.A.), Süllü< Ar. Süleymān “Süleyman” (ÇİFT.Y.A.).

t> tt:

Söz içi: zatten< Ar. zāten “zaten” (AM.İ.A.), zattenḡ< Ar. zāten “zaten” (A.İ.A.), ḡattiyen< Ar. ḵaṭ‘iyyen “katiyen” (SAM.İ.A.), zaTtan< Ar. zāten “zaten” (DEN.G.İ.A.), hakkatten< Ar. ḥaḵīḵaten “hakikaten” (SULT.D.A.), ḡāTTiyen< Ar. ḵaṭ‘iyyen “katiyen” (BAY.K.A.), ittibār< Ar. i‘tibār “itibar” (SER.A.), hattib< Ar. ḥaṭīb “konuşmacı” (KAH.M.İ.A.).

ş>şş:

Söz içi: aşşıḡ< Ar. ‘āşıḵ “aşık” (A.İ.A.), maşşalla< Ar. māşā’e+allāh “maşallah” (SİV.A.), işşiy< Ar. şey’ “şey” (ÇİÇ.D.Y.A.), maşşallah< Ar. māşā’e+allāh “maşallah” (BOĞ.Y.A.).

d>dd:

Söz içi: ḡaddaḵ< Ar. ḵadar “kadar” (A.İ.A.), Haddüç< Ar. Ḥadīce “Hatice” (HAT.İ.A.), ḡadden< Ar. ḵadar “kadar” (TOK.İ.A.), ḡaddan< Ar. ḵadar “kadar” (NEV.Y.A.), zadde< Ar. zāten “zaten” (GİR.İ.Y.A.), ḡadder< Ar. ḵadar “kadar” (SİV.YILD.İ.A.).

f>ff:

Söz içi: daffa< Ar. def‘a “defa” (AYB.İ.A.).

y>yy:

Söz içi: rüyyāğ< Ar. ru'yā “rüya” (I.M.A.), afiyyed _ ossun< Ar. ‘āfiyet “afiyet olsun” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), hiyyet< Ar. hey’et “heyet” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

c>cc:

Söz içi: fücet< Ar. fecā‘at “Yürekler acısı durum” (KAY.İ.A.).

k>kk:

Söz içi: haḳkem< Ar. ḥakem “hakem” (OR.İ.A.).

n>nn:

Söz içi: fennos< Ar. fānūs “fanus” (UŞ.İ.A.).

r>rr:

Söz içi: ḡurra< Ar. ḡur‘a “kura” (YOZ.ÇAN.A.), ferrah< Ar. feraḥ “sıkıntısız olma durumu” (SAK.İ.KAY.İ.A.).

z>zz:

Söz içi: cüzzi< Ar. cuz’ī “az” (KOR.Y.A.).

v>vv:

Söz içi: dèvvam< Ar. devām “devam” (SER.A.).

2.2.8. Süreklileşme

Çeşitli sebeplerle patlayıcı ya da süreksiz ünsüzlerin sızıcı ya da sürekli ünsüzlere dönüşmesidir (Boz, 2006: 81).

ķ>h/ ķ>h/ ķ>h/ ķ>h:

Söz içi: faḥır<Ar. faḫīr“fakir” (ADI.İ.A.), vahıd< Ar. vaḫt “vakit” (AM.İ.A.), naḥıd< Ar. vaḫt “vakit” (AM.İ.A.), aḥsam< Ar. aḫsām “kısımlar” (A.İ.A.), Yāḥıyb< Ar. Ya‘ḫūb “Yakup” (A.İ.A.), faḥıl< Ar. faḫīr “fakir” (AYB.İ.A.), daḥḥa< Ar. daḫīka “dakika” (BİR.İ.A.), paḥla< Ar.bāḫilā “bakla” (ÇAN.İ.A.), aḥıl< Ar. ‘aḫl “akıl” (ÇOR.İ.A.), vaḥıt< Ar.fakaṭ “fakat” (E.İ.M.İ.A.), maḥsat< Ar. maḫṣad “maksat” (GAP.K.A.), aḥıbet< Ar. ‘āḫıbet “akıbet” (KAY.İ.A.), loḥma< Ar. luḫme “lokma” (OĞ.İ.A.), aḥı< Ar. ‘aḫl “akıl” (SAM.İ.A.), ṣehıl< Ar. ṣeḫl “şekil” (SAM.İ.A.), aḥs< Ar. ‘aks “akis” (YOZ.İ.A.), maḥam< Ar. maḫām “makam” (YOZ.İ.A.), taḥıp< Ar. ta‘ḫīb “takip” (YOZ.İ.A.), loḥma< Ar. luḫme “lokma” (AD.KAH.SAM.Y.A.), aḥıl< Ar. ‘aḫl “akıl” (YOZ.ÇAN.A.), sadaḥa< Ar. ṣadaḫa “sadaka” (YOZ.ÇAN.A.), ğaymaḥam< Ar. ḫā‘im+ maḫām “kaymakam” (KİL.M.A.), aḥraba< Ar. aḫribā “akraba” (ÇİÇ.D.Y.A.), laḥab< Ar. laḫab “lakap” (ÇİÇ.D.Y.A.), aḥren< Ar. aḫrān “yaşıt” (SİV.İ.Y.A.), vaḥd< Ar. vaḫt “vakit” (SİV.İ.Y.A.), taḥıp< Ar. ta‘ḫīb “takip” (SİV.İ.Y.A.), tāḥıyb< Ar. ta‘ḫīb “takip” (SİV.YILD.İ.A.), taḥas et-< Ar. taḫāṣṣ “değiştirmek” (ÇAY.Y.A.), eḥaz< Ar. īḫāz “ikaz” (YER.Y.A.), aḥseriye< Ar. ekṣeriyye “çoğunlukla” (YER.Y.A.), muḥaad _ ol-< Ar. muḫayyed “mukayyet olmak” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), aḥraba< Ar. aḫribā “akraba” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), ‘aar‘aḥı< Ar. ‘araḫī “rakı” (G.A.), f‘aḥ‘at< Ar. fakaṭ “fakat” (G.A.).

Söz sonu: tabaḥ< Ar. tabaḫ “tabak” (AYB.İ.A.), mızıraḥ< Ar. mızrāk “mızrak” (KIR.İ.A.), Fayıḥ< Ar. Fāyīḫ “Faik” (KIR.İ.A.), zombah< Ar. zanbaḫ “zambak” (MAN.İ.A.), ırblıḥ< Ar. ibriḫ “ibrik” (KAY.İ.G.K.A.), ṣavaḥ yeri< Ar. ṣefak “şafak yeli” (KAY.İ.G.K.A.), ıḥbal< Ar. iḫbāl “talih”(SİV.İL.A.), berraḥ< Ar. berrāk “berrak” (ÇİÇ.D.Y.A.), arzaḥ< Ar. erzāk “erzak” (SİV.İ.Y.A.).

Söz başı: harın< Ar. ḫārūn “çok zengin” (MAL.İ.A.),

ķ>l:

Söz sonu: dellal< Ar. tellāk “Hamamda hizmet eden ve erkek müşterileri yıkayan erkek” (ADI.İ.A.), ṣevle< Ar.ṣevḫ “ışık” (ÇAN.İ.A.).

k>ğ:

Söz içi: lağap< Ar. laḳab “lakap” (ADI.İ.A.), düğān< Ar. dükkān “dükkan” (HAT.İ.A.), lağup< Ar. laḳab “lakap” (GİR.İ.Y.A.), vağat< Ar. vaḳt “vakit” (DÖRT.A.).

Söz sonu: merağ< Ar. merāk “merak” (RİZ.İ.A.).

d>z:

Söz sonu: mırāz< Ar. murād “murad” (ADI.İ.A.).

Söz içi: hızmā< Ar. ḥidmet “hizmet” (A.İ.A.), hızmā< Ar. ḥidmet “hizmet” (BAR.İ.A.), māzur< Ar. mağdūr “mağdur” (BİL.İ.A.).

b>v:

Söz içi: davōl< Ar. ṭabl “davul” (AM.İ.A.), davıl< Ar. ṭabl “davul” (BAR.İ.A.), mıtvaḥ< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (YOZ.İ.A.), mutvak< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (EM.A.), muTvak< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (AF.M.A.), davıl< Ar. ṭabl “davul” (SULT.D.A.), müzver< Ar. mibzer “Tohum ekme aleti” (AD.OS.İ.A.).

Söz başı: velediye< Ar. belediyye “belediye” (ÇOR.İ.A.).

Söz sonu: dolav< Ar. dūlab “dolap” (ŞUH.Y.A.).

c>ş:

Söz içi: muḥtaş< Ar. muḥtāc “muhtaç” (AM.İ.A.), iştīmā< Ar. ictimā’ “içtima” (BAL.İ.A.), işdima< Ar. ictimā’ “içtima” (KAR.Y.A.).

Söz sonu: ehdiyaş< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (BAL.İ.A.), ḥarş< Ar. ḥarc “harç, yapılarda taşlaları tutturmak için kullanılan ara malzeme” (E.İ.M.İ.A.), haş< Ar. ḥarc “harç” (ŞAR.İ.A.), sarış< Ar. sihrīc “yağmur suyu biriktirmeye yarayan su deposu” (DEN.G.İ.A.), feş< Ar. felc “felç” (BAY.M.A.).

ğ>h:

Söz başı: harbuḷ< Ar. ġirbāl “kalbur” (AM.İ.A.), ḥalbır< Ar. ġirbāl “kalbur” (AD.KAH.SAM.Y.A.).

d>l:

Söz içi: pa’lıcan< Ar. bādincān “patlıcan” (A.İ.A.), fevgāḷa< Ar. fevḳ+āde “pekala” (E.İ.M.İ.A.), halise< Ar. ḥādiṣe “hadise” (KAD.A.).

b>m:

Söz başı: mismillā< Ar. bismillah “bismillah” (A.İ.A.), mina< Ar. binā “bina” (I.M.A.), meyit< Ar. beyt “beyit” (KIR.İ.A.), mismille< Ar. bismillah “bismillah” (GÖN.K.A.), meçmur<Ar. mecbūr “mecbur” (DÖRT.A.), mejmur< Ar. mecbūr “mecbur” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

Söz içi: masara< Ar. bekere “makara” (KAS.İ.A.).

ṭ>m:

Söz başı: maṽul< Ar. ṭabl “davul” (A.İ.A.).

c>j:

Söz içi: mejbür<Ar. mecbūr “mecbur” (A.İ.A.), ājil< Ar. ‘ācil “acil” (BİL.İ.A.), mejbür< Ar. mecbūr “mecbur” (AYB.İ.A.), sejde< Ar. secde “secde” (BİL.İ.A.), ejdat< Ar.ecdād “ecdat” (ÇAN.İ.A.), mejlis< Ar. meclis “meclis” (OR.İ.A.).

t>v:

Söz içi: müvekgil< Ar. mutefekkir “mütefekkir” (BAL.İ.A.).

t>n:

Söz sonu: memlekān< Ar.memleket “memleket” (BİL.İ.A.).

b>f:

Söz içi: naşırfa< Ar. maşraba “maşrapa” (BİL.İ.A.), şüfhe< Ar. şubhe “şüphe” (HAT.İ.A.), mıtfağ< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (KAS.İ.A.).

b>l:

Söz içi: muTLā< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (ÇOR.İ.A.), tapliğat< Ar. taṭbikāt “tatbikat” (MUĞ.İ.A.), mutlak< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (GİR.İ.Y.A.), tePligat< Ar. taṭbikāt “uygulama” (YOZ.SOR.İ.A.).

d>f:

Söz içi: māfet< Ar. muddet “müddet” (ÇOR.İ.A.).

c>z:

Söz içi: vizdān< Ar. vicdān “vicdan” (GAP.K.A.), mezliş< Ar. meclis “meclis” (TRAB.Y.A.), mezmur< Ar. mecbūr “mecbur” (SER.A.), tam tezizat< Ar. techīzāt “savaşa hazır vaziyet” (SAK.İ.KAY.İ.A.).

ğ>ğ:

Söz içi: tepliğ< Ar. teblīğ “tebliğ” (GAP.K.A.).

b>h:

Söz içi: mühtela< Ar. muḥtelā “mühtela” (KAS.İ.A.).

k>s:

Söz içi: masara< Ar. bekere “makara” (KAS.İ.A.).

b>y:

Söz içi: şayiya< Ar. şā'ibe “çığırtkanlık” (SAM.İ.A.), ğayıl< Ar. kabūl “kabal” (ÇİÇ.D.Y.A.).

k>m:

Söz içi: hümüm< Ar. huḫm “hüküm” (UŞ.İ.A.).

c>v:

Söz içi: ezva< Ar. eczā' “ecza” (KAR.Y.A.).

k>n:

Söz sonu: mihan< Ar. miḥekk “mihenka taşı” (DEN.G.İ.A.).

ḳ>y:

Söz içi: dahıyya< Ar. daḳīḳa “dakika” (ÇİÇ.D.Y.A.).

k>v:

Söz içi: düven< Ar. dukkān “dükkan” (SİV.İ.Y.A.), şavul< Ar. şāḳūl “çekül” (GİR.İ.Y.A.).

t>h:

Söz sonu: ikamah< Ar. ikāmet “ikamet” (İS.İH.A.).

c>s:

Söz sonu: etiyās< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (SER.A.), tesisat< Ar. techizāt “Askeri denetlemeye yarayan alet” (SAK.İ.KAY.İ.A.).

c>r:

Söz içi: erzāne< Ar. eczā' + Far. ḥāne “eczane” (SER.A.).

t>ş:

Söz başı: şencire< Ar. tancara “tencere” (SAR.Y.A.).

t>h:

Söz sonu: ferraḥ èt-< Ar. ferāḡat “bağışlamak” (AD.OS.İ.A.).

2.2.9. Süreksizleşme

Çeşitli sebeplerle sızıcı ünsüzlerin patlayıcı ya da süreksiz ünsüzlere dönüşmesidir (Boz, 2006: 83).

h>k/ ḥ>ḳ/ ḥ>k:

Söz sonu: tarik < Ar. tāriḥ “tarih” (ADI.İ.A.), ikbar< Ar. iḥbar “ihbar” (A.İ.A.), mıkdar< Ar. tenbīh “muhtar” (A.İ.A.), tembik< Ar. tenbīh “tembih” (BİL.İ.A.), teveççük< Ar. teveccuh “teveccüh” (KIR.İ.A.), şık< Ar. şeyḥ “şeyh” (KÜT.Y.A.), temek< Ar. tenbīh “tembih” (OR.İ.A.), zabaḳ< Ar. şabāḥ “sabah” (TOK.İ.A.), bismillāḳ< Ar. bismillah “bismilla” (K.MAR.İ.A.), mutvak< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (EM.A.), mutbak< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (YAP.A.), tembik< Ar. tenbīh “tembih” (GİR.İ.Y.A.), tesbik< Ar. tesbīḥ “tespik” (BAL.BİG.A.).

Söz içi: Eksan< Ar. İḥsān “İhsan” (AYB.İ.A.), maḳsus< Ar. maḥşūş “bilerek” (I.M.A.), ektiyyar< Ar. iḥtiyār “ihtiyar” (KÜT.İ.A.), makgeme< Ar. maḥkeme “mahkeme” (YOZ.ÇAN.A.), mıkdar< Ar. muḥtār “muhtar” (KİL.M.A.), haşkeş< Ar. ḥaşḥāş “haşhaş” (AF.M.A.), masḲara< Ar. maşhara “maskara” (SİV.A.), mıkdaç< Ar. muḥtāc “muhtaç” (TRAB.Y.A.), ıkdıyyar< Ar. iḥtiyār “ihtiyar” (SİV.İ.Y.A.), muḳdar< Ar. muḥtār “muhtar” (SİV.İ.Y.A.), muḳdar< Ar. muḥtār “muhtar” (SAK.FER.İ.A.), musḲa< Ar. nuşḥa “muska” (GİR.İ.Y.A.), aḲırır< Ar. āḥir “son” (İS.İH.A.), maḲsuz< Ar. maḥşūş “özellikle” (KÜT.SİM.A.), İksan< Ar. İḥsān “İhsan” (DEN.BAB.İ.A.), soḳaḳ< Ar. zuḳāḳ “sokak”

(NİĞ.M.BOR.İ.A.), iktiyac< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (NİĞ.M.BOR.İ.A), akraz< Ar. ahres “dilsiz” (G.A.).

Söz başı: kançar< Ar. hancer “hançer” (DEN.İ.A.), kurāfe< Ar. hurāfe “hurafe” (SİV.YILD.İ.A.).

r>k:

Söz sonu: ğadek< Ar. kadar “kadar” (ADI.İ.A.), ğadağ< Ar. kadar “kadar” (A.İ.A.).

z>d:

Söz içi: ğada< Ar. kaẓā “kaza” (ADI.İ.A.).

Söz sonu: münkarid< Ar. munḳariẓ “bitmiş” (SAM.İ.A.).

f>b:

Söz içi: sıbır< Ar. şifr sıfır (AM.İ.A.), zerzebil< Ar. ser+sefil “sersefil” (MAN.İ.A.), muabPak<Ar. muvaffak “muvaffak” (EM.A.), zebil< Ar. sefil “sefil” (AL.Y.A.).

ḥ>c:

Söz sonu: éssac< Ar. eṣaḥḥ “essah, gerçekten” (AM.İ.A.).

y>g:

Söz içi: tégge< Ar. tekye “tekke” (AM.İ.A.), Hüssüg< Ar. Ḥuseyn “Hüseyin” (YOZ.İ.A.), tekge< Ar. tekye “tekke” (UŞ.İ.A.), okga< Ar. vuḳiyye “ağırlık birimi” (SAR.A.).

ḥ>ğ/ h>g:

Söz başı: ğına< Ar. ḥinnā’ “kına” (A.İ.A.), ğına< Ar. ḥinnā’ “kına” (ŞAB.İ.A.).

Söz içi: musğa< Ar. nuṣḥa “muska” (AYB.İ.A.), muğdar< Ar. muḥtār “muhtar” (MUĞ.İ.A.), mısğa< Ar. nuṣḥa “muska” (YOZ.ÇAN.A.), haşgeş< Ar. ḥaṣḥāş “haşhaş”

(ŞUH.Y.A.), nusğa< Ar. nuşha “muska” (TRAB.Y.A.), haşgaş< Ar. ḥaṣḥāṣ “haşhaş” (SULT.D.A.), cegiz< Ar. cihāz “çeyiz” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), haşgaş< Ar. ḥaṣḥāṣ “haşhaş” (BAY.M.A.).

Söz sonu: Alļağ< Ar. Allāh “Allah” (GAP.K.A.), mudlağ< Ar. maṭbaḥ “mutfak” (A.E.Y.A.).

ş>d:

Söz içi: hisde<Ar.ḥişse “hisse” (A.İ.A.).

z>t:

Söz sonu: masat< Ar. mişḥaz “masat, bileği taşı.” (A.İ.A.).

n>d:

Söz içi: tandır< Ar. tennūr “tandır” (A.İ.A.), cehendem< Ar. cehennem “cehennem” (KIR.İ.A.), cendem< Ar. cehennem “cehennem” (BAN.A.), cehendem< Ar. cehennem “cehennem” (ÇİÇ.D.Y.A.), cēndem< Ar. cehennem “cehennem” (DİN.EV.Y.A.), ceemdem< Ar. cehennem “cehennem” (BAY.M.A.).

Söz sonu: zand< Ar. ḡann “zan” (BAL.İ.A.).

m>p:

Söz başı: sipafir< Ar. musāfir “misafir” (OR.İ.A.).

m>b:

Söz içi: ğırbızı< Ar. kırmızı “kırmızı” (KIR.İ.A.), zimbet< Ar. zimmet “zimmet” (KEP.İ.A.), hambal< Ar. hammāl “hamal” (ÇİÇ.D.Y.A.), iḡbal< Ar. ikmāl “eksik bir şeyi tamamlama” (ŞUH.Y.A.), ambal< Ar. hammāl “hamal” (BİG.Y.A.).

Söz başı: bādem< Ar. mādam “madem” (AY.M.A.).

f>p:

Söz sonu: muazzep< Ar. muvazzaf “muvazzaf” (AYB.İ.A.), tarap< Ar. taraf “taraf” (BİL.İ.A.), Yusup< Ar. Yūsuf “Yusuf” (OĞ.İ.A.), mu ʿabPak<Ar. muvaffak “muvaffak” (EM.A.), tarap< Ar. taraf “taraf” (KOR.Y.A.).

Söz içi: kapa< Ar. kafa “kafa” (EL.İ.A.).

h>t:

Söz sonu: sabat< Ar. şabāḥ “sabah” (BAL.İ.A.).

Söz içi: itdiyāc< Ar. iḥtiyāc “ihtiyaç” (BAY.K.A.), itdiyar< Ar. iḥtiyār “ihtiyar” (BAY.K.A.).

r>g/ r>ğ:

Söz içi: teKgel< Ar. tekrār “tekrar” (BAL.İ.A.).

Söz sonu: gadağ< Ar. kadar “kadar” (E.İ.M.İ.A.), gedeg< Ar. kadar “kadar” (KİL.M.A.).

h>p:

Söz içi: gapbe< Ar. kaḥbe “kahpe” (BİL.İ.A.), ğappe< Ar. kaḥbe “kahpe” (KEP.İ.A.), ePbāb< Ar. aḥbāb “ahbap” (KÜT.SİM.A.).

v>d:

Söz içi: qadam< Ar. kıvām “kıvam” (BİR.İ.A.).

h>b:

Söz içi: zemberi< Ar. zemherīr “zemheri” (BİR.İ.A.).

n>t:

Söz sonu: zâmat< Ar.zamān “zaman” (BOL.İ.A.).

ş>t/ ş>t:

Söz sonu: māsīt< Ar. maḥşūş “mahsus” (BOL.İ.A.), çavşut< Ar. cāsūs “casus” (ÇAN.İ.A.), muhānet< Ar. muḥanneṣ “ihane eden” (ŞAR.İ.A.), maTğap< Ar. mişkab “matkap” (AY.M.A.), metel< Ar. meşel “masal” (NİĞ.İÇ.K.A.).

Söz içi: hısta< Ar. ḥiṣṣe “hisse” (HAT.İ.A.).

v>p:

Söz içi: cepahir< Ar. cevāhir “cevahir” (ÇAN.İ.A.), kisPet< Ar. kisvet “Yağlı güreşte pehlivanların giydiği dar paçalı meşin pantolon” (AF.M.A.).

v>b:

Söz başı: bobal< Ar. vebāl “vebal” (GAP.K.A.).

y>t:

Söz sonu: şet< Ar. şey’ “şey” (HAT.İ.A.).

Söz içi: zetdin< Ar. zeytūn “zeytin” (HAT.İ.A.).

n>ğ/ n>k:

Söz sonu: ğatırağ< Ar. ḳaṭrān “katran” (KAS.İ.A.), bazok< Ar.ba’zen “bazen” (MAN.İ.A.).

ş>c:

Söz içi: mecirefe< Ar. maşraba “maşrapa” (MAL.İ.A.).

l>d:

Söz başı: dif< Ar. lîf “lif” (MAL.İ.A.), mü’det< Ar. muhlet “mühlet” (SAR.Y.A.).

h>d:

Söz içi: midde< Ar. muhlet “mühlet” (OĞ.İ.A.).

m>k:

Söz sonu: fadik< Ar. Fāṭimā “Fatma” (OR.İ.A.).

m>ġ:

Söz içi: zāġan< Ar. zamān “zaman” (EM.A.).

r>d

Söz içi: hıdillez< Ar. ħır+ ilyās “hıdırellez” (EM.A.).

Söz sonu: mejmūd< Ar. mecbūr “mecbur” (NİĞ.M.BOR.İ.A.)

r>ķ:

Söz sonu: ġadaķ< Ar. kadar “kadar” (DEN.G.İ.A.).

f>b:

Söz başı: bilan< Ar. fulān “falan” (SULT.D.A.).

ş>ç:

Söz sonu: haşgeç< Ar. ḥaṣḥāṣ “haşhaş” (İS.İH.A.).

r>c:

Söz içi: ıcellez< Ar. ħir+ilyās “Hızır ve İlyas” (ÇİFT.Y.A.).

y>k:

Söz içi: ğatliken< Ar. kaṭ‘iyyen “katiyen” (UL.A.).

v>d:

Söz içi: asdaḅ< Ar. eşvāb “elbise” (KAM.Y.A.).

z>ğ:

Söz sonu: Farğ it-< Ar. farz Tr. et- “farz etmek” (KAM.Y.A.).

2.2.10. Göçüşme

İç seste komşu veya uzak ünsüzlerin yer değiştirmesi olayıdır (Caferoğlu, 1955: 1-2).

br>rb:

Söz içi: ırḃıḥ< Ar. ibrīḫ “ibrik” (ADI.İ.A.), kirbüt< Ar. kibrīt “kibrit” (BAR.İ.A.), kirbid< Ar. kibrīt “kibrit” (A.İ.A.), cerben< Ar. cebren “zorla”(GİR.İ.Y.A.).

āe>ea/ eā:

Söz içi: helan<Ar. ḥālen “halen” (ADI.İ.A.), vezfa< Ar. vaṣīfe “vazife” (BİR.İ.A.), zemāt< Ar. zaḥmet “zahmet” (KEP.İ.A.), elaf<Ar. alef “alaf, hayvan yemi” (GİR.İ.Y.A.), ceddā< Ar. cādde “cadde” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), esKar< Ar. ‘asker “asker” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

Söz başı: elavı< Ar. ‘alevī “alevi” (ŞUH.Y.A.).

lv> vl:

Söz içi: havla< Ar. ḥalvā “helva” (ADL.İ.A.), hevla< Ar. ḥalvā “helva” (KAR.Y.A.),
hevle< Ar. ḥalvā “helva” (NEV.Y.A.).

ml>lm:

Söz içi: mēlmeked< Ar. memleket “memleket” (AM.İ.A.).

cl> lc:

Söz içi: mēlcis< Ar. meclis “meclis” (AM.İ.A.).

ry>yr/ yl:

Söz içi: ceyran< Ar. cereyān “cereyan” (A.İ.A.), ş‘ayire< Ar. şa‘riyye “şehriye”
(BİR.İ.A.), öyran< Ar. ‘uryān “çıplak” (KAY.İ.A.), cāyire<Ar. cāriye “cariye”
(TRAB.Y.A.), ceylan< Ar. cereyān “cereyan” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

ḥy> yḥ:

Söz içi: nayha< Ar. nāḥiye “nahiye” (A.İ.A.), Yayḥa< Ar. Yaḥyā “Yahya” (NEV.Y.A.).

ru>ur/ ür:

Söz başı: urya< Ar. ru‘yā “rüya” (AYB.İ.A.), ürtbe< Ar. rutbe “rütbe” (BAY.K.A.).

ln> nl:

Söz başı: nālet< Ar. la‘net “lanet” (AYB.İ.A.).

Söz içi: meldin< Ar. mendīl “mendil” (SAR.Y.A.).

yn>ny:

Söz içi: dināyet< Ar. diyānet “diyanet” (BAL.İ.A.), hinayet< Ar. ḥiyānet “hiyanet” (MAN.İ.A.), dinayat< Ar. diyānet “diyanet” (KOR.Y.A.), hınāya’< Ar. ḥiyānet “yaramazlık” (DEN.BAB.İ.A.), dúynā< Ar. dunyā “dünya” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

kl>lg:

Söz içi: algı< Ar. ‘aql+T.+ı “aklı” (BAR.İ.A.).

lz>zl:

Söz başı: zellet< Ar. lezzet “lezzet” (BİL.İ.A.).

iā> ai/ ai:

Söz içi: náiyet< Ar. nihāyet “nihayet” (BOL.İ.A.), ḥakiye< Ar. Hikāye “hikaye” (OĞ.İ.A.), harati< Ar. ḥarīṭa “harita” (A.E.Y.A.), nāhiyet< Ar. nihāyet “nihayet” (İS.İH.A.), ḥ‘akiye< Ar. ḥikāye “hikaye” (G.A.).

rḥ> hr/ hl:

Söz içi: mehrebe< Ar. merḥabā “merhaba” (ÇOR.İ.A.), mähram< Ar. merḥūm “merhum” (DEN.G.İ.A.), mēhremet< Ar. merḥamet “merhamet” (DİN.EV.Y.A.), mehlem< Ar. merhem “merhem” (SİV.YILD.İ.A.).

df>vd:

Söz içi: tesavüd< Ar. tesāduf “tesadüf” (GAP.K.A.).

şv>vs:

Söz içi: tavsır< Ar. taşvīr “tasvir” (HAT.İ.A.).

vr>rv/ şv:

Söz içi: arvad< Ar. ‘avret “kadın” (HAT.İ.A.), sevret< Ar. şervet “servet” (ÇİÇ.D.Y.A.), arvat< Ar. ‘avret “eş, kadın” (SİV.İ.Y.A.), teŗviye< Ar. tevriye “tevriye” (RİZ.İ.A.), dervan< Ar. devrān “devran” (BAY.M.A.).

eā> āe/ ea>āe:

Söz içi: māzer< Ar. mezār “mezar” (KAY.İ.A.), dāfe< Ar. def’a “defa (EM.A.).

cr> rc:

Söz içi: tercibe< Ar. tecrîbe “tecrübe” (KIR.İ.A.), ırcat< Ar. icrā’āt “icraat” (BAY.M.A.).

lh> hl:

Söz içi: ihlām< Ar. ilhām “ilham” (KIR.İ.A.).

re> ır:

Söz başı: ırza< Ar. rezze “kapı mandalı” (MAL.İ.A.).

re>er:

Söz başı: ercep< Ar. receb “Recep” (MAN.İ.A.), erşad< Ar. Reşād “Reşat” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

ms>sp:

Söz başı: sipafir< Ar. musāfir “misafir” (OR.İ.A.).

rl>lr:

Söz başı: ilezir< Ar. rezl “rezil” (TOK.İ.A.).

Söz içi: ğalbır< Ar. ğirbāl “kalbur” (KÜT.GED.A.).

lb>lb:

Söz sonu: ğabl< Ar. ħalb “kalp” (SAM.İ.A.).

vş> sv:

Söz içi: tasviye< Ar. tavşiye “tavsiye” (UŞ.İ.A.).

rı> ır/ ri>ır:

Söz başı: ırza< Ar. Rızā “Rıza” (YOZ.İ.A.), ırfat< Ar. Rıfˆat “Rıfat” (AY.M.A.), ırza< Ar. rızā “rıza” (AY.M.A.).

Söz içi: akırba< Ar. akribā “akraba” (AY.M.A.), asir< Ar. ʿaşrī “çağdaş” (AK.DOĞ.DAR.A.).

mh>hm:

Söz içi: zehmeri< Ar. zemherīr “zemheri” (EM.A.), zahmeri< Ar. zemherīr “kış vakti” (AK.DOĞ.DAR.A.).

kr>rḥ:

Söz içi: arḥab<Ar. akreb “akrep” (AD.KAH.SAM.Y.A.).

bl>lb:

Söz içi: gılba<Ar. kible “kible” (AD.KAH.SAM.Y.A.).

ḥv>vh:

Söz içi: evhal<Ar. aḥvāl “ahval” (SİV.İL.A.).

kb> bğ:

Söz içi: mabğul< Ar. maḵbūl “makbul” (ŞUH.Y.A.).

sk>ks:

Söz içi: akser< Ar. ‘ asker “asker” (SİV.İ.Y.A.).

rv>vl:

Söz içi: sevlet< Ar. şervet “servet” (RİZ.İ.A.).

rh>ğr:

Söz içi: teğris< Ar. terḥīş “terhis” (RİZ.İ.A.).

mn>nm:

Söz içi: menmun< Ar. memnūn “memnun” (NEV.Y.A.), intihām< Ar. imtiḥān “imtihan” (BAL.BİG.A.).

ķf>fk:

Söz içi: tevḥīf< Ar. tevḥīf “tutuklama” (GÖN.K.A.).

ru>ür:

Söz içi: tecürbe< Ar. tecrībe “tecrübe” (AY.M.A.).

zm>mz:

Söz içi: hamz et- < Ar. haẓm “hazmetmek” (SULT.D.A.).

şf>fş:

Söz içi: meşrifat< Ar. mefrūṣāt “mefruşat” (SİN.A.).

fr>rf:

Söz içi: surfa< Ar. sufre “sofra” (SİN.A.), sırfa< Ar. sufre “sofra” (BAY.M.A.).

kş>şg:

Söz içi: eşgere< Ar. ekşerī “genelde” (DİN.EV.Y.A.).

df>vt:

Söz içi: tesavit< Ar. teşāduf “tesadüf” (ÇİFT.Y.A.).

şh>vş:

Söz içi: mevşur< Ar. meşhūr “meşhur” (SER.A.).

şh>hş:

Söz içi: mahşur< Ar. meşhūr “meşhur” (KAD.A.).

fz>sf:

Söz içi: hıSf _ol-< Ar. ḥifz “korumak” (SAR.Y.A.).

āh>ha:

Söz içi: ilhaye< Ar. ilāhī “ilahi” (AY.Y.A.).

bk>gb:

Söz içi: şegebe< Ar. şebeke “şebeke” (BAL.BİG.A.).

yr>ry:

Söz içi: zırıyat< Ar. ziyāret “ziyaret” (KAM.Y.A.).

rk>kr:

Söz içi: mütākere< Ar. mutāreke “ateşkes” (KAM.Y.A.).

eī>ie:

Söz içi: şiyet< Ar. şehīd “şahit” (AD.OS.İ.A.).

bz>zv:

Söz içi: müzver< Ar. mibzer “Tohum ekme aleti” (AD.OS.İ.A.).

hş>sg:

Söz içi: uruşgat< Ar. ruḥṣat “ruhsat” (AD.OS.İ.A.).

hr>rh:

Söz içi: zarha< Ar. zāḥīre “tahıl” (AD.OS.İ.A.).

fl>lf:

Söz içi: ğalfet< Ar. ğaflet “gaflet” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

rż>zr:

Söz içi: intizar< Ar. i‘tirāz “itiraz” (BİG.Y.A.).

rb>br:

Söz içi: cerben< Ar. cebren “zorla”(GİR.İ.Y.A.), dabruḳa< Ar. darabukḳa “davula benzeyen ufak çalgı” (SAK.İ.KAY.İ.A.).

mk>km:

Söz içi: istiKmal< Ar. istimlāk “kamulaştırma” (BAŞ.DAZ.A.).

ra>ır:

Söz içi: ırmızan< Ar. ramazān “ramazan” (BAŞ.DAZ.A.).

sh>hs:

Söz içi: ihsal< Ar. ishāl “ishal” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

2.2.11. Akıcılaşma

b,g,k,h gibi patlayıcı ünsüzlerin l,m,n,r,y gibi akıcı ünsüzlere dönüşmesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 6).

h>y/ ħ>y/ ħ>y:

Söz içi: ğayfe< Ar. kâhve “kahve” (ADI.İ.A.), şāyit< Ar. šāhid “şahit” (AM.İ.A.), sayib< Ar. šāhib “sahip” (AM.İ.A.), cefāyir< Ar. cevāhir “cevahir” (A.İ.A.), cāyil< Ar.cāhil “cahil” (A.İ.A.), MıyıTdın< Ar. Mūhiddin “Muhittin” (BAL.İ.A.), sāyil< Ar. sāhil “sahil” (BAL.İ.A.), sayb< Ar. šāhib “sahip” (DEN.İ.A.), ilāyi< Ar. ilāhī “ilahi” (BİL.İ.A.), sayı< Ar. šāhīh “gerçek” (KAS.İ.A.), tāyir< Ar. tāhir “Tahir” (KIR.İ.A.), nayiye< Ar. nāhiye “nahiye” (OR.İ.A.), mutayid< Ar. mute‘ahhid “müteahhit” (SAM.İ.A.), ayret< Ar. āhiret “ahret” (UŞ.İ.A.), nasiyed< Ar. naşīhat “nasihat” (YOZ.İ.A.), iytıyar< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (EM.A.), ğayfe< Ar. kâhve “kahve” (KEP.İ.A.), naşīhat< Ar. nasiyat “nasihat” (BAN.A.), şayit< Ar. šāhid “şahit” (BAN.A.), çeyiz< Ar. cihāz “çeyiz” (KİL.M.A.), sayıP< Ar. šāhib “sahip” (AF.M.A.), cayil< Ar. cāhil “cahil” (ÇİÇ.D.Y.A.), sayıP< Ar. šāhib “sahip” (ÇİÇ.D.Y.A.), zeyin< Ar. zihn “zihin” (ÇİÇ.D.Y.A.), sayfe< Ar. šāhīfe “sayfa” (ŞUH.Y.A.), seyil< Ar. sāhil “sahil” (KOR.Y.A.), muyit< Ar. muhīt “çevre” (TRAB.Y.A.), SebayıTdın< Ar. Sabāhaddīn “Sebahattin” (TRAB.Y.A.), zay< Ar. zāhir “görünüşe göre” (TRAB.Y.A.), ciyiz< Ar. cihāz “çeyiz” (SİV.İ.Y.A.), sāyib< Ar. šāhib “sahip” (RİZ.İ.A.), nasiyat< Ar. naşīhat “nasihat” (GİR.İ.Y.A.), mūyendis< Ar. muhendis “mühendis” (SİN.A.), tayin< Ar. tāhīn “tahin” (KÜT.EM.A.), teyir et- < Ar. te’ḥīr “ertelemek” (KÜT.PAZ.A.), neyāyét< Ar. nihāyet “sonunda” (ES.PAZ.A.), èytiyāc< Ar. ihtiyāc “ihtiyaç” (SER.A.), dayıl ol-< Ar. daḥl “katılmak” (SAR.Y.A.), maysıl< Ar. maḥşul “ürün” (SAR.Y.A.), iyāta< Ar. ihāta “kuşatma” (ÇAY.Y.A.), şiyet< Ar. şehīd “şehit” (AD.OS.İ.A.), Māyir<Ar. Māhir “Mahir” (BİG.Y.A.), müşādiyde< Ar. muşāhede “gözlem” (BİG.Y.A.), Rayme< Ar. Raḥīme “Rahime” (BİG.Y.A.).

Söz sonu: sabay< Ar. şabāḥ “sabah” (BİL.İ.A.), tembiy< Ar. tenbīḥ “tembih” (ÇOR.İ.A.), sabbay< Ar. şabāḥ “sabah” (RİZ.İ.A.).

ḥ>m:

Söz başı: mapisāne< Ar. ḥabs + Far. ḥāne “hapishane” (DEN.İ.A.), heblem< Ar.ebleḥ “akılsız, budala” (ÇAN.İ.A.).

h>n/ h>ñ:

Söz sonu: ikran< Ar. ikrāḥ “ikrah, bıkmak” (ÇOR.İ.A.).

Söz içi: ceñiz< Ar. cihāz “çeyiz” (KEP.İ.A.), mezbāni< Ar. mezbāḥa “mezbaha” (DİN.EV.Y.A.).

Söz başı: naps<Ar. ḥabs “hapis” (YOZ.ÇAN.A.).

k>m:

Söz içi: hümüm< Ar. ḥukm “hüküm” (UŞ.İ.A.).

ḥ>r:

Söz içi: ırrāT< Ar. rahat “rahat” (DEN.G.İ.A.), mezbāra< Ar. mezbāḥa “mezbaha” (SULT.D.A.).

b>m:

Söz başı: mèyiT< Ar. beyt “beyit” (AD.OS.İ.A.).

2.2.12. Sızıcılaşma

Çeşitli sebeplerle p,ç,c,t,k,d,g,b gibi patlayıcı ünsüzlerin f,v,y,z,s,ş,j,h,g gibi sızıcı ünsüzlere dönüşmesi olayıdır (Korkmaz, 1992: 135).

k>h/ k>h/ k>x:

Söz içi: lohma< Ar. lukme “lokma” (ADI.İ.A.), ıraḥı< Ar. ‘arakī “rakı” (AM.İ.A.), fahed< Ar. faḫaṭ “fakat” (AM.İ.A.), aḥl< Ar. ‘aql “akıl” (A.İ.A.), aḥrabā< Ar. aḥribā “akraba” (A.İ.A.), daḥsid< Ar. takṣīt “taksit” (ÇAN.İ.A.), haḥad< Ar. ḥaḫīḫat “hakikat” (KIR.İ.A.), tehrer< Ar. tekrār “tekrar” (OR.İ.A.), soḥak< Ar. zuḫaḫ “sokak” (K.MAR.İ.A.), maḥsud< Ar. maḫṣūd “maksud” (YOZ.İ.A.), noḥda< Ar. nuḫṭa “nokta” (YOZ.İ.A.), maḥas< Ar. miḫaṣṣ “makas” (KAR.Y.A.), aḥran< Ar. aḥrān “yaşıt” (ÇİÇ.D.Y.A.), faḥad< Ar. faḫaṭ “fakat” (ÇİÇ.D.Y.A.), naxaṣ< Ar. naḫṣ “nakış” (AF.M.A.), aḥraba< Ar. aḥribā “akraba” (SİV.İ.Y.A.), lohma< Ar. lukme “lokma” (SİV.İ.Y.A.), axıl< Ar. ‘aql “akıl” (SULT.D.A.), ḡaymaḥam< Ar. ḡā’im+maḫām “kaymakam” (BAY.K.A.), aḥrıba< Ar. aḥribā “akraba” (SİV.YILD.İ.A.), halḥa< Ar. ḥalka “halka” (ÇAY.Y.A.), soḥaḥ< Ar. zuḫāḫ “sokak” (YER.Y.A.), noḥta< Ar. nuḫṭa “nokta” (YER.Y.A.), ahrâp< Ar. ‘aḥreb “akrep” (AD.OS.İ.A.), ḥalḥa< Ar. ḥalka “halka” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), maḥam< Ar. maḫām “makam” (NİĞ.İÇ.K.A.), vuhât< Ar. vuḫū’ât “suç” (NİĞ.İÇ.K.A.), fiḥâre< Ar. fuḫarâ “fukara” (YOZ.SOR.İ.A.), vaḥıt< Ar. vaḫt “vakit” (YOZ.SOR.İ.A.).

Söz sonu: zoḡaḥ< Ar. zuḫāḫ “sokak” (ADI.İ.A.), sanduḥ< Ar. ṣandūk “sandık” (AYB.İ.A.), erzah< Ar. erzāk “erzak” (AYB.İ.A.), ırbıḥ< Ar. ibrīḫ “ibrik” (ADI.İ.A.), maraḥ< Ar. meraḫ “merak” (ÇOR.İ.A.), berrah< Ar. berrāk “berrak” (KIR.İ.A.), evraḥ< Ar. evrāk “evrak” (SAM.İ.A.), ırbıḥ< Ar. ibrīḫ “ibrik” (KAY.İ.G.K.A.), meḥsed< Ar. maḫṣad “maksat” (AD.KAH.SAM.Y.A.), dabaḥ< Ar. ṭabaḫ “tabak” (YOZ.ÇAN.A.), muḥaḫḫaḥ< Ar. muḥaḫḫaḫ “muhakkak” (ÇİÇ.D.Y.A.), âşıḥ< Ar. ‘âşıḫ “âşık” (SİV.İ.Y.A.), sandıḥ< Ar. ṣandūk “sandık” (DİN.EV.Y.A.), fısdıḥ< Ar. fustuḫ “fıstık” (DİN.EV.Y.A.).

Söz başı: humar< Ar. ḫimār “kumar” (YOZ.ÇAN.A.), ḥubba< Ar. ḫubbe “kubbe” (KAM.Y.A.).

c>ş:

Söz sonu: muḥtaṣ< Ar. muḥtāc “muhtaç” (AM.İ.A.), felṣ< Ar. felc “felç” (A.İ.A.), mūteṣ< Ar. muḥtāc “muhtaç” (BAL.İ.A.), êhdiyaṣ< Ar. iḥtiyāc “ihtiyaç” (NEV.Y.A.), iḥtiyeṣ< Ar. iḥtiyāc “ihtiyaç” (SAR.Y.A.), harıṣ< Ar. ḥāric “hariç” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

Söz başı: şehiz< Ar. cihāz “çeyiz” (BİL.İ.A.).

Söz içi: mēşbur< Ar. mecbūr “mecbur” (İS.İH.A.), iştihātt< Ar. ictihād “içtihat” (SER.A.).

b>v:

Söz içi: davöl< Ar. ṭabl “davul” (AM.İ.A.), davıl< Ar. ṭabl “davul” (A.İ.A.), mēcvur< Ar. mecbūr “mecbur” (K.MAR.İ.A.).

d>l:

Söz içi: ālet< Ar. ‘ādet “adet” (A.İ.A.).

k>ğ:

Söz sonu: aşığ< Ar. ‘āşık “aşık” (A.İ.A.).

Söz içi: hağīgat< Ar. ḥaḳīkat “hakikaten” (A.İ.A.), lağab< Ar. laḳab “lakap” (GAP.K.A.), vağid< Ar. vaḳt “vakit” (HAT.İ.A.).

c>j:

Söz içi: mejbür< Ar. mecbūr “mecbur” (A.İ.A.), ejdat< Ar. ecdād “ecdat” (ÇİÇ.D.Y.A.), Nejmi< Ar. Necmī “Necmi” (SAK.FER.İ.A.), mejburen< Ar. mecbūren “mecburen” (SULT.D.A.), vijdan< Ar. vicdān “vicdan” (BAŞ.DAZ.A.).

Söz sonu: haj< Ar. ḥacc “hac” (ES.PAZ.A.).

d>z:

Söz başı: zuhul< Ar. duḥūl “duhül, girme, giriş” (A.İ.A.), hızzat< Ar. ḥidmet “hizmet” (BAR.İ.A.), mırız< Ar. murād “murat” (AD.KAH.SAM.Y.A.).

t>v:

müvekgil< Ar. mutefekkir “mütefekkir” (BAL.İ.A.).

d>f:

Söz içi: māfet< Ar. muddet “müddet” (ÇOR.İ.A.).

c>z:

Söz içi: vizdān< Ar. vicdān “vicdan” (GAP.K.A.).

b>m:

Söz başı: mina< Ar. binā “bina” (I.M.A.), mecmür< Ar. mecbūr “mecbur” (K.MAR.İ.A.),
makare< Ar. bekere “makara” (AF.M.A.).

Söz içi: ma’mıl< Ar. maḵbūl “makbul” (SAR.Y.A.).

b>h:

Söz içi: mühtela< Ar. muḵtelā “mübtela” (KAS.İ.A.).

k>ğ:

Söz içi: lağab< Ar. laḵab “lakap” (KAR.Y.A.).

k>v:

Söz içi: düven< Ar. dukkān “dükkan” (G.A.).

2.2.13. Ünsüz Değişimleri

Ön seste, iç seste ve son seste sürekli ve süreksiz ünsüzler arasındaki değişim olayıdır.

a. Söz Başı:

l>n:

nèzzet< Ar. lezzet “lezzet” (AM.İ.A.), nāp< Ar. laḵab “lakap” (AY.M.A.).

m>n:

nazlım< Ar. mazlūm “mazlum” (AM.İ.A.), naşırfa< Ar. maşraba “maşrapa” (BİL.İ.A.), nevsim< Ar. mevsim “mevsim” (MAN.İ.A.), necbır< Ar. mecbūr “mecbur” (YOZ.İ.A.), nekduβ< Ar. mektūb “mektup” (YOZ.İ.A.), nusubet< Ar. muşībet “musibet” (KEP.İ.A.), nūsūbeT< Ar. muşībet “musibet” (AY.M.A.), nūbarek< Ar. mubārek “mübarek” (SİV.YILD.İ.A.).

v>n:

naḥıd< Ar. vaḳt “vakit” (AM.İ.A.), nabal< Ar. vebāl “vebal” (SİV.İ.Y.A.).

f>h/x:

hürdes< Ar. Firdevs “Firdevs, cennet” (A.İ.A.), huzuli< Ar. fużūlī “yersiz” (BAL.İ.A.), hünset< Ar. furşat “fırsat” (DEN.İ.A.), Ḥatma< Ar. Fāṭıma “Fatma” (E.İ.M.İ.A.), heda< Ar. fidā’ “feda” (MAN.İ.A.), halaka< Ar. falaka “falaka” (MUĞ.İ.A.), Hevzi< Ar. Fevzī “Fevzi” (YOZ.ÇAN.A.), haTma< Ar. Fāṭıma “Fatma” (DEN.G.İ.A.), hilan<Ar. fulān “falan” (DİN.EV.Y.A.), xıstık< Ar. fustuk “fıstık” (ÇİFT.Y.A.), Hatma< Ar. Fāṭıma “Fatma” (SER.A.),ḥazla< Ar. faẓla “fazla” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

r>l:

Livad< Ar. Rıf’at “Rıfat” (A.İ.A.), lütbe< Ar. rütbe “rütbe” (KÜT.Y.A.).

n>l:

löbet< Ar. nevbet “nöbet” (A.İ.A.),lōsan< Ar. nuḳşan “noksan” (KAY.İ.A.), lālin< Ar. na’leyn “nalın” (MAL.İ.A.), lālin< Ar. na’leyn “nalın” (SAR.Y.A.), lisan< Ar. nīsān “Nisan ayı” (AD.OS.İ.A.).

v>m:

mefat< Ar. vefāt “vefat” (A.İ.A.), mōkāt< Ar. vuḳū’āt “vukuat” (BOL.İ.A.), melasılı< Ar. ve’l- ḥāşıl “kısacası” (KAS.İ.A.), mefa< Ar. vefa’ “vefa” (OR.İ.A.), mukuat< Ar. vuḳū’āt

“olay” (UŞ.İ.A.), mefaat< Ar. vefāt “vefat” (K.MAR.İ.A.), mesāyit< Ar. vesā’it “vesayit” (EM.A.), mālđā< Ar. vālide “valide” (DEN.G.İ.A.), muķāt< Ar. vuķū’āt “olay” (KOR.Y.A.), mobal< Ar. vebāl “vebal” (GİR.İ.Y.A.), maķıf< Ar. vaķf “vakıf” (SİN.A.).

t>k:

kekrar< Ar. tekrār “tekrar” (OR.İ.A.).

n>m:

musğa< Ar. nuşha “muska” (AYB.İ.A.), misil< Ar. nesl “nesil” (KIR.İ.A.), mısğa< Ar. nuşha “muska” (YOZ.ÇAN.A.), embiyā< Ar. enbiyā “pweygamber” (İS.İH.A.).

t>ç:

çencere< Ar. tancara “tencere” (BAL.İ.A.).

m>v:

vali< Ar. mā’nī “mani” (BOL.İ.A.).

c>ğ:

ğoz< Ar. cevz “ceviz” (HAT.İ.A.).

r>n:

nutubet< Ar. ruṭūbet “rutubet” (KAS.İ.A.).

h>f:

fortum< Ar. ḥurṭūm “hortum” (TAR.İ.A.), fendek< Ar. ḥandaķ “hendek” (SAM.İ.A.).

v>r:

rēfaat< Ar. vefāt “vefat” (K.MAR.İ.A.).

ş>s:

sirket< Ar. şirket “şirket” (K.MAR.İ.A.), siye< Ar. şey’ “şey” (K.MAR.İ.A.), sahar< Ar. şā’ir “şair” (AY.Y.A.).

n>l:

lisan< Ar. nīṣān “Nisan ayı” (KOR.Y.A.).

y>l:

lōmiyē< Ar. yevmiyye “yevmiye” (SER.A.).

l>m:

müzüm<Ar. luzūm “lüzum” (YER.Y.A.).

b. Söz içi:**n>l:**

filcan< Ar. fīncān “fincan” (ADI.İ.A.), badılcan< Ar. bādīncān “patlıcan” (A.İ.A.), meldil< Ar. mendīl “mendil” (KÜT.İ.A.), emliyet< Ar. emniyyet “emniyet” (EM.A.), balcan< Ar. bādīncān “patlıcan” (AD.KAH.SAM.Y.A.), mīḳlaTıs< Ar. mīḳnaṭīs “mıknatıs” (DEN.G.İ.A.), filcan< Ar. fīncān “fincan” (NEV.Y.A.), badılcan< Ar. bādīncān “patlıcan” (BAY.K.A.).

r>l:

şelbet< Ar. şerbet “şerbet” (AM.İ.A.), mehlem< Ar. merhem “merhem” (ÇOR.İ.A.), fiğla< Ar. fīkra “fıkra” (GAP.K.A.), kelle< Ar. kere “kere” (HAT.İ.A.), melasim< Ar. merāsīm “merasim” (KAS.İ.A.), galefir< Ar. ḳaranful “karanfil” (MAL.İ.A.), mēlhāmet< Ar. merḥamet “merhamet” (K.MAR.İ.A.), mēlhām< Ar. merhem “merhem” (K.MAR.İ.A.), cilid< Ar. cerīd “cirit” (KAR.Y.A.), delbike< Ar. darabūḳḳa “darbuka” (AD.KAH.SAM.Y.A.), ilāzil< Ar. rezīl “rezil” (DEN.G.İ.A.), kelle< Ar. kere “kere”

(KİL.M.A.), selvet< Ar. şervet “servet” (RİZ.İ.A.), melā< Ar. mer‘ā “otlak” (SULT.D.A.), tülbe< Ar. turbe “türbe” (NİĞ.İÇ.K.A.), sulā< Ar. şurāhī “sürahi” (NİĞ.İÇ.K.A.), zēle< Ar.zahīre “tahıl” (BAŞ.DAZ.A), g‘alenfil< Ar. kıaranful “karanfil” (G.A.).

h>f:

gulfu< Ar. kıulhū “gulhü, ihlas suresinin başı” (AM.İ.A.), safır< Ar. saḥūr “sahur” (BAL.İ.A.), ilāfa< Ar. levḥa “levha” (DEN.İ.A.), tēFid< Ar.tevhīd “tevhit” (BOL.İ.A.), möfdāc< Ar. muḥtāc “muhtaç” (KAY.İ.A.), kıuffaylan< Ar. kuḥeylān “küheylan” (KIR.İ.A.), zamferi< Ar. zemherīr “zemheri” (SAR.A.), safur< Ar. saḥūr “sahur” (SİV.A.), safur< Ar. saḥūr “sahur” (SİN.A.), sıfiye< Ar. şihhiyye “sağlıkla ilgili işlerin tümü” (DÖRT.A.), cumfuriyet< Ar. cumḥūriyyet “cumhuriyet” (SER.A.), yafidi< Ar. yehūdī “Yahudi” (AL.Y.A.), safır< Ar. saḥūr “sahur” (BAŞ.DAZ.A.).

l>n:

ğabīne< Ar. kıabīle “kabile” (A.İ.A.), imāne< Ar. i‘mālāt “imalat” (BİL.İ.A.),hamna< Ar. ḥamle “hamle” (BOL.İ.A.),cümne< Ar. cumle “cümle” (E.İ.M.İ.A.),Ḥanife< Ar. ḥalīfe “Halife” (E.İM.İ.A.),intiap< Ar. İltihāb “iltihap” (HAT.İ.A.),zenzele< Ar. zelzele “zelzele, deprem” (UŞ.İ.A.), intaP< Ar. iltihāb “iltihap” (DEN.G.İ.A.), fenc< Ar. felc “felç” (ÇİÇ.D.Y.A.), zenzele< Ar. zelzele “deprem” (ÇİÇ.D.Y.A.), fenç< Ar. felc “felç” (AY.M.A.), mesnek< Ar. meslek “meslek” (SİN.A.), sinsile< Ar. silsile “silsile” (SİN.A.), zenzele< Ar. zelzele “deprem” (BİG.Y.A.).

n>r:

baldırcan< Ar. bādincān “patlıcan” (A.İ.A.), kerif< Ar.kenīf “pis” (ÇAN.İ.A.), merfez< Ar. menfez “menfez” (SAM.İ.A.), baldırcan< Ar. bādincān “patlıcan” (ÇİÇ.D.Y.A.).

ş>s:

masat< Ar. mişḥaz “masat, bileği taşı” (A.İ.A.), insāt< Ar. inşā‘āt “inşaat” (A.İ.A.), māsagāt< Ar. meşakḳat “iş, uğraş” (A.E.Y.A.), istiraḳ< Ar. iştirāk “katılma” (BOL.ÇA.ÇOB.A.).

y>f:

zefdin< Ar. zeytūn “zeytin” (AYB.İ.A.).

v>y:

Feyzü< Ar. Fevzī “Fevzi” (AYB.İ.A.), kayyım< Ar. kavī “dayanıklı, güçlü” (MAL.İ.A.), şeyfet< Ar. şevket “Şevket” (AY.Y.A.), seyaP< Ar. şevāb “sevap” (BOĞ.Y.A.).

f>h:

seher< Ar. sefer “sefer” (AYB.İ.A.), müheddiş< Ar. mufettiş “müfettiş” (BAR.İ.A.), suhra< Ar. sufre “sofra” (MAN.İ.A.), nuhus<Ar. nufūs “nüfus” (KEP.İ.A.), mühTü< Ar. muftī “müftü” (AY.M.A.), nuhus< Ar. nufūs “nüfus” (AY.M.A.), nühúz< Ar. nufūs “nüfus” (DİN.EV.Y.A.).

ş>h:

mahdab< Ar. mişkab “matkap” (AYB.İ.A.).

y>l/ y>l

bamle< Ar. bāmiya “bamya” (BAL.İ.A.), ğalla< Ar.ğayyā “cehennemde olduğu varsayılan kuyu” (E.İ.M.İ.A.), ğālā< Ar. ğāye “gaye, amaç” (E.İ.M.İ.A.), ğılaFat< Ar. kıyafet “kıyafet” (DEN.G.İ.A.), bamile< Ar. bāmiya “bamya” (DEN.BAB.İ.A.).

n>m:

embiye< Ar. enbiyā’ “Enbiya” (BAL.İ.A.), tembiy< Ar. tenbīh “tembih” (ÇOR.İ.A.), memmun< Ar. memnūn “memnun” (K.MAR.İ.A.), tembiy it-<Ar. tenbīh “tembih etmek” (ÇİÇ.D.Y.A.), tēmbi< Ar. tenbīh “tembih” (KOR.Y.A.), cehemder< Ar. cehennem “cehennem” (SER.A.).

n>y:

kimiyon< Ar. kemnūn “kimyon” (BAL.İ.A.), isyan< Ar. insan “insan” (KÜT.İ.A.),
 iyşallah< Ar. inşā’e+allāh “inşallah” (KAR.Y.A.), memyun< Ar. memnūn “memnun”
 (SAR.Y.A.).

v>ÿ:

mÆÿsim< Ar. mevsim “mevsim” (BAL.İ.A.).

k>ĥ:

tügĥan< Ar. dükkān “dükkan” (BAL.İ.A.).

t>p:

rüpbe< Ar. rutbe “rütbe” (BAL.İ.A.), tePligat< Ar. taṭbīkāt “uygulama” (YOZ.SOR.İ.A.).

z>y:

beyiz< Ar. bezz “bez” (DEN.İ.A.), vayva< Ar. vazīfe “vazife” (KÜT.TAV.Y.A.).

r>n:

hünset< Ar. furşat “fırsat” (DEN.İ.A.), menmer< Ar. mermer “mermer” (BİL.İ.A.), ğeden<
 Ar. kadar “kadar” (KİL.M.A.), tekmar< Ar. tekrār “tekrar” (NEV.Y.A.).

y>ğ/ y>ğ:

hągbe< Ar. ‘aybe “heybe” (GAP.K.A.), tağga< Ar. tākiye “takke” (BİL.İ.A.).

s>ş:

çavşut< Ar. cāsūs “casus” (ÇAN.İ.A.), şeftah< Ar. istiftāḥ “siftah” (GAP.K.A.).

y>m:

deramet< Ar. dirāyet “dirayet” (ÇAN.İ.A.).

d>g:

tegbir< Ar. tedbīr “tedbir” (GAP.K.A.).

z>y:

leziyet< Ar. lezzet “lezzet” (KIR.İ.A.).

r>y:

ceryah< Ar. cerrāh “cerrah” (KIR.İ.A.).

y>n:

şentan< Ar. şeytān “şeytan” (KÜT.İ.A.), bamne< Ar. bāmiya “bamyā” (ŞUH.Y.A.).

ṭ>p:

tapliġat< Ar. taṭbiḳāt “tatbikat” (MUĞ.İ.A.).

z>r:

birzat< Ar. bi‘z-zāt “bizzat” (OR.İ.A.).

z>v:

niva< Ar. nizā‘ “nıza, kavga” (TOK.İ.A.).

v>r:

Fērzi< Ar. Fevzī “Fevzi” (K.MAR.İ.A.).

m>v:

bisvillāhirraḥmānirraḥīm< Ar. bismillahirraḥmanhirraḥīm “bismillahirrahmanhirrahim”

(K.MAR.İ.A.).

l>r:

birfiil< Ar. bi'l- fi'l “bilfiil” (K.MAR.İ.A.), vèlhāsiri< Ar. ve'l- ḥāşılı “velhasılı, kısacası” (K.MAR.İ.A.), zürāle< Ar. sulāle “sülale” (KEP.İ.A.), mührāt< Ar. muhlet “mühlet” (DEN.G.İ.A.), ferc< Ar. felc “felç” (SİV.İ.Y.A.), teblık< Ar. tebrīk “tebrik” (BAY.K.A.), füzūri< Ar. fuzūlī “gereksiz” (SİV.YILD.İ.A.), işgar<Ar. işgāl “işgal” (ÇAY.Y.A.), üran< Ar. i' lān “ilan” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

m>n:

banya<Ar. bāmiya “bamyā” (EM.A.), intām< Ar. imtiḥān “imtihan” (SİN.A.).

v>ğ:

çoğap<Ar. cevāb “cevap” (KAR.Y.A.), ceğab< Ar. cevāb “cevap” (KİL.M.A.), cuğab< Ar. cevāb “cevap” (KAD.A.).

m>ğ:

tağam< Ar. tamām “tamam” (DEN.G.İ.A.).

l>y:

eyyā< Ar. illā “illa” (ÇİÇ.D.Y.A.), mīylet< Ar. millet “millet” (ŞUH.Y.A.), meheyle< Ar. maḥalle “mahalle” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), sülāye< Ar. sulāle “sülale” (SAR.Y.A.).

ş>ş:

keşif< Ar. keşīf “yoğun, saydam olmayan, sık, kalın” (TRAB.Y.A.), şevte< Ar. istiftāḥ “siftah” (DEN.BAB.İ.A.).

k>ç

şüçür< Ar. şukr “şükür” (GİR.İ.Y.A.).

r>z:

mağaza< Ar. mağāre “mağara” (SULT.D.A.).

m>y:

kimyen< Ar. kemnūn “kimyon” (DİN.EV.Y.A.).

v>l:

taklim< Ar. taḫvīm “takvim” (ÇİFT.Y.A.).

k>t:

intişaf< Ar. inkişāf “ortaya çıkma” (DÖRT.A.).

ḥ>Ė:

mīĖtar< Ar. muḥtār “muhtar” (DÖRT.A.).

c>b:

ezbā< Ar. eczā’ “ecza” (SİV.YILD.İ.A.).

y>v:

zivtin< Ar. zeytūn “zeytin” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

c. Söz Sonu:

r>l:

muhasil< Ar. muhācir “muhacir” (ADI.İ.A.), hayil< Ar. ḥayr “hayır” (AM.İ.A.), ehtiyal< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (A.İ.A.), ğarel< Ar. qarār “karar” (A.İ.A.), asgel< Ar. ‘asker “asker” (AYB.İ.A.), mūtāl< Ar. muhtār “muhtar” (BAL.İ.A.), sēfel< Ar. sefer “sefer” (BOL.İ.A.), hatmul< Ar. ḥatir “hatır, gönül” (ÇAN.İ.A.), gāvıl< Ar. kāfir “kafir” (E.İ.M.İ.A.), xayıl< Ar. ḥayr “hayır” (HAT.İ.A.), mısıl< Ar. mişr “mısır” (BAR.İ.A.), esil< Ar. eser “eser” (MUĞ.İ.A.), huzul< Ar. ḥuzūr “huzur” (OR.İ.A.), vezil< Ar. vezīr “vezir” (OR.İ.A.), ğaral< Ar. qarār “karar” (KİL.M.A.), ihtiyal< Ar. ihtiyār “ihtiyar” (EL.İ.A.), askel< Ar. ‘asker “asker” (EL.İ.A.), ḥayıl< Ar. ḥayr “hayır” (EL.İ.A.), ğahıl< Ar. qahr “kahır” (SİV.İL.A.), ğaral< Ar. qarār “karar” (ÇİÇ.D.Y.A.), haral< Ar. ḥarār “büyük ve geniş buğday çuvalı” (ÇİÇ.D.Y.A.), marul< Ar. mağrūr “mağrur” (ÇİÇ.D.Y.A.), fakil< Ar. faķīr “fakir” (GİR.İ.Y.A.), asgel< Ar. ‘asker “asker” (REŞ.A.), zaral< Ar. zarar “zarar” (DÖRT.A.), meşul< Ar. meşhūr “meşhur” (SİV.YILD.İ.A.), vesail< Ar. ve+sā’ire “vesaire” (NİĞ.M.BOR.İ.A.).

n>m:

fēlam< Ar. fulān “falan” (AM.İ.A.), imtām< Ar. imtiḥān “imtihan” (A.İ.A.), erçam< Ar. erkān “erkan, yol, yöntem” (BAL.İ.A.), mūm< Ar. mu‘īn “yardım” (KAY.İ.A.), imtām< Ar. imtiḥān “imtihan” (UŞ.İ.A.), bilem< Ar. fulān “filan” (KAR.Y.A.), sa _ am< Ar. şahın “tabak” (SAR.A.), taam< Ar. taḥīn “tahin” (ÇİÇ.D.Y.A.), iylam< Ar. i’lān “ilan” (KOR.Y.A.), Tāsim< Ar. Taḥsīn “Tahsin” (KAM.Y.A.), imtāem< Ar. imtiḥān “imtihan” (KAM.Y.A.).

l>m:

ve’l āsımı< Ar. ve’l ḥaşıl “velhasılı, kısacası” (A.İ.A.).

ḥ>f:

sulf< Ar. şulḥ “sulh” (AYB.İ.A.), uruf< Ar. rūḥ “ruh” (BAL.İ.A.), siftaf< Ar. istiftāḥ “siftah” (K.MAR.İ.A.), uruf< Ar. rūḥ “ruh” (YOZ.ÇAN.A.).

f>h:

keh< Ar. keyf “keyif” (AYB.İ.A.).

r>n:

ğadan< Ar. kadar “kadar” (DEN.İ.A.), ğadden< Ar. kadar “kadar” (TOK.İ.A.), ğaden< Ar. kadar “kadar” (SİV.İL.A.), tekran< Ar. tekrār “tekrar” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

ķ>t:

mahakket< Ar. muḥakḳak “muhakkak” (BİL.İ.A.).

m>n:

ğaymaķan< Ar. ḳā'im+ maḳām “kaymakam” (BİL.İ.A.), nizan< Ar. nizām “nizam, düzen” (GAP.K.A.), taġvin< Ar. taḳvīm “takvim” (K.MAR.İ.A.), Güssün< Ar. Gülsüm “Gülsüm” (KOR.Y.A.), melen< Ar. merhem “merhem” (BAY.K.A.), ġūsün< Ar. Gülsüm “Gülsüm” (SAR.Y.A.), iman< Ar. imām “imam” (ZON.BAR.KAR.İ.A.).

l>r:

mayasur< Ar. māyesīl “egzama” (ÇAN.İ.A.), ebter< Ar. abdāl “abtal, geri zekalı” (ES.İ.A.), Resur< Ar. Resūl “Resul” (KIR.İ.A.), aşkar< Ar. eşkāl “şekil” (GİR.İ.Y.A.).

r>k:

ġāyık< Ar. ġayr “bundan sonra, artık” (KAS.İ.A.).

ç>ş:

harş< Ar. harç “harç” (KIR.İ.A.).

n>l:

tāmil< Ar. taḥmīn “tahmin” (KIR.İ.A.), hakatel< Ar. ḥaḳīḳaten “gerçekten” (A.E.Y.A.),
tahmil< Ar. taḥmīn “tahmin” (DÖRT.A.).

l>n:

mendin< Ar. mendil “mendil” (KÜT.İ.A.).

m>y:

Fádey< Ar. Fāṭīma “Fatma” (OĞ.İ.A.).

r>h:

mıḳdaḥ< Ar. muḥtār “muhtar” (K.MAR.İ.A.).

f>s:

masaris< Ar. maşrif “masraf” (YOZ.İ.A.).

n>r:

tahmir< Ar. taḥmīn “tahmin” (SİV.İL.A.).

s>ş:

comış< Ar. cāmūs “manda” (SİV.İ.Y.A.), camış< Ar. cāmūs “manda” (GİR.İ.Y.A.).

ḳ>p:

meşrip< Ar. maşrīḳ “doğu” (KÜT.SİM.A.).

ş>s:

mayıs< Ar. ma‘āş “maaş” (SİV.YILD.İ.A.).

t>k:

meḥak< Ar. vefāt “vefat” (ZON.BAR.KAR.Ī.A.).

r>y:

haray< Ar. ḥarār “Çoğu kıldan dokunmuş büyük çuval” (KAR.İBAŞ.SAR.Ī.A.).

3. SONUÇ

1. Batı Anadolu Ağızlarında ünlü kalınlaşması olayı ünlü genişlemesi olarak da belirtebileceğimiz $i>a$ şeklinde değişme yönündedir. Bunun örnekleri şu şekildedir: *mesraf*< Ar. *maşrif* “*masraf*” (AD.İ.A.), *intağar*< Ar. *intihār* “*intihar*” (MAN.İ.A.), *makes*< Ar. *mikaşş* “*makas*” (A.M.A.), *vallaha billaha*< Ar. *vallahi billahi* “*vallahi billahi*” (AY.İ.A.). Ayrıca Batı Anadolu ünlü kalınlaşması olayı $e>a$ şeklinde de yoğun olarak görülmektedir.

mesafa< Ar. *mesāfe* “*mesafe*” (ADI.İ.A.), *ziyada*< Ar. *ziyāde* “*çok, fazla*” (KİL.M.A.), *marak*< Ar. *merāk* “*merak*” (BAR.İ.A.), *salam*< Ar. *selām* “*selam*” (AK.DOĞ.DAR.A.).

2. Standart Türkçedeki Arapça alıntı kelimeler ön damaksıllaşma ses olayının etkisiyle Batı Anadolu Ağızlarında genellikle $a>e$ ve $u>ü$ şeklinde değişme temayülü göstermiştir. *eynen*< Ar. ‘aynen “*aynen*” (AD.KAH.SAM.Y.A.), *eshab*< Ar. *aşhāb* “*ashap*” (KÜT.PAZ.A.), *haşeş*< Ar. *haşhāş* “*haşhaş*” (E.İ.M.İ.A.), *cürüm*< Ar. *curm* “*günah*” (DÖRT.A.), *müsafır*< Ar. *musāfir* “*misafir*” (UL.A.). Öndamaksıllaşma olayı AMA ve Afyon Ağızlarında “ $a>e/\bar{e}$ ve $u>ü$ ” değişimiyle söz içinde çok fazla görülmektedir. AMA ve Afyon ağızlarında kapalı e ünlüsünün yerini i’ye bırakması olayı söz başında görülmektedir. “ $a>i$ ” değişimi iç seste çok fazla görülür.

3. Standart Türkiye Türkçesinde kullanılan Arapça alıntı kelimeler Batı Anadolu ağızlarında çok fazla görülen “ $e>i$ ” ünlü daralmasıyla değişim temayülü göstermişlerdir. Bunların örnekleri şu şekildedir: *berikad*< Ar. *bereket* “*bereket*” (A.İ.A.), *kişif*< Ar. *keşf* “*keşif*” (ŞAR.İ.A.), *eTfāyi*< Ar. *itfā`iyye* “*itfaiye*” (BAL.İ.A.), *imin*< Ar. *emīn* “*emin*” (KAY.İ.A.). Aydın Merkez ağzında ünlü daralması olayına çok fazla rastlanır: *ırmızan*< Ar. *ramazān* “*ramazan*” (AY.M.A.), *mafızı*< Ar. *muḥāfaẓa* “*koruma*” (AY.M.A.), *fazlı*< Ar. *fazla* “*fazla*” (AY.M.A.).

4. Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimeler Batı Anadolu ağızlarında çoğunlukla $i>e$, $i>a$ ve $u>o$ ünlü genişlemesi şeklinde değişme temayülü göstermişlerdir: *ēnsan*< Ar. *insān* “*insan*” (SAM.İ.A.), *harete*< Ar. *ḥarīṭa* “*harita*” (SER.A.), *entere*< Ar. ‘anterī “*entari*” (A.İ.A.), *ḥokūmet*< Ar. *ḥukūmet* “*hükümet*” (AM.İ.A.), *kusōr*< Ar. *kuşūr*

“kusur” (UŞ.İ.A., *billór* < Ar. *billūr* “kristal” (KOR.Y.A.), *hedāye* < Ar. *hediyye* “hediye” (K.MAR.İ.A.), *tahan* < Ar. *ṭahīn* “tahin” (DÖRT.A.).

5. Batı Anadolu ağızlarında en çok “*u>ı, ū>ı*” ünlü düzleşmesi ses hadisesiyle Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimeler değişme temayülü göstermişlerdir. Bunların örnekleri şu şekildedir: *sabın* < Ar. *sābūn* “sabun” (MUĞ.İ.A.), *Yakıp* < Ar. *Ya‘kūb* “Yakup” (E.A.), *esdāfirīla* < Ar. *estağfirullah* “incelik ve gönüllülük göstermek üzere teşekkür edilen bir kimsenin söylediği söz” (KAH.M.İ.A.).

6. Standart Türkiye Türkçesinde kullanılan Arapça alıntı kelimeler Batı Anadolu ağızlarında daha çok “*i>ü, e>ö ve i>u*” şeklinde yuvarlaklaşma temayülü göstermişlerdir. *ekruba* < Ar. *akribā* “akraba” (ADI.İ.A.), *umumu* < Ar. *‘umūmī* “umumi” (GAP.K.A.), *lōbet* < Ar. *nevbet* “nöbet” (A.İ.A.), *cövüz* < Ar. *ceviz* “ceviz” (IS.SEN.EĞ.İ.A.), *övel* < Ar. *evvel* “evvel” (NEV.Y.A.), *müfdü* < Ar. *muftī* “müftü” (UŞ.İ.A.), *mühüm* < Ar. *muhimm* “mühim” (YER.Y.A.).

7. Batı Anadolu ağızlarındaki Arapça alıntı kelimelerde genellikle “*a, e ve i*” ünlülerinin düştüğü görülür: *vasyet* < Ar. *vaṣiyyet* “vasiyet” (BİL.İ.A.), *zay* < Ar. *zāyi* “israf olmak” (KIR.İ.A.), *mezba* < Ar. *mezbaḥa* “kesimevi” (BİG.Y.A.), *işāt* < Ar. *inşā’āt* “inşaat” (ÇOR.İ.A.), *hāli* < Ar. *ahālī* “ahali” (SAR.Y.A.), *maşalā* < Ar. *māṣā’e+allāh* “maşallah” (YOZ.İ.A.), *saḥ* < Ar. *eṣaḥḥ* “essah, gerçekten” (BİR.İ.A.).

8. Batı Anadolu ağızlarında Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimeler daha çok söz içindeki uzun ünlülerin kısaltılmasıyla değiştirilmiştir: *hıtlı* < Ar. *fetīl* “fitil” (MUĞ.İ.A.), *cumhuriyet* < Ar. *cumḥūriyyet* “cumhuriyet” (E.İ.M.İ.A.), *tēFid* < Ar. *tevḥīd* “tevhit” (BOL.İ.A.).

9. Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimelerin Batı Anadolu ağızlarında genellikle söz içi ve söz başındaki kısa ünlülerinin uzatıldığı görülmektedir. *itimal* < Ar. *iḥtimāl* “ihtimal” (AYB.İ.A.), *şūbe* < Ar. *şūbhe* “şüphe” (A.İ.A.), *nōs* < Ar. *nufūs* “nüfus” (BAL.İ.A.), *ēleyet* < Ar. *ehliyet* “ehliyet” (E.A.).

10. Kütahya ve Yöresi ağızlarında Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimelerin daha çok “*h>t*” şeklindeki gerileyici ünsüz benzeşme olayı ile değişme

temayülünde olduğu görülür: *ittiyar* < *Ar. ihtiyār* “ihtiyar” (KÜT.İ.A.), *muttar* < *Ar. muhtār* “muhtar” (KÜT.PAZ.A.), *etTiyaT* < *Ar. ihtiyāt* “ihtiyat” (KÜT.SİM.A.).

11. Rize İli Ağzında dikkati çeken önemli husus diğer Batı Anadolu ağızlarında çok fazla görülmeyen “*h>ğ*” şeklindeki tonlulaşma olayının bu ağızda çok fazla kullanılarak Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimelerin bu şekilde değiştirilmesidir: *mağşer* < *Ar. maḥşer* “mahşer” (RİZ.İ.A.), *zağmet* < *Ar. zaḥmet* “zahmet” (RİZ.İ.A.).

12. Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimelerin ünsüzlerinin Batı Anadolu ağızlarında daha çok tonlulaşmanın etkisiyle değişime uğradığı görülür. Özellikle *f>v/w* değişimi genelde söz içinde görülürken “*t/ṭ>d* ve *k/ḵ>g/ğ*, *s/ṣ>z*” değişimi hem söz içi ve söz başı hem de söz sonunda çok fazla görülür: *arafad* < *Ar. ‘arafāt* “Arafat, Mekke civarındaki mukaddes dağ” (A.İ.A.), *zefdin* < *Ar. zeytūn* “zeytin” (AYB.İ.A.), *daḥsid* < *Ar. taḫsīt* “taksit” (ÇAN.İ.A.), *şegebe* < *Ar. šebeke* “şebeke” (BAL.BİG.A.), *guvvat* < *Ar. kuvvet* “kuvvet” (B.D.Y.A.), *zıfır* < *Ar. šifr* “sıfır” (NİĞ.M.BOR.İ.A.), *aḥrez* < *Ar. aḥres* “dilsiz” (BİR.İ.A.).

13. Uşak ili ağzında diğer Batı Anadolu ağız grubunda görülmeyen “*ğ>k*” tonsuzlaşma olayı ile Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimelerin değiştirilerek kullanıldığı görülür: *kam* < *Ar. ḡamm* “gam” (UŞ.İ.A.), *karaz* < *Ar. ḡaraḡ* “garez” (UŞ.İ.A.).

14. Karaman İli Sarıevliler ilçesi ve Başyayla İlçeleri ağızlarında diğer Batı Anadolu ağızlarında görülmeyen “*z>ç*” tonsuzlaşma olayı ile Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimelerin değiştirildiği görülür: *ceviç* < *Ar. cevz* “ceviz” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.), *fayıç* < *Ar. fā’iz* “faiz” (KAR.İ.BAŞ.SAR.İ.A.).

15. Ankara İli ağzında diğer Batı Anadolu ağızlarında görülmeyen “*m>p*, *z>t* ve *z>h*” tonsuzlaşma olaylarının etkisiyle Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimelerin değişme temayülünde olduğu görülür: *apca* < *Ar. ‘amm+T. ca* “amca” (A.İ.A.), *masat* < *Ar. mişḥaz* “masat, bileği taşı” (A.İ.A.), *himmidi* ‘anḡā < *Ar. zumurrud ü ‘anḡā* “Zümrüdü anka” (A.İ.A.).

16. Batı Anadolu ağızlarında tonsuzlaşma olayı daha çok “d>t, z/z>s, b>p” şeklinde söz başı, söz içi ve söz sonunda görülür. Ayrıca Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimelerin bu ağızlarda şu şekilde değiştiği görülür: *elpise*< *Ar. elbise* “elbise” (BİL.İ.A.), *harnıp*< *Ar. ħarnūb* “keçiboyunu” (TAR.İ.A.), *san*< *Ar. zann* “zan” (TRAB.Y.A.), *idrelles*< *Ar. ħir+ilyās* “Hızır ve İlyas” (BİG.Y.A.), *şāyit*< *Ar. šāhid* “şahit” (AM.İ.A.), *natir*< *Ar. nādir* “nadir” (GİR.İ.Y.A.).

17. Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimeler Batı Anadolu ağızlarında daha çok “h, v, y” seslerinin söz içinde; n sesinin hem söz içi hem de söz sonunda; r sesinin ise söz sonunda düşmesi sonucunda önlerindeki ünlüyü uzatmışlardır: *askē*< *Ar. ‘asker* “asker” (A.İ.A.), *mefāt*< *Ar. menfa‘at* “menfaat” (KAM.Y.A.), *āmet*< *Ar. Aḥmed* “Ahmet” (A.İ.A.). BAY.K.A, BAY.M.A, DİN.EV.Y.A, SULT.D.A, BOL.ÇA.ÇOB.A, AF.M.A ağızlarında “h” yutulması olayı çok fazla görülmektedir: *rāmeTlik*< *Ar. raḥmet* “rametli” (A.M.A.), *cā _ il*< *Ar. cāhil* “cahil” (BAY.K.A.), *ma _ ālle*< *Ar. maḥalle* “mahalle” (İS.İH.A.). BAŞ.DAZ.A ve Afyon ağızlarında da “h,v,y,l,r,ğ” ünsüzlerinin iç seste düşerek önündeki ünlüyü (a,e,i) uzatması olayıyla çok fazla karşılaşmaktayız. EM.A, SİN.A, ŞUH.Y.A, İS.İH.A’da “l,m,n,r,y” ünsüzlerinin birbirinin yerine kullanıldığı görülmektedir: *itilal*< *Ar. iḥtilāl* “ihtilal” (EM.A.), *fēmi*< *Ar. fehmi* “Fehmi” (AF.M.A.), *sandaleye*< *Ar. sandaliyye* “sandalye” (BAY.M.A.).

18. Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimeler Batı Anadolu ağızlarında genellikle söz içinde “y” sesinin türemesi, hem söz içi hem de söz başında “h” sesinin türemesiyle değişme temayülü göstermişlerdir: *Muhammer*< *Ar. Mu‘ammer* “Muhammer” (YOZ.ÇAN.A.), *sehet*< *Ar. sā‘at* “saat” (ZON.BAR.KAR.İ.A.), *hebe*< *Ar. ‘aybe* “heybe” (BAN.A.), *gadeyif*< *Ar. kaṭā‘if* “kadayıf” (MAN.İ.A.), *iy cad*< *Ar. īcād* “icat” (ÇİÇ.D.Y.A.).

19. Çiçekdağı ve Yöresi ağzında dikkati çeken önemli husus Arapça alıntı kelimelerde söz içinde “y” türemesi çok fazla görülmektedir: *ayit*< *Ar. ‘ā'id* “ait” (ÇİÇ.D.Y.A.), *suyıgast*< *Ar. sū'+ ḳaṣd* “suikast” (ÇİÇ.D.Y.A.). Giresun ili ve Yöresinde de Arapça alıntı kelimelerde iç seste “y” türemesi çok fazladır: *vesayit*< *Ar. vesā'it* (GİR.Y.A.), *müsayit*< *Ar. musā'id* (GİR.Y.A.), *İsmayil*< *Ar. İsmā'ıl* (GİR.Y.A.) gibi...

20. Giresun ili ve Yöresi ağzında, Tokat Yöresi ağzında, Ordu ve Samsun'un güneyinde $k > h$ değişimi çok fazla görülmektedir: *aḥl* < Ar. 'aḥl "akıl" (SAM.İ.A.), *tabaḥ* < Ar. *tabaḥ* "tabak" (AYB.İ.A.) (Demir, 2009: 185).

21. Kastamonu ağzında diğer Batı Anadolu ağızlarında görülmeyen " $b > h$, $k > s$ " süreklileşme hadisesi sonucu Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimeler değişmiştir. *mühtela* < Ar. *mubtelā* "mübtela" (KAS.İ.A.), *masara* < Ar. *bekere* "makara" (KAS.İ.A.).

22. Sivas ili ve Yöresi ağzı ve Sivas'ın Yıldızeli İlçesi ağzında " $h > k$ " süreksizleşme olayı çok fazla görülür. Bu ses hadisesi diğer Batı Anadolu ağızlarında da yaygındır; fakat Sivas İli ve Yöresi ağızlarında daha belirgindir: *ıḳdıyar* < Ar. *iḥtiyār* "ihtiyar" (SİV.İ.Y.A.), *muḳdar* < Ar. *muḥtār* "muhtar" (SİV.İ.Y.A.), *ḳurāfe* < Ar. *ḥurāfe* "hurafe" (SİV.YILD.İ.A.).

23. Emirdağ ağzında " $m > ğ$ " süreksizleşme olayı ile "zaman" kelimesi şu şekilde değişime uğramıştır: *zāḡan* < Ar. *zamān* "zaman" (E.A.). Çifteler Yöresi ağzında " $r > c$ " süreksizleşme olayı ile "Hıdırellez" kelimesi şu şekilde değişime uğramıştır: *ıcellez* < Ar. *ḥir+ilyās* "Hızır ve İlyas" (ÇİFT.Y.A.). Hatay İli ağzında " $y > t$ " süreksizleşme olayı ile "zeytin ve şey" kelimeleri şu şekilde değişime temayülü göstermiştir: *šet* < Ar. *şey* "şey" (HAT.İ.A.), *zetdin* < Ar. *zeytūn* "zeytin" (HAT.İ.A.). Bu belirtilen örnekler tek ilin ağzında görülen nadir örnekler olduğu için burada verilmiştir.

24. Batı Anadolu ağızlarında Arapça alıntı kelimelerde görülen akıcılışma olayı en çok söz içinde " $h > y$ " şeklinde görülür: *MıyıTdın* < Ar. *Mūḥiddin* "Muhittin" (BAL.İ.A.), *mıyendis* < Ar. *muhendis* "mühendis" (SİN.A.), *sabay* < Ar. *ṣabāḥ* "sabah" (BİL.İ.A.). Uşak ili ağzında "hüküm" kelimesi " $k > m$ " şeklinde akıcılışma olayıyla şu şekilde değişim temayülü göstermiştir: *hümüm* < Ar. *ḥuḳm* "hüküm" (UŞ.İ.A.).

25. Batı Anadolu ağızlarında söz başı, söz içi ve söz sonunda ünsüzler arasında değişimler aracılığıyla Standart Türkiye Türkçesindeki Arapça alıntı kelimeler değişime uğramışlardır. Söz başında en çok " $f > h$, $v > m$, $m > n$ " ünsüzleri arasında değişimler olmuştur: *nazlım* < Ar. *mazlūm* "mazlum" (AM.İ.A.), *hürdes* < Ar. *Firdevs* "Firdevs, cennet" (A.İ.A.), *māldā* < Ar. *vālide* "valide" (DEN.G.İ.A.). Söz içinde ise en çok " $n > l$, $r > l$, $h > f$ " ünsüzleri arasında değişimler olmuştur: *filcan* < Ar. *fincān* "fincan" (NEV.Y.A.),

mehlem < *Ar. merhem* “merhem” (ÇOR.İ.A.), *kuḫḫaylan* < *Ar. kuḫeylān* “küheylan” (KIR.İ.A.). Söz sonunda en çok “r>l, n>m” ünsüzleri arasında değişimler olmuştur: *huzul* < *Ar. ḫuzūr* “huzur” (OR.İ.A.), *Tāsim* < *Ar. Taḫsīn* “Tahsin” (KAM.Y.A.).

26. Standart Türkiye Türkçesiyle karşılaştırıldığında Çukurova ağzında düzlük-yuvarlaklık uyumunun daha fazla olduğu görülür: *maḫṣūr* < *Ar. maḫsūr*, *nāmūs* < *Ar. namūs* gibi... Bu bölge ağzında yuvarlak ünlüden sonra gelen dar ünlünün uyuma girdiği görülür; fakat Standart Türkçede bu durumun tam tersi söz konusudur: *mücüze* < *Ar. mu‘cize*, *cüzzü* < *Ar. cuz‘ī* gibi (Yıldırım, 2006: 79-80).

27. Çukurova Ağızlarında ünlü türemesi olayı “r ve l” ünsüzü bulunan kelimelerin başında meydana gelir: *ıramazan* < *Ar. ramazān*, *urusgat* < *Ar. ruḫṣat*, *ürütbe* < *Ar. rütbe* gibi... Bu ağızlarda sadece alınma kelimelerde “s>z” değişimi görülür. *zarraf* < *Ar. ṣarrāf*, *zabah* < *Ar. ṣabāḥ*, *zabit* < *Ar. ṣābit* gibi (Yıldırım, 2006: 94).

28. Gaziantep Ağzında Standart Türkçede yer alan Arapça alıntı kelimelerin özellikle söz başında “i>a, i>e” şeklindeki ünlü genişlemesi ses hadisesiyle değiştirildiği görülmektedir: *éffet* < *Ar. ‘iffet* “namus” (G.A.), *éhsas* < *Ar. iḫsās* “sezdirme, ima” (G.A.), *‘aḫtibar* < *Ar. i‘tibār* “itibar” (G.A.), *‘aḫtiyat* < *Ar. iḫtiyāt* “ihtiyat” (G.A.), *‘allet* < *Ar. illet* “hastalık” (G.A.).

KAYNAKLAR

- Abaz, A. (2004). *Çorum - İskilip ve Yöresi Ağzları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 172-196.
- Acar, E. (2008). *Kastamonu Merkez İlçe ve Köyleri Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 434-475.
- Acer, F. (2003). *Yerköy ve Yöresi Ağzları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 146-157.
- Akar, A. (2004). *Muğla Ağzları*. Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları, 292-311.
- Akca, H. (2008). "Ankara İlinin Diyalektolojik Durumu", *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri*. Şanlıurfa: TDK Yayınları, 35-38.
- Akca, H. (2012). *Ankara İli Ağzları*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 325- 666.
- Akçay, H. (1997). *Sivaslı Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 190- 207.
- Aksan, D. (1977). "Köktürkçeden Bugüne, Türkçede Ödünçlemeler Üzerine Bir Sözcük İstatistiği Araştırması". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, XXXVI(313), 345-347.
- Aksan, D. (1995). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK, 367
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim (Cilt III)*. Ankara: TDK, 42,47
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. (1. Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi, 135,137,142-143
- Aksoy, Ö. A. (1991). *Gaziantep Ağzı (Cilt III)*. İstanbul: TDK, 25-428
- Akyol, S. (2006). *Manisa Merkez Kuzey-Batı Köylerinin Ağız Özellikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, 399-446.
- Altındış, D. (2004). *Kayseri İli Gömürgen Kasabası Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 107-112.
- Altunbıçak, İ. (2015). *Birecik Ağzı: (Giriş- İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 315-325.
- Atmaca, E. (2005). *Korkuteli ve Yöresi Ağzları*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 449-501.
- Aydın, M. (2002). *Aybastı Ağzı: (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Ankara: TDK, 115-167

- Aydın, N. (2008). *Kütahya Altıntaş Yöresi Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 132-133.
- Aydoğdu, Ö. (2011). *Çankırı İli ve Yöresi Ağzıları*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 555-690.
- Bağcı, H. (1997). *Sarıcakaya Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 74-183.
- Balcı, N. (2000). *Gönen ve Köyleri Ağzılarının Ses ve Şekil Özellikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 205-209.
- Balıkçı, B. (1996). *Kadirli Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 254-275.
- Banguoğlu, T. (1990). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK, 17.
- Bayrak İşçanoğlu, İ. (2007). *Eldivan İlçesi (Çankırı) Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 21- 61.
- Bayraktar, F. S. (2000). *Kayseri Merkez İlçe Ağzı (Metin-Gramer-Sözlük)*, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 272- 341.
- Bekar, B. (2011). *Kütahya Domaniç Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 276- 283.
- Biber, S. (2010). *Kütahya Gediz ve Yöresi Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 122-127.
- Boz, E. (2006). *Afyonkarahisar Merkez Ağzı (Dil Özellikleri- Metinler- Sözlük)*. (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi, 81, 83, 295- 326
- Bölük, R. (2011). *Serik (Antalya) Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 32- 94.
- Buran, A.(2001). "Yabancı Diller Karşısında Türkçe". *Türk Yurdu- Türkçeye Saygı*, 21(162), 79.
- Buran, A., Oğraş, Ş. (2003). *Elazığ Ağzıları*. Elazığ: Elazığ Valiliği, Elazığ Kültür Kurultayı, 15-21.
- Buran, A. (2011). "Türkiye Türkçesi Ağzılarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme". *Turkish Studies*, 6(1), 41-43.
- Bülbül, G. (2007). *Balıkesir Bigadiç Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 108- 124.
- Caferoğlu, A. (1955). "Anadolu Ağzılarında Metateshe Gelişmesi". *TDAY Belleten*, 1-2.

- Dağdelen, G. (2011). *Eskipazar Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 27- 66.
- Demir, İ. (2012). *Sarıgöl ve Yöresi Ağzıları*, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 699- 754.
- Demir, N. (2001). *Ordu İli ve Yöresi Ağzıları: (İnceleme- Metinler- Sözlük)*. Ankara: TDK, 333- 359.
- Demir, N. (2006). *Tokat İli ve Yöresi Ağzıları: (İnceleme, Metinler, Sözlük)*. Ankara: Gazi Kitabevi, 447- 458.
- Demir, N., Aydoğdu, Ö. (2009). *Giresun İli ve Yöresi Ağzıları (Tarih- Dil İncelemesi- Metinler- Sözlük)*. (1. Baskı). Giresun: Giresun Valiliği Yayınları, 170-171, 184-185, 189, 191, 563-701.
- Demir, N., Şen, Ü. (2006). *Sivas İli ve Yöresi Ağzıları (Etnik Yapı- İnceleme- Metinler- Sözlük)*. (1. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi, 547- 720.
- Demiray, E. (2003). *Kepsut İlçesi ve Yöresi Ağzıları*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 391- 427.
- Derin, İ. (1995). *Acıpayam ve Çameli (Denizli) İlçeleri Ağzıları (İnceleme- Metin- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 299-341.
- Dinar, T. (2006). *Başmakçı ve Dazkırı Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 336- 347.
- Dinçay, M. A. (2009). *Kütahya Simav Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 250- 261.
- Durmuş, O. (2004). "Alıntı Kelimeler Bakımından Türkçe Sözlük". *A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11 (26), 1-18.
- Dülger, E. (2007). *Banaz İlçesi Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 160-181.
- Eratalay, S. (2007). *Alaşehir ve Yöresi Ağzıları*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 288-299.
- Ercilasun, A.B. (2002). *Kars İli Ağzıları*. Ankara: TDK Yayınları, 2.
- Erdem, M. D. (2001). *Asarcık Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 189-260.
- Erdem, M.D., Kirik, E. (2011). *Kahramanmaraş ve Yöresi Ağzıları*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş İl Özel İdaresi, 53- 122.

- Erdoğan, F. (2007). *Şuhut ve Yöresi Ağzları*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 373-413.
- Erdoğan, S. (2012). *Niğde Merkez ve Bor İlçesi Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 515- 570.
- Eren, M. E. (1997). *Zonguldak- Bartın- Karabük İlleri Ağzları*. (1. Baskı). Ankara: TDK, 181-192
- Ersoy, N. A. (2001). *Fethiye Ağzı (Metin, Derleme ve İnceleme)*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 29-50.
- Gemalmaz, E. (1995). *Erzurum İli Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük ve Dizinler)*. Ankara: TDK Yayınları, 21-25.
- Gül, R. (1993). *Kilis Merkez ve Köy Ağzları*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 83- 395.
- Gülbahar, B. (2010). *Uluborlu Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 197- 212.
- Gülensoy, T. (1988). *Kütahya ve Yöresi Ağzları: (İnceleme- Metinler- Sözlük)*. (1. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu, XV, XVI, 243- 254.
- Gülin Günay, E. (2008). *Adıyaman- Merkez, Kahta, Gerger, Samsat Yöresi Ağzı (İnceleme- Metin-Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 304- 329.
- Gülseren, C. (2000). *Malatya ili ağzları: (İnceleme- Metinler- Sözlük ve Dizinler)*. (1. Baskı). Ankara: TDK, 386- 425.
- Gülsevin, G. (2002). *Uşak İli Ağzları (Dil Özellikleri- Metinler- Sözlük)*. (1. Baskı). Ankara: TDK, 370- 391.
- Günay, T. (1978). *Rize İli Ağzları (İnceleme- Metinler- Sözlük)*. (1. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 25-32, 309- 336.
- Günşen, A. (2000). *Kırşehir ve Yöresi Ağzları: (İnceleme- Metinler- Sözlük)*. (1. Baskı). Ankara: TDK, 460- 505.
- İçer, E. (2010). *Sivas İli Yıldızeli İlçesi Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 203-214.
- İlaslan, Ü. (2006). *Yozgat- Çandır Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 143- 159.
- İleri, C. (2008). *Eskişehir İli Mihalicçık İlçesi ve Yöresi Ağzları (Ses Bilgisi- Metinler- Dizin)*. (1. Baskı). Ankara: TDK, 457- 845.

- İmer, K. (1973). "Türk Yazı Dilinde Dil Devriminin Başlangıcından 1965 Sonuna Kadar Özleşme Üzerine Sayıma Dayanan Bir Araştırma". *Türkoloji Dergisi*, 5(1), 173-190.
- Kahraman, H. K. (2008). *Balıkesir İli Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 658-710.
- Kanaç, I. (2010). *Denizli'nin Babadağ İlçesi Ağızı*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 365-407.
- Karadağ, S. (2001). *Dalaman Ağızı*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla, 159-163.
- Karağaç, G. (1997). "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler". *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, II(552), 499.
- Karağaç, G. (2009). *Dil, Tarih ve İnsan*. (1. Baskı). İstanbul: Kesit Yayınları, 137-138.
- Karahan, L. (1996). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırması*. Ankara: TDK Yayınları, 116.
- Karahan, L. (2014). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. (3. Baskı). Ankara: TDK Yayınları, XIV-XVII, 1, 9-17, 54-177, 178.
- Karaman, S. (1997). *Çiçekdağı ve Yöresi Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 144- 164.
- Karasakaloğlu, N. (2005). *Aydın Merkez Ağızı*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 350-384.
- Keleş, İ. (1986). *Şabanözü Yöresi Ağızı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 153-158.
- Kibar, O. (1998). *Biga Yöresi Ağızları*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 101-232.
- Kılıç, M. (2008). *Kahramanmaraş Merkez Ağızı*. Kahramanmaraş: Ukde Kitaplığı, 208-234
- Kılıçer, İ. (1998). *Yozgat ve Yöresi Ağızları: (İnceleme- Metinler- Dizinler)*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 226-609.
- Kılınç, G. (2009). *Bolu İli Seben İlçesi Ağızı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 218-232.
- Kiremit, M. (1986). *Yapraklı ilçesi (Çankırı) Ağızı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 101-120.
- Kirik, E. (2011). *Kahramanmaraş Merkez İlçe Ağızı (Ses Bilgisi- Metinler)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 44-134.

- Koraş, H. (1992). *Karaman ve Yöresi Ağızları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 304- 317.
- Korkmaz, F. (2007). "Alıntı Kelimelerin Türkçeleşme Sürecinde Bazı Arapça Kelimelerin Görev Değişikliğine Uğraması Üzerine". *İlmi Araştırmalar Dergisi*, (23), 104-105.
- Korkmaz, Z. (1956). *Güney- Batı Anadolu Ağızları: Ses Bilgisi (Fonetik)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, V.
- Korkmaz, Z. (1971). "Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı İle İlişkisi Sorunu". *TDAY Belleten*, s. 25.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. (1. Baskı), Ankara: TDK, 6, 72, 86, 135, 159-163.
- Korkmaz, Z. (1994). *Bartın ve Yöresi Ağızları*. (2. Baskı). Ankara: TDK, 10-21.
- Korkmaz, Z. (1994). *Nevşehir ve Yöresi Ağızları: 1. Cilt Ses Bilgisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, 29-115.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesinin Grameri (Şekil Bilgisi)*. (1. Baskı). Ankara: TDK, 180.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK, 137, 151.
- Korkmazıyğit, A. (2010). *Çayıralan ve Yöresi Ağızları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 217- 254.
- Kök, A. (1995). *Oğuzeli ve Yöresi Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Van, 25- 182.
- Kulle, E. (2012). *Antalya- Elmalı Yöresi Ağızları*, Yüksek Lisans, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 458- 465.
- Kutlar, H. (1999). "Balkan Ülkelerindeki Türkçe Alıntılar ve Sözlükler Üzerine Kısa Kaynakça". *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 4(7-8), 85-93.
- Küçükaslan, C. (2005). *Sakarya İli Ferizli ve Söğüt İlçeleri Ağız (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 191- 197.
- Küçükbalı, F. N. (2013). *Gazipaşa (Antalya) Köyleri Ağız*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 346- 410.
- Manav, A. (2006). *Denizli'nin Güney İlçesi Ağız*, Yüksek Lisans, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 662- 697.
- Nakiboğlu, S. H. (2001). *Adıyaman ve Yöresi Ağızları: (İnceleme- Metinler- Sözlük- İndeks)*. (1. Baskı). Niğde: Niğde Üniversitesi Yayınları, 277-305

- Öçalan, M. (2004). *Sakarya İli Ağızları*, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 271-279.
- Örnekkol, F. (2006). *Emirdağ Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 387-398.
- Öründü, F. (2001). *Trabzon ve Yöresi Ağızları*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 198-220.
- Özden, M. (2009). *Bilecik İli Ağız İncelemesi*, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, 842-952.
- Öztürk, D. (2008). *Kütahya Emet Yöresi Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 140-142.
- Öztürk, J. (2009). *Hatay Ağzı (Araştırma- İnceleme- Sözlük)*. (1. Baskı). Adana: Karahan Kitabevi, 433-458.
- Paçacıoğlu, B. (1987). *Sivas İlbeyli Ağzı (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 230-244.
- Pilancı, H. (1991). *Eskişehir ve Yöresi Ağızları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 130-162.
- Sağır, M. (1995). *Erzincan ve Yöresi Ağızları*. Ankara: TDK Yayınları, 5-12.
- Sarıkaya, Y. (2012). "Türkmen Türkçesindeki Arapça Alıntı Kelimelerde Görülen Ünlü Uzama ve Kısalmaları". *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (21), 120,180.
- Sarıyıldız, N. (1996). *Boğazlıyan ve Yöresi Ağızları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 140-164.
- Silahşör, E. (2011). *Amasya Merkez Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan, 25-73.
- Sinan, A. T. (1992). *Akçadağ, Doğanşehir ve Darende Ağızları (Fonetik ve Morfolojik İnceleme)*, Yüksek Lisans, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 161-170.
- Solmaz, E. (2007). *Bolvadin, Çay ve Çobanlar Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 272-289.
- Şahin, E. (1997). *Bayat Merkez Ağzı (Dil İncelemesi, Metin, Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 192-197.
- Şenyiğit, Y. (2006). *Sultandağı Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 328-344.
- Taş, P. (2006). *Şarkışla ve Yöresi Ağızları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 125-137.

- Tayşı, M. (2007). *Tavşanlı ve Yöresi Ağız İncelemeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 170-178.
- Tekdal, İ. (2001). *Sakarya İli Kaynarca İlçesi Ağız (İnceleme, Metin, Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 57-247.
- Tekin, F. (1994). *Kaman ve Yöresi Ağızları (Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 266-287.
- Toker, M. (Summer 2011). "Derleme Sözlüğü ve Mersin Ağız Sözlüğü'ne Tarsus Yöresinden Katkıları". *Turkish Studies*, 6(3), 1233-1249.
- Türedi, K. (2002). *Karaman ili Sarıveliler ve Başyayla İlçeleri Ağız*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 278-345.
- Umut, A. (2006). *Yozgat Sorgun İlçesi Ağız*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 232- 258.
- Uysal, B. (2007). *Dinar ve Evciler Yöresi Ağız*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 492- 534.
- Ülgen, E. (2004). "Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi". *Türk Edebiyatı*, (368), s.68.
- Ünal, E. (2010). *Reşadiye ve Yöresi Ağızları (Giriş- İnceleme- Metin- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 107-127.
- Yalçın, S. K. (2009 Fall). "Türkçede Art Damaksıllaşma Olayının Birincil Uzun Ünlülerle İlgisi Üzerine Bir Değerlendirme". *Turkish Studies*, 4(8), s. 2341.
- Yavaş, Ö. (2009). *Kütahya Aslanapa ve Yöresi Ağız*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 131-133.
- Yaylağan, N. (2010). *Isparta'nın Eğirdir, Senirkent ve Atabey İlçelerinin Ağız Özelliklerinin Tespiti ve Türkçe Bakımından Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 426-438.
- Yazıcı, S. (2006). *Dört Yol Ağız*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 355-399.
- Yıldırım, A. (2004). *Niğde İli İçmeli Kasabası Ağız*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 155-163.
- Yıldırım, F. (2006). *Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları I-II*. Ankara: TDK, 79-80, 85, 94, 115, 144-145, 453-497.
- Yıldırım, Ü. (2007). *Ayrancı (Karaman) Yöresi Ağızları (İnceleme- Metinler- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 205-212.
- Yıldız, O. (2002). *Isparta Merkez Ağız: (İnceleme, Metinler, Sözlük)*. (1. Baskı). Isparta: Fakülte Kitabevi, 165-187.

- Yılmaz, M. (2006). *İscehisar ve İhsaniye Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 292- 309.
- Yorulmaz, M. (2011). *Çifteler Yöresi Ağzının İncelenmesi ve Türkçenin Zenginleşmesine Katkıları*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 575- 592.
- Yumurtacı, A. (2012). *Kütahya Pazarlar Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 140-151.
- Yüce, N. (1999). ***Osmanlı Medeniyeti Tarihi***. (Cilt 1). İstanbul: IRCICA, 19.
- Zeybek, F. S. (2008). *Bayat Köyleri Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 305-335.
- Zeybek, H. (2007). *Sinanpaşa Ağzı*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 357-387.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Ay Aslı
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri : 05.10.1991 Aybastı Medeni
hali : Evli
e-posta : ay_asli@outlook.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet yılı
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı	Devam Ediyor
Lisans	Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	2013
Lise	Aybastı Anadolu Lisesi	2009

İş Deneyimi

Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2015-2016	Gazi Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dili

İngilizce

Yayınlar

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

